

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. **T8 1** Accession No. **P.G. 7952**
725C

Author **మాల న కవి, చరితామృత .**

Title **శంకరాభాషా 'చరితామృత' 1922**

This book should be returned on or before the date last marked below.

ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్తుకాశితము-౧౪.

శ్రీరస్తు.

చంద్ర భాను చరిత్రము.

Post Graduate Library
College of Arts & Commerce, O. U.
ఇది

తరిగొప్పల మల్లినమంత్రి నిరచితము.

ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్తు త్రికనుండి
పునర్ముద్రితము.

మొదటికూర్పు ౧౯౫౦ ప్రతులు.

ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్తువారిచే బ్రకటింపబడినది.

బ్రిటిష్ మాడల్ ముద్రాక్షరశాల
చెన్నపురము.

౧౯౫౨.

మె, రు. ౧-౦-౦.

All rights reserved.

పాఠ్యమునూచిక.

విషయములు.

పాఠములు.

1.	వీతిక	-	-	-	-	-	0
2.	గ్రంథావతారిక	-	-	-	-	-	1
3.	వ్యవస్థంతములు	-	-	-	-	-	9
4.	ద్వారకాపురవర్ణనము	-	-	-	-	-	10
5.	శ్రీకృష్ణుడు సత్యభామసాధమునకేగుట	-	-	-	-	-	15
6.	నారదాగమనము	-	-	-	-	-	18
7.	నారదుని పక్షపాతము	-	-	-	-	-	21
8.	చంద్రభానుడు వేటకేగుట	-	-	-	-	-	28
9.	చంద్రభానునికడకు సిద్ధుడు వచ్చుట	-	-	-	-	-	34
10.	కావేరీవర్ణనము	-	-	-	-	-	41
11.	శ్రీరంగపురవర్ణనము	-	-	-	-	-	42
12.	భరద్వాజాశ్రమవర్ణనము	-	-	-	-	-	44
13.	మనససైన్యము భరిద్వాజుని గదియుట	-	-	-	-	-	16
14.	జలకేళివర్ణనము	-	-	-	-	-	80
15.	కుముదిన్యాదులు మన్మథపూజ గొనించుట	-	-	-	-	-	83
16.	కుముదినీవిరహవర్ణనము	-	-	-	-	-	84
17.	సంధ్యాకాలవర్ణనము	-	-	-	-	-	86
18.	వెన్నెలవచనము	-	-	-	-	-	89
19.	మన్మథాద్యపాలంభనము	-	-	-	-	-	91
20.	తరిళిక చంద్రభానునకేగుట	-	-	-	-	-	91
21.	చంద్రభానుని పరితాపము	-	-	-	-	-	95
22.	తరిళిక చంద్రభానునకుఁ గంకణమిచ్చుట	-	-	-	-	-	97
23.	స్నానకాలవర్ణనము	-	-	-	-	-	104
24.	తిరుమలయూర్రావర్ణనము	-	-	-	-	-	106
25.	సాయంకాలవర్ణనము	-	-	-	-	-	113
26.	కుముదినీ లక్ష్మీపండిరమునకు వచ్చుట	-	-	-	-	-	114
27.	విజయలోలుడు పద్మినితో భాషించుట	-	-	-	-	-	115
28.	ద్వారవలికిఁ జంద్రభానుడు శబరునిబంపుట	-	-	-	-	-	118
29.	కృష్ణుడు చంద్రభానున కెదురుచనుట	-	-	-	-	-	119
30.	వైవాహికయత్నము	-	-	-	-	-	121

సవరణలు.

—o—o—o—

పుట. పంక్తి. ఉన్నది.	దానిసవరణ.	పుట. పంక్తి. ఉన్నది.	దానిసవరణ.
1 3 దివ్యాకృతిక	దివ్యాకృతి	51 28 నోపనిలజ్జ	నోపనిలజ్జ
2 15 గర్భకోభన	గర్భకోభన	52 3 వెలగండ	వెలగండ
17 5 బొత్తులలో	బొత్తులలో	„ 11 గారులు	గారులు
19 26 దీపించియు	దీపించి కువల	62 27 మాలిని	మాలిని
„ గువలయు	యా	67 27 సభోపిభి	సభోపిభి
31 21 క్రీస్తు	క్రీస్తు	70 16 నేర్పుచుండె	నేర్పుచుండె
34 18 యారగించె	యారగించి	76 16 కేకిని	కేకిని
55 8 యవచినారలు	వచచినారలు	78 14 నమ్మగువ	నమ్మగువ
35 23 సంయమియీ	సంయమినీ	79 18 గాఢతెలు	గాఢతెలు
36 16 రామకొరుడు	రామకొరుడు	90 10 చూపుబుట్టు	చూపు బుట్టు
„ 26 (మొరబ)	నీ.	„ యట	
37 12 గురుడు	గురుడు	92 11 దంష్ట్రాగ్ని	దంష్ట్రాగ్ని
„ 13 కవియు	గవియు	97 20 భవద్రుచి	భవద్రుచి
„ 21 శ్రుత	శ్రుతి	98 11 గవయ్య	గవయ్య
38 2 యుగగు	యెగగు	109 17 తీర్థపరిష్కృ	తీర్థపరిష్కృ
„ 20 తనయుడధిక	తనయుడధిక	112 28 మెట్టు	మెట్టు
„ 22 కిలయ	కిలయ	113 1 యనరుదీవియ	యనరుదీవియ
39 6 కడుపలో	కడుపులో	„ 25 లంతట	లంతట
„ 10 సితి... చను	సితి... లేమిచను	115 23 తోఁ భాషిం	తోభాషించుట
42 5 యెరంగంబడి	యెరంగంబడి	„ చుట	
„ 6 బీటలసందు	బీటలసందు	117 16 కృణావ్యక్త	కృణావ్యక్త
43 9 తెరిక	తెరిక	„ 18 మరలెం	మరలెం
„ 22 స్థాణుల్	స్థాణుల్	126 10 బ్రాగ్గీతసాంగ	బ్రాగ్గీతసాంగ
44 16 మేపారలో	మేపారలో	127 2 దలచి	దలచి
„ 23 పుండరికంబు	పుండరికంబు	128 27 చాటునక	చాటునక
„ 29 బ్రహ్మన	బ్రహ్మన	„ 28 సిగునం	సిగునం
45 12 బోలె	పోలె	129 2 గౌర్యగౌరవము	గౌర్యగౌరవము
47 3-4 గంధవచు	గంధవచు	2 2 దద్దుసాదాప్తిక	వీనికి గీటుక్రింది
„ డుడె	డుడె	3 20 5పారంబున	} పాశములేవాడుట
„ 14 నెక్కున	నెక్కున	6 17 గోత్రధర	
48 25 లించి	గీలించి		

శ్రీశ్రీ.
పీఠిక.

చంద్రభానుచరిత్రమును రచించినకవి తరిగొప్పుల మల్లనమంత్రి. ఈతఁ డాఱువేలశాఖలోని వాఁడు. మధ్యచతుర్థుఁడు. స్వతంత్రకవినగోత్రుఁడు. తండ్రి నృసింహుఁడు. తల్లి తిప్పాంబ. జన్మస్థాన మేదియో తెలియదు గాని కృతి రచించుకాలమునఁ జంద్రగిరి నివాసముగా నున్నవాఁడు. తనకృతిని మాహుర పురమునందు వెలసిన దత్తాత్రేయదేవున కంకితముచేసెను. ఈదేశమం దిప్పు డాఱువేలవారి నాఱువేలనియోగు లనుట యాచార మై యున్నది. ఈశాఖ వారు కొందఱు పూర్వము కర్ణాటదేశమునకు వెళ్లి యచ్చట రాజకీయాదిపద పుల సంపాదించి ప్రసిద్ధిపడసిరి. వారిలోఁ గొందఱు మధ్యసుత మవలంబించిరి. కావున వీరి నాఱువేలమాన్యు లనవచ్చును. ఇట్టివా రిప్పుడును మైసూరు రాజ్యమునం దనేకులు గలరు. సుప్రసిద్ధు లగు దివాను పూర్ణయ్యగారి కుటుం బము కూడ నిట్టిదే. వీరు వేఱు నాఱువేలనియోగులు వేఱు నని గ్రహించునది.

కాలనిర్ణయము:— మల్లనకవి రాయసముగను నీతని యన్నయగు దత్త నామాత్యుఁడు ప్రధాని (కార్యకర్త) గను గర్ణాటప్రభువగు వేంకటపతిరాయల యాస్థానమందు నియుక్తు లయి యున్నట్లు గ్రంథమువలనఁ దెలియుచున్నది. ఈవేంకటపతిరాయలు శ్రీ. శ. ౧౫౮౬ మొదలుకొని ౧౬౧౪-వ సంవత్సరము వఱకు రాజ్యముచేసెను. ఈగ్రంథము ౧౬౦౦-వ సంవత్సరప్రాంతమున రచిం పఁబడిన దని యూహింపవచ్చును.

వేంకటపతిరాయలకు వీరవేంకటపతిరాయ లను పేరు గూడఁ గలదు. ఈతఁడు వసుచరిత్రకృతిపలి యగు తిరుమలరాయల చతుర్థపుత్రుఁడు. తిరుమల రాయలు కృష్ణదేవరాయని యల్లుఁ డయిన యళియరామరాజు తమ్ముఁడు. వీరికి వేంకటాద్రి యనునొకతమ్ముఁ డుండెడివాఁడు. వీరుముగ్గురును దుళువసంశపు రాజులలోఁ గడపటివాఁ డగు సదాశివదేవరాయలమంత్రులును గార్యకర్తలుగ నుండిరి. శ్రీ. ౧౫౬౫-వ సంవత్సరములో జరిగిన తాళికొట యుద్ధములో

రామరాజు మృతినొండెను. పిదపఁ దిరుమలరాయలు సదాశివదేవరాయని ముఖ్యమంత్రిగ నుండి క్రీ. ౧౫౭౦-వ సంవత్సరప్రాంతమందు సదాశివదేవరాయలుమరణింపఁగాఁ దానారాజ్యము నాక్రమించుకొని రా జయ్యెను. క్రీ. ౧౫౭౪-వ సంవత్సరములోఁ దిరుమలరాయని ద్వితీయపుత్రుఁడు రా జయినట్లు శాసనములవలనఁ గనఁబడుచున్నది. కావునఁ దిరుమలరాయలు మూఁడుసంవత్సరములకంటె నెక్కువకాలము రాజ్యము చేసినట్లుగఁపడదు. తాళికోటయద్ధానంతరము తురుష్కులు కర్ణాటరాజధాని యైనవిజయనగరముపై దండెత్తి వచ్చి యానగరమును బాడుచేసి యుండుటచేఁ దిరుమలరాయలు, అనంతపురమంపలములోని పెనుగొండను దసరాజధానిగాఁ జేసికొనియెను. తిరుమలరాయనికి రఘునాథరాయలు, శ్రీరంగరాయలు, రామరాయలు, వేంకటపతిరాయలు నని నలుగురు కొడుకు లుండిరి. రఘునాథరాయలును రామరాయలును రాజ్యము చేసినట్లు కనఁబడదు. తిరుమలరాయల పిదప శ్రీరంగరాయలును నాతనితరువాత వేంకటపతిరాయలును రాజు లయిరి. శ్రీరంగరాయల రాజ్యకాలములో విజాపూరపుఁ దురుష్కురాజులు పెనుగొండ నాక్రమించుకొనుటచేఁ బత్తూరుజిల్లాలోని చంద్రగిరి కర్ణాటరాజ్యరాజధాని యయ్యెను. వేంకటపతిరాయలు రాజ్యమునకు వచ్చినప్పటి కిదియే రాజధానిగా నుండెను గాని,

“తనకు వేలూరు పరరాజధానిగాఁగ, వీరవేంకటపతిరాయవిభుఁడు మిగుల
ధరణిఁ బాలించె ధర్మతత్పరతఁ జెలఁగి”

అనురామరాజీయ పద్యమును బట్టి యాతనికాలములో రాజధాని యుత్తరాక్కాడు మండలములోని వేలూరునకు మార్పఁబడినట్లు కనఁబడుచున్నది. ఈ హేతువుచేతనే యింపట్టనమునకు రాయవేలూరును పేరు వచ్చినది.

వసుచరిత్రకాలమునకును జంద్రభానుచరిత్రకాలమునకు సంతర మెంత గలదో చూతము. క్రీ. ౧౫౭౪-వ సంవత్సరమునకుఁ బూర్వమే తిరుమలరాయల రాజ్యకాలము ముగిసినందున నాతని కంకితము చేయఁబడిన వసుచరిత్రము క్రీ. శ. ౧౫౭౨-వ సంవత్సరప్రాంతమందుఁ బుట్టియుండె ననియు దీనిపిదప నించుమించుగా ముప్పదిసంవత్సరములకుఁ జంద్రభానుచరిత్రము పుట్టియుండుననియు నూహించుట సమంజసముగాఁ దోచుచున్నది.

వసుచరిత్రములోని కృతిపతి వంశావతారవర్ణన పద్యములంబట్టి తిరుమలదేవరాయల రాజ్యకాలమందు శ్రీరంగరాయలు యువరాజుగ నుండె ననియు,

రామరాయలు శ్రీరంగపట్టపరాజ్యమును వేంకటపతిరాయలు చంద్రగిరి రాజ్యమును బాలించుచుండి రనియుఁ గాన్పించుచున్నది. మరియును శ్రుతి రంజని యను గీతగోవింద వ్యాఖ్యలో—

“జయతి తిరుమలేంద్ర స్తేషు విఖ్యాతకీర్తిః

నమదరిశృపమాళిస్తోమనీరాజితాంఘ్రిః

సుగుణ నుతచతుష్క న్యస్తరాజ్యాతిభారః

కృతబుధవరవిద్యాగోష్ఠిరత్యుర్జితశ్రీః”

అనియున్నది. ఈపద్యముల నాధారము చేసికొని శ్రీరంగరాయలు రాజైన తరువాతఁ గూడఁ దిరుమలరాయలు కొంతకాలము జీవించియున్నాఁడనియు వసుచరిత్రము శ్రీ. ౧౫౭౪-వ సంవత్సరము తరువాతనే పుట్టిన దనియుఁ గొంప లూహించుచున్నాఁడు. కాని, యది యుక్తము కాదు. శ్రుతిరంజనీపద్యభాషము తిరుమలరాయలు రాజుగా నుండియే రాజకార్యములఁ గొన్నిటిని గొడుగు లచేఁ జేయించి తాను విద్యాగోష్ఠియం దెక్కునకాలము వినియోగపఱుచు చుండె నని యే కాని రాజ్యమును వదలుకొన్నాఁడని కాదు. “నమదరిశృప మాళి స్తోమనీరాజితాంఘ్రిః” అనువిశేషణ మీయాహను బోధించుచున్నది. తిరుమలరాయలు రాజ్యము వదలుకొన్నమాటయే నిజ మైరయెడల నారాజ్య మొక్కకొడుకునకే గాని నలుగురుకు సంక్రమింపదు. వసుచరిత్రపద్యము లీయర్థ మునే దృఢపఱుచుచున్నవి. తిరుమలరాయల కాలములో శ్రీరంగరాయలు యువ రాజుగను రామరాయలు శ్రీరంగపట్టపరాజ్యాధికారిగను వేంకటపతిరాయలు చంద్రగిరి రాజ్యాధికారిగ నుండి రని యున్నది. వా రాయాకార్యములను దిరుమలరాయల యాజ్ఞానుసారముగనే నెఱవేర్చుచుండి రని నిర్ణయింపవలసి యున్నది. యువరాజు రాజగునా? కాఁబట్టి తిరుమలరాయలు శ్రీ. ౧౫౭౪-వ సంవత్సరమునకు ముందే చనిపోయినాఁడనియు వసుచరిత్ర మంతకుఁ బూర్వమే పుట్టిన దనియు సిద్ధాంతీకరింపవచ్చును.

వేంకటపతిరాయల యాస్థానముం ద నేకులు పండితులుఁ గవులు నుండిరి. తిరుమలతాతాచార్యులు, కందాళ అప్పలాచార్యులు ననువైష్ణవాచార్యులు వేంకటపతిరాయల మతగురువులుగా నుండిరి. నుప్రసిద్ధుఁడగు నప్పయదీక్షితులు గూడ నీకాలపువాఁడే. ఈయన వేలూరుసామంతగాజైన చినబొమ్మనాయకుని యాస్థానవిద్వాంసుఁడుగా నుండి రాయలచేతఁ గూడ గౌరవింపఁబడు చుండెను.

ఈమన కువలయానంద మనునలంకారగ్రంథమును వేంకటపతిరాయల నియోగముచేత రచియించిన ట్లాగ్రంథమందలి

“అముం కువలయానంద మకరో దప్పదీక్షితః

నియోగా ద్వేంకటపతే ర్నిరుపాధిక్యపానిధేః”

అనుశ్లోకమువలనఁ దెలియుచున్నది. తెనాలి రామకృష్ణకవి, చిన్ననారనకవి, మట్టి అనంతభూపాలకవియు నీకాలమువారే.

కృతివిషయము:—శ్రీకృష్ణసకు సత్యభామయం దుదయించిన చంద్రభానుఁడు, రుక్మబాహునికూఁతు రగుకుముదిని యనుకన్యకను వివాహమైనకథ యిందు వర్ణింపఁబడినది. ఈకథకు మూల మేపురాణమందున్నదో. జటప్రోలు సంఘానాధిపతి యగు శ్రీసురభిమాధవరాయ లను కవిరాజు చంద్రికాపరిణయ మను నొకప్రబంధరాజమును రచియించెను. దానికిని చంద్రభానుచరిత్రమునకును బోలికలు విశేషముగా నుండుటచే మాధవరాయలగ్రంథమును జూచి మల్లిన కవియో మల్లినకవిగ్రంథముం జూచి మాధవరాయలో నిర్మించి యుందు రని తోఁపకమానదు. నృసినామమునఁ జంద్రపదము రెంటును గలదు. చంద్రికాపరిణయము నందలి నాయకుఁడు సుచంద్రుఁడు. చంద్రభానుచరిత్రము నందలినాయకుఁడు చంద్రభానుఁడు. అందలినాయక చంద్రిక, యిందలినాయక కుముదిని. చంద్రిక పూర్వభవమునఁ జిత్రలేఖయనునచ్చర; వసంతుఁ డను మునివరు తపంబునకు భీతిలిన నలున పంపునఁ దపోవిఘ్న మొనరింప నేగి పూనిన పని నేయఁ జాలక యామునిచే శిష్యయే మానుషలోకంబున జనించినది. కుముదిని పూర్వజన్మమునఁ జంద్రకళ యనునచ్చర; భరద్వాజముని తపోభీతిచేఁ త్రస్తుఁడగు సురరాజు నానతిని దపోంతరాయం బాపాదించి శపింపఁబడి నర లోకమునఁ జనియించినది. చిత్రలేఖకు శతసహస్రవర్షంబులు మాత్రమే మనుష్య జన్మమును బిదప దేవత్వమును ముని నిర్ణయించెను. చంద్రకళ కట్లు మనుష్య జన్మమోక్ష మనుగ్రహింపఁబడలేదు. కావుననే కుముదినికి వీణనేర్ప సుర రాజు తుంబురు నంపి దివ్యగానము నేర్పించుటయే గాక స్వర్గవాసవరిఫల మగు పారిజాతతరువునకు నిలయ మగుసత్యభామకుఁ గోడలిఁగా ఘటించెను. చంద్రభానుచరిత్రములోనినాయకుఁ డొకపరి మృగయావినోదంబు సలుపుచున్న తఱిఁ దుంబురునిన్నేహితుఁడు సిద్ధుఁ డొకఁ డేతెంచి మార్గమధ్యమం దున్న చంద్రభానునికిఁ దుంబురునియుఁ గుముదినియు వృత్తాంతముల వర్ణించి పోయెను. చంద్రికాపరిణయనాయకునకు శాంషిల్యుఁ డనుమునినిదేశమునఁ దమిస్త్రాచుర

విభూతమ్మున కేగుమార్గమునఁ గుముదుఁ డనుశాపోపహతగంధర్వఁడు చంద్రి
 గాయాపాతిశయమును వర్ణించుటయే కాక తాను ననుచరిత్రముం జదివిన
 వాఁడుం బోలెఁ దనతో రాజును జంద్రికకడకుఁ దోడ్పొనిపోయి నాయికా
 నాయకులకుఁ భరన్నరానురాగము సంఘటించెను. చంద్రభానుఁడు లోక
 సామాన్యముగ విద్యార్థివేషమునఁ దుంబురుపరిచర్య సేయుచు నొకనాఁడు
 కార్యవశమున నేతెంచిన నాయికం జూచి మదనపరతంత్రుడై తుద కామె
 పాణి గ్రహించెను. సుచంద్రుఁ డట్లుగాక యకారణబాంధవుం డగు నాముఖి
 వాక్యములు వినినంతనె కామపరవశుఁ డై యెక్కడనో యున్న నాయికం
 జూడ వేడుకపడి వానివిమానమ్మున నాయికోద్యానముం జేరి తుదకుఁ దద్దర్శన
 లాభము ననుభవించెను.

చంద్రికాపరిణయమునందలి నాయితంద్రీ నైషధీయచరితముం జదివిన
 వాఁడుఁబోలెఁ దనకూతుమనంబు సుచంద్రులగ్న మయ్యె నని యెఱింగియు
 సాటికి స్వయంవరము చాటించెను. స్వయంవర కాలమునఁ జంద్రికకు భూపా
 లురప్రతాపాటోపాదికమును వర్ణించఁ బార్వతీని నియోగించెను. పార్వతీయు
 నైషధీయభారతిం బోలె భువనేశ్వరమంత్రమును సుచంద్రున కుపదేశించి యంత
 ర్హితయయ్యె. చంద్రభానుచరిత్రములోని నాయికానాయకులు రుక్మిణీస్వయం
 వరము నెఱిగినవారు గనుక మాయవలన నేమి యేవిధముననైన నేమి సర్వా
 వస్థలను వారినే యనుకరించిరి. రుక్మబాహుండును దనతనయను శిశుపాలుని
 తనయునకే యొసంగి నిశ్చయించి వియ్యమును రావించి యతనికి ద్వితీయప
 రాభవమును గూడ సంఘటించెను. చంద్రభానుఁడు కాదంబరీరసాస్వాదన
 పరవశునట్లులు తనకు సాత్యకితనూభవు నొకని దోడుచేసికొని యడవిలో మృగ
 యావాహరమునఁ జంద్రావీడుఁడువలెఁ దాను గానవిద్యాభ్యాసమిషంబున
 న్యజనులఁ బాసి దుర్వాసశ్శాపగ్రస్తుడై యాతండు కిన్నరమిథునముం బట్టఁ
 బోయి యేకాకియై గానపరసశయగు మహాశ్వేతం గాంచి తద్ధ్రావరమునఁ గాదం
 బరీలాభము నందినయట్లులు వనమయూరములం బట్టఁబోయి శాపవశమున
 నేకాకియై గానాచార్యుం దుంబురుం గని తన్నికటమున విద్యనభ్యసించుచుఁ
 గుముదిసీలాభముం బొందెను. కాదంబరిలోని పుండరీకునట్లు నిందు విజయ
 లోలుఁడు శాపతాపితుడై యొకవత్సర మెట్లో చరించి తుద కనుసూప
 కాంతానమాగమమును బ్రధాననాయకునితో సమముగ నందెను.

ఇట్లే రెండుగ్రంథములకు భిన్నభిన్నగ్రంథానుకరణములును సాధర్మ్య

వైధర్మ్యంబులును గలవు. కేవలసాధర్మ్యమునే యాలోచించినచో నీయిరువురు కవులలో నొకరి నొకరు తప్పక యనుకరించి రని స్ఫురింపకతీరదు. ఇరువురిలో నెవ్వరు ప్రాచీనులో వారినర్వాచీను లనుకరించి రనుట సమంజసము గదా! మల్లన పూర్వః డనియు మాధవనారాయః డర్వాచీనుః డనియు మా యభిప్రాయము.

ఎలకూది బాలసరస్వతి తాను రచించిన యాంధ్రశబ్దచింతామణి భావ్యములోఁ దనవంశావతారము నీక్రిందిరీతి నిచ్చియున్నాఁడు:—

౧. తిప్పన, ౨. వల్లభసోమయాజి, ౩. తిప్పన, ౪. భైరవార్యుఁడు, ౫. తిరుమలార్యుఁడు (రామయ), ౬. భైరవుఁడు, ౭. కృష్ణకవి, ౮. బాలసరస్వతి. వీరిలో వైరవపురుషుఁ డగుతిరుమలార్యుఁడు “అభియరామానసీంద్ర దత్తయోష నిల్లిముఖ్యసద్ధామపిభుఁ” డని పేర్కొనఁబడియును. ఈతిరుమలార్యుఁడు ౧౫౬౪ సంవత్సర ప్రాంతమున నున్నను సతనిమనుమని కొడు కగు బాలసరస్వతి మఱి యిటువదిసంత్సరముల పిదప, ననఁగా ౧౬౧౪ ప్రాంతమందుండి యుండవలయును. ఈబాలసరస్వతిచే మల్లభూపాలీయమును గృతిఁగొన్న పెద్దమల్లభూపాలుఁడు నాకాలమందే యుండునుగదా. చంద్రికాపరిణయక్తర్త యగు మాధవనారాయఁ డీమల్లభూపాలుని కొడు కని కొందఱును మునిమనుమఁ డని కొందఱును జెప్పుదురు. కొడు కనుకొన్న నాతనికాలము క్రీ. ౧౬౪౪ సంవత్సరప్రాంత మగును. కావున నీతఁడు తరిగొప్పల మల్లసకంఠ సర్వాచీనుఁడే.

గ్రంథములపోలికలు.

చంద్రభానుచరిత్రము - ద్వివీరయాత్రాసము.

నీ. నిడుచాలు వెనుచాయ నడకనిద్దవుఁ డేటిగమివీరజడలతో గంధసహుఁడుఁ జెలువంపు మైకప్పుజిగిసురమా వింతసగ జగబిరుదుతో మృగధరుండుఁ జొక్కంపుఁ దుదితెక్క సోకుపుప్పొడి రేక పసుపుఁ బావడిలతో బక్షికులముఁ దొగరువన్నియమావిదిగురుమొత్తంబుక్రొంబగలుపంజలతోడమాధవుండుఁ బ్రకటగతి వచ్చి యహమహామికల మాక మాక యుత్తరు వసుచు సంభ్రమ మొనర్చు వారిఁ గరువార్తవృష్టిచే గారవించి మునిచరునివీఁద సెల విచ్చి పనువుటయును.

ఉ. చొక్కపులుపువ్వజొంపములసొంపున మ్రోకులు విట్టపిఁగ నల్
దిక్కుసావితావి నెండేటులపాటల నీటునూపె బ
ల్లక్కులకాకలీకలకలధ్వని మీఱె జకోరి కోరికల్
నెక్కొనఁ బండువెన్నెలలు నిండె యథోచితస్మృతి నద్యోడక. 182

కం. కనుఁగవ మోడ్చి నిదిభౌత్య
ననశత్రుఁడగుచు ముస్తజంఘ్రనుధానే
చనమునఁ దను దా నెఱుఁగని
మునిఁ గనుఁగొని యేము దాము ము దని కడఁకక. 183

సీ. ఉడురాజు నిజనిశితోఁట్రాలకిరిణసంఘముపేరి బలుచివ్వ గడలఁ జిమ్మి
మఘుఁడు శాఖానోయ్యవృత్తమర్చననిష్పత్యము కానభివేరితాలు అువ్వీ
పవరుండు పేతెంబువాటి గంధాచూతభృంగసిన్ధ్యానంబువేరఁ బిలిచి
శుకపికారులు గుహ్యకటధ్వనుల పేగ వినిధవాద్యంబుల రవళిఁ జూపి
కేశపదద్వాదిం తారాశయాంశ
రాగతమానిహృదయగుంజాల మనశ
మగుట వెలి దార్పణాలేక హృత్తి యిట్లు
లమితనిజకక్షిమీఱు బోరాడుచున్నడు. 184

చంద్రికానిఁ బును-ద్విశీయాత్మాదు.

సీ. అరిరాజచిత్తభేదకరికాంచంద్రచంకిను మను రాజమండలంబుఁ
గ్రందజంబులఁ జాలఁ గూర్చుక హరివితానములతో జైత్రసేనావిభుండుఁ
గన్నుల నెరుంట్ల గ్రక్కుచుఁ గలరుతుల్ బెరయ నానావసప్రియబలంబుఁ
గనకరజోలేఖ గనుపట్టు మగంధపటిమరాణిలు హహాబలకులంబుఁ
దొలుదొలుత దీప్రవిన్సూర్తి దొడరి నడువఁ
బిలుకమేల్పిక్కిల్ల నెక్కి యలరువింటి
దంట యక్షాసిగదిసె దిన్దాంశశారి
కాళి యాశ్చర్యకవిరుచ్యములు చదవఁ. 76

ఉ. అపుడు రణోత్సృకుం డగుచితాంబుజనాయకుకంటిసన్నఁ గీ
రపటిలి చక్కగాడ్చి తొలగాయఁడు కోయిలపౌజు జైత్రుఁడ
చ్చపుఁదెలితెక్కప్పులు లసిహృదగఁ జాలుదు నేన నేన యుం
చపరిమితాగ్రహస్ఫురణ నమ్ముని జుట్టిరి సత్వీరంబుగక. 77

సీ. శైత్యనత్కరకుంతచటులధారారేఖ శమినేత నాటించెఁ జలునమిన్న
తఘకుతఘ్నన వేగ జలిపించి మావిక్రొందళపుఁగత్తిని మాని నటకెనురభి
కడుఁ జంచరీకసంఘము మ్రోయు ఘనజాలకంబులయతిమొత్తై గడునుగాడ్చు
కటురజోగ్నికణాళి గ్రమ్మఁ జెంచొవమందు తిత్తుల ముని గప్పె హత్తి యంచ
యిట్టు లాదిట్ట లంచఱుఁ జుట్టు ముట్టి, గట్టితన ముట్టిపడ నురుతొంటకనచ
ధారి జడదారి నొప్పించి ధైర్యలీల, నడవలేకన్కిఁ గని మరుం డపుడు గడఁగి.

చంద్రభానుచరిత్రము-ద్వితీయాశ్వాసము 168 పద్యము.

సీ. అరయ ననగ్నికుండాహుతిస్తోమమై బూదిఁగూడె సుమాస్తుపోడి మెల్లఁ
జగ్గించ నూషరస్థాపితబీజమై ధూళిగూడె సమీరుహళి యెల్లఁ
జింతింప నటసఁగూర్చిన చింతపండయి నీటఁగూడె హిమాంశునేర్పు లెల్లఁ
గనుఁగొన నడవిని గాచిన వెన్నెలై చెల్లఁగూడె వసంతుఁడెచ్చి మెల్ల
నకట చక్రప్రతిపైవాన యగుచుఁ జెనరి
పటచె నలుపంకలకుఁ బట్టిబుము లెల్ల
విశ్వభూనాథ విను పదివేలమంది
మన్మథులకైన వానిఁ బెనుల్పి నశమె.

చంద్రికానరణయము-ద్వితీయాశ్వాసము 114 పద్యము.

సీ. తనక్రొందళములమన్నన చెట్లపాలుగాఁ జనియె సూచశ్రీల నెనసి మధువు
తనతనూగరిమ మెంతయు ధూళిపాలుగా నరిగె నడంకుచు ననదుగాడ్చు
తనమహాస్ఫూర్తి తొల్తనె యగ్నిపాలుగాఁ బటచె వెల్వెలఁబాటి పన్నవైరి
తనపాత్రవృత్తి తోడ్తనె మింటిపాలుగా నడఁగెఁ గొమ్మలఁ బికాద్యశ్రాగాళి
తనపురారాతిభీకరోదగ్రవిగ్ర, హస్సురణ భూతిపాలుగా నతనుఁ డేగె
జాపశతజాతములు ననస్థలిని వైచి, యమ్మహామాని కోపాప్తి నడరునపుడు.

చంద్రభానుచరిత్రము-ద్వితీయాశ్వాసము.

సీ. జాతరశిఖిఖిజాతధూమంబులచాడ్చున నల్లనిచాఱ లెనఁగఁ
గ్రోధద్రుమాగ్రసంరూఢపల్లనముల చెలువున నీక్కిన చెవులు దనర
నకలమృగానీక శాసనోద్ధతవేత్రనల్లికచందావ వాల మమర
నాస్యగవ్వరిరసనాహీంద్రవిషలతాచ్ఛటలునాఁ గఱకుమీసలు నడంక
నావులించుచు గబ్బున కడరునీఁగ
మూఁకఁ గమియుచు సెలవులు నాకికొనుచు

భూరిభీకరభాంకృతు ల్పావలఁ గొన్ని
పాదల నడుచక్కి బెబ్బలి గడిసె నొకటి.

39

కం. ఆపులి నిజతురగదివృ, తొమన న్నిగున నాని మననమనదునా

చావలతం దూపు భుజా, వాపలకిం దుడికి నే పుంధ్రుల దడిచిన్. 10

చంద్రోపమము న్నిది బాల్మీకము.

నీ. లఖణజంతునిభావనామూఢిమై భోవె నుని పుష్కలైదన యోగ్య సమర
నాశేధములఁ జీర్చినట్టి సిద్ధితఁబోల నున్నది యుపపాద పెలుంగ సర
స్వమృగహింసావిచారముఁగాం నురితిఁబోలె చల్లపై నెగయు వాలదండము
నిగుడుకోపాంకురినికరంబగుటఁబోలె సితకేసరములకెంజిగిఁజిగుర్చ
వక్రగంధలు శతకోటివాదుగెలున
వస్త్రలపుగన్నుగన భానువాసిఁ గేర
ఘటఘటార్భటి ఘనకోటిపటిమఁ దెగడ
నొక్కసింగంబు నడిచి బాదనుండి వెడలె.

27

కం. వెలలి జఘ్నుతౌగారవ, కలనల్ లంఘించువృషతిఁ గన్గొని నిజని

స్థులచంద్రహాసధారం, దలద్రోవ్వెగ నేసె నవృతంబుగ నంతల్. 28

ఇట్టిపోలిక లనేకములు గలవు గాని గ్రంథవిస్తరభీతి నిట నుదాహరింప
లేదు. ఇట్టలీయుభయగ్రంథములకు సావృశ్యమున్నను నైవృశ్యము గూడఁ
జాలఁ గలదు. మల్లన తఱచుగా వర్ణనములందు మనుచరిత్రము ననుకరించి
మ్మదులమ్మదులము లగుపదముల నేర్చి కూర్చువాఁడు. మాధవరాయఁ దన్న
నో మనుచరిత్రానుకరణుడై శ్లేషాద్యలంకారముల గుప్పించుటకై కొంచెము
క్లిష్టపదప్రయోగము గావించువాఁడు. మల్లనకవి యు శ్లేష సతిమాత్రిముగ
నుపయోగించెను. పదకావ్యమున కంతగా సహించువాఁడు కాఁడు. మాధవ
రాయలు పదలాటిశ్యము నాలోచింపక శ్లేషాద్యలంకారగరిమకే ప్రాధాన్య
మిచ్చువాఁడు. మల్లనకుఁ గథాభాగమధికముగా నుండుటయుఁగార్హస్యశూన్యఁ
గొంచెము కొంచెము గా వర్ణనలఁ బెంచుటయు నభిమతము. మాధవరాయని
గ్రంథమందుఁ గథాభాగ మత్యల్పమైనను వర్ణనలచే గ్రంథము పెంచఁగోనగి.
ఈయిరువురుకవులు సహాధారణపాండిత్యప్రకర్ష గలవారు. శాస్త్రమర్యాదలఁ
జక్కఁగ నెఱింగినవా రనుటకు వారిప్రయోగములే ప్రమాణము. ఇతఁలగ్రంథ
ములందుఁ గానరాని సంస్కృతపదములు వీరిగ్రంథములం దగవడును. మల్లన
తఱచుగాఁ గల్గెటాదీతరదేశ్యపదములను బ్రయోగింపనలవాటువడినవాఁడు.

మాధవరాయలట్టార్చినట్లు కానరాదు. రెండుత్తమప్రబంధములం గొని తార తమ్యవిచారము చేయుట కష్టము. ప్రస్తుతచంద్రభానుచరిత్రమునకు వత్తము.

కథావిమర్శము.

చంద్రభానుచరిత్రమున గథానిర్మాణము విచిత్రముగ నున్నది. ఈకవి శ్రోతృమార్గముంట్రిక్కినాడు. ప్రస్తావనమున రుక్మిణీవైభవాసూయచే సత్య భామకుం జంద్రభానుదయమును వర్ణించినాడు. పిదప నారదాగమనమున సంగీతాభ్యాసమును కథాబీజమును నాటెను. కలహాశంకముని కుముదినీలాభ మునకు మార్గదర్శకుం జయ్యెను. అడవిలో వేటాడుచున్న చంద్రభానునకుం దుంబురుని చెలికాండొకసిద్ధుండు కుముదినీజన్మప్రకారంబును నామకం దుంబు రుండు గానవిద్య నేర్పుటయ్యుండెలిపి కుముదినీయందు జంద్రభానుని సుసం బాకింత లగ్నమగునట్లును వర్ణించి యంశస్వప్నంకద్యో. చంద్రభాను చెలికాండగువిజయలోనుని తోడ గూడ నరమార్గమునంబోవును నొకచో బలి సీరించుచుండ నొకజంకజంట వారిమయి నాక నిద్రాభంగవ్యాకులమనస్కులై వారు హరిణపోతమ్ము బెడలించిరి. ఈవినికై కోపించి దుర్వాసోముని వీరిచువురికు వియోగముగలుగ శేపించెను. పిదప గాఢవి నొకయుద్ధనాధనన్నధనుగుంధ మీయదుకుమానులకు గోచర మగుడు సీరిధికమగు నాటెను వారిధిగమించిరి. ఇంతలో నెక్కడనుండియో యకాండ జలదాగమంబుంబోలి యొక్కరిక్కనుండరు దేర జంద్రభానుండు ఘోరముగ బోరి వాని నుక్కడించెను. ఈయుద్ధ వర్ణనము చదువుట కెంతయు మనోహరముగా నున్నయది. కూలిన యాదాన వుండు శాపవిముక్తుడై కుముదినీలాభప్రధానసాధనం బగు మాయ నాయరు వరుబాలకుల కిచ్చి యథేచ్ఛం జనియె. పిదప శాపవశంబున వియుక్తుడైన విజయలోలుండు తిరుపతికిని జంద్రభానుండు కుండినమునకు నేగిరి. చంద్ర భానుని చరిత్ర విచార బై సంతవిశేషములు కలది గాదు. విజయలోలునికథ ముఖ్యమైనది. విజయలోలుని పాత్రము శేషశైలవర్ణనమునకును గడపట గుము దినీవేషముందాల్చి ఫలమును సులభము నేయుటకునే కల్పింపబడినది. తిరు సులయం దాతనికి గూడ ఫల ప్రాప్త్యాశ యువమించినది. కాని తన కాతని ఫలప్రాప్తి ప్రధానము కానందున గవి దాని సంతగా వర్ణించక చంద్రభానుని పై విజయలోలుండనువిదుని కూతు వివాహమయ్యె నని తేల్చివేసినాడు. ఇది కొంతవిరసముగ నగపడుచున్నది కాని యిట్లు తేల్చివేయుట యచితమే రామాయణమున రామపట్టాభిషేకము నట్లు విభీషణుని లేక సుగ్రీవుని పట్టాభి షేకములు వర్ణింపబడియెనా.

ఇందు గ్రంథాదిని నారదశృతాంతము వర్ణింపఁబడినది. ఇదియే ప్రబంధ మెల్లఁ గల్పించుట కనువుపడినది. కలహాశనుఁడు రుక్మిణీసత్యాకుమారులకుఁ గయ్యము పెంప నూహించి చంద్రభాను ననాదరించెను. దానిచే నాతఁడు నారదునిపైఁ గినిసి తుంబురునివలన విద్యనేర్చి రా నుద్యక్తుఁడై యట కేగి గానవిద్యతోపాటు కుముదినింగూడ సంగ్రహించుకొని వచ్చెను. తుదకుఁ దా నభ్యసించివచ్చిన గానవిద్య హరికిని బ్రద్యమున్నకును వినిపించి మెప్పునందెను. గానవిద్యయే కుముదినీప్రాప్తిహేతు వగుటచే దానినే బీజస్థానముం దనువు పఱిచెను. విజయలోలుని పాత్ర మంతసార్థకముగ లేదు; మాయాకుముదినీ గూఢముం దాల్చి వాస్తవకుముదినిం జంద్రభానునితోఁ బంపుట కుపకరించినది. అసురయుద్ధమున గంధర్వదళమున కనువుపడినది. కాని శేషశైలవిశేషములఁ దెల్చి తన్నుం దా నార్థకపఱిచికొన్నది. వనములో ననురుఁడు యుద్ధమును గుముదినీలాభమునకు సాధన మగుశాంబరీవిద్యనేర్చుటకై కల్పింపఁబడినది, యుద్ధము లేనిచో మహాకావ్యలక్షణానురోధ మని కల్పించిన నుండవచ్చును. విజయలోలునికొఱత తీర్పుటకుమాత్రమే యరువిందునికూతురు కల్పింపఁ బడినది. ఇంకను దరళికాదిపాత్రములు యథోచితకార్యసాధనమునకై యాచితి నాలోచించి కల్పింపఁబడినవి.

అంతందుఁ గొన్ని నెరసు లగపడుచున్నయవి. రసిలోలుపుల కవి పాఠింపఁదగినవి. ఈయత్తచుగ్రంథ మెల్లర కవశ్యావరణీయ మని నొడువు టయే శివము.

కృష్ణ సాంబమూర్తిశాస్త్రి.

... ၁၀ မြို့နယ်တို့ -

సాంఘిక చర్యల నిర్వహణకు సంబంధించి బాల్కుబ

శ్రీరామాయము గప్పనశ్శరణాపంధుఁ మాఁకిం గొల్పెదఁ.

దక్షిణాది సాన ప్రాంతమున కవ్యయోగార్థ్యం భవంబు లిమ్మని వేడుకరణి

సాక్షాత్తుమును పాఠమునును (చూడ) పాఠములు గైకొన్నారని

1999, 1998, 1997, 1996, 1995, 1994, 1993, 1992, 1991, 1990, 1989, 1988, 1987, 1986, 1985, 1984, 1983, 1982, 1981, 1980, 1979, 1978, 1977, 1976, 1975, 1974, 1973, 1972, 1971, 1970, 1969, 1968, 1967, 1966, 1965, 1964, 1963, 1962, 1961, 1960, 1959, 1958, 1957, 1956, 1955, 1954, 1953, 1952, 1951, 1950, 1949, 1948, 1947, 1946, 1945, 1944, 1943, 1942, 1941, 1940, 1939, 1938, 1937, 1936, 1935, 1934, 1933, 1932, 1931, 1930, 1929, 1928, 1927, 1926, 1925, 1924, 1923, 1922, 1921, 1920, 1919, 1918, 1917, 1916, 1915, 1914, 1913, 1912, 1911, 1910, 1909, 1908, 1907, 1906, 1905, 1904, 1903, 1902, 1901, 1900, 1899, 1898, 1897, 1896, 1895, 1894, 1893, 1892, 1891, 1890, 1889, 1888, 1887, 1886, 1885, 1884, 1883, 1882, 1881, 1880, 1879, 1878, 1877, 1876, 1875, 1874, 1873, 1872, 1871, 1870, 1869, 1868, 1867, 1866, 1865, 1864, 1863, 1862, 1861, 1860, 1859, 1858, 1857, 1856, 1855, 1854, 1853, 1852, 1851, 1850, 1849, 1848, 1847, 1846, 1845, 1844, 1843, 1842, 1841, 1840, 1839, 1838, 1837, 1836, 1835, 1834, 1833, 1832, 1831, 1830, 1829, 1828, 1827, 1826, 1825, 1824, 1823, 1822, 1821, 1820, 1819, 1818, 1817, 1816, 1815, 1814, 1813, 1812, 1811, 1810, 1809, 1808, 1807, 1806, 1805, 1804, 1803, 1802, 1801, 1800, 1799, 1798, 1797, 1796, 1795, 1794, 1793, 1792, 1791, 1790, 1789, 1788, 1787, 1786, 1785, 1784, 1783, 1782, 1781, 1780, 1779, 1778, 1777, 1776, 1775, 1774, 1773, 1772, 1771, 1770, 1769, 1768, 1767, 1766, 1765, 1764, 1763, 1762, 1761, 1760, 1759, 1758, 1757, 1756, 1755, 1754, 1753, 1752, 1751, 1750, 1749, 1748, 1747, 1746, 1745, 1744, 1743, 1742, 1741, 1740, 1739, 1738, 1737, 1736, 1735, 1734, 1733, 1732, 1731, 1730, 1729, 1728, 1727, 1726, 1725, 1724, 1723, 1722, 1721, 1720, 1719, 1718, 1717, 1716, 1715, 1714, 1713, 1712, 1711, 1710, 1709, 1708, 1707, 1706, 1705, 1704, 1703, 1702, 1701, 1700, 1699, 1698, 1697, 1696, 1695, 1694, 1693, 1692, 1691, 1690, 1689, 1688, 1687, 1686, 1685, 1684, 1683, 1682, 1681, 1680, 1679, 1678, 1677, 1676, 1675, 1674, 1673, 1672, 1671, 1670, 1669, 1668, 1667, 1666, 1665, 1664, 1663, 1662, 1661, 1660, 1659, 1658, 1657, 1656, 1655, 1654, 1653, 1652, 1651, 1650, 1649, 1648, 1647, 1646, 1645, 1644, 1643, 1642, 1641, 1640, 1639, 1638, 1637, 1636, 1635, 1634, 1633, 1632, 1631, 1630, 1629, 1628, 1627, 1626, 1625, 1624, 1623, 1622, 1621, 1620, 1619, 1618, 1617, 1616, 1615, 1614, 1613, 1612, 1611, 1610, 1609, 1608, 1607, 1606, 1605, 1604, 1603, 1602, 1601, 1600, 1599, 1598, 1597, 1596, 1595, 1594, 1593, 1592, 1591, 1590, 1589, 1588, 1587, 1586, 1585, 1584, 1583, 1582, 1581, 1580, 1579, 1578, 1577, 1576, 1575, 1574, 1573, 1572, 1571, 1570, 1569, 1568, 1567, 1566, 1565, 1564, 1563, 1562, 1561, 1560, 1559, 1558, 1557, 1556, 1555, 1554, 1553, 1552, 1551, 1550, 1549, 1548, 1547, 1546, 1545, 1544, 1543, 1542, 1541, 1540, 1539, 1538, 1537, 1536, 1535, 1534, 1533, 1532, 1531, 1530, 1529, 1528, 1527, 1526, 1525, 1524, 1523, 1522, 1521, 1520, 1519, 1518, 1517, 1516, 1515, 1514, 1513, 1512, 1511, 1510, 1509, 1508, 1507, 1506, 1505, 1504, 1503, 1502, 1501, 1500, 1499, 1498, 1497, 1496, 1495, 1494, 1493, 1492, 1491, 1490, 1489, 1488, 1487, 1486, 1485, 1484, 1483, 1482, 1481, 1480, 1479, 1478, 1477, 1476, 1475, 1474, 1473, 1472, 1471, 1470, 1469, 1468, 1467, 1466, 1465, 1464, 1463, 1462, 1461, 1460, 1459, 1458, 1457, 1456, 1455, 1454, 1453, 1452, 1451, 1450, 1449, 1448, 1447, 1446, 1445, 1444, 1443, 1442, 1441, 1440, 1439, 1438, 1437, 1436, 1435, 1434, 1433, 1432, 1431, 1430, 1429, 1428, 1427, 1426, 1425, 1424, 1423, 1422, 1421, 1420, 1419, 1418, 1417, 1416, 1415, 1414, 1413, 1412, 1411, 1410, 1409, 1408, 1407, 1406, 1405, 1404, 1403, 1402, 1401, 1400, 1399, 1398, 1397, 1396, 1395, 1394, 1393, 1392, 1391, 1390, 1389, 1388, 1387, 1386, 1385, 1384, 1383, 1382, 1381, 1380, 1379, 1378, 1377, 1376, 1375, 1374, 1373, 1372, 1371, 1370, 1369, 1368, 1367, 1366, 1365, 1364, 1363, 1362, 1361, 1360, 1359, 1358, 1357, 1356, 1355, 1354, 1353, 1352, 1351, 1350, 1349, 1348, 1347, 1346, 1345, 1344, 1343, 1342, 1341, 1340, 1339, 1338, 1337, 1336, 1335, 1334, 1333, 1332, 1331, 1330, 1329, 1328, 1327, 1326, 1325, 1324, 1323, 1322, 1321, 1320, 1319, 1318, 13

[Faint handwritten notes at the bottom of the page]

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 84

శ్రీ గుణుఁడు ప్రాణానందుఁడు పరిణామమునకుఁ గాఁచుకొనెను.

శ్రీరంగ వాణిజ్య వేద శాస్త్రములోని పంచసంధానభా

గణపతి విశ్వప్రసాద్ కి ఫోటో పుష్కలభాగములను ముద్రణ 12-7-6 సంఖ్యగల పుస్తకము. (తాళ)

* పూర్వం ఆ 14 గ్రామాలలో నుంచి 1961-62 లోని విజ్ఞాపించబడింది

၁-အမည်၊ ၂-အသက်၊ ၃-အလုပ်၊ ၄-အလိပ်စာ

స్వరవృత్తి స్సమమూర్తులై యొరయు నాసంగీతసాహిత్యబం
ధురవక్షోజము లూను తల్లిని భజంతుం ¹దత్త్రీసాదాప్తికా. 4

సీ. శారదోన్మేషంబు జగతి సంధించియు బరమోనారదస్త్రైతి బరఁగునుకృతి
చువ మైక ధన్యుడై యొనరియు ననువమప్రఖ్యాతిఁ గానినభవ్యచోతు
ననమాభాణాంకత పలరారియు సలికనేత్రు మెప్పించిన నిర్మలాత్ము
ఘనశబ్దవిన్నూర్తిఁ దనరియు హంసనమాగమశ్రీఁ గాంచు ననఘశీలు
మతియు నగణితనుమనస్సమాజమునకు
నక్షరామృతధారారసార్పణమున
నామెతల నిచ్చలు నొనర్చు నలఘుమహిమ
నెఱిపినవిచిత్రసత్కళానిధులఁ దలఁతు. 5

గీ. ఏమహాత్ములుమువ్వగునిలఁద్రిమూర్తులట్లగుఱియైతిలింగభామాహ్వయముయ
ధార్థమొనరించియలరించిత్రశబ్ద, శాసనునిదిక్క-మఖశంభుదానుఁదలఁతు. 6

చ. నరనవిశుద్ధవర్ణగుణనంపదయు న్నుచివృత్తి భావభా
స్వరగరిమంబుఁ బూసని యసారపుమినుఁ గరఁగ్లు సాహితీ
శరనిధిగర్భశోభనోకళావిముఖు ల్పచరింప వాని నొ
ల్లరుఁ జెవిఁజెట్ట రింతయు పలంకపత్నినై భవధన్వతానిధుల్. 7

వ. | అనియివ్వుదేవతాపదాంభోజపూజనంబును సుకవినభాసభాజనంబును గుకవిజ
నోద్యేజనంబునుం గావించి విరించిగురుకరాంపలనంచాలితామందమందరమ
ధ్వమానచుద్ధాంభోనిధానసంజాయమాన నప్సర సుధారసమధురలాబం
ధురనవరసభావానుబంధంబును జతురజనల్లాఘనీయచంద్రభానుచరిత్రోవిచి
త్రానల్పచమత్రికయానిబంధంబును నగునొక్కప్రబంధంబు నిర్మింపంబూ
నునమయంబున. 8

ఉ. కావ్యము సత్కవిప్రకరకర్తమధా⁷పరిపూరణక్రియా
భవ్యముగా నొనర్చుట తపోఫల మున్నె దలంప నట్టిస
త్కావ్యోము నివ్వడై పతవతంసున కిచ్చి కృతార్థుడైన యా
యవ్యయభాగ్యరాశిఁ గొనియాడఁ దరంబె జగత్త్రయంబునకా. 9

1 చ-ద ద్రసానాప్తికా. 2. ట. సోదరస్త్రైతి. 3. చ-వృత్త. 4. చ-దశా. 5. చ-వై
6. ట. మహాప్రబంధ. 7. చ-రస. 8. చ-మఖీషుడైన.

మ. అని యూహించి మదివ్విడై వలము భక్తాభీప్సితార్థోపవా
దనకారుణ్యకటాక్షశాలియు రమా¹భామా వలారాగ్రగ
ణ్యనవోన్మేషపవిత్రమూర్తియును దత్తాత్రేయుడే కాన నా
ఘను సప్తత్కృతనాథుఁజేయుగ నమోఘప్రీతితో నున్నెడన్. 10

సీ. ద్విజరాజకార్యము బ్రీర్పు నీవిభుకీర్తి ద్విజరాజకార్యము బ్రీర్పు టరుడె
యాజిభవన్నూర్తి నడగు నీవృపుశౌర్య మాభవన్నూర్తి నడగు టరుడె
యతిసురభిఖ్యాతి నలరునీఘనునీగి యతిసురభిఖ్యాతి నలరు టరుడె
చంద్రగోత్రశ్రీ బాసంగు నీపతికల్లి చంద్రగోత్రశ్రీ బాసంగు టరుడె
యనుచు బుధు లెన్ని వెలయు రాజాధిరాజ, రాజపరమేశ్వనకలకర్ణాటకాంధ్ర
రాజధారేయతిరుమలగా యతనయ, చంద్రుడగు వెంకటపట్టి తీంద్రమణికి.

చ. అనుపను కార్యకర్తయును సగ్రజుడఁ న్నహసీయనల్కా
ఖనియు నఖండకీర్తికళికాసుభీకృతసంస్థిదిజ్ఞుఘం
శును నగుదత్తనార్యుడఁడు సను నిస్సయానిష్ఠుఁ బార్శ్వవర్తి గ
న్లొని పలికె న్నుభారసనిగుంభనజ్జలభిలపాక్యవైఖరిన్. 12

మ. గురువిద్యచ్ఛరణారవి దభజనా కూరన్మహోదారిధీ
గరిమ స్తీ వాసరింపఁబూన్పుంకిం గైవల్కలక్ష్మమనో
హరు సస్మత్కల్పలక్ష్మవళోత్తిముని దత్తాత్రేయయోగీశ్వరు
స్వయఁ గావింపఁ దలఁచి తెన్ను దరిమే వల్సి భవద్భాగ్యముల్. 13

క. ఈవరమయత్ని మఘసి, రావణ¹మనఘా స్తదీయవంశగురులప
స్యాపారంబున నీమది, దీపించెన్ బల కులప్రదీపక యనినన్. 14

ఉ. సంతననుండి యెను బిత్తసన్నిభుడెన్ హితదేశికుండు న
శ్రాంతశుభప్రదుండు సయి రంజిబుదత్తనమంత్రివాక్య మ
త్యంతవివీతిఁగై కొని కృతార్థుడైనై బహుపుణ్యగణ్యుల
ల్లాంతు నటంచుఁ గౌతుక²విలాసపభాసితమానసంబునన్. 15

క. శ్రీమద్దత్తాత్రేయమహామునిముద్రావిభూషితాత్మియాకృతి
శ్రీముఖభూషణముగ మ, త్సాంప్రమిగుణస్తుతి కైరవర్తు నమధికభక్తిన్. 16

1. క-ధారావ్రధారాగ్రగణ్యునిగో స్థితి. 2.3. చ-శ్రీలాసంగు. 4. చ ఘన మస్తదీయ. 5. చ-
పాకంబున. 6. చ-వికాస.

సీ. కోరి కన్నులనొత్తికొనుఁ బలితాభాగి యెదనుంచు సకలకళేశ్వరుండు
శిరమునఁ దాల్చు భాషిత దేవి యడు గెడఁబాయంగనీడు కల్పకగురుండు
పూను నుత్కటమైతి బుధకుఁ జరముముఖంబుననుండఁ జూపునత్పంగవుండు
కంతభూషణముగాఁ గావించు సర్వజ్ఞఁ డింక మొందించు శేషాంశజాతుఁ
డెట్టియక్షరవిఖ్యాతినెన సెనో యుఖిండజయ మూయరాయరగండవిరుద
వీరతిరుమలరాయపృథ్వీతలంద్రతనయుఁ డగువేంకటక్షమాధపుని కీర్తి. 17

మ. క్షీతి మత్తాత్తు సహాయశూన్యని గృహచ్ఛిద్రంబువాని స్సమా
హతతారుం గికురించి వేంకటపతిత్వాధీశ్వరుం జెందఁ ది
ద్గలరేణుల్ తదధిష్ఠితాంబువులుఁ దద్గంధానిలంబుం దడం
చితభూజంబులు గాంచి యుండుదురు విశ్లేషార్తి వా రెప్పఁపన్. 18

సీ. సర్వతోముఖవృత్తిఁ బరుసనార్పమహాగ్నియుదు టల్ల సింధుదేశోద్భటంబు
దీర్ఘకాలస్ఫూర్తి దీపించువిలయగ్ని బెడిద మెల్లను సమాపితశకంబు
భీమరోషోద్వృత్తిఁ బెనుపొందుఫాలాగ్ని పెం పెల్లను విదేహభీషణంబు
బహుసత్తవీళికరప్రాధిఁ బొల్పుదవాగ్ని తేడ మెల్లను విమర్శితవనాయు
వహహ యవి సింధుశకవిదేహకవనాయు, లాదిగాఁగలనిఖిల దేశాళిన్లెల్ల
రాయిడించునె తిరుమలరాయవేంకటావనీంద్రభుజప్రతాపాగ్నికరణి. 19

మ. రమణీయూత్తరప్రరూఢవసుధారాలాభనందద్బుధో
త్తమనిర్యాన్మవిత్తీర్ణి సర్వసుమనోద్దన్యంబు వారింప భూ
రమణీధేనుగ జేశ్వరాత్మకబహుశ్రీలిన్పుశ్రీ వేంకటే
శమహీవల్లభుసాటియే పిఠుండుఁ దజ్జన్మక్రియాకీర్తయన్. 20

సీ. మిథ్యాభిమానసమ్మిళితుల వివరణకలితో న్నరగులఁగా నొనర్చుఁ
గలనైన ధర్మకౌశలము నేమటనివారలకు హేమాద్రిమార్గంబుఁదెలుపు
నతినయజల్పాభిరతుల వీక్షించి చింతామణి హస్తగతంబు నేయుఁ
బ్రబలతంత్రవిచారపారీణులగువారి దొరసి ప్రాభాకరసరణిఁజూపుఁ
దత్తదధికారులకు నిట్ల¹తదుపయోగ, గతులఁగఱపెనుగురువై యుఖిండసమర
విజయవేంకటపతిరాయ భుజకృపాణ, మఖిలదర్శనాద్భుతశక్తిసతిశయిల్లు. 21

ఉ. ధీరవతంస వేంకటపతిత్రుటితారిసి తాతపత్రముల్
భూరిజవంబునం దిరుగుఁ బోరులఁ దజ్జయలక్ష్మీకిం దిగం

భోరుహనేత్ర లెత్తుతెలిముతైవుటారితిపల్లెరంబు లై

చారుతదీయ హేమకలశంబులు దీపము¹ లై నెలుంగగన్.

22

ఉ. వేంకటభూవగుం జెనకువీరులు పూటగనై న గంటితో²

బంకగుహ స్తబింబము విభాసిలు నాజు నన్మగ్నరంబులకు

సంకులవృత్తి దద్వరణసంభ్రమసంభ్రమదాది తేయనా

టంకవతీపదాంబుజహత మృతనూపురిరాజ నూటన్.

23

క. ఆవేంకటసతిస్వపతి ద, యాపీతౌగౌరవమున నతిశాశ్వతల

క్షీణైభవంబు గాంచిన, నావంశం బభిసతితు నవమధురోక్తి.

24

ళా శ్రీవిద్యావిభవాస్పదం బయిన యార్యేలాస్యవాయంబునం

బావిత్యాభిసతస్వలక్రిశిసన్తసింద్రగోత్రుల్ ధరా

దేవోత్తంసులు మించి గండు బెడగొండే భూజనశ్రేణి సం

భావింపం దరిగొప్పలాంకుర డగు శ్రీమల్లప్రధానుల డిలన్.

25

చ. విముఖుల బూను మిత్రునెడ వే ఘురులం గని వాగు శుద్ధవ

క్షమున వసుచ్చట ల్పిడువజాలడు సారె బ్రకాశతాంకుడై

తమి వెలయించు గాని తనుదానమునం గడు గుంగు నేగతిం

గుముదహితుడు సాటి తరిగొప్పల మల్లనమంత్రి కీగుల్.

26

క. ఆతరిగొప్పల మల్లను, ధీతిలకుడు గాంచె సరసధీనిధి నతిఖ

ద్యోతద్యుతి నతులితవి, ద్యాతితి నటసుకృతి నాగమాంబిక యందున్.

27

సీ. తననిశాతకృపాణి యును బాణియును బతిల్లఘాధురానిరాసము ఘటింప

దనకుకాసారమును సారిమును నరిశాసన స్థయివివాసనము చలువ

దనసద్గణనికాయమును గాయమును సుధాకింకవిస్ఫురణ ధిక్కృతి యొనర్ప

దనమనీషాభాగమును భాగమును సుధాంధ్రప్రభానావధూననము దెలుప

దనప్రభావంబు భావంబు ధర నెంతి

ధృతిసమాసాదనంబునఁడేజరిల్ల

వఱులు నాశ్రితబాంధవావనవరుండు

నుంత్రిమాత్రుండె సరసయామాత్యవరుడు.

28

చ. చతురాస్యాననపాళిక శ్చైలగు నంచత్పాంసుపద్మాసన

స్థితి దీపించు వినిర్మలాంబరరుచిశ్రీ మించు హంసాళి న

1. చ దీవియ. 2. ఇది మొదలు “ యాదవాగ్రజు ” నను పద్యమువఱకు ట-ప్రతిలోలేదు.

- ప్రతిమానోన్నతిఁ ¹దోలియాడుఁ దిలకింప న్సుధవర్ణాధిదే
నత గాదే సరస్వతానమణిదీప్యతీర్తి యశ్రాంతముఁ. 29
- చ. సరసామాన్యచరిత్రుఁడే ధర బుధానందప్రదానూనగా
సరసామాన్యయశోవిశోభితదిగంతశ్రేణి గంధర్వకి
న్నరసామాత్యభిరామశుద్ధతర ²గాంధర్వైక్ సంస్తుత్యుఁ డా
సరసామాత్యవరుం డనంతపదచింతాపావనుం శాంతయుఁ. 30
- గీ. వెలయు నాతనిదేవేరి విజితభర్తృ
దేవతాజననికురుంబ తిప్పమాంబ
బహుమహాభోగముల నుంచుభర్తకుఁ దిల
వంపు లొనరించినధరిత్రిపంపుఁ దెగి. 31
- సీ. సకలసన్ముతచర్య సద్గురుపరిచర్య పావనయదునర్యపదసపర్య
యన్నదాసఖ్యాతి యసఘసాధ్వినీతి నియతాన్యజనతాతిశయవినీతి
బంధురతాశక్తి పరమధర్మానిక్తి నిత్యసూన్యతయుక్తి నిర్భాగ్యక్తి
యాశ్రితాశాస్త్రార్తి యలఘుశీలస్ఫూర్తి బహుసతీముఖవర్తిభవ్యక్తిర్తి
యూర్తనరక్షణంబును నతులభాగ్య, లక్షణంబును గారుణ్యవీక్షణంబు
సహజసిద్ధంబు లీవుణ్యచరితి కని ను, తింపఁగొగ్గొంతు నరసయతిప్పమాంబ.
- చ. గురుపరిభూతి లేనినలి గోత్రధరస్థితి లేనియర్హి సా
దరపరిపాలనావిముఖిధామవిహారిము లేనికల్పి
త్తిరి యని బంధవాశ్రితవిరానము సన్నుతి నేయి బొల్పు నా
సరసయతిప్పమాంబ భవనస్తవనీయగుణానలంబ యై. 32
- శా. అతిప్రాభవుఁ డాన్మసింహుఁ డనసూయాత్యంతసంస్తుత్యచా
రిత్రశ్రీనిధి తిప్పమాంబవలనం బ్రీతిఁ బుధానికని
త్యత్రాత్రైకధురీణు నప్పవిభు సేత్రానందపూర్ణేందు డ
త్తాత్రేయాహ్వయు మల్లికార్జునుని నార్యానక్తుఁ గాంచెన్మహిఁ. 33
- శా. తారారాజి గణింపుఁ జలరంగఁ గళాధామాంశుమాద్యత్సుధా
పారావారితరంగరేఖలఁ దృణప్రాయంబుగా నెన్నుఁ దా
నారా యప్పయమిత్రశేఖరుని సంఖ్యావత్త్వముద్రామహా
ధారంధర్వనిరూఢనిర్మలయశోధారాపరీవాహముల్. 34

- చ. అనవరతాన్నదాననిధి యోనరసప్రభునప్పనాద్యసీ
డనఁ దగునే నుతాపరిణయంబున వేల్పుల నొక్కనాడు భో
జన మతిశ్యతలం బిడినసాగరరాజు బదింట నైదిట
ఘనమయి దక్క నొక్కొక్కనిగాన మొసగుతుమారభానుడు. 86
- సీ. తనదిక్కుఁ జేరుమిత్రునకుఁ జేజను మించఁ దగుసర్వమంగళోత్పాదకుండు
ఘనుల నానాదిగాగతులఁ గైకొని పూర్ణజీవనం బొసఁగులక్ష్మిగుండు
వరధర్మమున గోత్రవర్గంబుఁ దగు నాపు తెనయించి నిలిపినవృథుసమాఖ్యఁ
దాశ్రితద్వీపనాయకావనుఁ డై తదిష్టైకసంపదఁ గూర్చుకోకబంధుఁ
డరయఁగఁ బ్రధానమాత్రుఁడే యఖిలసేనుల
మాధ్వదర్శనధారేయమానని సమ
పరమహరిగురుచరణాబ్జభజనపరుఁడు
మంత్రినరసయ్యయప్పనామాత్యవరుఁడు. 87
- చ. తదనుజరత్న మై వెలయు ద త్తనమంత్ర మహావిపక్షుడు
ర్మదబలమర్మదారణధురంధరసంగరచాతురీవిభా
రదుఁ డగువేంకటశ్రీతిపుండగునప్రతిమాసరాజ్యసం
పదలు 'ఫలింప నాని లిఖభవ్యగతిశ్రితిచారిణిత మై. 88
- సీ. వర్గంబునె కాదు నింపున్దితామూర్ఖుని నచ్చుతో భ మనిశ్చయముగఁ
బ్రత్రంబునె కాదు నింపున్దితో భ సదాప్రదీయకానాన్నిభుద్వీపలయందు
వాచికోక్తి నె కాదు నూచిత్యాబస లిల్పి మతులసత్కవిబుధాశ్రితులయందు
లిఖనక్రియ నె కాదు లిలాశుభాననం బొసఁగె రాతిప్రధానులందుఁ
బొరయఁదిర్బలరామేంద్ర భూరిభుజుని గాఁగ గువేంకటోద్వీశువ్రాతసములు
వ్రాముచాతుర్యమున ని సాస్విమిహితఁ డై భావసురమంత్రినరసయవత్తమంత్రు.
- మ. అరుదార స్వరపత్రవృత్త యయి దిత్తాప్రేమసంస్కృతా
క్షరయోగోన్నతిఁ గన్న లేఖని మహాగోష్ఠాంధనామాజ్యసం
హరణం బున్నతిరాజ్యసంభృతియు దీప్తాంతస్పృశాకర్షణ
స్ఫురణంబు బహుదేశవస్తుభరణంబు గాంధు సంచంద్రిక. 40
- సీ. యాదవాగ్రజనిపటాటోస మెల్ల 'శాగిన సమగ్రీవభావమెల్ల
గుముదామ్రమండలప్రమణవిహ్నిం బల్ల మడుపరింపర నుండునునికి యెల్ల

సిరిఁగన్నతండ్రియాంతర మెల్లఁ బలుకులకొప్పుయుఁ దలయెత్తికొనుట యెల్ల
శేషవన్నగమును నేవవై ఖరి యెల్లఁ జదలుమానికడిందిచాయ యెల్ల
నగి తెగడిమీటి కేరి త్పొంబొనర్చి, యడఁది కారించి వారించి యడరు నేవి
వేకనిధికి ర్తియతఁడొప్పు! వేంకటాద్రి, దత్తసామాజ్యవిభవుండు దత్తమంత్రి.

మ. ఘనగోత్రోద్ధరణం బసంఖ్యసుకవిగ్రామప్రదానైకసా
ధనసద్భావధురంధరత్వము మహాదర్శోద్ధతారివధా
ననిరాసోద్భటపాటవంబు నిరవొందన్ దత్తనాగ్యంబు శ్రీః
దనరు నేవొకట? రాయచక్కిణభుజాదండవిశేషస్థితి. 42

క. ఆదత్తమంత్రి యనుజుడ, శ్రీదత్తాత్రేయయోగి శేఖర నేవా
మోదితుండ సుధారసధా, మోదితుండ స్వధ్వమునిమహోద్ధారకుడన్. 43

* సీ. వరగంధచర్చిక లావగి స్తరమచర్చికలు నూరిహృదయభాగములఁ గూర్చు
గర్భురమయవీటికవనాశుసదధాటికలు రసజ్ఞసుహృన్ముఖములఁ జేర్చు
నతిచిత్రనేత్రముల్ యమ కాచిచిత్రము ల్కాన్యసత్కవిజనాత్మలఘుటించు
మహితసువర్ణము ల్దధురసందగ్ధవర్ణములు ప్రాజ్ఞ మహాశయముల నించు
గండభేరుండలిరుదవిఖ్యాతమణికి
రాయసము మల్లనికిఁ గవిరాయనికిని
మహిని గవిమానులును మంత్రినామ్రతులును
మానమేయన వెలసి నమానఘనుడ. 44

ఉ. నా శుపకర్త నాకుఁ బలి నాకు సహాయుడన్ గ్రామి
న్నాకు బహుప్రసూం డని మనంబున వేంకటరాట్టభాజనా
నీకము సంస్తరింప మహానాయగు శిష్యునిఁ గన్న యుత్తమ
శ్లోకుండ మల్లనాహ్వయుండ నువ్రతు మత్స్యజ్ఞానాథు నెన్నెదన్. 45

* సీ. నిజగర్భగతజగన్నిచయ మా యులీల సంగర్భభావాంగుఁ డైనవాని
నలినజాండావృత్తి నాభివీధికి చేర్చుగీతి నక్షునంబుఁ ద్రిప్పువాని
శ్రుతు లాత్మయంద నిల్పుటఁ దెల్పుతెలుగున నవగుద్దని ఛావ్వసుఁ డైనవాని
దనపూసనధరిత్రకి నలోలతి ఘటించుపగిది బిరిలవృత్తిఁ బరఁగువాని
బ్రాహ్మనస్తీయ దామోదరత్వ మెఱుంగఁ
జేయుగతి యోగిపట్టికఁ జెలఁగువాని

1. ట. వేంకటాద్రి 2. చ. ట. రాజు. 3. త. నీసము 4. త. లో లేదు. * త. నీసము
మొదలు, “వితాగృహ” అను పదంబునకును, “తా” అను పదంబునకును. 4. చ. నిశ్చల. 5. చ.
పట్టియ.

యోగముదైక్యకనూచితాచ్యుతచరిత్రుఁ

డైనవాని దత్తాత్రేయమానిఁ గొలుతు.

46

మ. యలిలిలానుతద త్తచిత్తుఁ డగుపద్మాక్షుండు విశ్వవన

స్థితికిఁ బాజు నొనర్చి యూర్తభుజహేతిఁ సర్వసాభాగ్యయో

గ్యత లెల్లం గరుణించ. నాఁగఁ గృతవీర్యత్వాపనూతి న్నిరా

హతచక్రేశ్వరవృత్తి గా మనుచుదత్తాత్రేయుఁ గీర్తించెదఁ.

47

మ. కనులాకాంతున కెంతసత్కృపనూ లోకప్రేక్షిపై బ్రహ్మశ

క్రమహేళాయుల సమృద్ధీజగముయోగజ్ఞేమముం గాంగునె

య్యమానం దానె చరింపు నెల్లెడల దత్తాత్రేయయోగీంద్రవే

షముఁడ దీనులఁ బ్రోచుచుఁ ఖలు యుగ్రాగ్రయంబు వారించుచుఁ.

48

సీ. ఈమని మునివేల్ల నెడ ముచున్నదింబు సద్భాగవిన్నూర్తిఁ బరిధివెల్లె

నీయనో యనిపుణ్యధృతిఁ గాంగుఁ డిది సేద్యపథ్యానిఁ నేరిల్లె

నీయమి యనునెసత్కృపఁ గెడ. యుగ్రంబు సీగన్ధనిరూఢి నివ్యభిల్లె

నీశమి శమితాఘవృత్తి నూనినదండ ముదుశరానంతవైఖరిఁ దనర్యె

దనపరికిరంబు లెల్ల నిట్లనుచమాచ్యు

తప్రభావంబు లై మించఁ దా ధరితి

నగుడె యోశీర్షశేర్షకం డెగుట యనఁ

బాలునుధన్యు దత్తాత్రేయుఁ బొగడఁ గెరిమె

49

మ. అను వొప్పుం బనిమాచలా చ్చిహ్నితోద్యమృండలిన్ఫూర్తచే

ఘనపంకాద్ధి మధించి నిత్యతామోగశ్రీనితాంతోపగూ

హనరోనూంచనమంచితాంగుఁ డగుదత్తాత్రేయనాగాయణుం

డనవద్యామృతసారము న్విబుధ బోకాధీనముం శేయఁడే.

50

— పవ్యవృత్తులు. —

క. ఏతాదృశబహుచరితున, కాతాంకనివృత్తిసమభాచరితునకుఁ

శ్రీతనయాధూతనయా, ¹చాతనయాపితభవ్న పరిచరితునకుఁ.

51

క. అస్తత్కులదేవత కనఘస్కరఘస్కరవిరించిఘటితచేటుల్లా

ఘాస్మేగున కన్మయవర, మస్తృతి²గోచరుననిను సమతచరునకుఁ.

52

1. చ-పాతనయాభితభవ్న ; బ-పాతనయాపితభవ్న, 2. చ-గోచరునకును

- 1క. సద్యోజితతాపత్రయ, సద్యోజిత²భద్రమననచాతుర్యనకుఁ
ః ద్యోతితవిద్యోదిత, హృద్యోదితబోధితార్యహితచర్యనకుఁ. 53
- క. మాచూరపురికృతవనతి క, నీహనునోన్నతికి నఖలనిర్జ్వరశుభసం
దోహదవరదోహదవర, దోహదయాశిశిరమతికి ధుతనంస్పతికిఁ. 54
- క. తత్తాదృశవిత్తాభృత, కృత్తాదృశరాగయోగికృతచిత్తమహా
దాత్తమతిభ్యేయనకును, దత్తాత్రేయనకు నాశ్రితవిధేయనకుఁ. 55
- వ. ³అంకితంబుగా నానానర్పంబునినచంద్రభానుచరిత్రం బనుమహాప్రబంధం
బునకుం బ్రారంభం జెట్టి దనిన. 56

— * వ్యారకాపురస్థనము * —

- మ. సిరికిం బ ట్టయి యొప్పు చావీరవతి యక్షిణాబ్జరాగోజ్జ్వల
ద్యౌరణాద్ధితిహారకేనరికరద్వంద్వప్రభిన్నాభసిం
ధురనిర్యన్నవమాక్తికచ్ఛలసుమస్తోమంబులం గేతనో
తూరము ల్సారెకు సాచి విష్ణుపద ముద్యన్త్రీలఁ బూంచుచుఁ. 57
- మ. పరిఖావారిధి కూతురై నసిరి కబ్జాతంపుటిం జ్ఞోక్తౌడ
న్విరియు న్తోచ్చు నొకప్పు డంచు మది వానిం జాల నిందించి ను
స్థిరితం బన్నిన సంతతోన్విషిత మా చెందమ్మిచందమ్మనం
బరఁగుం బంగరుకోట వీటఁ బయికోమ్మల్ తేసు లై పొంచఁగఁ. 58
- క. ప్రోల స్తుత్యవుగొమ్మల, చా లింపగు నమృతపూరసంగతిపరిఖా
వాలయుతకర్పరాహిత, సాలంబునఁ జెడనినఁ బనియించె ననఁ. 59
- మ. వరణేంద్రోపలకాంతిశర్వరి నిజస్వర్గంబు లెల్లం గయో
ధరముల్ మ్రుచ్చిలి మారుతశ్వరఁ జనం దభ్యేయవారాశి గో
పురకేతుచ్ఛలన న్త హేమార్చినికరంబుల్ సాచి వేయఁ గళ
త్కరకాదంతములై భజించు నవి యుద్యన్నీరదాఖ్యానముఁ. 60
- క. నరవరమణిహర్త్యవిభా, కరబంధురకనకవరణైకైతవజ్రగ్ర
త్పరిధియుతమధ్యతలమై, పరిఖాపుష్కరము తేటపమ నవ్వీటఁ. 61
- ఉ. ఆపురి నిండువెన్నెలల సగ్రవిధూపలసంభవాంబుధా
రాపటలచ్ఛలామరతరంగిణి భేయపయోధిఁ గూడరఁ

బ్రాహ్మ గచ్చునిచ్చెనలు వన్నినకై వడి గోవురావభుల్
కైవువహించె మెట్టుపలకిల్వలె వాకిభు లుల్లసిల్లగన్.

62

ఉ. సారెకుసారెకు గవనిసందుల నప్పుని సొచ్చి యేగువాఁ
డై రజనీకళత్రుఁడు తద్గగతలస్థితరక్షివర్ణముం
జేరి మొయి సీకాగులుతు చేకొనఁబోలును గాకయున్నచోఁ
జేరినవెన్నవంటిశశిబింబమున నైఱకందు నోచునే.

63

చ. కురుజులు సారె లచ్చమణికుట్టిమభాగము లిండ్లు మధ్యగో
వురము పణాబుగా నిడినభూరినుసర్గముగఁ జతుర్దిశా
సరసిజ నేత్ర లర్థి జవుసారెల నాడఁగ నుత్కరాక్షసం
చరణము మీఁక బూ న్నగడసాల యవం జవువీధి చెల్వగున్.

64

చ. అలుగకి దంపతు ల్గదిసి యర్థనతిశ్యసంపెక్కుమూర్తు లై
యలరఁగఁ జూచి యాత్మవిశిఖావళు లొక్కెడ జైత్రకార్ముకం
బు లొకకడ న్నరుగుడు వెల్పుని కలంగుచుఁ గాఱవైచె నా
నలరులు నిక్షుదండములు నవ్వరవీధుల నొప్పు నెప్పుడున్.

65

ఉ. సోరణగండ్లవెంట వెలజోటులు వీధులయొప్పు జూచునొ
య్యారపుఁజూపు లింపెనఁగు హర్మ్యవతాకలు రాయడింప బృం
దారకదీర్ఘ కాంబుజవనంబులు పంపిన దూలు సెప్పఁగాఁ
గోరి పురాబ్జగేహకడనుం బఱతెంచునశ్రివ్రజం బున్.

66

మ. రయగచ్చత్కమలాప్తఘోటకఖురాగ్రక్షుణ్ణకేళిహరి
ణ్మాయ సౌధాగ్రగళత్పరాగములు గన్పట్టుం బురీనీరజా
లయ యత్యున్నతనంపద న్సురపురిలక్ష్యం దుటారించి తా
జయముం గాంచిన మెచ్చి బ్రహ్మ కనకీన్నానంబు గావించె నాన్.

67

చ. తళతళ మించు మాడువులఁ దాచినవజ్రపుఁజెకఁ దంపుగీ
ల్లంజలయంత్ర హేమమయ కాండము లింద్రునివీట బొల్పు, మే
డలు సురసౌధము లైలిచి ఛాకగ నచ్చట గెల్పుఁగంబము
ల్నిలిపినరీతిఁ బై కెగయు నీదు యశోవిభవంబుఁ జూపఁగన్.

68

చ. చక్కనిమింట నేగునెంచందురుజాక నవేందుకాంతవుం
జక్కటిలో దోచు రత్న మయసౌధములందుఁ గిరీటివచ్చతా

1. చ - ల - కప్పు. 2 ఇక్కడనుండి "దానముగల్గి" యను పద్యమువఱకు క-లాభేధ.

3. బూసఁగడసారె 4 ల-నున్న

మొక్కలడాలుపేరిససిమొత్తము నిచ్చలుఁ జొచ్చి మేతకై
ద్రోక్కునటంచుఁ బందిచొరఁదోలెఁ బురేందర నాగ రాకలన్. 69

ఉ. ఆనినవేడ్క సారసవనౌఘవివర్ధనకృత్కరాగ్రసం
దానితనిర్మలామృతము నాకుల కిచ్చుచు నాత్మవల్లభుం
డైనకళాధినాయకునియట్ల మెలంగుఁ బురిద్వీజాళి రా
జానుమతంబు ధర్మ మనునర్థము డెందమునం దలంచుచున్. 70

చ. పురిసరపాలనందనులభౌరిభుజాభుజగాసిధారచే
సరిధరణీధవుల్ నిహతులై తనబింబముఁ దూటిపోవఁగాఁ
దొరఁగినక్రొత్తనెత్తురులఁ దోగి సరోహిణీమనోహరం
దరుణత పూని కాదె చరమాంబుధిఁ గ్రుంకెడు మాటిమాటికిన్. 71

చ. వెలయుఁ గిరాటకోటి గృహపీఠుల మేటికీటిపచ్చరా
మళిగలకంబముల్ శుభరమారమణీయసమాగపాంబునం
బాలువుగ నిడ్డరంభ లన బోదెఁగఁ గట్టినరత్నగుచ్చముల్
గెలుగు నగ్రసంఘటితకేతనముల్ చిగురాకు లై తగన్. 72

చ. లలవికి మీఱఁ బండి పురిహాలికవర్షులు వైచి కొల్చుతి
పులతుదధాన్యము లెలలనఁ బర్వవిభావసుహేతిఁ జిట్టి క్రే
వలఁ జెదరు స్వసుంధర నవగ్రహదోషహతాద్విరామముం
దెలుపఁగఁ జాలి సారె నలుదిక్కుల రాలునుడువ్రజం బనన్. 73

చ. తెలియక యావిమానములఁ దెచ్చి యమానము లంచు నెల్లరుం
బలుకుదు రింతెకా కవి సమానములై మహామీఁద నెచ్చలు
నైలఁగుట గాన మంచు నిజనేమిరవార్భటిఁ జాటిచెప్పుచు
స్వలదభిజాతకేతుభుజవల్లరు లెత్తుఁ బురీశతాంగముల్. 74

ఉ. ఆనగిరంబుకోట యిడునప్పుడు లోపలఁ జిక్కి పోవఁగా
లేనిఘనౌఘము ల్కరటిలీలఁ జరింపఁగఁబోలుఁ గానిచో
దానముగల్గి పుష్కరము దాల్చి ఘనాఘనతావిజృంభణం
బూని ప్రభిన్నపద్మకసముజ్జ్వలభావమున న్వసించునే. 75

ఉ. ఆశుగతాగ్రహం బెనయు నమ్ములుఁ దెచ్చెరులన్ న్వవేగవీ
తూశుగతాగ్రహంబు లయి హత్తి నిజోభయపార్శ్వవర్తితా

కౌశలిఁ బామరగ్రహణకర్తములూన జనాత్మ లగ్నతా
వేశమునం దముం బొగడ వీటిహరుల్ నెఱపు ¹న్యధారలక. 76

చ. అరుణుడు సైంహికేయునకు నల్కి మణిమయభేటకాకృతిం
గరమల వాల నుగ్రతరఖడ్గమిపంబునఁ బట్టి తెచ్చి యా
సరసిజబంధుశాత్రుని నారెకు నవ్వరిమేటిజోదు ల
య్యిరువురఁ బంతమొప్పుఁ గలయింతురు ద డకుఁ బూంచి సాములక. 77

సీ. ఒకప్రాద్దుబిగిగూడియుండుచక్రమాలెంతయొకవంకఁబొగడొందుశక్కులియెంత
యొకవేశఁగొనిచే నొప్పవిద్రుమమొత్త యొకమూలఁదగుకుండునికర మెంత
యొకపూటవివసించునునునమూహంబెంతయొకచాయదీపించుముకుర మెంత
యొకతటిసిరిగూడనొదవినునధ యెంతయొకపక్ష మడరుచద్రకళ యెంత
గరిమ వీరల గుబ్బలు కన్ను లధగ
ములు రదంబులు నఖములు దళుఁజెక్కు
లలఁతినగవులు² మొగములుఁ దలఁచు నెడల
ననఁగ వెలయుదు రచటిపశ్యాజ్జములు. 78

సీ. లలితప్రవాళజాలపయోనిధానముల్ ధారణిమృగమదద్రవరచనలు
నవ్యవతంగమండలనభస్మలములు రోదనీసురభి³ధూహదయములు
నగవలచ్చపలాభిజలదనందోహంబు లలఘుపురాబ్జగేహకచములు
చలదుదగ్రపలాశజాలతమిస్రముల్ హరిదేవనైశాసితాంశుకములు
కలితసుమధూళిసుమధూళి⁴వలయములు
నికటఘటమానపవమాననికరసుకర
చలితఘనసారఘనసారసహితమహిమఁ
దనరు నవ్వీట వాసనావనులు వనులు. 79

సీ. తావులు లేకున్నఁ దరితత్వశృంగచయంబులో లేమాపు లరియు పెట్టు
మ్రోతలు లేకున్న ముగ్ధే⁵దుకాంతమార్గములలో సెలయేట్లు గనుట యెట్లు
చలువలు లేకున్న శాతమన్యవమణిస్థలులలోఁ గొలఁకులఁ దెలియు పెట్లు
మలయుట ల్లేకున్న మరకతోన్నతెశిలాప్రతితిలో ననఁటు లేర్పఱుచు పెట్లు
జనము లన గొజ్జఁగుల⁶జాటి చలులనుమికి
దొనలఁగేల్గుల్బి కోనలఁదూటి జంత్ర

1 క-చ-సుబాలముక 2. ట-జూచి 3-గిరిగుండ. 4-ట-యాశన 5 చ-ట-మోహు

లు 4. ధూమోదయ 5. ట-పలయపలయ. 6 చ-జాడి, ట-జూచి.

ముల నిగిడి తుంపురుల్ చల్లు పూవునీటఁ
దనరువలిగొండ లనఁ గేళిధరము లచట.

80

ఉ. పచ్చనిరాజనంపుమడిపజ్జ బలాకలు చుట్టు నుండఁగా
సచ్చపుఁజెందోవ ల్వలయు నాపురలక్ష్మికి భూతభాల్ దా
సచ్చులపేరిహస్తముల నంచులముతైము లుంచి యెత్తుకొం
బచ్చులవల్లెరంబునమమం దగునారతిదీవెలో యనన్.

81

సీ. తననమీరణవృత్తి తథ్యంబు గావింప గణికావశీకారగరిమఁ బూని
తనగుంధవహూహాధి తథ్యంబు గావింప నలనయానప్రాధి నలవరించి
తనజగత్ప్రాణత తథ్యంబు గావింప జనుల కామోదంబు సవదరించి
తనపృష్ఠద్వాహాఖ్య తథ్యంబు గావింప జలువ లంతఃతకు సంతరించి
తనమరున్నామకంబు తథ్యం బొనర్చు, ననమసాయక¹ సాయకాత్వంతతాంత
విగ్రహులమీఁదనవపుష్పవృష్టి సురిసి, యాపురంబున మెలఁగ్గు² హందానిలంబు.

కి. ఆనగరి మేలు ³దానవ, మానవతీకుచకురంగనుదమకరీసం

తానతిరోధానవిధా, మానితతరవారి శౌరి మహిమోన్నతుఁ డై.

83

క. ఆవనమాలికిఁ బట్టపు, దేవేరులు గలరు మదవతీమణు లెనమం

ద్రావెలఁదులలో మెఱుంగుం, దీవెలవలె దనరు చుక్కిణీనత్యలకున్.

84

గీ. శౌరి మిక్కిలి చనవిచ్చి సంతరించు, నవతు లందఱు లోఁగి యిచ్చక మొనర్తు
రందురుక్కిణీ గనియె ముకుందకురుణఁ, జెల్గువిలుకాని నురలు జేజేలువెల్లు.

85

ఉ. ⁴ఇక్కిగ ముజ్జగంబు నుతియింపఁగ బంధులు గారివింపఁగాఁ

జక్కనిముద్దులని నెఱజాణని తెక్క మెఱుంగుంబచ్చితా

పక్కరలేజి నెక్కు⁵ నవపంచశరుం గని భోజకవ్యయ

మృక్క యసంగఁ జాలు ⁶భవతిశయంబున పిట్టరీపిగుచున్

86

ఉ. ఆచెలిఁ జూచిచూచి కడుపారెగ ముద్దలపట్టి గానఁగా

నోచనియింతిజన్మము గనుంగొన ⁷రత్త యటంచు నత్యభా

మాచపలాయతోడ్చి పలుమాటును దాఁ దను దూఱుకొంచుఁ జిం

తాచలచిత్త యై యదవద న్నదీ గుంచుచునుండ నత్తటిన్.

87

1. (సంగరా), 2. ట-మందానిలుండు. 3. క-దుర్బదమానవతి 4. చ-ఇక్కరణిం
జగంబు 5. ట-నజభవ్యతరు చ-రతిభవ్యతరు. 6. ట-పి-పిగగగన్. 7. ట-శంత
8. చ-సుండుసయ్యపిన్.

—• శ్రీకృష్ణుడు సత్యభామసౌధమున కేగుట. •—

- క. ఒకనాడు సందకులనం, దకుఁ జానత్యావధూటిధామంబున నా
హ్నికకృత్యంబులు దీరిచి, యకలంకామోదమానసాంభోరుహుఁడై. 88
- సీ. ఒకకొంత యొరంగినసికమీఁది ముడిపువ్వు పెత్తులదొరయఁదాయెతులఁజుట్టి
పన్నీటిచినుకులఁ బద నై ననికరంపుఁగస్తూరి వరితిలకంబుఁ దీర్చి
గంబూర మించి కదంబంబు చేసినపలుచనికుంకుమకలస మలఁది
చెక్కుటద్దములపైఁ జికిలివెన్నెలసోన లొలికెడుకట్టాణియొట్లు దాల్చి
మొలుఁగుఁజంద్రిక¹గోణముచెఱుగుడాలు
వలిపి²వలెవాటునుప్పు³ వెలికిఁ గ్రమ్మ
మినుకురవకెంపుఁబావలు మెట్టి గొంక
యతివ⁴కై దండ యెసఁగ నొయ్యార మెసఁగ. 89
- చ. పవడపునిల్వఁగంబములపై నెలకొన్నపసిండిబోదెలం
జవురుచుకెంపుడా ల్పదనచేతులఁ దార్చినవేల్పురాచతా
నవరనికేలుఁదామరలచాయలు సోరణగండ్ల ధూపపుం
బావలుగమించుకేళిగృహముం బ్రమదంబున దాసి యచ్చటఁ. 90
- చ. అలఁగి నంటింప బాలుచునారజపుఁ జగదంతరీదోదల్
గులుకుమొలుఁగుఁగెంపుతెఱిగోల్లనమర్చిననాగ వాసపు
గొలుకుల జాభువాగొలునుగోల్లఁ దగుల్కొని వ్రేలుపచ్చతా
చిలుకలతూఁగుమంచున శ్రీరమణులడు నసించునత్తటిఁ. 91
- చ. చికిలికిటివచ్చరఁచెక్కడవుంబని కీలుఁజిల్కతో
రక మగుపైఁడియాసపదగంబున నంచినపండుటాకులి
చ్చకపుటాయారము ల్వలయ సత్య కగంబునఁ బూని వేడ్క నొ
క్కొకమడు పొయ్యి నిచ్చుచు మృదూక్తుల ని ట్లనియె న్మూరారికిఁ. 92
- సీ. వినవినయవరంజవిరుదులయడపంబు గట్టఁ బాండ్యక్షమాకాంతతనయ
కళ గలపచ్చకంకణములకాళాంజి దాల్చుఁ గోనలమహీధవకుమారి
చకచక మించువజ్రంపుటి నెలకుంచె వీవఁ గర్ణాటకహవిభుతనూజ
తళతళ వెలుఁగురేవెలుఁగుతానునుగిండి పూన మాళివధరాజానిపుత్రి

యఖలవైభవములమించినట్టివాకు, వాంఛిత మొకండులేదైన¹వలయుఁజెలువ
విన్నవించఁగఁ ²దగిసట్టిచిన్న దొక్క, మనవి గల దాలకింపుము మనుజునాథ.

క. అని పలికి యెప్పుడుదల, న్నునుసిగ్గు దొలంకఁ దనుఁ గనుఁగొనునత్యా
వనితలలఁ పెఱిఁగి చూపు ల, ననుచు వాంఛితము లొదవ హరి కరుణించెన్.

క. జలజాతాక్షికి నంతట, నెల మనలెం జన్ను మొనల నీలిమ దోఁచెం
జెలు పెనఁగె మేరఁ గోర్కూలు, దలఁచయ్యె న్నిదురమిగులఁదావలమయ్యెన్.

క. నవలావణ్యాకర మగు, నవలానెన్నమము బలిసె నడ జడనయ్యెన్
లవలీపల్లవలీలల, నవలీల జయించె జెక్కు లవదాతరుచిన్. 96

ఉ. నిద్రపునన్న నెన్నడుము నింగి పరిస్ఫుటప్పత్తిఁ బూనె లే
నిద్రుర ³పైకొనందొణఁగె నిర్మలలోచనవారిజాతముల్
గద్దటిచన్నుజక్కవ మొగంబులఁ గప్పు దొలంకనాగె న
మృద్దియ చంద్రభాను నవమోహనంపదమేనఁ దాల్చుఁగాన్. || 97

గీ. అంతరస్థితరాజహంసార్థకాక్షిఁ గాంతనూనన ముత్త లికిలు వహింప
నార వద్దని సరసాంతరంగమసి, సరిణి కాంగోళనము గల్గె నరుదుమెఱయ.

గీ. చంద్రభానుదయము సమాసన్నమైనఁ
బ్రాచిఁగనుపట్టుకాంతివైభవ మనంగఁ
జంద్రభానుదయము సమాసన్నమైనఁ
బడఁతమొగమునఁ గనఁనట్టె బాండిమంబు. 99

శ్లో. లోకప్రస్తుతచంద్రభానుకలితాలోకాత్మ నాథానురా
గైకప్రౌఢిమఁ జంద్రభానుకమనీయాలోకసంపన్న యా
నాకళ్యాణికి సత్యకు స్సయె నిర్వాన్తిజై కచంద్రవ్రహ్మ
సాకల్యంబును బూనలే కెనఁగునాశరావణియు న్వాణియున్. 100

మ. ఒకనాఁ డంతట యాదవేంద్రహృదయం బుబ్బంగ సాభాగ్యసూ
చకన్నికగతిఁ శుభగ్రహము బుచ్చుఫంబు లై భానుచెం
తకుఁ బోకుండెడుసన్నుహూర్తమున నాతన్వంగి గాంచె న్నుతు
న్ముకునాను న్సురలోకదుందుభిరవయ్యార్తుల్ విజృంభింపఁగాన్. 101

మ. కమలాధీశ్వరుఁ డంత గర్గముని యుక్తప్రక్రియన్ జాతక
ర్తము గావించఁగ నాత్మనూతి కఖలప్రహ్లాదకాక్షిణధా

1. చ-స్వామికిపుడు. 2. చ-ట-తగినది 3. చ-ట-గైకొనం 4. ట-జౌరవరపద్మినీరసనాంత

రంగ, చ-జౌరపురపద్మి 5 చ-ట-నాగుట 6 ఈపద్యము 7-లో నేడు

మముకల్పిం దగఁ జంద్రభానుశుభనామం బుంచె థాత్రీసురో
త్తమమిత్రప్రియబంధువర్గహృదయోత్సాహంబు దీపింపఁగన్. 102

కం. తలయంటి జలకమారిచీ, కలకంఠీమణులు నుదుటఁ గాటుక నిడి పా
త్తులలోన నుంచి కూరిమి, చెలఁగఁగ నానాటఁ బ్రోదినేయుచుఁ జెనుపన్.

ఉ. భూరమణాత్మజుండు నునుఁబాత్తులోఁ దలయెత్తి యామచున్
బోరగిలంగ నేర్చె బువుఁబోలులు జోలలువాడ వీనులం
జేరువ నేర్చె నెన్నొనలి చెక్కడవుంబనిరావిరేక చే
సారె డెమల్చ నేర్చె గనునన్నల నవ్వఁగ నేర్చె నల్లనన్. 104

1చ. పాలఁతులు మోవి గుల్కి కనుబాష్టుల నికుఁలు దోఁపఁ జాత్యుతుల్
చలిపి యదల్చిన న్నగు నెలఁ జెయినన్నలఁ బిల్చుఁ దొట్లపైఁ
గొలఁదిగ వ్రేలురత్నమయగుచ్చముఁ దప్పక చూచు నక్కునం
గలపులిగోరు లాల దొలఁక న్వదనంబున నుంచు నెంతయున్. 105

శా. కేలం బట్టిన కెంపుతాగొలుసులం గించిచ్చులోరోజదో
రూలచ్చాయలు కుందనంపురవగుంపు న్నింప బాలు న్వోచో
లాలిత్యంబున నిద్రపొమ్మనుచుఁ దొట్లంబెట్టి జోకొట్టుచున్
లాలోలాలి యటంచు నూఁపుదుగు జోలల్పాడి లీలావతుల్. 106

మ. అలనశోభితిఁ డాయ్యనోయ్యఁ గనునీయావ్యాజనాగై వ్విగుఁ
నీయక న్నేర్చె ధరాప్రసాధినమ్ములె నెన్నొందుపాదించు
ర్మలలీలం దగఁ జంద్రభానుఁడు పరిగవన్నేర్చె నదవ్విధి
జ్వలవృత్తి గళలెల్ల నేర్చె విధుసంజ్ఞాతుండు సౌమ్యస్థితిన్. 107

శా. నానాటఁ బురియెక్కె నంగముల నందం బై యురఃపీఠి వి
ప్పునెం జేతులఁ గండముల్ దిరిగె లో నూహించె శృంగారలీ
లానందంబుల మాననంబు నడ నొయ్యారంబు దీపించె గ
న్లోనల్ వింతలుతోపూనె రాసుతునకు న్నూనూఁగుఁబ్రాయంబునన్. 108

మ. కులుకుంజంధికపూరుమాలునొనచుంగు ల్దూల బంగారుచి
లఁగలగోణాముచెఱంగు మించుకటిసేలానుప్పటిం గట్టి పొం

గభుకున్వజ్రపుఁగీలు చేసరవణిం గన్పట్ట నారామవీ

భులలోఁ దాళము పూని యాకొమరుఁ డాపు ల్వేంటరాఁద్రమ్మరుగ.

1. న. ఉడిగపు వారు చే సగతు లూనుచుఁ బజ్జలఁ జేరి పాద పా
వడెయలిరాగెనాంగద లెస్సామి యహా జతనయ్య యంచు వె
బడిఁ బలుమాఱు నెచ్చరిక వలుగుచుఁ గుల్గుచు రా హుమాఱిత
త్తడి దుమికించుచుం జను నతండు వయాళి హయాళి గొల్వఁగఁ. 110

క. తనకూర్చిసఖుఁడు సాత్యకి,తనయుం డగుపిజయలోలుఁ దగఁగూడి జగ
ద్వినుతుఁ డతఁ డట్లు మాధవు, నెనసినమక రాంకు²పగిది సంపాండుతటిఁ.

సీ. సర్వతోముఖమార్గసంచారియగు వాఁడుతన ప్రజల³దనివొందెదలఁచువాఁడు
భూదారవిఖ్యాతి భూషితుండగు వాఁడుహితునియక్కఱునై యెనఁగువాఁడు
బలిగర్వసర్వస్వభంజనుండగువాఁడు పూనిగ దప్పని రూఢిఁబొల్పువాఁడు
ధర్మాభివర్ధనతత్పరుండగు వాఁడు పరువీటిసిగు లేటఁబతిపువాఁడు
వినుతసర్వజ్ఞ తాన్మూర్తివెలయువాఁడు, హరిదువాళింప నేర్పరియైనవాఁడు
దనుజుల⁴కాభియాతి సుతతవిభూతి, నవని యేలుచు మెకనాఁడహర్ముమున.

మ. పలుమాఱు న్నమాఱా యటంచుఁ బలుదబ్బ లూని వేర్వేట ది
క్తలరాజయ్యల నెల్లఁ గంచుకులు నక్కాణింప సాతా⁵జితీ
లలనాభర్త జగ⁶హజారమున జాల్వాసిహ⁴వీరంబుపైఁ
గొలుపుండెం గుగు⁵పాండవప్రభులు కింకు రావోమలై యుండఁగఁ. 118

—* నారదాగమము. *

సీ. స్వర్గావర్గము ల్సవదరించినవిరుడము నాఁగ మహతి యంసమునఁ దనర
నమితతపోనిధానముఁ గాచుభుజగనాయకుఁడు నా యోగపట్టిక యెసంగఁ
దనుకాంతి వెడఁదహస్తమున వా¹లిసనిశానేత నా స్ఫటికకుండిక చెలంగఁ
గంజపిభా²ంతిఁ జెంగట డాయుతేంట్లు నా వలకేల నలినాక్షవలయ మమర
నారదుఁడు గానఁ బెనఁగొన్న నన్యచంచ, లాలతలకై వడి జటాకలాప మెనఁగ
నపుడు దివినుండి యుట్టిపడ్డట్లు ఎచ్చ, దివిజనంయమి హరిసభాభవనమునకు.

క. ఈరీతి సరుగుదెంచి, నారదునకు నెరుగుగాఁగ నడతెంచి నమ
స్కార మొనరించి యుచితా, నారంబుల నతిధిపూజ నలుపుచు నంతఁ.

1. ట-లో నీపద్యములేదు 2. చ-కగణి 3. చ-ర్తన. 4. వ-వీరంబునక 5. చ. పాండ
వాధపులు ట-పాండవాదింబులు.

- గీ. స్వర్ణమయశీతమున మునీశ్వరునినునిచి, యతనియనుమతిఁదానునర్హానమును
నభివసించి కృతాంజలి యై మురారి, ప్రబలజలధగధీ¹ర వాక్పటిమఁ బలికె
- నీ. మానిమార్తాండనీమహితపాదనిషేవ మానుకపంకసమ్మర్ద మడఁచె
యతిశక్త నీదుకళ్యాణధామప్రసంగతి సుధర్మావాప్తిఁ గఱపె నాకు
వ్రతిలోకచంద్ర నీరాక మద్వీక్షణోత్పలముల కామోదములు ఘటించె
మునిసార్యభామ నీఘనహస్తలాలనం బసమదానసమ్మర్ది నొసంగె నాకుఁ
బారి కాంక్షిహర్యక్ష నీభానమాన, గుణనమున్నతి యుత్తమంభినీశ
గర్వనిర్వాపణధురీణుగా నొసర్చె²నన్ను భవదీయవైభవం బెన్నఁదరమె.
- క. అన విని నారదుఁ డిట్లను, వనజోదర నీవు నీనామవివైఖరి నీచొ
ప్పున నన్ను వినుతినేయం, జనునే నినుఁ బొగడఁ గమలనంభవువశమే. 118
- గీ. అఖలసంయమివరులు బ్రహ్మాదనురులు, ప్రస్తుతింపఁగ వసుమతీభార ముడుప
యాదవాస్వయమునఁ బుట్టినట్టిసీపు, మతిఁదిలించిన నారమాపతివి గావె. 119
- 4మ. స్తనపాపం బొనరించుచో శిశువునోజం బూతనాక్షిరజీ
వనకీలాలవిషంబు లొక్క-మొగి గుర్వారస్థితి న్నీవు గ్రో
లిన నేకార్థవిబోధకింబు లయి పొల్పెం గాదె తత్త్వీరజీ
వనకీలాలవిషంబు లప్పదము లవ్యాజప్రభావోదయా. 120
- మ. సురలోకేంద్రసీయుక్తకల్పజలదస్తామంబు లొక్క-మృషిం
గురియక ధేచులఁ బ్రోవ నెత్తునపు డాగోవర్ధనోద్యద్ధరా
ధర మింపొందదె నీభుజార్గళమునకా ధారాధరప్రక్రియకా
హరి నీవెప్పుడు నాదివర్ణము గురుఖ్యాతిం గటాక్షించుటకా. 121
- ఉ. క్రుంగినకాళియోరగము క్రూరకటివేరు భుజార్గళంబు లు
త్తుంగతరప్రకాండములు తోరపునవులు పూలు నర్తనా
సంగచలద్భిరోజములు వట్పదపంక్తులుగా సురద్రులీ
లం గమలాక్ష కోరినఫలంబు లొసంగవె ⁷యెట్టివారికికా. 122
- 8క. ఏపట్టునఁ గువలయపీ, డాపహృతి యొనర్తు ననుచు యదుపంశమునకా
దీపించియుఁ గువలయపీ, డాపహృతి యొనర్పఁ జెల్లునయ్య మురారి 123

1. క-ట-వాక్పటితి. 2. ట-నన్ను. 3. నరునివైఖరియనటలెప్పు. 4. ఇదియు దీనిక్రిందిపద్యమున-టలో లేవు. 5. క హరినీ వెప్పుడునాదివర్ణగురువిఖ్యాతికా 6 క. కొప్పులునీడు. 7. చ. ట. తల్పియానికికా 8. ట-లో నీపద్యములేదు.

- క. అని విన్నవించి యతఁ డో, జనార్దనా యిప్పు డేను సవసవగా నే
ర్చినపాటి యొక్కగీతము, వినిపించెద నంచుఁ జేతిపీఠె చెలంగె. 124
- క. సరిగమపధనిసమాఖ్య, స్వరసందర్భంబు మెఱయ సారెలమీఁదం
గరమిడి గమకము లేర్పడ, మొరయించుచుఁ గొన్నిగీతములు పలికింపె.
- సీ. ఒకలేమ యతనికి నుద్ది లేదని యిచ్చుకరము నా మడు పొండుకడకుసాఁచె
గేయ మాఁ గాదన్న గెలువఁగొంగిచ్చెనాఁబావడయొకయింతిబయలొసంగె
నువిద యొక్కతే మెచ్చి యొసఁగూ నెనాఁజామరింబెత్తి వంచనేరకవసించె
బరులవిద్యలు బరాబరిసేయుతెఱఁగు నా నుదతియొక్కతె మోడ్పునురటివిసరె
నిట్లుకొలుపుననున్న పూర్ణేందుముఖులు, నమహితాశ్చర్యపరవశసావ్యంత్రైరి
హరియుఁ గన్నుల చెవులుగా నాలకించె, నాతపోధనుమహాతీరవామృతంబు.
- శా. బౌరా మీటు బళిరే కంపిత మహేళా యాందోళితస్ఫూర్తి యో
హోరే మూర్ఛన బొవురే శ్రుతులు మేలుల్లాసితప్రాధి మ
హారే లీనము చాఁగురే స్ఫురితము శాఖాను ధా లంచు స
త్యాధాధప్రమదోన్నతి స్థరహరుం డాలించి వర్ణించుచు. 127
- గీ. వృద్ధ్యతరతద్వీపంచికావాద్యవిద్య, ²నభ్యసించు మనఃకుతూహలము పూని
తనదుచెంగట ³నలరువైదర్భికూర్మి, నుతుని నత్యా⁴తనూభవుఁ జూపి పలికె.
- క. ఓవాచందయమి కొన్నా, ప్లివిక్కడ నిధివసించి యీబాలకులం
దావకశిష్యులుగా దయఁ, బ్రోవు మన స్మృఖనరోజమున నగవౌలుకక.
- శా. అంగీకార మొనర్చి ⁵మానివరహర్యక్షుండు వా రిరువ్విర
సంగీతాభ్యసనైకతత్పరులఁ జింతం జేరఁగాఁ బిల్చిత
వ్రాంగళ్యాచరణం బొనర్చి కవవీణ ల్గూర్చి కౌతూహలం
భంగప్రాధి మవక్రమించె శుభదప్రఖ్యాతలగ్నంబునన్. 130
- సీ. సప్తస్వరములమూర్ఛనలు తప్పకయుండ గుఱుతుపట్టుటకునై కొన్నినాళ్లు
నూళాదితాళము లొప్పిగియ నలంకారగుంఫనం ⁶బానఁగూర్చు కొన్నినాళ్లు
పాగ్గేయకారవిరచితగీతంబులు ⁷గుక్కవట్టుటకునై కొన్నినాళ్లు
గాళనాటవరాళికామ ఖ్యరాగము లొకదలేక పలికింపఁ గొన్నినాళ్లు

1. చ. ట. ఏణియఁగెలంగె 2. చ. ట. అభ్యసించఁగుతూహలనూర్మిబూని. 3. చ. ట. నడరు. 4. చ. ట. తనూజుని 5. చ. ట. యామనికులాధ్యక్షుండు 6. ట. బానరింప. 7. చ. ట. గొంతులేక సహించఁగొన్నినాళ్లు.

వన్నియప్రబంధములుమీటఁ గొన్నినాళ్లుఁ
గోరి గాయంబు లొదవింపఁ గొన్నినాళ్లుఁ
గాఁగ వారల కాడగ రాగతపసి

నిరుపమవిపంచికాప్రౌఢి నేర్పియిపును.

131

శా. ఆలేఖవ్రతి మున్ను రుక్మిణికి నత్యాతనివ్వికిం బూల్ కై
కైలాటంబులు దా నొనర్చుట మొదల్గా నెక్కడఁ జాతర
జ్వాలాశాంతి యొనర్చుకున్కి. మిగుల స్సంతప్తుఁ డై యప్పు డ
బ్యాలుర్ దత్తుతు తొట నెమ్మనమున న్భావించి నొక్కఁడు.

132

ఉ. ఆహరినూను లిద్దఱు మహామతిమంతులు గాన సంతతో
తాహముతోడ నొండురులచందము మెచ్చక వల్లకీకా
దోహలులై చెలంగఁ గని తోడనె వారికి వాదువెట్టఁగా
నూహ యొనర్చి యందు మగు నొక్కనిఁ గైకొని పోనేర్చుచున్.

133

—, వారదుని పక్షపాతము. *

గీ. ఆకిటుకు గూటిపఱచి గయ్యాళితపసి,యెంతప్రియములు సెప్పిన నియ్యకొనక
చంద్రభానునిపేరన్న పైఁప కట్లు,పక్షపాతంబు మీఱ నుపేక్షనేసె.

134

సీ. సారెలు బెళకినఁ జక్కఁజేయు మటన్న నిదెవత్తు నిలుమని నదికి నేగుఁ
దంత్రు లూడినయవి తగఁ గట్టి యిమ్మున్న జపవేళ యనుచు నిశ్చలతనొందు
శ్రుతు లెల్ల డిగ్గినచోఁ గూర్చి యిమ్మున్న దేవపూజావిధి దీర్చెద నను
నాలాపరత్తికి మేళవింపు మటన్న ధ్యానవేళ యొకింత తాళు మనును
మఱియు నేమాట యడిగిన మమకె లేక,చెంగిచెంగి చరించునాచేప్త లెల్ల
మానివరుపక్షపాతంబు గా నెఱింగి,చంద్రభానుఁ డసూయావిచారిండుచు.

క. ఒకనాఁ డామునిసాగర,సిక తాస్థలి నొంటి జపము నేయఁగఁ దనలోఁ
దుకతుకఁ దాళఁగలే కచ,టికి నత్యాత్మజుఁడు చని నొడివెను మృదూత్తన్.

శా. అయ్యా నీవు లతాంతసాయమనిపట్టె వల్లకీవాద్యముల్

నెయ్యంబుం బ్రమదంబు నేరుపడ న్నిర్దిష్టస్థితి దెల్పి స
స్సయ్యాటంబుల నిద్రపుచ్చితి రహస్యం బేమియుం దెల్పలే
దయ్యా యేనపకారినే తెలుపరాదా నాకు నాచందముల్.

137

సీ. ఎదుటఁ బిమ్మట నైన నెప్పుడేనియు భక్తి సేయనే నన్నింత సేయనేల
యేయెడ నీ వాసతిచ్చినదాస్యంబు సేయనే నన్నింత సేయనేల
1 నిత్యకృత్యంబుగా నీపాదసంసేవ సేయనే నన్నింత సేయనేల
కలనైన నీమూర్తి గర్భఁగొన్న విసయంబు సేయనే నన్నింత సేయనేల
భావవాక్కాయకిర్మము వీనశంబు, సేయనే నీవు నన్నింత సేయనేల
సవతిబిడ్డల కిట్లు మత్సరముఁ జెంచి, చివ్వు యొనరింప నింత సేసితివి గాక.

క. అని యిట్లు పలుకుపలుకు, ల్విని తనయత్నంబు కమఫలించె ననుచు న
మ్ముని యలరి రిత్తబామముడి, గొని యప్పుడు తెచ్చికోలుకోపముతోడన్.

మ. తగు నయ్యా నను నిట్లు పొట్టుటకు సత్యానందనా నీవు ము
న్నగ నీవీణియ మీటి యీశ్రుతులనంధు ల్లాచ్చి యీశుద్ధనా
భగభేదాబు లెఱింగి యీసకలమేళప్రాప్తము 2 తేర్చి యుం
టిగదా పెక్కులు పల్కనేల బభిరే నీశిష్యతల్ చేకుఁజన్. 140

3 మ. మరుఁ డెంతేనియుఁ దెల్పినం దెలియు నీహార్గంబు నీకంటె మా
సరివిఁ జూమ్మున నమ్మగట్టుకొని యాసాయంప్రభాతంబు ని
ద్వరయుం గూడును మాని తెల్పినను నీదుర్బుధి యిట్లయ్యె నెం
తుర మానేరమి గాఁగ నిట్టి వకటా ధూర్తస్వభావంబునన్. 141

క. తగ వెఱుంగలేక యిటువలె, దెగువర వై పలుక నీక తీరెనొ కుసుమా
శుకునకును నీకు నిపుడి, జగడంబులు సేయఁగా నిచట నిల్పితినే. 142

సీ. చెల్లఁజో నీచేతివల్లకీరత్నదండము దాల్చి యోగదండంబె మాకు
1 నయ్యయో నీచేతియసమవిపంచికగవిసెన ల్కామాయకములె మాకు
నికట నీచేతియలపరివాదిసీతం తీలతలు జన్మిదములె మాకుఁ
గటకటా నీచేతికప్పవీణియకాయ సలిలపూరితకమండలువె మాకు
బావురే నీకు విద్య నేర్పంగవలసి, నడినవా పెల్ల నుగ్రతపంబె మాకు
హరిహరీ నిన్ను నిట్టిదుష్టాత్ముఁ డౌట, నెఱుంగలేనైతి విడువు మీదేడగొడవ.

క. ఆనలినాత్ముఁడు నేర్పుము, గానమ్మని ప్రియము చెప్పఁగా బాలుఁడుగా
పోనిమ్మని యే నిందుకుఁ, బూనినఫల మబ్బెఁ జాలుఁ జోపా మ్మనినన్. 144

1. చ. లో నీచరణము, నాల్గవదిగా మన్నది. అ-లో నీచరణమునకు మాటు 'పోరామి' చెడకుండ గారాముతో భక్తిసేయనే నన్నింతసేయనేల' అని కలదు. 2. చ. చూచి యుం. 3. క-లో నీవద్యము లేదు. 4. అ. నయ్యకో. 5. చ-తంత్రిక ల్పలాజన్మి, భములే 6. అ. మొకమోటన్.

- ఉ. ఆయదురాజనానుఁ డెరురాడఁగ నులుగఁచు విన్నఁబాటుతో
నాయెడ నుండఁగా నళికి యల్లన నై జనివాసనీమకుఁ
డాయఁగ వచ్చి యాత్మవికటస్థితఁ బ్రాణభాగ్రగణ్యులై
నేయతనూజఁ గాంచి మది నిండిననెవ్వఁగతోడ నిట్లనుఁ 145
- ఉ. లోకమునందు నోవిజయలోల కటా యిటువంటిదిట్టప
ల్లాకిమునీశ్వరు నెవ్వఁకొంటిమె యే నిపు డేగి గానము
న్నా కోకయింత తెల్పు మనిన స్మృతుజేసినపక్షపాతముం
గాక పాకాలు మంచుఁ గలఁకం బలికెం బనిచేనిపాటకుఁ. 146
- మ. అరయ నీవీణకుఁ దానె బ్రహ్మకొడుకే హంకారిము ల్లాక తుం
బురు విశ్వావసు శంబభావతరు లుద్భూతప్రభావోన్నతు
ల్పరికింపం దనుఁ బోలలేరె యింక నేనా యీవిత్తాశోలి యే
వెరనై నం గని కాంతు నిందొకరిచే వీణాప్రవీణత్వము. 147
- క. అని సాత్యకితనయుఁడుఁ దానును దుంబురువలన నఖిలనుతవీణావా
దనవిద్య నభ్యసించు జనుటకు మార్గంబు¹ వెదకుననయగునందుఁ. 148
- సీ. కాసారతర్క్తార్థి కాసారపరిశిష్ట సారసం బున్నాశసారసంబు
భావవజ్రలసోగ్రభావవజ్రలనార్తకునలయం బాహ్లాసకునలయంబు
ఘనసారసారభఘనసారరతవల్లవీజనం బుద్భావితవీజనంబు
వారణసైరిభావారణశుభితనీగాశయం బలననీరాశయంబు
పాటలలతాంతమంజరీపాటలంబు, దాసుణధ రాపరాగనదారుణంబు
ధూమలలితాటవీవహ్ని ధూమలం బు, దగ్రతపనాతపము మించె నాతపంబు.
- 4చ. పుడమి మహాగ్రతాపమునఁ బోక్కఁగఁ బాదము లూడి త్రొక్కఁగా
జడియుచు భానుఁ డేగ దివసంబులు దీర్ఘము లయ్యె నర్థితో
నడరె మరీచికాచయము లయ్యెనునార్తిసహింస లేక వే
యడుగులకు న్మడుంగు లెనయఁ దినలక్ష్మి యొనర్చెనో యనఁ. 150
- 5క. బీరెండల జలజంతులు, దారిన యాదోవగుండు తహతహచే ని
ట్టారుపు ప్రచ్చెనన సెగ, బేరినప్రత్యగ్ని శాసమీరము వినరె. 151

1. అ. తపస్విముష్టదకి. 2. క. అ. స్థునిచేరి. 3. చ. అ. నరియు 4. రి. అ-లో నీవద్యములు గేవు.

క. మిటమిటనికటికియెండం,¹బటపటపటం బగిలి పాయవడినవెదురులం

బుటమెగయుచు ముత్తియము, ల్పిటిలినగతి నాడె శొల్కలీతూలంబుల్. 152

²చ. అనలుడు రే లినప్రమద యైనప్రభం ³గడగూడి యుండి వే

గ నతఁడు దారుణాశుగముఖంబుల వేడిమిచూప భీతిచే

గనలుచు ధూమదామమిషం గైశిశము ల్పైదరంగం గానకుం

జనియె ననం దనల్చే దరుసంధుల దావహుతాశశీలముల్. 153

చ. సవితృమయాఖిము ల్పైతెలనందులఁ దూఱుట యొప్పె దేహసం

భవ మగునట్టిడప్పి యడఁపఁ ధరఁ గల్గుమహానదీనదాం

బువు నెడఁగ్రోలియుం దనివెబొందక భానుడు ధారిణీతలం

బవిలిచి భోగవత్స్యదక మానఁ గరంబులు సాచెనో యనఁ. 154

⁴మ. తరణిగ్రాహహుతాశశపేతి ఫణిపూత్కారార్చి గాంతారదు

స్తరవై శావసరీలఁ దస్తపథికశ్వాసాగ్నిన రాంతువి

స్ఫురణం గ్రూరతపంబు సైచి యచలాంభోజాక్షవాత్యావిస్మ

త్వరధూళీపరిపాటి విష్ణుపదపద్యం బొందె నందంబుగఁ. 155

చ. వికచముఖాబ్జము ల్పొగుల వేణులు దూలఁగ నూర్చికాంచిహం

సకవితతు ల్దూలంగ రవిబారి నజీవనలై తరంగణీ

ముకురకపోల లెల్లెడ సముద్రతతాసము సెందఁ గ్రమ్మును

ర్నకణికిలో యనంగఁ శిలమ ల్లగు నధ్వగకల్పిశిలబ్ధలై. 156

మ. ఘనతాపంబున జంతువు ల్పొగుల మేఘు సేణి శే కెందునుం

జనునే వీనిమహా ర్తి యంచు కిధి తత్సామగ్రి గల్పించె నాఁ

దనరుఁ దావమునం బొగ ల్వ్యజనబృందవ్యాప్తి వాతూలముల్

మనుజాంగంబుల ఘర్తతోయము లినాశ్మశ్లేషక దేజముఁ. 157

శా. ఆవర్తాలముల్ పరిభ్రమణపిద్యాప్రాధి సన్తార్గమ

ధ్యావానంబులు గాంచుట లైలిసి యిహ్వాప్తి న్నసహోర్వరువం

శావిమ్భాతపిచిత్రభవ్యవనమం దావిద్య సాధింపఁగా

నావేగించినరీతి మంద సవమానాంకూరముల్ ద్రిమ్మరుఁ. 158

1. చ. పటపటమని 2. అ-లో లేదు. 3. చ జతగూడి. 4. 154, 155, 156, 157,

159, 160 పద్యములు అ-లో లేవు. 5. చ గాశేఘటఁ

- క. ధారాగారప్రతిమా, కారార్పితయంత్రవారికణములు దనరెం
బేరెండ నచేతనులశ, రీరములను జెమటబడి కురియుచందానన్. 159
- సీ. అఱికాల సెగ సోకి చుఱు కనఁగాఁ జెట్లబడి త్రోవ నడిచిరి పథికు లెల్ల
బలుదప్పిచే నాలుకలు తెల్వడఁగఁజూచి దగదొట్టి పడియుండె మృగములెల్ల
బొదలబోఁ దలఁ దూర్చి యొదిగి సారెక శీకరములుచీఁదెడుసింధురమ్మలెల్ల
దరుకోటగములలో సురిగి కన్న ఆమోడ్చి తలనిక్క రవిజూచెఁబులుఁగులెల్ల
నుప్పరిము లేచు కెంధూళిచప్పరిములఁ
బాటలవిభావిభాసితాంబరము మెఱయ
నురిదిబలుగాడ్చు వేడినిట్టూర్పు లొలయ
శ్రాంతలై యుండి రవును దిక్కంత లెల్ల. 160
- ఉ. చక్కెరదింతపం డొడిని నంచెట నేలకిచద్ది మాల్చిపైఁ
జెక్కెనకాయగాకు పొచే జలకుండిక వీజనంబు వే
ఱొక్కకరంబునందు బదయుగ్మమునం బిగివాల్లు గల్గి న
ల్లిక్కుల నధ్యగు ల్పసలి త్రిమ్మరి రట్టికడిందియెండలన్. 161
- చ. పరఁటులపేరి పెన్పడియపట్టుల సీరిము లుంచి యచ్చటం
దరులుల పేరిదీమములు దాల్చి తదీక్షణరాజపేరిపే
రురులు ఘటించి పాంథమృగయాధము లోపఱుపం దలంచి క్రొ
వ్విరివిలుబోయ తావునొను వేటసొలంబు లగు బ్రహ్మభుత్. 162
- చ. ఇరుగడఁ జిమ్ముధూమపాయం దొలఁకం బువ్రసీను పచ్చక
ప్పగమును మేళించి నెఱుఁ బూసి చంద్రవ్యజనానిలచ్చటల్
నెరయఁగఁ గేళికృతిమధునీతంబలం గలవట్టివేరుచ
ప్పరములఁ బవ్వళించి నరిపాలరు నిద్దుఁ జెంది రయ్యెడన్. 163
- శా. ఆవేళ మృగవై రిచందనుఁడు శైత్యాకాంక్ష సంభోధివే
లావి స్తీర్ణలవంగి కాలవలికై లామాధవీకాయమా
నానాసాంగణపై కతిష్ఠలముగ దాలోలకల్లోలఁడో
లావిశ్రాంతమగుత్తిశోరజనితోల్లాసాప్తి నుండఁ న్రహిన్. 164
- మ. ప్రణతాభవ్యవిదార దాకనకారజ్యత్పరీవార వా
రణసంగత్యవతాగ తానగర్భాప్తప్రాధిమాధారి ధా

రణవస్తానససార సారసనుహృద్రమ్యోజ్ఞవ్విలాకార కా
రణసూన్యోక్తివిహార హారహరవిభాజిద్యశోవై భవా.

165

క. దహరాశితరాజితచిద్గ్రహరాజ హరాజనుత జరాజననరుజా

రహిత యజరహితయతిజనురహిల్ప యనల్పధ్రుతిజతాబహిరహితా. 166

పృథ్వీ సదాశయ సదాశయంబుగుహనంస్ఫురతుఁ ఁడికా

మదచ్యుతిమదచ్యుతశ్రుతిశమప్రసన్నాత్మకా

పదానతపదానతత్పర యపారబోధోర్ధికా

ముదాత్తనముదాత్తనత్తవ్విగుణ ముక్తికన్యాభికా.

167

గద్యము. ఇది శ్రీమద్వత్తాశేయయోగీంద్రచంద్ర చరణారవిందవందనసమాసాదిత
సంసకపితారసోదాత్త దత్తనామాత్యసోదర్య మల్లనమంతివర్యప్రణీతం బై
నచంద్రభానుచరిత్రం బనుమహాప్రబంధంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

చంద్ర భాను చరిత్రము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

- క. శ్రీమాహర్షిగర్భోన్నత, భూమీధరశిఖరనిలయ భూరినుగుణ ల
శ్రీమహనీయాభ్యుదయ ను, భామధురక భాభిభేయ దత్తాత్రేయా. 1
- వ. అవధరింపు మానమయంబున
- సీ. చిలు కంపపాదికిఁ దార్చిననెమ్మిపురిజల్లి చేనెక్కి డినచేగె నెలనుపిల్లు
గట్టిగా దట్టిగాఁ గట్టినపులితోలుఁ గుడివంక దోపినకుటుచపిడెముఁ
1 బేరెదఁ జేర్చినపికిలిసూపులచేరుఁ గుడిసంది గురిగింజకుట్టుదండ
జుంజునుకమీఁదఁ జుట్టినతలముట్లు దట్టిలోపల నటపెట్టుచుట్ట
కోరమీనలుమిడిగ్రుడ్లుగునుకునడుపు, జెనరుఁజూపులుఁగఱిమేనఁగదురుకంపు
వలుదయోరచ్చులునుగల్గినచ్చెనెటుకు పాశగాఁడొక్కఁడాచంద్ర భానుకడకు.
- శీ. వచ్చి సాష్టాంగ మొనరించి తెచ్చినట్టి, కానికలు మ్రోలనిల్చి దొంగలుగనిలిచి
సారె నవి యెల్ల వేరేవేఱఁ జేరుఁగ్రుచ్చిఁఘనఘటఁఘర్షరభావనగరిమఁ బలికె.
- సీ. ఈవచ్చిబదనిక లేపాటి నూపినఁ దఱుముసింగం బైన వెఱచి పోవు
నీవీలిగఱికోట లేపాటి కాఁడైన గజములైనను జావకట్టు గుంలు
సీపాఁసతల కంపు లేపాటి గన్నను గల్పిబెబ్బలి యైనఁ గళివళించు
నీపెద్దవిలుమోత లేపాటి విన్నను కొవ్వకోలం బైనఁ దప్పనుటుకు
దేవ యీతకుఁ వానిలో నేవిపేరు, గ్రుచ్చినను జాలుఁజనుఁగలగుండువడుచు
గండభేరుండవాహరిగనయశరభ, శిద్ధములు నాఁగఁ గలుగుమెకంబు లెల్ల.
- శా. సామీ దేవరపేగు సిప్పికొని యీనంద్రంపుఁ బెన్నోనలో
గీముల్ గైకొని చుట్టపక్కములతోఁ గీ డెన్నఁడు న్లేక మా
భూమిం గల్గినవేటతోడఁ గడుపు ల్పూరింతు మిం తేనియుం
బూమె ల్మామదిలో నెటుంగక దినంబుల్ ద్రోతు మిచ్చాగతిక. 6
- క. దేవరకు వేట వేడుక, గావలసిన నిపుడ రమ్ము కానలఁ దటచై
యేవంకఁ జూచినను దగఁ, బోవఁగలే కాడనాడఁ బూరులుమెకంబుల్. 7

1. ఉ. ఏమని చెప్పవచ్చు జగత్తెవ్వర యీశ్వరుడే యెఱుంగు న
య్యామని బంటచేల ²డిగి హవళినేయు మహామహాజముల్
భీమనిశాతదంష్ట్రీకల బిట్టగలించుచు నేకలంబు లా
హా మనవచ్చునే యవి మహారథటికా సెలకొట్టి రొప్పినా 8
- క. మిలమిలనిగోళ్ల జలుపలు, గులగులలుగఁ గొట్టునచటిక్రోల్పులు గవిం
బొలవొలయ నెఱిగి యెఱుకులు, పులిపులియన్న పుడకవిసిపులిపులిసేయా.
- ఉ. త్రెళ్లపు వాడిహొంకెనలఁ దీతపు చిల్లులకోరికోలల్
హొల్లపు బల్లకోలల ముహంగపు మేటికటారిపోటులం
జెల్లపు చీపుకత్తుల నశింపపు వ్రేకపు బాఁకుతాఁకుల
భల్లము లచ్చటా హృదయభల్లములై తగు భిల్లకోటికి. 10
- క. తఱిమి పయి నంటుకుక్కలఁ గఱచు న్వడిఁ దిరిగి యెముగుగవిసినకుండే
ళ్లకెముటి నే మని చెప్పను, నెఱి నెఱియలనూఱునాఱు నెలవై యుండు.
- గీ. చేత డేగఁబట్టి సెలకట్టె నై కొని, ప్రొద్దుపోక పాలమువోయెనేని
దినము వలసినిన్ని తేవచ్చు బాలుఁగుల, వాసితఱచుఁ జెప్ప వశమె నాకు
- సీ. మోటుదప్పకయుండ మూఁకనిల్పిఁ జాలఁబలు తీవియలెయరు ల్పన్నఁగలవు
తెరువులఁ గుక్కల నిరవుకొల్పినఁ బాలు నెఱులె యోదంబులై నిలువఁగలవు
చెంతల దీము లుంచినఁ జాలు నుడిగాలి నెగయునుమ్మలై తెర తెత్తఁగలవు
మొనసి మాఱమ్ము లొడ్డినఁ జాలు నెండమావలెపోతీనీరులై మలయఁగలవు
చో పిడినఁ జాలుఁగార్గిసోఁకినలి, మిగులుకొ య్యలై ననులయి మింగఁగలవు
నీవు వచ్చినఁ జాలు ధాత్రీవరేంద్ర, వేట తనుదానె వేటఁ గావించఁగలదు.

—చంద్ర భానుడు వేటకేగుట—

- క. అన వాని నరిదియొసఁగుల, ననిపి గృహంబునకు వచ్చి హరికి మృగయపై
ననురక్తిఁ దెలిపి యాతని, యనుమతిఁ బ్రయసఖునిఁ గూడి యధికోత్సంఠక.
- సీ. సవరని కెంబట్టుచల్లడంబు ధరించి గట్టిగాఁ 1 బై సూపుదట్టి గట్టి
నరిగక్రొంబనికందుసాలెయంగియఁ బూని చలువచెంగావివచ్చడము గప్పి
జలిబిలిజల్లువచ్చుప్రోగులు వహించి కమ్మఁగస్తుడిఁ దిలకమ్ము దీర్చి
కుడివెంకఁ బవహింపుఁబిడివెంక సవరించి యెఱుఁతఁ గలవులతొళి యలవరించి

బెళుకుడల్ బాళువావారి తపేరొజంపుఁ
దళుకువన్నెకుళాయి యాదల నమర్చు
వేతధరహాంకృతు లెలర్చ విజయశంఖ
వితతులు సెలంగ నదనంబు వెడలుటయును.

15

1. అడుగుటఁద్రోకి నయహితప్రతాపకీలములు నాఁ బసిఁడిలాశములు మెలయ
జవభీతనిజమ్మగనంరక్షణకుఁ బాద మొందిం శశి యన నందె సెలంగ
మహనీయగళదేవముణిపార్శ్వస్థుటితముక్తాపాలి యన గవ్వదండ దనర
ఘనతార్క్ష్యతాదప్తకః కాహినిర్మోకఖండంబు లన ఘేనకణిక లొలుకఁ
బట్టపల్లంబుఁ గేడెంబుఁ బట్టియంబుఁ, దరకనంబును సింగిణి సిరిమితటటు
జిగిదొలఁకు లేవ పాలాసి మొగసిరియును; బూగి సాహిణి మొకకి త్రలానిఁ దెచ్చె.
- గీ. తెచ్చినఁ దదీయముఖసముత్థితనితాంత, భద్రసూచక హేమకుఁబ్రమద మంది
ఫణిహరతురంగసుతుఁడు సాహిణి సారె, ధీరై మనిన స్తరింపఁగఁ దేజనెక్కి.
- క. అపు డెత్తిననవబద్ధాశవత్ర మవతంసబింబితంబుగ నత్సా
ధిపతనయుఁడు బాల్యాక, ల్పపరిస్ఫురితాత్మగురువిలాసముఁ దాల్చె. 18
- గీ. త్రోపుత్రోపాడియతనికుర్వీనశనయు, లొమిఁగత్తులతో జేతులెత్తి మొక్కఁ
బసిఁడిపరుఁజులు కోటిరపటలిఁగావెచ్చె, దత్ప్రతాపంబుశిరముఁ దాల్చి రినఁగ
- గీ. సకలనేరలు గొల్పి నాచంద్రభానుఁ, కిట్లు వేటకుఁ జనుదేరి నెఱిఁగి పురమ
నలుగడలవంత వెడలిరినల్లప్రజలు. గాఢమృగయామహాత్మహాకలకలమున.
- చ. వలలు నురుల్ సిమిల్ వినులు వంకరదుడ్డులు నందబోట్లు దీ
ములు గొరక త్రైల్ జిగురు మోటులు బోనులుఁ గాలియుద్దుఁ బోఁ
గులు మిడివిండ్లు బండ్లగులుఁ గొమ్ములుఁ బాదులు వల్లెతాల్లుఁ జ
వ్వలతడికెల్ ధరించి నురువంకలఁ జేరిరి కొందఁ టుద్ధతి. 21
- గీ. కొమ్ముటునులుఁ గాలిగుండులు చిలుమొర, లఱుతగవ్వదండ లలఁతిగంట
లమర సారె బెదవు లల్లార్చి గురగుర, మనుచు వెటయిట్టు లరుగుదెంచె.
- చ. వెనుకగుమాలు లాసముల వ్రేలెనుకొంచెపుఁబల్లిభిక్తిము
ల్పనువలు కావిబొట్లు బదిలంబుగఁ గట్టినదట్లు రొండల జే

1. ఈ వీసము మొదలు 'కొమ్ముటును'లను పద్మమునఱుకు ట-లో లెవు. 2. చ-ధయనను
ను స్తరింపఁగ 3. చ-బొంగులు 4. చ-బండ్లములు

ద్విసతరిసిల్పు¹దండలును జే నలుజు ల్లలదేగ వేటరుల్
గునుకుచు రాజుమ్రాల సెలగోలలు నైకొని వచ్చి రుబ్బునకొని. 28

ఉ. జాతర పుట్టచెందు నెఱజాణ గయాళి కరాళి దిట్ట చిం
బోతు తుపాకి జోగి నుకబోగి తుటారి తలారి మారి నం
గాతి లగోరిగోల యనఁగాఁ జనుకుక్కులఁ గేలఁ బూని య
త్యాతతత్త్వంఖలాఘలఘులార్భటి మించగ వచ్చి యుద్ధతిగా. 24

సీ. బోటుమాటలుగావుపొదకొప్పసింగంపుగొదమనై ననుగులఁగుమ్మఁగలము
వట్టిమాటలు గావు పుట్టకూటికివాయు నెలుఁగునై నను బట్టినిలువఁగలము
పెక్కు మాటలు గావుగ్రక్కునఁ బై న్నపులి నై నఁ జేయిచ్చిపొడువఁగలము
రిత్రమాటలుగావు హత్తికొమ్మనఁ జిమ్మకిటి నై నఁ జొరఁబాటి కడవఁగలము
వదరుమాటలుగావు దేవరపాలానఁ గలుగుపులుఁగులనన్నింటిఁబిలువఁగలము
చిత్తగింపుము మమ్మని సెలసువిండ్లు, బలుకగొడ్డండ్లుగలబోయపాఁజగొలువ.

క. రయలటహపటహాహక్కా, జయ కాహళ భరిపణవశంఖహుమకాహ
భయదార్భటిదెనలద్రవం, బయనం బయి యేగి చంద్రభానుం ²డంతన్.

సీ. ప్రబలగంధావేశ భద్రభేదిమృగేశమస్పృశకేసరమంజుమంజరితము
కుపితోగ్రచిత్రాంగఘోషభీతకరంగపటల³చారుకుమంగవంజరితము
ఘనఘనాఘసలీలగాఢ కాంతిస్థూలకాధరశిలాజాలకుంజరితము
దంష్ట్రీదంష్ట్రాభాగదళితవృద్ధిభాగచృగునిచిత్రపరాగపింజరితము
చటులరంఘరూప్రభంజనజవకిరీర్ణ⁴శాల్యలీకుజపుంజసంజాతముల
⁵చక్రపతిపరీణాహసంజరితము, నై న వార్ధితటారణ్య మచటఁ గాంచె. 27

క. కాంచి యలయటవిఁ జొచ్చిన, చెందులు మునుగలుగ నచటు నేరి నలుగడం
బొంచి వెలివెడలుకడ లూ, హించి మృగౌఘముల నిగ్రహించుకడంకక. 28

గీ. చుష్టమృగచయంబుఁ దూలింపి వనసీమ, నాత్మవశము నేయనాటవికులు
చుట్టుతోరణంబు గట్టినచందానఁ, బ్రమద మొదవఁ బ్రోవువారి రపుడు. 29

క. తమగజముల నచ్చటిసిం, గము లారడిపెట్టు ననుచుఁ గలుషించి తిశా
నముదయము వసముఁ జాట్టిన, త్రిమమునఁ దెర లడరె లుభకనిబద్ధములై. 30

1. గుండులు. 2. చ.ట. ఎదుటక. 3. క.చార 4. క-కాల్యలికుజాత 5. చ.చక్రపతి
సరిణాహ.

- గీ. నలుగడల నత్తుకటితాటివలలు సెలఁగె, నపుడుపటుపటహార్షటినడరిచుక్క
వెండిచీలలు రాలఁ జెనుండ కిలకు, దాసినసరంభిగగనఖండము లనంగ. 31
- గీ. వనవరాహంబు లెదురుగా వని తలంచి, యాదికిటివతిఁ బట్టుటకై కడంగి
తెగువు లెల్లడఁ బలువుగఁ దీర్చిరనఁగ, రవ్వ వేటరు లోదమున్ ద్రవ్విరవుడు.
- వ. అత్తఁజి దండతండంబులై పండి రాలినచింతపంప మెనవినకతంబున మెం
డుకొనుకండక్రావ్యలు దండిపేరెండలఁ గరంగి పడెయఁ బడియవట్లని వచ్చి
యచ్చటసేరు గానక ఘోరఘర్షరభావనంబులు గర్జితంబులును నెత్తురు లా
లుకుతత్తనంపుఁజూపులు గట్టింతులును నాన్యగళ తేనెఖండంబులు కరకలును
గాఁ గఱకునెఱిమెఱుంగు దొరయునురవణి ధరియింపలేక ధరణివివరంబుఁ
జొరఁబూను ఘనంబులగుఘనాఘనంబులకిరణి ఖనిత్రక్రూరిప్రోతకోటికల వీ
టికలు వడినవండుపల్ల లెగనెత్తి యల్లన నూరుచిలువచిలువకలఁకనీట నా
లుకలు తడుపు' నూకరనికరంబులకు నావాసదేశంబులగునెడ నలుకొక్కలఁజా
ట్టవలలు గట్ట నియమించియు మఱియు, దట్టంబుగాఁ బుట్టిన పొట్టచిచ్చు
మట్టుపెట్టుటకునై పుట్టలకుఁ తేరి గట్టంబు లగుఖరనఖర ధట్టంబుల నట్టిట్టు
త్రవ్వె నెఱును బేలు జెఱుంగున పభంగఘాతాఁగభీషణభుజంగంబులఁ దివి
చ్చినై చి మధుచ్చతాకావిభక్తంబులగు తదీయభక్తంబులు బుగ్గలకు నగ్గలం
బుగా మెనవి బుసఁగిట్లుచు నునునొనొనునన్నుఁ గెన్నుఁగానక నిజసిలయా
నికుంజపరియంబుల నిమరించుతఱి మురిమరఁ దిగుగు మురికిమవలివరువులఁ
దరువుల రవులు నెరిగలిసెగలు దిగదిగఁగ దగుల గగనమణికిరిములనిగని
గలు వెనుదగుల గవుల వెనువడుబెడిదంపుటిగుల గుంపులన మొల్లంబులై
వెల్లఁబాటు భల్లూకతెల్లజంబులు క్రిష్ణులుకు దెనల ననులొడ్డనియమించియు,
మఱియు నుజ్జ్వలభీతగండప్రదేశనివేశంబులును నుదారదంతవిశంకీటంబులు
నురుతరసాద ప్రకౌండంబులు నున్నతివంశ దండంబులుం దనిరి దవదహన
దండహ్యామానతాంబులు కోర్వలేక పర్జన్యదేవతకు నాక్రొశించు గిరిశం
బు లనఁ బ్రచంబంబు లగునెండల మెంజూన బెండువణి తుండంబు లెత్తి
ఘోషించుచు నీరాశ నీరాశయంబులకుం గ్రమ్మఁజొమ్ముతేనుఁగు పగువులు
మెదలుపదవల నోదంబులు ద్రవ్య నియమించియు, నకలమృగప్రాణవా

శూలంబులఁ గ్రోలఁ దివురు విషమవిషవిస్ఫుటస్ఫుటావంతంబు లన వాలం
బులు దూల నఖర్వగర్వో త్తరంగంబు లగుకురంగంబులపైఁ జెంగునదాఁటి
వడింగెడపి మెడల వెడలునుడుకునెత్తురు కుత్తుకలబంటి గ్రోలి యఱిగొని
గిరిదగులఁ దరిలకయుండి నులునాఁడు నేరాఁకట నేకటంబడుమఁ బ్రబలత
మతమోగుణరేఖావిమిశ్రిత గాగనశరీర వీరరసంబులచందంబున మురుజాం
కులయెఱచి కఱచి పోచు పద్మాలసంఘాతంబులసంకేతంబులఁ గ్రూరమ్ము
లగు మాఱిమ్ము లునుప నియమించియు మఱియుఁ గారుపోతు కణఁతి మ
నుజోతు దుప్పి మొదలగు మృగంబులకుఁ దెగువు లగునిరవులఁ దత్తదుచిత
సాధనంబుల సవరింపబంచియు, గాలి పరికించి యెగువదిక్కునకు నడిచి
యక్కడక్కడ మీటు గలపొదలచాటునఁ బోటరుల నెదురుపాటు గా
కుండ నిలిపి పార్శ్వంబుల జాగిలంబులతోడివాగురికుల నునిచి పటమాధ
కాఁ దినాద్యంబులు చఱపించియు, నుపాకి మొదలగు నగ్నియంత్రంబులు
ముట్టించియుఁ జోవుడువెట్టించి తాను దగుపట్ల నుచితక్రిమింబుల నాఘేట
కార్హసాధనసన్నద్ధుండై విజయఁబొలు గెడఁగూడి సంచరించుచుండె నట్టి
యెడ.

33

శా. త్రస్తైణంబు పతద్వలీముఖిను స్పృశ్యత్థడ మత్యాహిత
గ్రస్త్రోహము ధాకమానశశ చాక్రందన్మృగేంద్రంబు వి
స్త్రస్తదీప్తి పశూయమానకరి చిర్యదానవావిద్యేషి వ్య
త్యస్త్రోవృత్త ముద్భ్రమద్గవయమై యకొన సఘూర్ణిల్లగఁ.

34

1. జాగిలాలవసింశిసరిపెణ లుడలించి పట్టెడ ల్లుయుముడి గట్టువారుఁ
జాటునఁ గనుఁగొని మోటు తప్పకనిల్చి తెగనిండఁగా విండ్లు దిగుచువారుఁ
నదలించి బిరుదున నెదురేగి పదిపో ట్లుగ్గుటంబులచాయ నొడ్డువారుఁ
దెరలకు డాయ నిబ్బరపుబొబ్బల వేటుపఱిచి యోదములకుఁ దఱుమువారు
2. నగుచు నానావిధమృగప్రహారఫోర
సన్నహనసావధానులై శబరభర్త

1. ఇదియు దీని రిచనాయుపద్యమును క-లో లేవు. 2. చ-నగుచు నానావిధమృగవ్య వ్యసను
లగుచు, విహితలు మెల్లఁ దాముడై వెల్లివిడిసె నొకవిహితాకృతిని చీరుచు నోహటింది,
యరుపరాకగుయత్తులై మెరిసి రపుడు

లభివ మముఁ జూడు మనుచు మహామృగవ్య

వివినతల మెల్లఁ దామ యై వెలసి రవుడు.

35

నీ. వక్కునఁ జొరఁబాటి పాలచేగులు వట్టి బలిమిమైఁ జడికిలఁ బడఁగఁదిగుచు
దిగుచుచోఁ గ్రక్కునఁదిరిగి నొమ్ములఁజిమ్మఁ దొలఁగియల్లంతన నిలిచివదరు
వదరి పోవఁగనీక వచ్చి యిడ్డముచేరి కెలి 'యల్లంతన తెరువు గట్టుఁ
గట్టి యన్నియు మాతెగట్టికొప్పకమున్నెకదుపులోఁజొరఁబడిచెదరఁద్రోలుఁ
ద్రోలిగుబ్బిన వెనుకొనితోఁకఁగఱచుఁగఱచి వెనుద్రొక్కో పెడతలగంటిసేయుఁ
జేసియుటు లేకలఁబులఁజిక్కు వఱచు. శబరుతాచారయనఁగొన్నిజాగిలములు.

గీ. దట్టికొంగు మాడకుఁ జుట్టి మెల్లన పొద, చాటుబడిన తెచ్చి శబరుఁడొకఁడు
బయలురొప్పుపందిపైఁ గాటు మరిగిన, వేటకుక్క నంటపడిచి పొడిచె. 37

క. వడి నెక్కఁ దేకలము వెం, బడిఁ జనువో వెనుకఁ గవిసి పైఁ బడినవులిం
బెడనురలి కెరలి తన మొల, పిడియమ్మునఁ గనుపు చించి పుకపెళ నార్చె

2నీ. జాతరశిఖిఖాజాతధూమంబులచాచ్చున నల్లనిచాతి లెనఁగఁ
గ్రోధద్రుమాగ్రసంరూఢపల్లవములచెలుపున నిక్కినచెవులు దనర
కలమృగానీకశాసనోద్ధత వేతవల్లికచందాన నాల మమర
నాన్యగహ్వరిరసనాహింద్రవిషలతాచ్ఛటలు నాఁ గఱకుమీసలు వడంక
నావులిండుచుఁ గబ్బునకడరునీగ, మూఁకఁగమియుచు సెలవులునాకికొనుచు
భూరిభీకర భాంకృతు లొగలఁగొన్ని, సొదలననుచుకొని బెబ్బులిగది సేనొకటి.

క. ఆపులి నిజతురగవిద్యుత్తోపరితన్ని గుఁ దానిఘనపరుషుషా
చాపలతం దూపు భుజా, చాపలతం దొకిగి శౌరిసంధవుఁ డడిచె. 40

క. కూలమ్మున నొకఁడు నది, హూఁలమ్మున ఖడ్గి నేసి యని యార్చె
నాలమ్మున నొకచమరీ, నాల మ్ముఱజేసి యొకఁడు వడిఁ బొగవొందె. 41

గీ. కడిమిఁ గదియుకుక్కఁ బడఁగొట్టి యొకకిటి, మోటువెట్టి పొప్ప నోటినురువు
సెలవులందుఁ బొలిచె దళుకుదంష్ట్రీకలకు, సరివి నిడ్డలిరుదుగల్లు లనఁగ. 42

గీ. ఒకఁడు పొదలుతూటి యుటి కడుకుందేటి, గూడనేయ బల్లకోల దనర
గలిమినుండి కృతఁగడకేగి నిది యని, యలుకఁదలుముచంద్రకళ యనంగ.

క. హరిసుతుఁ డొకహరిణముపై, హరి నడ్డమునూకి యేయ నాశుగ మధిక
త్వరఁ బటవఁజేసె దాని, జరమాంగకమై నిజాఖ్యి సఫలతఁ బొందె. 44

1. చ-యంతంతనె. 2. దీనిలో గింది 4 పద్యములు ట-లో లేవు. 3. చ-నొకఁడు. 4. చ-నే
నె. 5. చ-పథలముగాఁగె.

1. గాలివంక గాలు గని యారములు చేరి, తాలిలాగలెల్ల మూరుకొనుచుఁ
గాలుద్రవ్యయునికీగనికొప్పుటుడుములఁగఁజిలిగి చెఁగొన్ని మొఱనడములు.
- గీ. యమునిగదనిడ్డలోహఖడ్గమువిధమునఁ, జేతఁదగుతోఁచిగానికీ జెమటప్రాఁత
యొత్తుగా ముష్టి నమరించియొకఁడువైచెఁ, గట్టెబాదసోపి వెలిచెపైగజ్జగదల.
- గీ. పొట్టిగుట్టలు గుట్టగా ²మట్టిమట్టి, గట్టపట్టలు ముక్కునఁ గుట్టికుట్టి
యిట్టనట్టను రెట్టలఁ గొట్టికొట్టి, పట్టె గుండేటి నపుడొక్క దిట్టలగుడు.
- గీ. ఇట్లు తాము నిగ్రహించినమెకముల, నెల్లఁ దెచ్చి యెదుట నిడినఁ జూచి
చంద్రభానుఁ డపుడు చాల మెచ్చి పులింద, వరుల కొనఁగె నుచితవస్తునమితి.
- క. అట్టియెడఁ గఱకు మేనులఁ, బుట్టినబడలికలతోడ బోయలు వేటల్
మట్టసఃకించి యాచెంతల, పొట్టెము లగుపొదలఁ జేరిపొదలెడువేగ్గ. 49
- నీ. కొందఱు మునుమున్ను గూలినమెకములఁ గాత్రేనికర్పింపఁ గడఁగి రవుసు
కొందఱు మనుబిళ్లఁ గోసి కుప్పలువైచి పాలు దప్పకయుండఁ బంచి రవుసు
కొందఱు బలునెల్లికొయ్య నింగలములు గల్పించి కఱకుట్లు గాల్చి రవుడు
కొందఱు తేఁకుటాకుల దొప్పగమిలోనఁ బస గలనంజుడు వైసఁగి కపుడు.
విపినతలమున నీరీతి వేటకాండ్రు
నముచితోత్సాహములు మించ శౌరినుతుఁడు
గీవిఁ బురినుండి బోనపుట్టికలురా ని
జాప్తపరిజనయుతుఁ డయి యారగించె. 50
- చ. చలువలు చిందుకందువలఁ జంద్రశిలోపలసాండ్ర¹వేదిక
జలజలఁ జాలుగా సెలలు జాఱునొకానొకకోనలోనఁ బా
టలపటుకోరకోదరపిటంకనటత్సవమానకందభుల్
చెలఁగెడునొక్క పూవుఁబొదఁ జేరి సుఖంబున నుండె నయ్యెడ. 51

—చంద్రభానునికడకు సిద్ధుఁడవచ్చుట.—

- గీ. ముడివీడుకుఱుచకెంబడలతో నిచ్చొందుకటపట్టుకుచ్చలిగంతతోడ
వలచేతిజలకమండలువుతోఁ బేరెద నిట్టలం బగుయోగవట్టెతోడ
బెఱచేతిబెత్తముమురువుతోఁ గళమునఁ దాల్చినసింగినాదంబుతోడ
⁴మూలికె ల్లకకపాలతో నందిటఁ గదియుకేదారకంకణముతోడ

1. ఇదియుఁ గ్రిందిపద్యమును క-లో లేవు. 2. చ-మట్టిమట్టి 3. చ-ట-నీమలక 4. క-
మూలిక 5.

భసితచర్చితో నిమ్మపంటిచాయ, దొరయునెమ్మేనితోడ సిద్ధం డొకండు
మిగులవేడుకఁ జెట్టిన దిగినయట్లు, వచ్చె గొబ్బున నయ్యదువర్చుకడకు. 52

గీ. వచ్చుటయుఁ గాంచి యెదురేగి తెచ్చి యొక్క-
సితకరోపలసీమ నాసీనుఁ జేసి
యర్హ్యసాద్యాదినత్కి)య లాచరించి
ఁగుతిలలితవాక్యముల నేమ మరసి పలికె.

53

సీ. తఱిమినారలు సరంతరతమఃపటలంబు మస్తనంద్రప్రభామర్శసమున
యడఁచినారలుమహోదగ్రజోరాశి విజ్ఞానధారాభివృష్టికతన
నాఁగినారలు సముద్యదావ్యయవలనంబు లీలమై గుండలి మేలుకొలిపి
తొలఁచినారలు తనూమిళితపంకచయంబు లనితరసాధ్యామృతేఘమహిమ
గఁగుతి కెక్కి తవన్నూర్తిఁ గాంచినార, లనఘతరశీలహంసు లీ రగుటఁజేసి
యట్టిమిముబోంట్ల వినుతినేయంగఁ దరమె, భవునికై నను బద్మనంభవుని కైన.

క. భూచక్రభరణమదకృత, నీచతచేఁ జాల నెఱగొనినమాదృశులఁ
పాచంయమి మీరు కృపం, జూచినఁ గా కేల కలుగు శుభవై భవముల్.

1గీ. అనిన మందస్మితము కనుంగొనలఁ దొలఁక, సర్వసర్వసహభారనహనదత్తు
బాహుశాలికి నాసత్యభామనుతుని, కనియె యతి మత్తకేసరిన్వనము మీఱ.

సీ. వ్రతిమానసాంభోజసతతవికాసశీలనవిచక్షుఁ డెన్న నినుఁడు గాఁడె
యభ్యుపగత్తు త్తిమోహంక్రియావిదారణసమర్థుఁ డెన్న రాజు గాఁడె
జటిలాపదహిగర్వసర్వస్వవిదళనధుర్యుఁ డెన్నఁగ నరేంద్రుండు గాఁడె
శమిరాజనిర్వాజసౌఖ్యవాసవిధాయకుం డెన్న నచలేశ్వరుండు గాఁడె
యఖిలయతిమానసోత్తరాశావలంబ, ముఖ్యుఁ డెంచిన సార్వభౌముండుగాఁడె
కాన మముబోంట్ల నీవును గారవింప, వలయు ననవిని యదువంశవల్లభుండు.

సీ. సంయమిమిఁకటాక్షమున నెచ్చోట సౌమ్యమై రమ్యమై గమ్య మయ్యె
పంచాది నీనంస్థానమహిమ నెచ్చోట ట్టెట్లనవ్వమై హాస్యమై ధన్య మయ్యె
యతి నీపదాబ్జనంగతుల నెచ్చోటు నల్పేవ్యమై దివ్యమై భవ్య మయ్యె
వ్రతి నీమనఃప్రసన్నులల నెచ్చోటు వరేణ్యమై పుణ్యమై గణ్య మయ్యె

- జటిలశేఖర నికృపాసక్తి నెచట, పాత్రమై చిత్రమై యఘదాత్ర మయ్యె
నట్టి నెలపులఁ గలవిత లానతిచ్చి, ననుఁ గృతార్థుని గాఁ జేయు మన నతండు.
- ఉ. భూవర సర్వపుణ్యపురము బ్రిలకించుచుఁ గుండినంబునం
గేవలరూఢి నారదుని గెల్చినగద్దటిఁ దుంబురుం గళా
కోవిదుఁ గాంచి యంచు నొకకొన్నిది నంబులు నిల్చి రంగధా
త్రీవిభుఁ గొల్వఁ బోవుచు సుధీజననేవిత నిన్ను గాంచితిన్. 59
- చ. అన హరినూనుఁ డద్భుతమునంది మునీంద్ర సుధాశనాధినా
భుని నెఱిమెచ్చుగాణ యగుతుంబురుఁ డింతటిఁ గుండినంబునం
దనిశము నునిఁ కేమికల మానతియి మ్మన సావధానత
నివ్వను మని పల్కె నయను నవీనవచోరచనా చమత్క్రియన్. 60
- మ. కలఁ దున్నిద్రజయప్రయాణపటిమాగ్రగ్రాహ్యవాహ్యభికో
త్కలికాభంగతిరంగసంఘటకురింఖాపుంఖసంఘాతని
ర్దళితక్షోణిరజోవజావిలనముద్రస్వర్ధనీన్యక్తదో
ర్బలనన్నాహుఁడు రుక్మబాహుఁడు కుభృత్పర్జన్యవాహుం డిలన్. 61
- క. అతనికి సుతుఁడును సుతయును, వితతయశుఁడు వీరసేనవిభుఁడుఁ గుముదినీ
నతియును గల రామనొరుఁడు, శతమఖముఖపినుతనిజభుజాబలుఁ డనఘా.
- సీ. పుష్కరప్రాధిను పొలఁతికేలన కాదు బెఱుకు నెన్నడుమునఁ గలిగియుండు
నబ్జవిభ్రమము తన్వంగిగ్రీవన కాదు కలికినెమ్మొగమునఁ గలిగియుండు
విషధరద్రాక్షాతీ వెలఁది వేణి న కాదు మెలఁత లేయారునఁ గలిగియుండు
జక్రవిలాసంబు సతిగుబ్బలన కాదు ఘనజఘనంబునఁ గలిగియుండు
నలప్రవాళప్రభావంబు చెలియపాద, ములన కా దధరంబునఁ గలిగియుండు
ననుచు పినుతింపఁదనరునయ్యధిపుపుత్రి, దివ్యవనితావతారైకభవ్య గాన.
- క. ఆరాజబింబవదన క, వారితనంగీతవై భవము నేర్ప సుధాం
భోరాజు వనిచె వీణా, సారస్వధురంధరాగ్రనరుఁ దుంబురునిన్. 64
- గీ. అనిన విని మహాత్మ యారుక్మబాహుభూ, కాంతమణికి నెట్లు కన్య యయ్యె
సమరకాంత యిదిమహాద్భుతంబెఱింగింప, వేయటన్నసంయగిండ్రుఁడనియె,
వదరువట్టువహరివాణంబు గలమేటిబండికం డ్లీయూరిపారిబంట్లు
లిబ్బిరాచూలి నేలినచాన ముదలైనపడఁతుక లేయూరిపడుపుఁగొమ్మ

తెడకాపురమువానికుడియడుగుండమ్మి తేనియ యేయూరి తేటచెలమ
జేజేలకోరికల్ చేపెడిచచ్చయామనిగిడ్డి యేయూరిమందపనర

1 మిచ్చమానిక మేయూరిరచ్చతాయు
పెట్టెఱుగుమాఱు లేయూరిపెరటిచెట్టు
లట్టినురపురి యేలుచునమరపటి మ
హానాన్నతైశ్వర్యధుర్యుఁడై యొక్కనాడు.

66

చ. సినులఁ దనర్చుదివ్యసభఁ జేరఁగవచ్చి పరాకు జయ్య యె
చ్చరిక యహా యటంచు సరసధ్వనితో నిరువంకలక బగా
బగు లొనరించుచుం బసిడిబద్దలవారలు దెల్ప వేలుపుకా
దొర లిరుగేలుఖడ్గములతో మకుటంబుల నుంచి కౌల్వఁగఁ.

67

గీ. వచ్చి మించులు వెదచల్లునిచ్చమాని
కములగద్దయఁ గూర్చుండి యమరగురుఁడు
కవియఁ బార్శ్వద్వయంబునఁ గదిసి బహుస
యస్థితులు దెల్ప నాలించునవసరమున.

68

సీ. నేనాని చిత్రవాజివిహారములఁ జేరె వలమానహేతియై వహి వచ్చెఁ
జండాంశితనయుఁ డుద్దండనైఖరి డాసె సునతనున్నార్చి డగ్గఁజె బలాశి
వాహినీశ్వరులతో వరుణుండునను దెంచెబహువాననలగంధవహుఁడుగదిసెఁ
జెందె మహారాజసేవ్యుఁడై ధనవతి గోరీకుఁ కేతెంచె గళ దొలంక
వెండియును దిక్కి నయచేపనిధవంబులు, నిర్నిమేషప్రభావసందీప్తు లగుచు
సరుగుదెంచిరి నకలలోకాధిరాజ్యగమ్యవిభవాభిరాము సుతాముఁగొలువ.

సీ. బహులక్షణానురూపప్రభావంబులఁ గనుపట్టుసుకవివాక్యములచేత
సరిదరకరమహిమాధాయకంబు లై తనరెసుగురునిమంత్రములచేత
శాస్త్రాధికరణచర్చాభీతివిమతమై కొఱలునూతనబుధగోష్ఠిచేత
స్రితహితవర్ణవిస్ఫరణమాధురిఁ జాల సాగయువిద్యాధరస్తుతులచేత
నుబునుపోవఁ బురందరుఁ డూర్వాశీత

శివప్రభాహరిణీఘృతాచీతిలో త్ర
మాత్రధానాపురోవసూమ లు గొలుపె
నొసరి యొడ్డోలగంబయి యుండునపుడు.

70

- గీ. చారుఁ డొకఁడు వేగ నముఖమ్మునకు వచ్చి, నన్ముఁ డగుచు నాననమునఁగేలు
దోయి చేర్చి యొరఁగు డాయంగఁ జని నిక్కి, విన్నవించె నేమొ విబుధపతికి.
క. ఆమాట కులికిపడి యే, మేమీ యని తెలియ నడిగి యించుకవడి నె
మ్మో మఱవంచినశంకము, గా మరుదాచారుప్య నెమ్మొగముగనుఁగొనియో.
క. కనుఁగొనఁ దత్కార్యము తన, మనమున నూహించి దివిజమంత్రి సుధాంధో
వనితామణు లుండఁగ నీ, యనుతాపముఁ జెందనేల యశురాధీశా. 73

సీ. బలిమాలఁజేయఁగే ప్రతిసృష్టి గల్పించి యడరువిశ్వామిత్రునంతవానిఁ
బనిబందఁ జేయఁగే పరమేష్ఠి నివ్రచే సతకరించిన కణ్వనంతవానిఁ
బాలుమాలింపఁగే పంచేంద్రియోద్వృత్తి నడిచిన శాండిల్యనంతవానిఁ
గక్కుర్తిపఱుపఁగే గాఢతపోరూఢుఁ డగుమందకర్ణజనంతవాని
నితఁ డనఁగ నెంత యెంతటియతులకైన
వేరువిత్తులు గారె యీవిపులనయన
లీవెలందులలో నొక్కయిగురుఁబోడి
ననుపు మనమాస్త్రితోఁ గూర్చి యనిమిషేంద్ర. 74

చ. మఱచితె నీవు తొల్లి పురమర్చనచిచ్చుఱకంటివెచ్చుఁ జెం
పఱిసమరుం దదీయకరుణామృతనూతనవర్షధారఁ గ్రగ
మ్ముట మొలపించి మామకనమంచితమంత్రబలాత్తి సాంగుఁడై
పరఁగఁగఁ జేసి మానిజనవంచన కుంచుట యెల్ల వాసవా. 75

- క. అనుగురునివాక్యములు విని, యనిమిషపతి వనుప వేత్రహస్తఁ డొకఁడు వే
చని యఖిలంబును దెలుఁపఁగ, వనధిసూతాతనయుఁ దధికవై ఖరితోడఁ.
సీ. వలెవాటు వైచినవలిపెదుప్పటి పనపంటి బంగరువ్రాత సతకరింప
నొరగుఁజంద్రికయొంటిపొరగుడ్డ కెంబట్టు చెంగులుకినలయశ్రీల నేలఁ
బేరెద నందంద నూరుఘర్తకణాలి హారమాక్తికముల నసదుసేయఁ
దనువున రవనందిదండయొత్తులతఱుల్ కస్తూరరేకులఁ ద్రస్తరింప
జాభివాగోణపుఁజెఱంగు నేలఁ జీరఁ, దలిగుసన్నాభిగెలు మెట్టి లలన యోర్పు
చేరి క్షేదంబు యీగ్రగఁ గగ్గకన్నులగన నలయగలఁగి ముచ్చుచుఁగలతుండఁగి.

గీ. చావడికి వచ్చి యొనపరితీవిమెఱయి, గొలుపుసింగారమైవెంటఁగొలిచిచైత్ర
కాబ్జమందానిలప్రముఖాపు లరుగుదేరఁ జను దేరులక్ష్మీకుమారుఁ జూచి.

- ఉ. కట్టికవారు సారె సముఖా యన వామపదంబు కెంపురా
మట్టిక నిల్చి గద్దెపయి ¹మూర్పడ వేటొకజాను స్తూరి యా
పట్టపువేల్పు గొంతమురిపంబున నించుక లేచి కంతుఁ జే
పట్టి రమ్మటంచుఁ దనపార్శ్వమున న్వసింపఁ జేయుచున్. 79
- చ. పరమకుశూహలం బడరఁ బల్కు సుఖస్థితి నీదిశాంతపా
లురు నితరామరుల్ కడుపల్లోపలిచల్ల దొలంకకుండ ని
ర్భరులయి దండ్రి దాడి యనుపల్కు లెఱుంగక నీడఁట్టులన్
దొర లయి యుండు లెల్ల హరిదోర్బలశక్తి న కాదె మన్మథా. 80
- చ. అతనికిఁ బట్టి పీనగుట నాపద లీసురరాజ్యవైభవ
స్థితి కితిరంబు లేమి చునుదెంచిన నన్నియు మాన్ప విక్రమా
ప్రతిహత సేకును బజినభారిము గావున కూపవిభ్రమాం
చితసురచంచలాక్షులు భజంపఁగ నేగి కవేరజాతటిన్. 81
- మ. వ్రతనంపత్తి నపంబు నల్పేడుభరద్వాజాఖ్యమాని నృప
చ్చితభల్లంబులపాలునేసి లలనాశ్శృంగారలీలాకళా
న్వితఁ గావించి మదీయచిత్తజనితో ద్వేగంబు మాయంపు మో
యతులప్రాభవ దేవకార్యఘటనాయత్తప్రయత్నంబునన్. 82
- ²క. విను మిగ నేమనినఁ బ్రియం, బొనరించుట దోచు శక్తియుక్తుల నీయో
పినరీతిం బాటులువడి, యనిమిష రాజ్యంబు నిలుపుచున్య మనోజా. 83
- గీ. అనుచు ననునయించి యగభేది రంభాది, దివిజవనజముఖులదిక్కు చూచి
వనితలార, యిందు మునినాథులపింపఁ, బడఁతి యొక తెయ్యేఱుపడుడటన్న.
- క. వారలలో నతిలలితా, కారద్యుతిసాంద్రచంద్రకళ యనునతి జం
భారాతియెదుట నిలిచియు, దార స్థితమాధురీనుధారస మెనఁగన్. 85
- చ. పలుకుల కేమి దేవ బలభంజన సీక్తవంపున న్మహా
జ్ఞప్రగతిఁ ⁴జేరఁబోయి యలసన్నతిశాలి మహర్షిధూర్జటిన్
సలితనిష్కళంకరుచినంపదఁ గైకొని ముజ్జగంబు “లీ
యలికులవేణి చంద్రకళ యా” నని మెచ్చ ఘటితుఁ బంతముల్. 86

1. చ-మర్కొన జానువునూది యంతనా. 2. ట-లోనిది లేదు. 3. ట-దారిస్థితి
మధురమధుసూధారసమెఱఁగన్. 4. చ-పమ్మఁగ్రోవనలన న్నతి

- గీ. సభ సహంకారములు వలగఁజనదుకాక, విబుధవర్షభరదాప్తవిభ్రమంబుఁ
గోరి యిప్పుడె విటపాళిఁ గూర్చుకున్న, ననువిలాసిని యనుచు నెన్నంగవలదు.
- సీ. చవిచూచునేకదా సావిఁ గెంజగురులు నాలేదొగరుమోవిఁ గ్రోలఁడెట్లు
సరవి నుండునెకదా సై కతస్థలముల¹ నానిలంబము డాయ మాను నెట్లు
తానమాడునెకదా తడయ కెప్పుడు నీట నాకమ్మఁజెమటల నానఁ డెట్లు
కలసియుండునెకదా వలపుఁబూదీవెల మత్తనూనంగతి మరగఁడెట్లు
ముట్టునేకద మెట్టతమ్ములు మదీయ, చరణసానాహసమునీయమరగఁడెట్లు
పలుపలుకు లాడనేల మత్స్యే²ధి నేడు, చిత్తగింపు మటన్న శనీవరుండు.
- గీ. మలినజలజాతమేని నీలలితకరన, మృద్ధి నలరదె గడునుతాలేని నిన్నుఁ
గాంచినఁ గరంగవే చంద్రకళ ధరిత్రి, వ్రతుల వలపించు పెంతభారంబు నీకు.
- క. అని యనిసుపసతి తను దయఁ, గని తనచే బసిడితట్టఁ గప్పరభాగా
లునుదొడవులొనఁగి యాసతిఁ, బనిచినఁ దతా³ ర్కభారపరుడై మరుఁడుకా.
- ఉ. గ్రక్కున లేచి గద్దియ డిగ్గఁ దివిజేంద్రుఁడు అశోన డిగ్గి పే
రక్కున జేర్చి నాలుగయిదజ్జలు వెంటనె యేగుడెంచి నీ
వొక్కఁడ వుండ మేము సుఖముండును మెప్పుడు నేడు ప్రోవుమీ
దిక్కయి పంచబాణ యని దీపన లిచ్చిన సంతసంబునన్. 91
- గీ. అమరనాథునివీడ్చొనియాలతాంగి, మొదలుగాఁగల తెఱగంటిముదితలుదిత
ధృతులయిభజింపఁబచ్చనితేజినెక, వెడలెఁగలకంతకంత కాహళులు మొరయ
- సీ నిగనిగ మను గొప్పనిడుదయెంటులచాచు చేసెట్టి టద్దములపై శిరువాఱుఁ
జెమటచే గరఁగి పూసినకదంబముచాయ యరచట్టలో నుండి పరిమళింపఁ
బలుకుఁగవ్రపుఁదావి వలుచువీడెనుకెంపు తేనెకెమ్మోవ్విపై నీనె చూపఁ
బరిజనంబులు వీచుసురటి తెమ్మెరల బంగరువ్రాతకుల్పాయి కళలు గదలఁ
జడిచెమట జల్లుపావడఁ దుడిచికొనుచు, గిడుదువాళినె పోనిచ్చ గెరలనీక
సంతరించుచుతన వాజనముతెఱింగి, యెక్కియాడుచుఁజనియెనాచక్కనయ్య.
- మ. విరిసె బువ్వులు తేటిశోటిగమి యుష్విల్లార నందంద గా
ద్వరసెం దావులు చిల్వచెల్వ పదువ ట్టాడంగ లేవెన్నలల్

గురిసెం గోరికతోఁ జకోరమహిళల్ గుక్కిళ్లు మ్రింగన్ ధను
ర్ధరుడై పంచశకుండు భూతలముఁ జేరక దిక్కులం దొక్కటా.

94

చ. తొలఁకులఁ దేలి పుప్పములఁ దూలి మరందముఁ స్రోలి కన్నెతీ
వలవయి సోలి క్రొన్ననల వ్రాలి హిమంబుల నేలి వాసనల్
గలయఁగఁజేయఁ జాలి చలిగాలి తగ స్వరిచూలిమీఁదటం
బొలసె మరుద్రభానికటభూరుహకేళిఁ జలాళిపాళియై.

95

ఉ. క్రేవఁ గవేరికన్య లహరీవిహరిద్భవసారసారసా
రావపిశేషమాన్య సళిగాజర ధాంగకరాజరాజరా
జవకుటీరధన్యఁ బరిశీలితవారిభరాజరాజరా
జీవకిశోరసైన్యఁ గని చిత్తఁ బల్కు వనంతుఁ గయ్యెడన్.

96

— కావేరినర్జనము. —

మ. నుడియోదమ్ములుఁ దమ్మిపూ. బొదలు నాచున్నగ్గము లుప్పించి న
ల్లడ సారంగపుదీము లుంచి దురితౌఘప్రపాథ సారంగముల్
పడఁ దోడ్తోఁ దెరలెత్తి మ్రోయఁ దొణగెం బైపై శరప్రాధి చొ
ప్పడ నీనహ్యధరాధరప్రభవశుంభద్వాహినిం గంటివే.

97

చ. ఘనలహరీనిదముఁబ గర్జితము ల్సవి శ్రీతిఁబొంది పైఁ
జనుకలహంసమండలముజాడ గనుంగొను మంగజాత యీ
యనుసమపుణ్యసింధుమణి యచ్చజలంబుల మున్గి ధన్య తా
మనుజులఘోర పాతకనమాజము వెల్వడుగీతిఁ దెల్పెడున్.

98

మ. తెర సంధించి ప్రఫుల్లహల్లకశిఖాదీపచ్చట ల్పించి లోఁ
గర మర్థిన్ జలమానుషీప్రతిమలం గైసేసి యీసింధుసు
దరి గంగావతరప్రసంగతకథానాట్యంబు సూప స్ఫురల్
సరవిన్ వై చునొసంగుటో యనంగ నంచల్ వ్రాలెడిం జూచితే.

99

సీ. కవులకుఁ ననక్రమమొసంగినయల్పగూఢరస్వతి నుతీయింపఁదరమె
సరరాజ హాసాళి భంగంబు నొందించునీనాహినీలీల లెన్నఁదరమె
యనిమిషప్రతీతి నమృతంబు లొనఁగూర్చునీసింధుమాళినూహింపఁదరమె
కాదంబఃతతి నుత్కలికలఁ దేలిచు నీహ్రాదినిమహత్త్వ మెన్నఁదరమె

నూనసాయక తా మెంత సుడులఁబడిన, సాటిసేయంగఁ దగునెయనవ్యాగోత్ర
జాత తానన్యనదుల నీనవ్యాగోత్ర, జాతకుననంతభువన విఖ్యాత కరయ.

గీ. తను విగాహించిహతులై నజనులకొనఁగ, శంఖచక్రశతంబులీనవ్యాతనయ
సంతరించినగతిఁ బొల్పె నరసకర క, నుంగొను వినిర్తల్పాబ్జరథాఁగతతుల. 101

చ. కలమవనాళి పండి యొరఁగఁబడి యెన్నుల నీరెడల్పుటల్
గలయఁగ వంక లైన మడికట్టల బీటలసందు దూఱఁగాఁ
జెలుపు వహించె నెల్లెడలఁ జిత్రము పూవిలుకాఁడ వ్రేళ్లనుం
గొలుచుగఁ బండినట్లు కనుఁగొంటివె యీతటిసీతటంబులఁ. 102

శా. సారె న్నారికడంపుబొండలము లీత్కాఁ దెల్లి తో పీలుటఁ
నీ రేతై తొరఁగ స్వప్నపటలీ నిర్యన్నవస్థులము
క్తారాజి న్నవబుద్బుదాళి నిలిపెం గాంతారకాంతారకాం
తారంబు ల్లిలకింపు మయ్య రతికాంతా రమ్యదేశంబులఁ. 103

మ. ఫలభారానతనారికేళ వనరంభాపూగభూజావళి
కలమారామచయంబుచే నతతరంగత్తుంగభంగంబుని
ర్థలవాతంబులచేఁ దటస్థులకుఁ బ్రేమస్పృక్తియు స్మృక్తియుం
గలుగఁజేసి తనర్చునీతటిని వకాఁగింపఁగా శక్యమే. 104

నీ. సరసరాజేవాజిచలరాజిరానినాదభేదములు సంమోద మొనఁగ
నమనమాలీనాళిమమధూళిపాళి కొరామసీమములు సంభ్రమఁగూర్చు
దరవరాళికేళివరబాలికాళివిహార తీరములు నెయ్యిమున ముంపఁ
దటతటాకానీకపటుపైక తాకరమంజుమంజరులు నమ్మదము దన్న
నతతతతభంగసంగసంచారివారి, కరటిరటితాబ్జశబ్దసంఘాతభీత
నకలకలహంససంతప్రచారసార, యమితమితవాతపోతంబు లందగింప. 105

క. శ్రీరంగభర్త యీనది, తీరంబున నున్న వాఁ డదె తదీయశుభా
గారంబుఁ జూడు మణిమచి, పూరంబుల నకృతచిత్రములు గలదానిన్. 106

—* శ్రీరంగపురస్థనము. *—

నీ. ప్రాతరాశుగమిళిల్పిబలగోపురగవాతగర్వను లరణ్యశంఖస్వసములు
రవిరథస్థిఖురహతప్రాసాదనాదముల్ మధ్యాహ్నఘంటాసమకర్షణములు

హర్త్యతటికులాయావిశత్కలరవపక్షార్థటులు సాంధ్యపటహరుతులుఁ
జంద్రద్రుతాబ్జాశ్మసాధాంబునినదంబు లార్ధరాత్రికతమ్మతారవములుఁ
గలసి శ్రీరంగధామమంగళమహోత్సవాచరణవైభవంబుల నతిశయిల్లఁ
బారసంఘాతమతిలోకభావనాన, హంచితాశ్చర్యగరిమ నాలించు నీచట. 107

లయగ్రాహి.

కాంచితవైపైబిరుదుపించెము లనం గబరు లించుకచలింపవననాంచలపతాకల్
మించమణిఘంటలురహించగటిచక్రములునంచలనమానగనుమించుటలుగుట్టి
పించగుచఫేటకములుంచిబామసింగిలునించిజయమీపుగననంచలరథంబుల్
పంచెమునుమున్నురసంచయమన న్నైఃసిరంచనడనిందునతులించువిలుకాఁడా.

శా. వీరల్ తెగ్గి కవైష్టపు ల్లనుము పూవిలాస డ సద్భక్తి గా
వేరిం దాన మొనర్చి రంగనిభ సేంపం దమిం గంచి యు
న్నా రున్నస్తకయిక్కరాజు లయి “భో నాగేంద్రశాయి స్సమ
స్తే రంగేశ” యటంచు దేహళుల నెంతె నిక్కి వీక్షించుచున్. 109

1 ఉ. ముప్పిరి గొన్న వేడుకఁ దముం జనము ల్లన మోక్షచింత లోఁ
దప్పక చేతికంచుచిటితాళపుమోతలఁ బాయ కెప్పుడుం
జప్పటులఁ బుధోత్తిములు నందడి సేయుచు మూఁక గూడ రం
గప్పను బాడుచుం జనుమహాత్ముల బాడుము నూనసాయకా. 110

చ. మడవ ల్మార్పుచుఁ దీర్పుచు న్లతలకుం బాదు ల్లగంజేసి యం
డెడ లాచోటుల నంటు నిల్పుచును నీరెత్తించుచుం గ్రొవ్విరుల్
దొడిమ ల్విచ్చి నరాలు గట్టుచును నెందుం దార యై పాటులం
బడుధన్యాత్ముల గంటివే మదన యీమాల్యార్చనాధీశుల్. 111

2 శా. వీణావేణుమృదంగనాదముల కువ్వీళ్లురుచు న్మండప
స్థాణుల్ ప్రాణియు మెట్టు లెక్కియును నచ్చోఁ గేళిక ల్పల్కున
య్యోణీనేత్రలఁ జట్టువారుకొని కంటే కాంచుచున్నాడు గ్రా
మీనుల్ నిశ్చలలోచనాబ్జులయి లక్ష్మీగర్భముక్తామణి. 112

3 మ. మునుముందాన మొనర్చి పుండ్రములు శ్రీముద్రాంకము ల్పూని నూ
ననికుంబావృత్తనైకతస్థుల గంటల్ మోయఁగాఁ గేశవా

1. ఇదియు దీని క్రిందిపద్యమును క-లో లేవు. 2. ఇది బ-లో లేదు. 3. ఇదియు దీనిక్రింది
రెండు పద్యములును క-లో లేవు.

ర్చనముల్ చల్చి న్వపార్శ్వవర్తులకుఁ దీర్థం బిచ్చి నేవాళ్ళమై
చనువారిం గనుఁగొంటివే మదన సాక్షాదావ్యవహాసీశుల్క.

113

ఉ. త్రోవన దృష్టి నిల్చి తడిదోషతి మూఁపునఁ దాల్చి స్తోత్రపా
శానళితానుస్యలై శయచయంబులఁ జెంబులఁ బూని యేగునీ
కేవలపుణ్యమూర్తుల సకించనవృత్తుల రంగ నాథన
స్తావరణప్రదక్షిణపరాయణులం గనుఁగొంటు మన్తథా.

114

సీ. అగ్రహారముల మాన్యక్షేత్రములఁ బండుగ్గర్జినెలకొలు చర కాండ్రునింప
నతతంబుఁ బైరువచ్చులుఁ దోటదొడ్లులుఁ గావలు లరసి రక్షణ మొనర్చు
గీలాల్లు పెరుఁగునుం బాలు మందలనుండి వడి తేపుమాపుఁగావడులఁదేరఁ
బై వెచ్చమునకుఁ దప్పక రూకపాతికల్ ప్రియశిష్యతతి సమర్పించి యెసఁగ
నతిథినంతర్పణంబై నిత్యవ్రతంబు, గాఁగ వ్యాఖ్యానమునఁ బ్రాస్తా గడపిగేహ
దేవతార్చన మఱవక భావశుద్ధి, దనరునచటిగృహస్థులఁ గను మనంగ. 115

సీ. అక్కున వనమాలికాగలభృంగమో శ్రీవత్సమో విభజింపరాదు
జఘనసీమ సువర్ణశాటీన్యతియొ నాభినలింపరాగమో తెలియరాదు
పదమున దేవతాపగవీచియో నఖలేందుమరీచియో యెఱుంగరాదు
తనువున నర్చనాద త్తనూనంబులో పాపమేపారలో యేర్పఱుపరాదు
కాంచి తె మనోజ కించిదాకుంచితాంఘ్రి, యుగ మిలారమలూ త్తఁగానఁ త్తిగిల్లి
క టినొకకరంబుసాఁచియొక్కటతలాడ, నమరఁబవళించియున్నరంగప్పనిపుడు.

క. ఈరీతిఁ జెలుపు మెఱసిన, శ్రీరంగాధిపునినగరిచెంత మధురసా
సారససారసమున్నత, సారససారసరుతుల్ దిశాతతిఁ గప్పెన్.

117

—* భరద్వాజాశ్రమవర్ణనము. *

క. అదె కనుఁగొంటివే మదనా, మదనాగతిశోరవదనమంజులరదనా
రదనాశకమలనదనా, నదనాహతవారికరిణి శశిపుష్కరిణి.

118

సీ. దరనమ్రదశసముద్గతనాశసితకంజగణములు పుండరికంబు లనఁగ
సురుమీనమస్తరం ధోత్రానధారాసీకాయంబులు ప్రక్షేర్ణకంబులనఁగ
రయశాలిమారుతప్రచల త్రరంగజాలము లుత్పతద్బహులహారు లనఁగ
నంబుపూరాంతరించిబితిజలకదంబంబు ఘనాఘనోఘం బనంగ
సమదకవిరాజహంసపక్షములుచేరి, నతతము భజింపఁ దీర్థరాజప్రసిద్ధి
జెఱుపునీచంద్రపుష్కరిణీసరోవరంబు వినుతింప శక్యమే బ్రహ్మన.

119

- క. నుతిగనునీసరసియదూరతరక్షితిఁ జూచితే భుజిద్వాజమహా
మతిభవనం బతిభవనం, బతినవసంబునకుఁ బాత్ర మై కనుపట్టెన్. 120
- సీ. కలికాలవిప్రసంగతపలాశశ్రేణిఁ బటుశిలీముఖములపాలు సేసి
నిర్గళవృథుమదోన్నిద్రపున్నాగాళి ధీరాశుగశ్రేణిఁ దెరలఁ జేసి
నిశితకంటకశరాన్నితమన్నభస్మూర్తి నమితమహాజిహ్వాగముల నలమి
చటులశౌఖాగదానాంద్రశాకికదళంబులఁ బత్రముఖనమాకలనఁ ద్రుంచి
చతురగుణయుక్తధర్మసంప్రకీర్ణదలి, బహుచుహావనన్నాహాళితమగుచుఁ
గనుముచెలికాఁడమునితపోవనమొనర్చి, నలసినిలిచినగతిఁదపోవనముదనరె.
- చ. అలయజుఁ డాకసంబునకు నాదరు పేమియులేమిఁ బొపుగా
సిలిపినకప్పగంబములనీటుల నధ్వరధూమము ల్లగు
నల్లినపదుండు మానులసమక్షమునఁ శుచి యకాట నాతనిం
బాలయక పాసి పోయెఁపత మోగుణపుంజము బోలె నిచ్చుల్. 122
- సీ. పుండరీకములపెంపునఁ బొల్పుసారంగ మూహింపఁగా నిది యోగ్య మనఁగ
నలరుపంచాన్తనైకాప్తినాగశ్రేణి యరసికాంచిన నిది యర్హి మనఁగ
నకులానుబంధసంధానంబుఁ గను చక్రీ దర్శింప నిది యుచితం బనంగఁ
బరఁగుఁ గౌశికయుక్తఁ జరిజీవివర్గంబు తలఁచిచూచిన నిది తగు ననంగ
విషమసాయక సుచ్చటివిబుధనస్య, లంఘుతరశబ్దజ్ఞై నాత్కార్థగతివి
రోధములుమాచ్చిమనుషనారూఢమైత్రి, యునహిల్లుటచిత్రమేయహరహంబు.
- గీ. హరిదీనీసక్తులై కరకాభిరాములై యనంతపదాధీచులై నితాంత
వారితాహంకృతులు నై వారలిచటి, ముచులు ద పోసిచూచినఘనులుగారె.
- చ. కళికలు చాలఁ జాలుకొనఁగాఁ దగుపాళలఁ జాలుకీలకాం
చలములు నిండ ముత్తియపుజల్లుల మొల్లమిసూపఁ బూగముల్
చెలఁగెడుఁ గంటె శంఖరవిజేత్యుకి శాసనసుస్థితాత్మ లై
యలరెడుమానిరాజులమహాతపవారణరాజులో యనన్. 123
- సీ. శ్యామలు సౌరభ్యశాలిమధూళిచేఁ పెద్దికావళికిఁ బాద్యము లొసంగఁ
గొమ్మలు పాకానుగుణఫలప్రతలిచే నభ్యాగతులకు నాహార మిడఁగ
లతకూన లనిలలోలప్రవాళములచే నైదేశికులకు వీవనలు వినర
మహిళలు కుసుమకోమలదళశ్రేణిచేఁ బాంధసంతతికిఁ దల్పములమర్చు

ఘోరసాశయపద్ధినుల్ కలితభృంగ,ఘోషభావల నతిథులకుశల మనుగ
నంగసంభవ నిర్భరు లగుచు నిచట,దవము నలిపెడుతాపసోత్తములఁగంటె.

సీ. అజరతోరణములకై యుంచితినిజుమీ యతివ నీవీచిగుల్లలమఁబోకు
మగ్రవేద్యర్చనకై యుంచితినిజుమీ యబల నీవీమొగ్గలంటఁబోకు
మజ్జనాభసవర్యకై యుంచితినిజుమీ కొమ్మ నీవీవిరులోయఁబోకు
మతిథిసృతర్పణకై యుంచితినిజుమీ తరుణి నీవీపండ్లు దడవఁబోకు
మనుచు నొండొరుల బలుకుచు నలనగతులఁ
గొను లసియాడఁ గుచములు గదలఁ గురులు
చెదరఁ బనఁటులు మూఁపునఁ జేర్చి లతల
కర్ణి నీరార్చునానికన్యకలఁ గంటె.

127

వ. మఱియు నీవనంబు నీవనం బునోవర్ధితశంబరం బైశంబరప్రవాహంబులీల వి
హారమాణహంసం బై హంసబింబంబులాగున వశీకృతగోప్రచారంబై గోప్ర
చారంబుంబోలె నవలంబితవృషం బై వృషపట్టనంబుకై వడిఁ బూర్ణసుమనో
జాతి యైసుమనోజాతిచందంబునఁ బవిత్రితగోత్రం బై గోత్రధరుకారుణ్యం
బుతేవ దేవదత్తామృతం బై యశుతాకరంబుతీరున ననంతసముద్యాతో
త్కలికం బై యుత్కలికలు సుమధూళిపరంపరలఁ గురియ సుమధూళిపరం
పరలు కదళికల నెరయఁ గదళికలు విమలస్థలసారసవనంబుల మొరయ విమ
లస్థలసారసవనంబులు శిఖలావంబుల మురియ శిఖలావంబులు మగున్ని
కరంబుల నొరయ మరున్ని కరంబులు పున్నాగవర్గంబులఁ బొరయఁ బున్నా
గవర్గంబులు కసుమభారంబుల విరియ సిరి యెనంగఁ గనుంగొను మనుంగుఁ
డెలీ! యన నవవిలుకాఁడు తత్తపోవనంబు సొత్తించి.

128

—* మదనపైన్యము భరద్వాజానిగదియుట *

సీ. సహకారసహకారసాంద్రలతావృతాభోగయాగగృహళి సొనఁగుచోటఁ
గరకాంతకరకాంతరరసార్ద్రభూమిభూమానిమానితతరు ల్లయుచోట
ఘనసారఘనసారకలితానిలాకులాభందకుందరసంబు చిందుచోట
వనజాతవనజాతవలితాపగానుగానేకకోకధ్వను ల్నెరయుచోటఁ
గేళికాశాలికాయితోత్తాలసాల,పాలికాశాలికాసారపద్మనద్మ
భూలికామాలికామదోత్తంగభృంగ,బాలికాదోలికారతు ల్పరఁగుచోట.

గీ. తొగరువన్నె గుఱ్ఱచిగురుమామిడినీడఁ, జేరి కేలఁ బూలకోరికోల
మెఱయఁద్రిప్పఁగొనుచుఁ బెఱ¹కేలఁదియ్యవిల్లూఁత గాఁగనిలిచియుండుటయును.
నీ. నిడుచాలు వెనుచాయ నడకనిద్దఱుఁ దేటిగమి వీరజడలతో గంధవహుఁడు
చెలువంపు మైకప్పఁగిసురమా వింతవగజగబిరుదుతో మృగధరుండుఁ
జొక్కఁపుండుదిఱక్కఁసో కుపుప్పొడి రేక పనువుఁ బావడలతోఁ బక్షి²కులముఁ
దొగరువన్నియమావిచిగురుమొత్తంబుఁ బ్రొంబగలుపంజులతోడమాధవుండుఁ
బ్రకటగతి వచ్చి యహమహమికల మాక
మాక యుత్తరు వనుచు సంభ్రమ మొనర్ప
వారిఁ గరుణార్ద్రదృష్టిచే గారవించి
మునివరుని మీఁద సెలవిచ్చి పనువుటయును.

131

ఉ. చొక్కఁపుఁబువ్వుజొంపములసాంపున మ్రాఁకులు విఱ్ఱవీగె నల్
దిక్కుల సావితావి నెలదేటులపాటల నీటునూపెఁ బ
ల్పక్కుల కాకలీకలకలధ్వని మీఱఁ జకోరికొరికల్
నెక్కునఁ బంపవెన్నెలలు నిండె యథోచితవృత్తి నయ్యెడఁ.

132

క. కనుగవ మోడ్చి నిదిధౌ, సనతత్పరుఁ డగుచు మస్తచంద్రనుధానీ
చనమునఁదనుదానెఱుగెని, మునిఁ గనుఁగొనియేముదాముముందనికడఁక.

నీ. ఉడురాజు నిజనిశివోత్తాలకీరణసంఘము పేరిబలుచివ్వగడలఁజిమ్మి
మధుఁడు శాఖానోయ్యమర్చననిష్పతజ్జాలకావళిపేరి తాలఱున్వి
పవనుండు పేతెంబువాటి గంధాయాత భృంగనిధ్యానంబుపేరఁ బిలిచి
శుకపికాదులు గరుత్రకటధ్వనులపేరి వివిధవాగ్ద్యంబుల రవళిఁజూపి
కేశవపదాబ్జచింతారసాశయాని, రాశగతమానిహృదయశుండాల మవశ
మగుటవెలిఁ దార్చఁగాలేక హత్తియిట్టులమితనిజశక్తిమీఱఁబోరాడునపుడు.

నీ. తమ్ముఁ బైకొనుకన్నుఁ దమ్ముల శ్రుతు లవతంసాళి రుతిపేరఁ దఱచుదూఁ
గరకంజరమకుఁ గంకణము లంతర్తణి స్వనముల పేర నెచ్చరికఁ దెలుప
ఘనతరస్తనభారమున కుల్కి లేఁగొను మొలనూలిరొదపేర మొఱలుపెట్ట
నడుగుదామరలకు హంసకంబులు చిలుగంట్రమోతలపేర గతులు దెల్ప
నడగు చంద్రకళాభిధానాస్పరోల, లామ లావణ్యవై భవాలంక్రియాభి
రామ యామనృఘనియగ్రసీమ నిల్చి చిత్తగింపుము సన్నని సెలవుఁ బూని.

- క. మానికడ కేగ నతడును, మానస మానంగబలసమాగతివలన
ధ్యానంబు వదలఁ గాంచెన్, నానాదిక్కులను దత్త ణ్ణంబున నదియున్.
- గీ. చెలులు నేవింప రత్న కాంచీకలు మొఱయ, నిల్లనల్లన¹ నరసి డాయంగనేగి
గరువమునునీటుమురిపంబుఁగలికితనము, నారజంబును మెఱయఁదదగ్రనరణి.
- సీ. తరులకొయ్యన నిక్కిరింపఁదు నెపమున బాహుమూలద్యుతుల్బయలుపటిచి
ముంజేతిచిలుకకు ముద్దిచ్చు నెపమునఁ దావి కెంజగు రాకుమోవి నూపి
చెమటలార్చమలంచిచెఱఁగూను నెపముననిటిగుబ్బచనుదోయి మెఱుఁగుఁబుచ్చి
యలులు మోమునఁజేరమలఁ గెడు నెపముననునువాలుఁగొప్పగన్గొనఁగఁజేసి
కినుక నుడిగంపుఁజెలి నల్లి కనునెపమున
గొనబునెలవంకబొమల జంకెనలుదెల్పి
యనుఁగుబోటులతోఁ గూడి యామృ గాఁజ్ఞి
సముచితపిలాసముల డాయుసమయమునను.

138

- శా. కేలంబంగరుగచ్చుకోల లమరన్ గీర్వాణబాలామణున్
శ్రీలీలావతిపట్టికట్టికలవారింబోలి తజ్జైత్రవి
ద్యాలాలిత్యము లుగ్గడించి మృదులాలాపంబులం బాసుచుం
గోలాటంబులు వైచి రాయతి తనుం గుంర్కిం గటాక్షింపఁగన్.

139

- క. మలఁచి వలమూఁపుపైఁ గీ,ల్కొలిపిన పాదంబుమీఁదఁ గొమరగులికుచం
బలఘూన్నాభాంభోరుహ, తలకర్ణక దెగడనొకతె తాండవమాడెన్.

140

- 2గీ. పాంథమృగయకుఁ జనుసరుపజ్జఁ ద్రిప్ప
భర్తమయదఁడబర్హాతపత్ర మపఁగ
మెఱుఁగుమెయిదీఁగ వలగొనఁ చుఱుము బొదలఁ
దెఱవయొక్క-తె విఱబిఱఁదిరుపుగల్గె.

141

- గీ. తనుఁ గలసి యవ్వభూతు లింతకును గొనరు
వేల్పు లని తెల్పుగతి బొట్రవేల నెనయఁ
దర్జనిఁ జెఱుగుఁ లించి తక్కువ్రేళ్లు
మించి నిక్కంగ దేశినిటించె నొకతె.

142

- మ. ఉరుభోగోన్నతి మారుతాశనులు సాంపూనన్ శిలాదు బ్రహ్మం
గరగ నిర్విటపాప్తి నిశ్చలతరు భానురాగాంకుర
మృగం బొందంగ హంసరాజగతి నొప్పు ల్దప్పగా నొక్కనుం
దరి గీతంబులు పాడె నా త్తహృదయోత్సాహానుకూలంబుగన్. 143
- చ. అరుదుగఁ జంద్రరేఖ యతి నప్పుడె కన్గొనినట్టు లందియల్
మొరయఁగ మేను సోలఁ గుచము లొప్పదల న్నెటివేటి జాతిఁగా
సరభనవృత్తి నేగి యొకసంపగిక్రొవ్విరి మొగ్గ సిగ్గునం
గరకమలంబు సాచి కయికానుక గాఁగ నొసంగి యత్తటిక. 144
- గీ. ప్రసవబాణుని నీయింటి బంటుగాఁగ, నిలువఁ జేసెద ననుచు నందియముదీఱ
నానయిడి చాల నమ్మింపఁబూనినట్టు, లమ్మునీంద్రునిపాదంబులంటిమొక్కె.
- ఉ. మందసమీరలోలలతమాడ్కి నొకింత వడంకు నూనుచున్
ముందఱ కేగి యాజటిలముఖుని డాయఁగఁ గొంకి డెందమున్
డిందువడంగఁ జేయుచు వడిం బురికొల్పఁగ బుజ్జగించునూ
టిం దరభస్మరతుఁచతటిఘటితాంజలి యై నయంబునన్. 146
- సీ. లోడుకుబాబాశాతుజడదాల్చువాడనిపూ వేలతాంగులపుట్టినిల్లు
జేజేలకఱపు మాన్చినవదాన్యునిగన్నవనధి యేలేమలజననసీమ
మున్నీటనిల్లటంబువసించు దొరయూరుకాండ మేకాంతలఁగన్నకడుపు
వెన్నపొక్కిరితెమ్మినున్న వేలుపుమానసం బేవెలందులజ న్నభూమి
నలువతలకొరగల మేటివెలపుమొదలు, ¹గాఁగలవడంబులేనీలకచలయునుకు
లట్టియచ్చరకులమునఁ బుట్టినట్టి, దాన ననుఁ జంద్రకళయంద్రు మానివర్య.
- సీ. కమనీయతరగానగాంధర్వలాస్యతాండవకళానూఢిఁ బ్రౌఢ నగుదాన
సకలసౌఖ్యముల కాస్పదమైన దివివేలు బలభేదిసవిధంబు గొలుపుచెలుపు
చిత్రరేఖా ఘృతాచీ ధాన్యమాలినీ రంభాదిసతులు నాప్రాణసఖులు
క్రీరంగనాయకు నేవింప నిటకు నిచ్చలు రాకపోకలు నలుపుచుండు
నిన్ను నేవింపనచ్చితి నేడు దివ్య
మానివర తావకాలోకమహిమవలన
నలఘుసాత్త్వికభావంబు గలిగె నాకుఁ
దలఁపెడిఁగి నన్నుఁ గరుణింపవలయు ననుడు. 148

క. కదలక మెదలక పైపైఁ బొదలెడు గాంభీర్యధైర్యములతో యతి య
మృదవతిఁ దదనుచరుల న, య్యదనం గైకొనక యచలుడై యుండుటయున్.

సీ. చవియెఱుంగవుగాక యవుదలచంద్రామృతంబులొయ్యలియధరంబునరియె
విన నెఱుంగవుగాక విశదనాచానుభావంబు పైఁదలిమణితంబునరియె
తగ వెఱుంగవుగాక యగణితాసననిబంధము లింతిసురతబంధములనరియె
తలఁ పెఱుంగవుగాక దహరోద్గతారవిందమ్ము భామినివదనమ్మునరియె
కానఁ దనుయోగమునకు సమాన మగునె
కానఁ దనుయోగమునఁ జెందఁగలసుఖంబు
మదనుమత మింత తలపోసి మాని యింక
మదనుమత మాత్మ వదలక మనఁగదయ్యె. 150

ఉ. తేరకుఁ దేరఁగా భవదదృష్టవశంబున నేడు చెంతకుం
జేరిన మమ్ము గారవమునేయ నెఱుంగవుగాక యాత్మలో
నారసిచూడు మేమిఫల మందుట కుంకువలై తనర్చునో
ధారిణిఁ జేయుజన్మములు తాపసవృత్తులు వీరకృత్యముల్. 151

సీ. ఏడాకులనఁటుల నెనయుకవ్రము గల్గ బూది నెమ్మెయినిండఁ బూయ నేల
వైణవమాక్తికవ్రాతమ్ము గలుగంగఁ బటికంపుఁదేరుఁ జేపట్టనేల
పూచినగురివెందపొదరుటింపులు గల్గఁ గాణాకుగుడిసెల దూఱనేల
మ్ముగ నాభీతాగళన్తృగనాభీ కలుగంగ బిల్లవేలిమిబొట్టు వెట్టనేల
జడనుబూని కటా సదనద్వివేక, చాతురి మనోబ్జమునఁ బూనవైతిగాక
తెలియనేర్చిన నీకానఁగలిగినవియె, యరసిసుఖియింపఁగారాదె సరసులకును.

మ. అనుభావద్వరహంసమండలము మాయానంబు గాస్యవలం
బనపోత్కంఠవనప్రియవ్రకరము ల్మృపాట లింతేల మా
యనుఁగుంబ ల్కనుభావమాణశుక మాహాయితీమాబోంట్లశా
తనిరీతూరుచిధార కబ్రమె భరద్వాజా నినుం బైకొనక. 152

క. కిలికించితలీలాగతిఁ, దిలకింపవు మృదుమదీయదేహనక్తిం
బులకింపవు లేనగవులఁ, జిలికింప వి దేమి తాఁతఁ జేసిరె నిన్నున్. 153

క. అని చంద్రరేఖ యీగతి, మునిపతిఁ గొసర న్వసంతముఖ్యులు గడిమిన్
మొనసి తమతమకతమకం, బునఁ గదియుచు మరున కిదియెపో నం దనినన్.

ఉ. కాయజఁ డల్లిపూబామిడికం బిడి గేదఁగితేకుబాఁతుదా
రా యమరించి కల్వలజరావయి లేజగురాకుచొక్కపుం
జాయల జాళువాకమరు చాల బిగించి ద్విజాళి మ్రోల జే
జే యన మందగంధవహాశీతకరాదులు సందడింపఁగఁ. 156

ఉ. తెక్కలతేజి నెక్కి ననతేకుమిటారపువంకి నూటిగాఁ
జెక్కి బలీ యనం దరటునేసి ఘడాఘడి రెండువీధులం
జక్కఁగ నూఁకినం జెమట జాఱ నొకించుక వన్నె సోఁకినం
ద్రొక్కినచోట్లు ద్రొక్కనిమరుం గని పల్మఱు మస్తరించుడుఁ. 157

ఉ. తోడన నూఁకి మల్లెననతూపులఁ గూడఁగ నేసి మర్తముల్
గాఁడఁగ మొల్లపూగొఱకలం జాఱుకంటఁగ నొంచి తమ్మిపె
న్నేడెము చాటుచేసి తొవనేజముకొల్లికఁ గ్రుమ్మి దిక్కుల
ల్లాడఁగ జాఱిపూనబళ మంది ఘనధ్వని మీఱ నార్పుచుఁ. 158

ఉ. పూవిలుకాఁడు కీరహయము న్నుని నంటఁగఁ దోలి నిల్పి తాఁ
బావడ లూఁది త్రొక్కి పరిచాటిగ ముందట సాగి నిక్కి ముం
జేవడిఁ జూపి యాఘనునిచిత్తము లక్ష్యము చేసి వైచె గా
త్రావళి నిర్గళస్తధుపరంపర నెత్తురు వోలఁగఁగఁ. 159

క. మారుం డంతటఁబోకన,దారుణగతి మించుమావితలిరాకుఁగఱా
చూరిఁ గొని నఱికి పచ్చని,వారువముం డిగ్గి కదియ వచ్చి కడంకఁ. 160

క. పేరెంబువాటి హల్లక,కోరికకుంతంబుఁ గేలఁ గొని భీషణహుం
కారంబు మీఱ నదలిచి,క్రూరత సమ్మానిమది చుఱుకునఁ బాడువఁ.

గీ. అంబరాంచలభాగదృశ్యంబు లగుచుఁ
దనరుతత్కాంతప్రభువయోధరము లపుడు
లలితనవచంచలాలోకములఁ జెనంగి
పాదలి యాహంసుఘనతమస్ఫురణ మడఁప. 162

సీ. అడరి జాలె నఘర్తాంబుపూరంబుచే వదలఁజాలనిధృతి వదలిపోయె
దట్టంబుగాఁ బర్వనిట్టూర్పుగాడ్పుచే నెడల నేరనిశీల మెగసిపోయె
జెనఁగొని యందంద యెనయుకంపంబుచేఁ జనలేనిహృద్ధ్యంబుజాటిపోయె
వడిఁ బట్టు లేక పెల్వశువులకాళిచే విడువ నోపనిలజ్జ 1విడిచిపోయె

నకట యంతటిలోనె యొండొకటి మీటి

తత్తటము మోహమును దిట్టతనము గాఁగ

సఖిలమానులు వెఱగంద నరుగుడెంచి

ధరణిలనాథ మునిఁ గఱకటి యొనర్చె.

163

క. అతనుశరవర్షధారా, హతి నిట్లు మహాజడాశయం బవిన నా

యతి యతులబోధనేతు, ప్రతినవయత్నమున నిల్పి పటువిస్మయఁడై. 164

మ. తనవిజ్ఞాననిరీక్షణస్ఫురణ సత్యంతంబు నూహించి త

ద్వనితాసన్నిధిదోషరోషభరస్యత్యద్రూపముగాభీలుఁ డై

ముని¹కన్దోయి మిడుంగులు ల్లరియ సంభూతశ్రమాంభోనిగుం

భనగర్జాయతహుంక్రియార్థటి జనింపం గంపమానోష్ఠఁ డై.

165

ఉ. త్రాస మొకింత లేక నవిధంబునఁ గారులు పల్క-దేల యో

సోసి మదాంధురాల తలవోసి భవ²న్నతజాతిగర్వరే

ఖాసముదగ్రవై భవవికారము లిష్ట యడంతు నంచుఁ జే

రీసువడి నృపించె నల యింతి నరాంగన యై జనింపఁగన్.

166

క. ఈకరణి నమ్మహర్షివి, భాకరు నెఱిమినుకుల స్వబంధుర కొంతి

శ్రీకామనీయకవిశూ, న్యాకృతి యై చంద్రరేఖ యడలుచుఁజనియెన్. 167

సీ. అరయ ననగ్నికుండాహుతిస్తామమై బూదిఁ గూడె నుమాస్త్రిప్రోడిమెల్లఁ

జర్పింప నూషురస్థాపితబీజ మై ధూళిఁ గూడె నమీరుహళి యెల్లఁ

జంతింప వఱదఁ గూర్చినచింతపం డయి నీలుఁగూడె హేమాంశునేర్పులెల్లఁ

గనుఁగొన నడవినిగాచినవెన్నె లై చెట్లఁగూడె వనంతుచెల్వ మెల్ల

నకట చట్రాతిపై వాన యగుచుఁజెదరి, పఱచెనలువంకలకుఁబక్షిబలములెల్ల

పిశ్యభూనాథ విను పదివేలమంది, మన్మథులకైనవానిదెమల్పవశమె. 168

క. ఆవేళ వాలుఁ బోవం, గావైచి లతాంతశరుఁడు కట్టా మునుము

నీవిధ మరయక ³యిట్టలు, రావచ్చునె మనసుకావరంబునననుచున్. 169

క. వెనువెనుకకుఁ జని యొకిపూ, చినసంపెగఁగొమ్మ రెండుచేతుల నవలం

బనముగ నొనరిచి పదముల, నెనయించినదృష్టి మస్త మెత్తక తనలోన్.

- క. నమదగతినిగడిచిన వ్యర్థములై శతధానహాస్రధా నానాళి
కములెల్లఁ జనియెను దళి, తములై చట్రాయి వానితలఁపు కటకటా. 171
- సీ. ¹వెలవెలఁ బాతెడువేళఁ బెన్గట్టు క్రేవలఁ బట్టికుండెడువాని నమ్మి
వనములపాలయి మునుపున్నదళముల వదలి జాతికిఁ బాయువాని నమ్మి
తనరాకపోకలు గననీక మాయ మై వడఁకుచు వర్తించువాని నమ్మి
కొమ్మలలోఁ డాఁగి కొడికి లావులు డాఁచి వంచినతల లూఁచువానినమ్మి
కటకటా దేవసభలోనఁ గండక్రొవ్వు
మాటలాడితిఁ గాని యీపాటివారె
యాపులనియెంచలేనైతి ²నపజయంబు
పాల్పడితి నంచుఁ జనియె నాభావభవుఁడు. 172
- క. ఆచంద్రరేఖయును ద,ద్వాపంచయమిశాప మెనసి వసుధ నవసుధా
రోచి యగురుకృపాహు, త్కూచక్రేశ్వరునకుం గుమారిక యయ్యెన్. 173
- శా. ఆవృత్తాంత మశేషము నివబుధలోకాధీశుఁ డేతద్వయ
స్యావాక్యంబుల నాలకించి సురకార్యావన్న కావేలుపుం
బూవుంబోణికి ధాత్రి నామరపురీభోగోన్నతు ల్గల్గఁ జే
తోవీధిం గరుణించి పంచె శుభగీతు లేర్పఁగాఁ దుంబురున్. 174
- శా. ఆగంధర్వుఁడు వచ్చి నాఁ టగొలె నత్యైవందనంయుక్తుడై
రాగప్రాధిమ మిఱి గీతములు నేర్ప న్వేడ్క నే నమ్మహా
భాగుం గన్గొన నేగి యిప్పు డతఁ డంపన్నహ్యకన్యాతటి
భాగావాసుని రంగనాయకుని సుప్రాధింపఁగా నేగెదన్. 175
- క. అని పలికి విజయలోలువ, చనముల నాచంద్రభానుచర్య సకలఘ్నఁ
విని ముని నమ్మదయుతుండై, పనివినియెం బిదప సత్యభామాసుతుఁడున్.
- మ. సకలత్కౌతల³పుణ్యగణ్యపురవీతాదతుఁ డైనట్టిహా
నికులోత్తంసము వాగ్విలాసములు వింటే నెచ్చెలీ యెంచు ని
ట్టికృతార్థం గనుఁగొంటిమే యితనిసాటిం బల్కనిధాత్రిలో
నొకసిద్ధుండును లేడు పో యనుచు సత్యైశ్వరితస్వాంతుండై. 177

1. ట-వెలవెలఁబాటుచు తగబెన్గట్టుక్రేవంబడి. 2. చ-ట-నపయశంబు. 3. ట-చక్ర
పుణ్యపుర.

క. చెలికానికేలునం గేల్, నిలిపి కొలిచి వచ్చుజనుల నిలునిలుఁ డనుచుం
బలుమాటు మానిచర్యలు, పలుకుచు వేటొక్కపువ్వుఁబందిలి కరిగెన్.

శా. గాంభీర్యాంబుధిరాజ రాజధరవాక్పాణేశపత్రికా
శుంభత్కిర్తిసమాజ మాజనకచక్షురై వీఖరీవంచితా
హంభావామరభూజ భూజననికాయస్వాంతభృంగావళీ
సంభావ్యాంఘ్రిపయోజ యోజకవిధానప్రీతితారణ్యకా. 179

క. అక్షీణయోగశిక్షా,దక్ష జగత్త్రితయసాక్షి తాదీక్షిత దు
ర్లక్షచిదక్షవృద్ధక్షను,దక్షవణక్షమధురావద త్కాంతినిధీ, 180

తరళము. స్వరధిరాజనదనరాజసఖముఖజనాతిభా
స్వరశిరోజనవనరోజనరసమాజసంతతా
చరితపూజ సవితృతేజ జపితృయాజకచ్ఛటా
సురధరాజ శుచిధరాజశుభనభాజనోన్నతా. 181

గద్యము. ఇది శ్రీమద్దత్తాత్రేయ యోగీంద్రచంద్రచరణారవింద వందన సమాసాది
తనరసకవితారసోదాత్త దత్తనామాత్యసోదర్య మల్లనమంత్రివర్యప్రణీతంబైన
చంద్రభానుచరిత్రంబనుమహాప్రబంధంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

చంద్ర భాను చరిత్రము.

—o—o—o—

శృతీయూ శ్వాసము

- క. శ్రీసత్తాశ్రేయ సదా, మోగితనకలాదితేయ మునిగేయ చిదా
స్వాదాప్రమేయ యుసూ, యాదేవీశ్చక్తిచక్తికానఘకాయా. 1
- వ. అవధరింపు మానమయంబున 2
- గీ. అచట హితుఁ జూచి హరిసుతుం నినియె మనల
కిచట క్రొక్కంగఁ జన దేవుఁ డెదుగుచుచ్చె
మునివచనభంగి రెం డొకఁడనియ గాంగఁ
1 దెలిపె గుండెనదుచురు బోలెను ము పు. 3
- క. మనవీరసేనునకుఁ గుం, పిదముఁ దుల్యుగంబు మీఁ నేర్చిడుట యా
తనియనుజ యొకటె కుముదిని, యఁ గలగుట కాన్వసిద్ధియగు మనకచటన్
- 2 డ. కావునఁ బంచసాయకుఁ గంజభనాశ్శేషతేఁ గానవి
ద్యావిదుఁ డై ప్రసిద్ధిఁ గనుచుతగు మున్నగు నేగి గేయలీ
లావిధు లెల్లఁ జూలఁ బరిలంబుగ నెరిచి యున్నతెన నీ
నాచనహుడీ దెచ్చెన నభా యట కీవును సంగభనుంబున్. 5
- క. నావెంటనె ర స్మింక మన, గూవిధము పురం బుడే నేగి హరికి
త్యాగనితకు నెరిగించి, 1 బోగిం గిని నెలిపిపో దతి యాన్. 6
- చ. అతఁడును నట్లకాక గున నెచ్చుక వా నిసహాయమౌచు నై
ప్రతిదివసప్రయాణముల నిట్టననక్కణి న్నన్దహ
యతతటిసీవనీగిరు లనలశము బొక్కట దాంటి పోయిరు
న్దతగతి సంత నిచ్చటఁ బుచ్చుచమూనెమొలంబు తెంతశుక.
7
- చ. ప్రేమమున నెల్లక నేర్వెకి కాక 1 మ్మితపోయి యెచ్చుకూ
త్తమునకు విన్నవించుటయుఁ నశ్శేచుదానుశగొంప నాట్ట
న్దము లడ లొంది గూవిశుభకార్యుం నారదుచే నెరింగి హృ
త్ప్రమదముఁ గాంచె నిచ్చట పృచాలకుమారవతంసు లొక్కెడన్. 8

1. వ - చిటేసి. 2. ట-లోలేదు. 3. ట - బోపంగ. 4. కివున మొనోపు, మనిశ.

- క. కని రలదుగావ్వునుతపో, వనము స్పృహతోజ్జ్వలితృవనముం బుణ్యా
వనము స్పందియమిపదపా, వనమున్ జనదుస్థియానిఁహధావనమున్. 9
- క. కనుఁగొని యానందము నె, మృనమునఁ దళఁకొన్గ ధరణిమండలజతు ల
వ్వనమధ్యము దటియఁగఁజని, కనుఁగవలకు మోద¹మిడునొకానొకచోటన్.
- ఉ. మాగ్ధాయాసము పో నికుంజపటలీమధ్యంబు సొత్తొంది యం
తగ్గేహంబునయంకపోలె సుఖనిర్మల జెంది కల్లోలనం
సగ్ధానర్గళభానుజానిలసదానంపుష్పరింభావనీ
వర్గోత్తాలపలాశవీజనముచుగ్రావ్యధూతఘర్ణంబుగన్. 11
- ఉ. అంతట నాశ్రమైణయుగ మచ్చట నచ్చట లేతవచ్చికల్
మేయుచు నొక నొండాకటి మేనులు మూర్ఖులుచు న్రయంబున్
డాయఁగ వచ్చి యాధరణినాథుల మోగె జనభ్రమంబునన్
గాయిసిఁ జేసెఁ దై బడి చిరింతనతాపృశవానినాటన్. 12
- చ. అలయిక నిద్రవోపుతటి నాగతి నొకట గాయిసిందిచన్
దెలిసి తటాన మేలుకని దిగ్గన లేచి యదూర్వాశుల్కముం
గలఁగునుఁ జూచి చెంగునను గంగులు వేయుచుఁ బలునట్టి జం
కల చెరించి జోడు నలఁగం గలగుండుచండంగఁ దోలెన్. 13
- చ. మిగులు భ్రష్టాన్తి నొండాకటి మంచగఁ గెంగును కెండుదిక్కులై
తగ బునొక్కమం బొడదా దాటుచుఁ గ్రుచ్చుశి షూచు చుప్పరిం
దెగయుచు గాలిఁ దీవ చలియించి నెనఁ నొలంగిపోవుదున్
దిగులున పచ్చి యుక్తునిపటిం గని యుల్కుచుఁ జెంత నిల్పెన్. 14
- శా. అదూర్వానుంజు చానిఁ జూచి యపు షత్యం తాపహాపాంగిపీ
మౌధామంబులు దివ్యటంకముల నుల్కాటాము స్సంప మి
గ్యదాలంఘనబాంధి కాగ్రహముగో నొకా మగిఁతులనీ
లా గాంపత్రిమం బొప నెవ్వఁ డని యొక ఛావ్విసంపత్తఁ డై. 15
- క. అమృతాధనంపరులఁ గా, మది నెడిగి కటంబు లడు మాని కటకలా
తునముప లెఱుఁగి కమనమునఁ, జెవరినమదినింత నేయఁబెల్లునెయనుదున్.
- నీ. ఎఱుగలే దెవలూగీశుసంపద లెల్లఁ గడలిలోఁ గలిపినగబ్బితనము
మఱచిరే సత్యభామాముగారుల బండి²గొడ్డులఁ జేసినగొడ్డతనము

తలఁపరే యరివింకభామునిల్లాలి ధాన్రికి గూల ద్రొబ్బిచదిట్టతనము
చూడరే రోకటిచూల్కికై నాంబులతో నమునెల్ల దిట్టినదంటతనము
పెక్కులేమిటి కరయరే భిషణాక్షి, వీక్షణాక్షుద్రగూడఁశుశుక్షణిక్ష
ణాక్షిచ్చష్టైవికలలోకమొక్కమొగిన, భష్టముగఁజేయఁజాలినబంటుతనము.

క. అని శము లోహోయన ముని, యనిశము లో నడచురోష మగ్గల మగుచుం
గనికరము మాఁపఁ జాటచుటఁ, గని కరముచ శాపజలముఁ గ్రహించునంతఁ.

సీ. బహుకాలనాధ్యతపస్సు మేటికి మంటిపాలు సేసెన పని పలికె పత్రి
యాదవాన్వయులఁట యన్న యీలెగున నీకనుచితం బనె గర్జమాన్యజాత
సాంబలిన్లు యుసాభావయ గూఁడుకత్తెప్పు నెరింపు మనియె శిష్యవ్రజంబు
అంతకు నెంత నీ నలుచలెఁ గోపించ నది లక్ష్మిమా యని రిన్వయులు
మఱియుఁ చలకోకహంబుగా చూచినాథ, తాళుమన నశ్వదేయత తపసి నిజమృ
గంబు లె ట్టట వాడుచు గన దొఱంగి, కలఁగ నిమ్మని శాపోదకంబు విడిచె.

క. అట్టినుహారభసపుఁడఁ, అట్టి కిగిల్లు లగ్ననీమ మెఱచి,
ట్లుట్లుజిసట్టు ¹మాను, కిట్లు లు గెవ్వనవాని గనుఁగొనుఁ ద్రోవ. 20

సీ. సత్యవ్రతమానః ము నొందెచారోంధ్ర ముం, నెడకు నెడఁగలవాని
భరతాబావయోగ్యులఁడె లను శామ్యు విరిచుచుపూసలఁబలువాని
వాసిష్ఠవంశాన్తి కలుగ ముకా గ్రహి నలుచునిజుఁడొగపట్టెవాని
నల్లు భారతికి నొకటింకఁ, నెట్లు లుగె నెడఁగెనెట్లుఁడెవాని
ప్ర క్తంబోవిభాగి నెగఁగఁ, నెం మున్నటిట్రోక్తికింగివాని
నానలారింపుట్ర నున్వృత్తకోప, క్రాంతర ప్రేమఁ గాంచి దుచ్చాసుఁడపుడు.

క. సుసంపదినయము బుట్టెను, నెడఁగల దోఁడెట్టి యాలిభయంబుల్
సరిరిందిన సమ్మనెనె, యని గొనిన కనె, గమకొద్దటి మెఱయఁ. 22

ఉ. బాలురు పుట్టుభోగలు నృపాలసేవాధ్యయింపకాణిఁ
యాలినవారు సన్వతమె దోఁగఁజవా లొకలప్పు సేసిం
చారక యేల కావనింప నృసియించితి హాయి యిట్లనీ
కేల మునిశ్వ మేల జప మేల జగ్గార మేల ముమల. 23

సీ. మునుమున్నయపక్ష్మీజనియించినటియిం చునామిండ్రి ముగిల ని మునుమట
ముంగలదురితనమాహంబులు నయం చునామిండ్రివలె కంఠంబునంబున

దొలుదొప్పు నభివిద్యలును నీరే జాటు నామీచ భుగ్గాంబు వడరు మేన
 మొదటనే తపము సమూలంబుఁజలియించు నామీచ భుగ్గాంబు వడరు మేన
 గాన నూటక శపింపఁ మాననాకి నామీచ భుగ్గాంబు వడరు మేన
 విసప్రజెట్టుఁ కూడలు ¹నిడిది నామీచ భుగ్గాంబు వడరు మేన
 చ ముని సని పేరువెట్టికొని ముని సని పేరువెట్టికొని ముని సని
 జచుల శపింప దీచ నొకసర్గల గి నామీచ భుగ్గాంబు వడరు మేన
 సుజనశాతనందనులు వారిలు వారిలఁ జూడఁ ను నామీచ భుగ్గాంబు వడరు మేన
 ద్దనుజవిభేది జూడవలదా ఖిల దారుణ భూర్తువునా. 25

²క. అని యనితరసహ్యంబై, గనగనమునుచూడ్పి గోవకశ క్రాలుకొనక
 ముని మునిసి యప్రితనయం, గని కనికర ముడిగి పలిక కటకటఁ బడినక.
 క. రోషారుణాక్షివీయో, భీషణః కనంబుఁబోడఁ బెదవు లదర నా
 దోషాకరానుజుడ కటు, భాషణముల వ్యాసుఁ జూచి పలికెను గలకకక.
 ఉ. నంచు నాకనంబునకు నచ్చి మదిది నయావీహినులై
 పెంచిన యేణశాఖముల బిట్టలిగిదినఁ జూచి నెను గో
 పించి యగోచితంబుగ శరణుఁ జెంపల బీచు నచ్చి గ
 ర్తించఁగ నేనుకారణము పెచ్చగియొచ్చి నచ్చితముల. 28

³క. వాకిలి పెరిగింప జాలుక, గుర్రు గలికెక నెటంచుఁ జనుజెంచి కడం
 జీకాకురడఁగ నాడిన, నీరు న్వే శరణము తెలియనొచ్చి నచ్చితము. 29
 చ. నను మునికూర్తు నామగి నాటఁగ నామగి నాటఁగ నీరు
 గనునయభాషణముల ప్రాచుర్యము నుచ్చితము యనునం
 జనశనితాంబుభీషణులశా నామగి నాటఁగ నీరు
 గిరుక నడలఁగ నాక తెచ్చి నామగి నాటఁగ నీరు. 30

ప్రధన. ప్రధన ప్రధన ప్రధన ప్రధన ప్రధన ప్రధన ప్రధన ప్రధన ప్రధన
 ప్రధన ప్రధన ప్రధన ప్రధన ప్రధన ప్రధన ప్రధన ప్రధన ప్రధన
 ప్రధన ప్రధన ప్రధన ప్రధన ప్రధన ప్రధన ప్రధన ప్రధన ప్రధన
 ప్రధన ప్రధన ప్రధన ప్రధన ప్రధన ప్రధన ప్రధన ప్రధన ప్రధన
 ప్రధన ప్రధన ప్రధన ప్రధన ప్రధన ప్రధన ప్రధన ప్రధన ప్రధన. 31

1. నామీచ భుగ్గాంబు. 2. నామీచ భుగ్గాంబు. 3. నామీచ భుగ్గాంబు. 4. చాడెక్కిలు.

క. విజిగె ధర జరిగె నుడుతతు, లొటగె నభం బరిగె వాన్ధు లూటాజె గిరుల్
వెజచె జగ మజచె దిశ ల, శ్రుతి వారలరోషగల్గె నధ్యవములన్. 32

ఉ. గ్రక్కునలేచి యంపసెలగల్ దగు పెన్నొడులుని సింగిణీ
తెక్కిడి చేత నాలుగయి దేచ్చెనూపులు సంశరించి నల్
ప్రక్కలఁ జూచుచుం గలకలం బుదయించినశ్రీప నిల్చి యీ
దిక్కునఁ బొలుసంయములు దెల్పు నశేషము నాలకించుచున్. 33

మ. చని యగ్రానిని వాసు గాంచిరి జటాసంచ్చన్న సర్వాంగులన్
జనితేర్నానశులన్ మిథశ్యసనదితాన్ప్రస్థలదాన్వీకులం
గనదాలోకవిక్రీణావకుల హుంకారోర్ధితాన్వోన్వృత
ర్జనులన్ భ్రుకుటిభీకరాకృతులఁ బారాశర్యగుర్వానులన్. 34

2క. కాంచి ప్రసక్తిణవిధు ల, త్యంబితగతి నాచరించి సాష్టాంగము ల
ర్పించి యలమునుల వారు ను, తించిరి గంభీరభారతిగుంభనలన్. 35

సీ. శౌరిపాదాబ్జసంసక్తాయ ముక్తాయ సోమచూడాంశ్చసోదరాయ
సకలపురాణప్రశంసాయ హంసాయ బలభేదిగర్వవిభంజనాయ
సత్యసతీగన్ధజాతాయ పూతాయ కన్యచూడానంకకంఠలాయ
శ్రీవసిష్ఠకులప్రసిద్ధాయ శుద్ధాయ శాంభవతేజోంశసంభవాయ
సతిరమర్శనుతాయనుగ్రహితాయ, సతిరవార్త్య వార్త్యమద్యుతియుతాయ
సతి రతివిక్రమయాయ తతసయాయ, సతి రశేషవిశేషమత్యుతిశయాయ.

క. అని యిరువురఁ బొగడిన నం, సుసూచునుతుండు శాంబుడై నిజశాపో
క్షినిశాతశూలకృతశా, తనుఁ దురూప్యహుంఁ జూచి నయతోఁ బలికెన్. 36

ఉ. మీ రొకయేడు తో జెకసి లొడవటం గుంజి, పట్టినేందిచా
గారములోను నొండొకని గన్వొని వాంఛిశిశ్నైఁ గలుఁచె
కూరిన నింపుసాం పెనఁగ గోనధూపతితో నుంజి మీ
ద్వారవతీపుంబునకు నెక్కురుగాని తలంక నేరకెన్. 37

క. అని పలికిన దుర్వాసో, మునిచేఁ బనివిని వయాసమున్నెలు వ్యాసుం
గని పునరననతి నలిపిన, ననుపనువాత్స్యాగినిం సతఁ డిట్లనియెన్. 38

1. క - దివ్యాంగులన్. 2. ట - లో దీనిలోఁ బై మాఁడుపద్యములకు మాఱు "చూచి ప్రసక్తిణమస్కాంబు లర్పించి యున్నంజూచి యనమూయూసుతుండు దయాక్రమితుండై" యను పదముగలదు. 3. చ - పట్టనామరా.

చ. అభిమతకన్యకాపరిణయైశకుతూహళశాలు లై మహా
విభవవిశాలులై మమఁడు విశ్వధరావలయంబు మెచ్చ నో
శుభమతులారయంచుఁ దముఁ జూచి యనుగ్రహ మాచరింప వా
రభివృద్ధిభుక్త్యహృదయాంబుజు లై చనుచు న్ననంబునన్. 40

1. వసతరుత్తులు వైనఁ గనకపోదు మొ యంచుఁ దమపరిస్థిరవదనములు గనుచు
గవవాయఁదెరువున నెకసిపోదు మొయంచునన్యోన్యహస్తములలమిగొనుచు
ఘనర్పిల్లికార్పటి వినకపోదు మొ యంచు సారె మిథోవాక్యసరణి వినుచు
మదగజాదినిరీక్ష మఱివునచ్చునొ యంచు నితరేశరివిమర్శ మియగొనుచుఁ
దఱచు వంకల ననుచుమాధిపులఁ బెనచు
జమళిమల్లియ లునుచు వాసనలఁ గొనుచుఁ
బొలయుగాడ్పుల నినుచుచల్వలనె మనుచుఁ
గలయఁ దేటులఁ బెనుచు మార్గములఁ జరుచు. 41

క. ఈటములు గుబురుగొను నెడఁ, దాటుచు వా రేగు తెరువు దప్పి చెమట మై
నేటులుగఁ గాకి దూఱని, కాఱవవిని బోవుచో నొకానొకచోటన్. 42

ఉ. అధ్వగదత్తతిలాక్షతగ్రహణసంకులమూషికారాజికూజితములు
శ్లథవప్రపాపాణసంధిజాతవటాచనీరుహలోర్పిర్నిరవములు
లూతాఘటితతంతుజాతాభివృద్ధిదారుగోపానసీ²నటద్గుణరుశములు
ప్రశిధిలప్రాసాదభాగగేహన్యోన్యనీడభ్రుచుత్పి¹నిష్కంఠములు
జేండ్లుచునిమ్రోచుఁజెనరినచిత్తరువులఁ, బడిన గోడలనొరగుకంబములఁబట్టు
వదలుగారలతోఁ గాననచ్చి బహుళి, నాలుయం బైనహృదయశివాలయంబు.

మ. ఘనహృదయం బెనఁగొన్నబల్లిపర రేఖాచంద్రుఁ డంగంబుఁ జెం
దినజ్యోతిరగకంచుకచ్చటలు తాదృశ్శూష లంబంద చిం
దునుసుల్ భూతిరజంబు నై తనర దుద్రుం డట్టిసూన్యానియం
బునఁ గాఁపుండుయుఁ గాంచుఁ బ్రాక్తనమహాభోగంబు లెల్లప్పుడున్. 44

గీ. ఆమిషభ్రాంతిచే జించినట్టిక్షీర్ణ, చిత్రపటఖండములు పైనిఁ జెనరి రాలఁ
దాల్చి తగు నందు మూషికతల గణాధి, పతికుధాలంకృతానేకపములనంగ.

సీ. అన్యోన్యనాదశుక్యశింహమంకృతి హోరనుకొదఁ దలయేరు వొడమ
భుజగభీమాలయభూమిఁ బేర్కొనిన పిచ్చివిషంబున నోరు చేదుదాల్చు

జటులఝంఝూప్రభంజనమహోద్ధతిఁ గ్రమ్మునురకుంటఁగనుఁదమ్మచుటుకుఁ బూన
సమవవాహారివిమాణఘట్టనభీతి నిగుడునన్నున మేనునగము గాఁగ
నహహచక్రప్రతివంటివాఁడగుటనచట, శంభుఁడొకఁ యించు కేనియుశంక లేక
నిలిచెఁ గాక మఱెప్పరుఁ దలఁచిరేని, తోలు నెమ్ములుఁ గనుపట్టఁ దూల రెట్లు.

చ. మును గజనైరి యం చడుగుముట్టఁగ నప్రము ద్రొబ్బి తో గజా
ననజనకత్వ మెంచియొ ననద్విరదమ్ములు దుమ్ముఁ గణ్ణిచా
లనములఁ ద్రోచి హస్తసలింబున దాచి ఘటించుఁ బదిసీ
ఘనరసయోగసంతతవికప్సర్పపుష్కరము ల్లదీపింపై.

47

1. నీ. చీలలు చెదరి బచ్చెన చిట్ల హసలఁ గూలుకొమ్మలతోడి గోపురములు
పారుగూరిప్రజపాడుపాలముమేపుచు లేలమందలాఁగినభోగమండపములు
నుసిపట్టి పడి నుగ్గుచూచంబులై బంకికండ్ల చక్కఁగ నేలఁ గలియుతేరు
లడలేక తఱచు ప్రేతమ జుబ్బితీచే గబ్బులు వెనచల్లు గర్భస్థామము
లోరఁగలుఁజులుపడి తాపలూసిప్రాచి, బూరటిలినిగుగననీఁపూరిమొలచు
బావులును గల్లుచట భూపాలమెలులు, చేరియొక వోట చలఁతనసించునంత.

క. భీషణతరహయిహేహ, ఘోషము వివచచ్చటయును గుఱఁగట వా ర
నవ్వించి కాంచి రస్త్రవి, కేహోష్ఠ్వల మైనయొక్క చిత్రరథంబు.

49

ఉ. కాంచి తరగ్రశీరయరగస్ఫురణంబుఁ దనీయలోహద
క్రాంచలపాటచంబుచు నప్రప్రసన్నుద్ధియుఁ దస్సతాకికా
భ్యంబితకాంతియు న్నయనపవ్వముగాఁ జెలికాని సూతుఁ గా
వించి ముకుందనందనుఁడు పేమకఁ దప్రథ మెక్కి తోలఁగె.

50

నీ. వంకరకొంకరనలునకోటలు మించుసెలపులపాలు కీఁగ లలమిమూఁగఁ
బెలుచ బీటంబాలు పెనఁగొన్నమువ్వంకబరునుగుక్కుఁ శ్రేస్త్రుసరులు వ్రేల
నీచవోయినయొట్టియూఁచుఱుంగునై గఱకుతోల్లట్టి పెన్నుటికి పలన
నిలుకటంబుగఁగ్రుంగియొటగువోయిఁగూడ మూఁపుననచమిన్నముట్టి వెలుంగఁ
గోఱమీసల గిడిగానిసూడవోసి, నోర మాసిశీతలులు లేనారికెడవుఁ
బొండ్లములనలెబీల్చుచు భుజనభయన, కాయుఁడొకర్కనుఁడువారిఁగదియవచ్చి

2. మహాస్రగ్ధర. కతిసోగ్రగ్రంధిశుక్వగ్రధితపిశితదుర్గంధసంబంధశశ్వ
చ్చరనాసాదేశవాసిశ్వసనవిసరసంచారఘోరాననాయః

పితరప్రవృత్తదంష్ట్రాశ్చగుమథనభవత్యేనసంతానకుల్యా

లుతనార్ద్రోన్నిద్రజిహ్వలుతనభయదఫల్గుధ్వనిః రాజః బత్కే .52

ఉ. ఓరి వరాక నేడు మది నోడక మామక కాననాంతముం

జేరుట యెట్లు చేరి పయిచేటు గణింపక కండ్రొవ్వనం

దే రిది యెక్కుటెట్లు విధి ద్రిప్పుకరాఁ బాలకై కడంగునా

బారికి నగ్గమైతి విదే ¹బల్విషి మ్రింగెద నీక్షణంబునఁ.

53

క. ఎచటికి సరిగెద నని రా, త్రిచరుం డాభీలశూలరేఖఁ ²జదలఁ ద్రి

ప్పుచుఁ జటులహుంక్రియార్భటి, నచలము లూటాడ నతిరయంబున వైవఁ.

³స్రగ్వణి. గాఢనక్తంచరగ్రామభస్మీకృతి, ప్రాథమద్రేక్షణప్రాయశ్శృంగత్రయీ

లీఢఘంటారవాళికరాళాంతకృ, ద్రూఢగర్జ్వాప్రజారుంతుదధ్వాన మై 54

శా.లశూలం బరుదేరఁ గ్రూరతరబాహుగర్వదుర్వారుఁ డై

యాశాభూధరికూటకోటి వడి నూటాడంగ బిట్టాచ్చి ధా

త్రీశోత్తంసము విల్లువంచి గొనయం బెక్కించి చే మించి నా

నాశాతాశుగము ల్నిగుడ్డ నది సాంద్రజ్వలికాభీల మై.

55

భుజంగప్రయాతము. కరాళాశుగౌఘంబుఁ గైకోక పైపై

నరాళాకృతి న్రా మహాబాహువీచీ

మరాళచ్ఛటాస్ఫూర్తిమద్యజ్రహేతి

త్వేరాలక్ష్మీఁ డచూర్ణుదండంబుఁ ద్రుంచెఁ.

57

గీ. త్రుంచుటయు నఖర్విదుర్వారికోవుఁ డై, యసుర శక్తి వైవ హరిమతుండు

దానిఁ బటుకృతాంతదంఘాసితాంతశి, ఖాంతకాంతకుంతహతి నడంచె. 58

క. తనశక్తి యిట్లు వడనం, తన భక్తివహింప కనుర తత్సమరమునం

దనుశయముఁదొఱఁగిస్తన్నుతి, ననుశయముచలీలనొకమహాగదగొనుచుఁ.

⁴మత్తకోకిల. రాజరాజయకాంక్ష న న్నెదుర ⁵న్నరుం డితఁ డెంత యా

రాజరాజసముండు నోపఁ డరాతిఘాతప్రతాసిధా

రాజరాజున కస్తవస్త్రుపరంపరిల్ జత జంభవీ

రాజరాజముఖామరానళి నైన నే ⁶నలయింపుదుఁ.

60

మాలినిని. అని యనితరధార్యాహార్యశౌర్యాస్పదం బై

కనకన మని నిప్పు ల్రక్కునుద్యన్దదం గ్ర

1. చ - ట - బట్టి మెసంగెద. 2. చ - ట - జెవర. 3. ట-లోలేదు. 4. ట-లో

నీక్రింది నాలుగుపద్యములు లేవు. 5. చ - ధరన్నరుఁడెంతయా. 6. బాలియింతదశ.

క్కనఁ గనలుచు రోహయత్తచిత్తంబుతో వాఁ

డని ననియతమాన్యం జూచు రాచూలి వైచేఁ.

64

ఉ. వైచిన నమృతాగద యవార్యగతిం దను డాయ నచ్చిసం
జూచి నృపాలుఁ డొరిసిలి శూరతేమైఁ బరిఘంబు సాచి రెం
డై చటులాకృతిం బడ రయంబునఁ ద్రుందిన నన్నిశాచరుం
డేదినకిస్కతో నొకమహీమహముం బెకలించి యూర్జుచుకా.

65

క. బిరబిరనఁ గేలఁ ద్రిప్పుచు, దురదుర నేలేర ధరణిఘాత్యహుఁ సతనిం
బరిమార్పఁగరా దొండొక, తెరువున ననియనముఁ బరిపుష్కలంభ్రసుఁడై.

ప. ఆనమయంబునఁ బగఱపొగ రిగుర నెగుచుతటి సబలంబు లగుసగుళంబు
లును విల్చిహోటకంబు లగుఫేటకంబులును మునురువిసమున నెరక మెఱిగుది
లువపిలుకలఁ గలకల పగుతళితనచిలుకుములుకులును నవక్రరుచిక్రమా
క్రాంతదిశాచక్రంబు లగుచక్రంబులును చురకడనమాజంబు నాజం బరా
జయంబు నొందించు లేజంబులు గల నేజంబులును నిజపక్షజనితవిస్ఫుటస్ఫు
లింగసంఘసంఘృష్టవిమృశ్యంబు లగుచక్రలంబులు యెడలగునానాయుధం
బులు గల్గి నామోఘంబులుం ద్రుమీరచరణం బగునరంబు నజసి నిరు
పమప్రభాప్రభావభానులంబుచంద్రభానుం డాచలదేవనాంధ్రులౌఘంబు
ఘనాత్కారంబులును రంభిత్తుగల గుణితకింకరీక్రేంకారంబులును నధిజన్మి
వోడంపికింకనీలంకారంబులును నెఱుంగులనాలోలవిజయలోలహంకా
రంబులును గలసి యుద్వేగకలకలంబు జలుక నలుక సమిధరయంబున
నెమరుపడి కదిననఁ జట్టునట్టి ధృతి మె మట్టులూటి నెట్టుకొనిన దిట్టతనం
బునఁ బట్టు నట్టహాసంబు ధిరానెట్టులును చిట్టమియ నొక్కట నా
రక్కసుం డుక్కుమిగిలి నొక్కనొక్కమానిరొంపఁ కిట్టపాటనత్వరా
పరాయణంబుగా (నుత్తాలనాలుం బుట్టుగి గిరిగిరం ద్రిప్పి నైచి వైచిన
నుటక రాజు దాని నలుకె నజసిం బిట్టిగొనక యయ్యిసుర కుప్పించి
యెగిసి మగతంబున నారిధిపేరురంబున బోర భారాభరంబులు గురియ
సురియఁగొని పటియలుపడ నడిచినప్పు డప్పుకమితేడు కడుపడిం దొడరి
కడలుకొను కడిమిం బొడముసిడిముడి దడబడిక గడినేరు ననురనిదుడ
యెడలు నుడినడఁ దొడినడ నలుగపలు గడగడగడ నడంక జడిగొని
గెడలు పెడందవాతికడిందియంపట నింప నన్నిలింపారి తలంపాటి కంక

మానమాననుం డై దరిసి మురిసియు) వివిధసవిధకుధరికూటరూటంబులు
నిరాఘాటపాటవంబున నుత్పాటించి మించినక్రొవ్వున నవ్వీరవరేణ్యునడ
లున్వి నవ్వుచు నార్చి కాన్చి చ్చుపగిదిఁ జేర్చి వికటకటతటనికటదంష్ట్రాపుటం
బులు గిటకీట గీటుచుఁ గుటిలగతి నుడుచుంజలంబు సోక నేకజాంఘికత
లంఘించి మించుచు గాంచి యన్తుంచు వెలుంగుకొలముదొర మెచ్చి యిచ్చం
బొగపనయ్యెనన గగనతలంబుననుండి మగిడి రథచక్రంబు లిరుసులకొలఁది
దిగఁబడ నొగలిమిఁదికి రుమికి కిటు కనకుండ నూతు నాతతకరచపేటా
సోఘటంబుపెల్లునఁ బ్రెల్లి మూర్ఛిల్లింజేసి యబ్బి బొబ్బ లిడునబ్బలియుని
జూచి యద్దానచరిపునూనుండు నిజనిశితకరకరవాలధార నురంబు చుటుకు
చుటు కన నటకనఁ బిఱకితనంబున వెఱచఱచి పిఱుతిగిచి యటికి పఱచు
టయుఁ దానును వానివెంట నంటి బంటుతనంబునఁ బృథుతరరథావతరణం
బొనర్చి యఖండకోదండుచాంకిత్యంబునఁ దెఱచుమెఱుంగులు గిటికొన
మిఱమిఱ మెఱయు నుటిది గొఱక లురచడిం గెలి సరి పెణంబఱపి నఱుము
చుఁ దఱిమినఁ దెఱపి గనలేక నాకిద్యోపి కాలికొలందికి నరిగియుఁ దిరిగి
గురలం బిరుచుమెఱసి తరసరింపరల మాటుగొని సమీపశిలాశకలంబు
రదవనం బరింబుల నందకొని యనుపమానగతిఁ జల్లుచిల్లన వైచుచు రా
చూలిం గదిసి నతండు ఘటంబు చాటుగా వెనుకనడ నెరి తేరెక్క నెడ
నెక్కుడుజవంబున నక్కఱకుఁబోలనుఁదండి గిండుమిఱి రెండుఁజలుంక
రదీచునందనంబు క్రిందికి మోరిశ్రోపునఁ జొరింబోటి మాతెచాఁపు గల
మూఁపుల నై నెలఁ గూలంబునెట్టి సల్బులు పీడి పుట్టచెండుమెండున
మిక్కుటంబునఁ బుటంబులెగఁచు నిజేచ్ఛం జహహయంబులు తొడివడంబో
వుట చూచి రాచవారు క్షణమేములు గాన బెగ్గలి చనుయుగ్యంబులఁ
బట్టి యుదంబు మెఱచు మెఱసినచందంబున నందంబునూప మరల్చి యే
పున నసహ్యరంహసింహనాదంబుగఁ గోపంజంబు సారింది పే రెంచి యూపిశి
తాశి నాశీవిషసమాననానానూనబాణసంతానంబులు మానంబు దూలించి
కీలాలజాలంబులఁ దేలించిన నించుకనడి బెడఁకునడి యడలున నిడుమగొను
బడలిక నొకయనోకహంబునీడ నొఱంగి వెఱఁగుపడి పరికించుతటి నెడమిక
పొడమి రథచోదకుం డాదటఁ గ్రుద్ధుండై బిట్టువైరంబునఁ ప్రేంఖత్కంఘాణ
బాణపుంఖఁ ంఘాతసంజాతజ్యోతలధూళికాపాళియు సదభ్రమణవిభ్రమ
కృత్ప్రభవత్తలాతలకరినలుతదయోమయనేమిఘర్ఘనిర్ఘోషంబును దక్కనొంక

వీర్యము గనవినఁబడకుండఁ బండిత్రోలినంత సంతకాకాదుండై పంతంబుమె
 ఱును సంతమనవతీచరస్రసమండును గరాళకరాలక్షితకంకాభుండ్లై హుంక
 రించి యహంకారంబున నీవెందుఁ బోయెక పని యుదుటనునం బొడలునునం
 బున హల్లి మొట్టుటయుఁ గత్తిలానులుం బెగ్గిలి మ్రొగ్గిన సోగవాగియలు
 సారధి నిజభుజాయుగంబునఁ గుదియంబట్టి బి ట్టెట్టిం ద్రురంబున నుత్తేజ
 కాశ్వరాజీముఖరనూపురపుశ్చరణఖరఖురశిఖరంబు లంబరంబున బయలు
 వ్రాఁక జోకఁ బిఱింగిపరంబున కొంతదూరంబు తేరీష్టికొని తమకంబునకా
 ద్యముకుగమకంబున విడుచ్చుచు లచ్చెరుచునె చూడ నన్యహీమంశలాఖంశ
 లుండును సయ్యంతదురంతసాహస బాహసాహాయ్యంబు నూహించి యహో
 యని సంతసించి పొంగి యతండు నిండుచునంబున ఘోటకబృంకంబుకం
 దంబులు ప్రోదిగ నప్పటప్పటి కప్పళించుచుఁ జెవులు నివిరి మొగంబులు
 గుడిచిన భూరిపూత్కారభూషితతాలువు డిండిరఖంశంబులు తండతం
 డంబులుగ నడఁ గిఱకఱఁ గల్లెంబులు కొలుకుచు జోడనల నచేలంబుగా
 మగుడులయుఁ దోసన వెంబడిం బఱచి యరుతరశక్తి నన్నక్తంచరుండు
 పిఱిందికి నచ్చి భుజాల్లశంబున నిరుగడ నిరుసుకొన దివియంబట్టి జంగయిడి
 త్రంగి కుతికిలంబడి సాగనీక కూకలిడ నారాకొమారుండు పెడమరలఁ
 దిరిగి యత్యాగ్రహంబునఁ బ్రత్యాల్లిసపాదం ధై వింట నొం డొంట
 మంట లుమియుసులుగంటుములుకు లెదురు చిమ్మిచక్రవర్తి గణుదురీగలు
 మూఁగిన తెటంగున నాదారకుం దాపాశివ్యయశాస్రశలంబులు నూటిరడ
 నాట నర్యనాచిక్కి యేసి గాను నులుకు చిక్కిదినల బట్టుననిలి కళ
 లించి నిలువరించక కదలి పఱచుటయు వెనుకనడ నడిగి తేర్చె వెంట
 నంటి కనిసి మనుజుని ప్రణామ బగునభంబు నెప్పనలంబున స్త్రుచ్చిన
 జచ్చినపోల్కి వెలికిలెనికి పొలిసెఁ గొలిసెఁ బలాశి యునుకెనె నె పొలి నడి
 సహక దిలంబున మచ్చెరుటంబు లెగయుచు బెగఁపనఁ గొన్నియమగులు
 నిగిడి మగంటిమి మిగుల పగిరినంబున లేచి మోచేరున గండ్లోపలఖంశం
 బుఁ గేరఁ గైకొనుతటి సాత్రాజితచక్రంబు గోశ్రనిభగ్రామం పగునీనత్రా
 శనశక్రంబు శరమాత్రభేద్యంబు గాఁ డని యూహించి యానిశాచర
 వీరుపై సౌరాస్త్రంబుం బ్రయోగించుటయును.

64

క. గిరు లొరంగఁ దరులు విలుగ, న్వరనిధులు గలంగఁ దరణి చాయదొలంగె
 పారిదంతంబులు పగులంగ, నురవడి పఱచుచు నిశాటుఁ డుగ్ధం గూలెక.

౬౬. కూలినదైత్యుఁ జూచి నురికోటి యమం వసురందబంధువుల¹
జాలుగఁ గ్రొవ్వెరు ల్గురిసె జంత్రపుబొమ్మలరీతి జక్కిణుల²
శేఖిక చేసి రచ్చరలుఁ గిన్నరకన్యక లున్నతశ్రుతిఁ
మేళముకూడి పాడి రెలమిన్ యదువన్యని సన్నుతించుచున్. 66
౬౭. కనుపట్టె నగ్రసరణిన్, ఘనదవహతవేత్రభసితకదళన్యాయం
బువ విశిఖదగ్ధదానవ, తనువున నొకయక్షరాజశనయుం డంతన్. 67
౬౮. ఆయత్నాగ్రణి విస్తృతాత్మఁ డగుసత్యానందనున్ భక్తితో³
డాయవ్వచ్చి నతాంగుఁ డై పటుకిరీటప్రోతరత్నాంకుర
చ్ఛాయ లూఢిమి నలంకరింపంగ నమగ్నరంబు గావించి జే
తే యంచు న్వచియింప నాతఁ డనియెం దుత్తంబు రంజిల్లంగన్. 68
౬౯. ఎక్కడ నుండు దెన్వెడ విదేమికతంబున రక్కసుండ నై
యిక్కడ సంచరించిలివి యింతయుఁ దెల్పు మటన్నఁ గ్రమ్మఱన్
మ్రొక్కి యతండు హస్తములు మోడ్చి ఘనాఘనధీరసిన్సవిన
న్యక్కరణైకతానవచనస్ఫురణంబు చెలంగ నిట్లనున్. 69
౭౦. వెలియుం గాంలిమతపురంబున మనోవేగుండు నా యక్షరా
ట్కులనాఘండు తదగ్రసూనుడ ముఱికోటికాఘ్యుండ నే
జలజాతారికభాకిరీటుఁ గొలువ స్ఫుంత్రిలింగో నొక్క నాఁ
డలఁసుప్రాశిమ మీఱ నింద్రపురినీలంబైకణత్ గొల్వంగన్. 70
౭౧. బిందుమాధవఁ డుండు నెం దభిరిగ్తయై ప్రకటఁజేనాహికంచుకము లెగయ
నిందుమాళి నసించు నెందుఁ గైలాసంబు పాడై గుహాచ్ఛిన్నపటలిం జెంక
నిరవొందు లోలార్కుఁ డెం దువ్వహన్యమైబలుచుక్కగమిబల్లిపటలుపూస
మందాకిని తనవ్వు నెందు మెరువు నుంబై వచ్చుగాపూరి నాడహింప
నట్టికాశీపురంబున కరుగుఁడెంచి, యభివృద్ధివామనూనజనార్థరచిత
బహుళగీర్వాణవాహినీశ్వరుడవడ్ర, శకలకుట్టిను⁴విధికాసరణిఁ జనుచు. 71
౭౨. కంఠేశాలపదారవిందములమై గైవ్రాలి లోలార్కునిన్
దుంరీశు న్వినులించి భైరవుని మోడ్చుంగేలుతో డాసి వై
కుంఠస్వామికై జాగిమ్రొక్కి హిమవద్గోత్రాత్మజం జూచి యు
త్కంఠం దక్కినవేల్పులం బొగడి యంతన్నందయానంబునన్. 72

1. ఈపద్యము కౌముది 10 పద్యములు ౬-లో లేవు. 2. చ - గుంఠయె. 3. చ - వాటికా

సీ. చికిలిచంద్రికవన్నెజీబులేగరికంచువలి పెదుప్పటి వల్లెవాటు వైచి
రవనందిదండజీరల దోరవాటినమెడ నింపఁ గన్తూరి మెదిచి మెట్టి
కఠినవతో జసంఘట్టనాంకితభుజాంతరమునఁ దుమ్మెద తాళిఁజేర్చి
సవమాలికాప్రసూనకరంభితం బైనశిఖనిండఁ దాయెతుచేరుఁ జుట్టి
వీట నెవ్వరిఁ గనుఁగొన్న వెకలిరీతి, నర్తసచివుని గనుగీఁటి నవ్వుకొనుచు
నారజము మీఱఁ దత్పురాభ్యంతరమున, నల్లనల్లన చనుఁజెంచు ననసరమున.

క. గంగఁ హిమగిరితలభా, గంగం బరిఘల్లహల్లకామోదితసా
రంగ నివ్విధురుచిరుచిత, రంగం గనుతమి హృదంతరంబునఁ జెలుగఁ. 74

శా. ప్రేంఖచ్చందసగంధగంధవహనిర్ణిద్రోచ్చులగ్వీచికా
ప్రేంఖోల్లీసితఫేనఖండములకుం బెన్నుద్దులై వద్దభూ
కఠిఖాణంబులు సంచరింపఁ దగుతద్దంగాప్రసంతితటిక
న్యంఖావర్తకు గాలవాఖ్యమునిఁ గన్గొంటిం బ్రమోదంబునఁ. 75

క. కనుఁగొని యవహితమతి నై, వినయంబునఁ జాఁగి మ్రొక్క వీక్షింప కతం
డనుపమమనువరనిశ్చల, మసస్కుఁ డై యుండ నయసుమదమున నేనుఁ.

చ. తొడిఁబడ మామచేత నతిఘోర్తనిశాచరపేషధారి నై
యడరి ఘనాఘనాఘనిబిడారవృత్తైరవహంకృతంబున
నుడువథముం గులాచలము లున్వరయుం గికుబంతసీమలఁ
జడనువడంగ నార్చుచుఁ బ్రచండగతిం గనుగ్రుడ్లు ద్రిప్పచుఁ. 76

శా. కుప్పింతుం దటమాసికోటి వెఱవేకు లూపన ఘోరాగ్భటిక
నొప్పింతుం దిగధీశకర్ణములు కన్నుం గ్రేసల నిప్పుకల్
రప్పింతు నివ్వినువీధి గ్రాలుకొన శూలం బుద్ధతిం ద్రిప్పచుఁ
విప్పింతుం జనఢైర్యసంపద పృథూద్యేలాగ్రహగ్రంధివై. 78

క. ఈగతిఁ ¹దను వెఱపింపం, గా గాలనమాని యపుడ కన్నుఁదెఱచి మా
యాగౌరవాధికతర, టోగ్రాన్రుని నను నెఱింగి త్రోధాన్వీతుఁ డై. 79

మహాస్రగ్ధర. అధరం బల్లాడఁగా బిట్టవుడుగఱచి సాహంక్రియామర్షభాషా
బధిరాశాభాగుఁ డై ప్రృభ్రమణపటునటద్బాలఘర్తంబు నిండఁ
విధురసావీంతంబుతో దృగ్వితతరుచి నభోవీధి రంజింపఁ జిత్తా
త్యధికాటోపంబునం బంతము వలుకుచు దుర్ధర్షవేషంబు మీఱఁ. 80

- శా. ఓరీ సంపదఁ గన్నఁగానక నధూయక్తుండ నై నచ్చి మ
 మ్మారా యిట్లడకింపఁ జెల్లునె దురాత్మా యంచుఁ గోపించి నీ
 వీహాపంబు నహించి కాన జనతాహింసాది కృత్యంబులన్
 నోకారం బొల మేసి త్రుట్లు మని నన్నుం జూచి శాపించినన్. 81
- క. గజగజ వడఁకుచు నే నా, రజనీచరవేష ముడిగి న్రతిపలిపాదాం
 బుజములపై వ్రాలి భయా, ర్జిజదీనాలాపగద్గదిక నిట్లంటిన్. 82
- శా. చేతోవీధి భవన్తహామహిమముల్ చింతింపఁగా లేక యీ
 రీతి స్తన్నును మిన్నుఁ గానక నుదోద్రేకంబునం ద్రుల్లితిన్
 నాత ప్పొక్కటి నైచి శాపవచనాంతంబుం గృహం దెల్పువే
 యోతండ్రి నను బ్రోవవే యనిన నాడొగీంద్రచంద్రుం డనున్. 83
- శా. వత్సా మామక శాపవాక్యములు దుర్వారంబు లొ నైన నే
 తత్సంబంధము మాని నీ 'వడల నార్తం బయ్యె నాచిత్త మీ
 ఈత్సాపాత్రతనూవియోగ మగు నీ కున్యూచ్యదివ్యాపగా
 భృతృద్దాంతరసీను నొక్కనిశరార్చిం గొంతకాలంబునన్. 84
- క. అనుమాట లోను వెలి గా, ఘనగర్జితగ్జనాదికస్ఫురణనచో
 భవని పెలఁగ రక్కసుండ నై, చనుదెంచితి నిటకు సకలజగములు బెగడన్. 85
- ఉ. నాపితృతాశనత్వమును నాబహుపాతక హేతునిత్యహిం
 సాపరతంత్రరోషవరుషత్వముఁ బాపితి వీక్షణంబునన్
 భూపవతంస నీవలనఁ బూర్వశుభోన్నతి నొందఁ గాంచితిన్
 నీపరమోపకారమహనీయత కేఁ బ్రతిసేయ నెన్ననే. 86
- క. ఐన నొకమే లొనర్తు మ, హీనాయక మాఘరణుక కియ్యకొనుము ప్ర
 జ్ఞానిధులు సత్త్రియాలవ, మేనియును బహుళాకింపరే మది నెందున్. 87
- చ. అతులితశౌర్య నీతలఁచినప్పుడు నచ్చి నవిజ్ఞయంబు ల
 దృఢతముగఁ గూర్తు నీయరవముం దఱితోడయి వచ్చు నాయాదృ
 శ్యోయను గామరూపతయు సంధిలఁ జేయుదుఁ గొ వ్వుటంచు నా
 షీతిపతి కిచ్చి యక్షుఁ డరిగెం దదనుజ్ఞ నిధీశువీటికిన్. 88
- శా. ఆసత్యానుతుఁడుం బ్రియాస్తనహితుం డై యాత్మసారాస్ర⁴వి
 న్యాసోచ్చాసితరాక్షసావయవయతౌపాదితాత్యంతమై

శ్రీసంపత్తికి సంతసిల్లుచు సముద్వేలాజిలీలాభవా

యాసం బాటగ నొక్కనిర్దలసరఃప్రాంతంబునం బోవుచున్.

89

క. దరవికచసరసిజాంతర, పరిభ్రేచ్ఛంచరీకపక్షచలితపు

వృరజోనితాంతశీతిల, మరుక్మిశోరములు మీద మల్లడిగొనగన్.

90

క. తలిరిచి దట్టముగై త, జ్ఞుజాకరిశీశవాతసక్తి బొడలి మొ

గ్గలఁబూవులఁబిందెలఁగా, యలఁబండులఁదనరుశుచయంబుననొకదోన్.

సీ. వాసంతికారసాస్వావమత్తాంగి యై తెలిసివల్లభుఁ జేరు తేటిలేమఁ

బ్రణయకోపంబునఁ బడిచి నాధుఁడు మ్రొక్కఁ గేరడంబులు వల్కుకీరతరుణ

సన్యాసుషంగచిన్నము తెల్లఁ బరికించి నరుని దూఱుడుగోరువంకజోటిఁ

దమి దోలంకఁగ సాము గమిచినచిగురాకుఁ జెలుపునకచ్చుకోయిలవెలండిఁ

గనుఁగొనుచు వచ్చి యొకదివ్య కాంఠియుతమ

యూరయుగళంబుఁ గని పట్ట నూహసేసి

తదనుసరిణపరాయణత్వమున వార

లాశ్మవిశ్లేషము గణింప కరిగి రిపుడు.

91

క. అందు హరిసుతుఁడు పులుఁగుబ, డిం దప్పక యరిగె యది వడిం బటవ నిరా

నందుఁ డయి తిరిగి తత్పర, నిం దమ్మనిఁ గానలేక వనకుచు నార్చిన్.

92

ఉ. అక్కట యున్నిఁ బెల్చు ముచుజా మనుజుఁగ ముష్టిశోన్వ నే

నిక్కడ నొంటి వైఁడఁగలనే కలనేనియుఁ బాయలేని నీ

• వెక్కుడు క్రూరవృత్తి నగవే తగ వేనుటుఁ బుక్కిరించు నన్

మక్కున తొంగలింపఁ గనుమా కనుమాయలు వెట్ట నేటికిన్.

93

గీ. అనుచు విపినవీధి ¹నరిగెడఁగంధాంధ, కరులఁ గిరులఁ బేచకములఁ గీచ

కముల జటులఁ గిటుల ఘృతైన్యఃశీతిలో, ననుజుమార్గముడిగి యడిగియలసిః

చ. యతిపతిప ల్కలంఘ్య మని యూశ్చ నెఱింగి నిజాంతరంగసం

గతధృతి యై యదూర్వహుఁడు కాననవాటము దాటి యధ్వగ

ప్రతతుల వెంట నేగి పరవట్టనగర్వివిఖండనంబు దృ

క్కుతుకదసాధిమండనముఁ గుండినముం గనియెం బ్రియంబునన్.

94

మ. కని తత్పట్టనకేళికాననలతాగారైకవాస్తవ్య భో

జన్మపాపత్యవిపంచికాభిసవిశ్మయకర్షణ విశ్వరం

జనగీతామృతతోపితద్విరదరాట్పర్ణాంబరుం దుంబురున్
విసయప్రాధిమః జేరఃబోయి సతి గావించెం బ్రమోదంబునన్.

97

చ. అపు డమరేంద్రగాయనుఁ డనన్యజసోదరభావనూచనా
నిపుణతమావిలాను నతనిం గని యెచ్చటనుండి వచ్చి తే
నృపతనయుండ వేమికత మిచ్చటికిం జనుడేర సంచు స
త్కృప నడుగ న్యదూద్వహుఁడుఁడీపితనూనృతనూక్తి నిల్లనున్.

98

సీ. కరగతచక్రండు హరిబలాన్వితఁడు సప్తహితవిక్రముఁడు మామకగురుండు
ప్రాణేశకలతసురాగసంస్తుత్యసత్యాఖ్యాతగోత్ర నాయనుఁగుజనని
సరసధర్మధురీణఁ డునునుమనోమాగ్ధణావలంబనుఁడు నాయగ్రజన్మఁ
డక్రూరనుగుణోద్ధవాధారిశూరసంతానశేఖరులు మద్భంధుజనులు
పొడలురాలచ్చి యెపుడు మాయదుకులమున
మాకురత్నాకరిపురోత్తమము నివాస
మట్టినే నీకు నిచట శిష్యత వహించి
వీణ నేర్వంగ వచ్చితి నిమలచరిత.

99

గీ. అనుచుఁజతుర్క్తిఁ దెలిపినవినితదీయ, వృత్తమఖిలముమహమున నెఱిగితుంబు
రుం డతని గారవించి యురుక్ష బాహు, నృపతనూభవుతో వీణ నేర్పుచుండెఁ

డి. అంత దిగంతదంతురలతాంతనిశాంతనితాంతకాంతప
న్యాంతిక తాంతపాంథజనతాంతరసంతతకృంతనప్రభా
త్యంతనమంతతస్ఫురదురంతపరంతప కాంతిసంతతి
క్రాంతదురంతకుంతరతికాంతము పొల్పె వసంత మెంతయున్.

101

క. వనలక్ష్మి మాధవాగతి, కనువుగఁ బూనీట జలకమాడుటకై ముం
దనువున నలుఁగిడఁగా ను, ర్నినచిక్కన మనఁగ ధరఁ దొరిగఁ గారాకుల్:

డి. పూని వసంతహాళికుఁడు పొంగెడురాగరసంబుచేఁ గడు
న్నానుజనాళిమానసపుగట్టులు దున్ని మనోజకంఢళిం
గానఁగఁ జేసి యంత నెగఁగట్టినయట్టిహలంబులో యసం
గా నెఱసెం బలాశకళిక ల్లునుమున్న వనాంతరంబులన్.

103

కీ. ఎలఁదీ వెచెలులు వలిగా, డప్పలపైఁ దేనియవసంతములు చల్లఁగఁ జే
తులఁ బూనినవేత్రపుఁది, త్తులు నాఁ దలిరాకుపొదలఁ దోఁచె న్నోగ్గల్.

104

- ఉ. ఆలమునకా దిశ లైలిచి యాడఁగఁ బోవ వియుక్తముల్
హాళి ననంటిపూవు పెర లన్పులుదోనల నింది చిల్కతే
జీలకుఁ జూపఁబోలు ననసింగిణిజో దిటు గాక యున్నచో
నేను వహించుఁ గెంపుబగి నీకదలేనుమకీరితుండముల్. 107
- ఉ. మావుల మారు క్రొంజలుకమాపులవేడము దిన్ద గంపపుం
దావులగాడ్పునాహిణి లతాకళ పూని మిళింపయున్న హం
తేవిరిగుల్మిల్కల గదలించుచు ఛే యని కూఁతవైచె నా
నావిధపల్లవాశిసకనత్కలకంఠకుహూరవాన్భటికా. 108
- సీ. శాశనిపుట్టికై చనుదెంచు వెడవేల్పురాచత్రాఁ చన భృంగరాజ తనర
నంగడి శాస్త్రము ల్బదివెడశిష్యుల చెలువునఁ గెలయుకొవెలలు సెలఁగ
విన్నందుటకు మనవికెడాయువింధ్యశృంగములు నాఁ బుప్పిగట్టు తెనఁగ
గట్టిన కావికోకలచేఱంగులరీతి నెడనెడఁ దలిరాకు తెగనిమాడ
నెలమిఁ దనుఁ గన్నద్విజపంక్తు తెడరుకొనఁగ
సారెఁ బెల్లుబ్బయుపడిన శ్రమజలాబ్ధి
నిముడుకొన దక్షిణము వాసి యేగుడంచెఁ
గొదలునడచోడఁ బడమానకుంభజంబు. 109
- ఉ. అంతట దుక్ఖభాహురసుధాధిపనందన యుక్తనాఁడు లే
ద్ధాంతగృహంబు వెండ్వీకి పిహారిరతింజనుడెంచె నెచ్చెలుల్
చెంతలఁ గొల్వ గుంజదళిళింబతరంజితకుంజమంజుల
ప్రాంతగళత్ఫలాసవర తాంగిదఫహటికిఁ బుష్పపూటికె. 110
- క. ఏతెంచి చందనాచల, శీతలతనుగంధవహనశీకృతలనలీ
చూడెలావాసంబీ, జాలామోదములఁ దేలి సంతన మందకా. 111
- సీ. కపయైనిపూనిటికాల్వ వ్రీలినచోటఁ గంఠూరిమునఁ గుంటఁ గట్టికట్టి
వలపుతోఁ గురువేరు వాడువాటినచోటఁ బూసీరు కుండలఁ బోసిపోసి
చలిమావిరసముల జొకులెత్తినచోటఁ గలువపుద్బోసినింది బలసిబలసి
పరుచంపుమరువతలు పదను దప్పినచోట నలిమంచు గూడల నెచ్చెచ్చె
నుమములకు మూఁగుతేటులఁ జోపిచోపి
యూరిముల రాలుతనిపండు లేజియేటి

1. ఈవద్యము ఆంధ్రకవుల చరిత్రములో ఎలకాచి బాలనంద్యుని గ్రంథములోన ఉన్నది. 2. చ - గతికా. 3. పన్నెటికాలుని పుష్పపూడినచోట గంఠూరిమునననన్ద్యునిగట్టి

గ్రక్కుచాటున రాజన్యకన్యఁ బాంచి

యపుడు వనపాలికలు రయవ్యగ్ర లగుచు.

110

క. ఒండొకతె మీఱి నృపసుత, దండుకు నేతెంచి మెట్టనమ్ములు విరిపూ

దండలుఁ గమ్మనిగొట్టఁగి, చెందులుఁ గైకొనికిచ్చి చేరి హృద్యుక్తి.

111

చ. అచట విలాసభూధరిము లచ్చటఁ గ్రొన్నెలతాలతిన్నె ల

ల్లచటఁ బరాగసైతము లచ్చటఁ దేసియయేటిసీటిజా

లచటఁ బయోరుహాకరము లచ్చటఁ బూచినకన్నెమాపు ల

ల్లచట లతాకృతాలయము లంచుఁ గరంబులఁ జూప వారితో.

112

సీ. విందులు గైకొన్నె యిందిందిరిమ్ములు వాసంతికాన్రసూనానవముల

దోమటి దొడుకునే ప్రేమఁ గోకిలములు పాటలసహకారవల్లనముల

బువ్వంబు గుడుచునే ప్రోదిరాచిలుకలు పరిపక్వదాడిమీఫలరసములఁ

బొత్తారగిందునే మత్తఖంజనములు చంపకప్రసవజసౌరిధముల

నామెతలు నేయునే శొరికాన్వయములు

గోస్తనీవల్లికా¹ ఫలగుచ్ఛకము

నలరువలపులు గాంచునే తలిరుబొడలు

మలయగిరికంపిరాయాతమారుతములు.

113

చ. అనుచు లతాంగి పూవుబొద లారిసి పుప్పొడిపిప్ప లెక్కి కుం

దననమరందవాహినుల దాటి సరిస్తటిసీమ మట్టి పూ

చినయెలమావిజొంపములఁ జేరి² మెలంగుచు నంతఁ జెంగటం

గనుఁగొనియె న్నవంగలతికాపరికల్పితకాయమాసముల్.

114

క. కాంచి యచటం దదీయసు, మాంచలసంచరణచంచవిగాసకళా

వంచనచుంచువిపంచీ, పంచమనాదంబు చెవులపండపు నేయన్.

115

³మ. ఓది నాయన్నవివంచినాద మగుఁజుమ్మి నెచ్చెలీ యాలతా

నవనంబు ల్ప్రతినాద మూసదొడఁగెం జచ్చింతమే యంచు ను

న్నదకాదంబువానుకారివిచలన్దంజీరిశింజారుతం

బొదవం జేరి సహోదరుం గనియె నత్యుత్కంఠ దీపింపఁగన్.

116

క. సోనలుగాఁ గమ్మనిపూఁ, దేనియతుంపురులు చల్లుతీవలలో న

మ్మానవతి నిలిచి యన్నన్, గానరతుం గాంచి తదుపకంఠత్తోడిన్.

117

పీ. మేరుసంగతిగేయసారవాహినిమూడుతెగలాయననంగదంత్రికలుమెఱయ
స్వరదేవతారోహనమరహోహతోణి గట్టు మెట్టికలు నా మెట్టు లమర
గరివె ఫణంబుగా గానలోలత డాయుచిలువరా జన వెండ్రియొళపు మీఱ
శ్రుతితంత్రికాబిసాహృతికి నేజెంచిసకనజక్కనలు నాంగె గాయ లొలయ
దనరువీణియఁ జేఁ బూని తండ్రి దీటి

విరడలు బిగించి శ్రుతిఁ గూర్చి కరివె నివిరి

జాటుగా మీటి సాతెలు చక్కనొచ్చి

సారె బలికించుసత్తాకుమారుఁ గనియె.

118

క. కనుతెప్ప లిడక యతనిం, గనుఁగొనియుం కనిచివనక కామిని యన్నం
గనునెవముఁ బొద నెలునడి, ¹చనినిలిచె న్నెగులు వాయుచంద్రకళ యనన్.

శా.ఆవేశం దునతెప్పలు న్నిలిచి ²నేత్రాంశ్చ్రభాగంబునన్

దావై చెక్కుల జాటి కన్గించుటాటంకిహీనప్రభన్

దీన లాగుదు నొయ్య రామగున్ను నింకారె రాజవ్యక

న్యావీతాంకురమున్ ³స్థితిమముక్తా మ్రాప్తతాపం బనన్.

120

గీ. పూసగుబ్బెగఁ గన సిగు పొడలునుం

రాచకూతురు గాన సంకోచ మొక

పన్నసన్నిధి నున్మి భయంబు నిగుడ

గలికి గనుఁగొనఁ కుండు లోనులును నభయ.

121

క. నవజాన్యకు మై నింక, న్నిరుచారెం బులక లవును నిజలాంగములం

గనుఁగనసాటికిఁ దానం, గనఁగఁ గటాక్షాంకురములు న్నమ్మించె ననన్.

శక.తమినేత్రచకోకయూ, న్నము పువతిచనచంద్రికా సముద్రానం

గమిచి యెక బట్టుచాలమి, మమిసెనొ యరచున్రబిందులొలికెం జెలికిన్.

ఉ. తత్తటచాటుతోడఁ గనుఁదమ్ముదాలు దిగుతరంబులం

భక్తు నింప లేజెనుటఁ జేసి కుచంబులపొంత జాతి నా

బిత్తరి న్రూపుచాటూరఁ బిచ్చోద దా నొకకొంత గొంకి లోఁ

బిత్తము మట్టు పెట్టికొని చేరి హోరనుదంక నివ్వఁగన్.

122

ఉ. లప్పుకు లేనుచాదకటకారము ల్నిజపల్లకీగులం

దప్పులు సూప వింతనిననం బిది యెక్కడినందు నెల్లెకం

1. భ - చుయె స్వరంబుదాము కళకళలునఁగన్. 2. బ - నేత్రాంశ్చ్రభాగంబునన్.

3. ట - లోకెను.

దస్పక చూచి కన్గొనియె దాననమానవిఘాతినూతి యా
కప్పురగంధిఁ గంజముఖఁ గాంతిమతిం గలకంఠిఁ గారునిఁ.

125

శ్రీ. అంతటఁ గాంతావీతౌ, తాంతాత్తుని నతనిఁ దనదుదాయాది వగం
బంతంబునఁ గంతుండు విరి, కుంతంబుపాలు నేసి కోయని యార్చె.

శ్రీ. గొబ్బునఁ బొడమినతమి యా, గుబ్బలు దేతంగ రాచకొమఱుఁ డపుడు లో
నబ్బురవడి యాచిటిపాటి, గుబ్బెనఁ గని చొక్కి నింతకోర్కులు నిగుడె.

శ్రీ. బిరడలుబిగియించుకరణి నెమ్మెగ మెత్తి చొక్కుతోఁ గ్రీఁగంటఁజూచిచూచి
శ్రుతిమీఠి మాలకించు తెతంగుతో ముద్దదనరుమాటకుఁ జెవిదార్చి తార్చి
ఘాలు నల్కిన మెచ్చులీలనూపమునకు నుకివోనితమిఁ దల యాచియుఁచి
యలనతచే నూరుపులు పుచ్చుతీరునఁ గ్రమ్మించుమేతానిఁ గ్రోలిక్రొలి
నిలుచరించగ రానిక్రొందలిరువాలు
తరుకులకుఁ దెంచమునఁ జూఁ దలఁకియఁ బ్రియ
సఖుండు చెంగట నున్ని నిశ్చయిని కీలఁ
గాంత సైరించి "యాయమగుంచుచుండు.

128

శ్రీ. తనపేణఁ బ్రతిఫలించిన, ననజాననఁ జూచి పౌఖ్యనాడిభిలోఁ బె
ప్పునఁ దేలి యార్తగతమున, నొసరించె స్విసుతిఁ దత్త ముష్టిహారణ

129

శ్రీ. పొలంతుకపేణి కుల్కి నిశే పువ్రువ పేరిట్ల నుక్కపేణజూఁ
జుగము మాళిఁ జందిరపుఁజందల నెప్పుడు గొల్పుచుట్లుగా
విలుపుటఁ కేసి చామరము నిచ్చును తానె భజించె పన్నియుం
దెలిసియుకాదె సారెకు నుతించు పుష్ప నియంత్రంకృత.

130

శ్రీ. నలినభ పుండు కన్నియ నొసర్వఁగఁ జెప్పినమించు లీదణ
బు నిష్ఠి పుంకణివశము ప్పియు నుంపి ఘటించె దురకా
చ్చుమున లక్ష్మమున్ర లసిశంబుఁ దనప్పునె చాకయున్న జా
ఫల మిగ్గమేనఁ దెల్పు కనుపాపల పేరిటి రంబుబ్బుబొమ్మ.

131

శ్రీ. శ్రీరాత్రి లింపగుం, గనయుతమిఁ గుమునివిఘ్నం కాంతనిరీయె
భవభయదికము లెంతయు, నవిరళగలిఁ జూపఁగా ననంతస్సూర్తి.

132

శ్రీ. జలజదళాక్షి నాప నడచంపక పూ నటుగాక యున్నఁ జెం
తల నెలకొన్న చారునయనభ్రమరగివీరయంబు చూచి న

గ్గల మగుకాతరశ్వమునఁ గ్రన్తుటి కోనులకర్ణపాలికా
కలితవతంసవర్షనవగంధవిశేషము లానఁ¹ బోవునే.

133

చ. జగములు గొప్పఁగోరి సునుసాయకుఁ డెత్తువసింపిటెక్కెముల్
మగువకపోలయుగ్గ మనుమానము లే దటుగాక యున్నచో
నగణితకర్ణకుండలసమ గ్రమణిప్రతిబింబకర్పణం
బగుచుఁ జెలింగునే మకరికాంకిత మై చెలువంబు సూపునే.

134

గీ. కమలనూలి సుధాకరుకండుఁగడపి, బింబమున దీనిమోముఁ గల్పింపనయ్యె
నలికమగ్రంబు పార్శ్వముల్లభుకుఁజెక్కు, లందుబింబాధరంబుబింబాధరంబు.

గీ. మంజుభాషిణికంఠసాహస్యము² వహించ, నల్లి ముగ్ధునునునోర్వ మయ్యెఁగాక
వార్ధిజాతసజాతీయవస్త్రులుండ, నాచరము గాంచు తెల్లు తదావకంబు.

136

గీ. మధువనంగతవిటనసచూజములును, బల్లవాల్మీకీ, ల్లి కాపాలికలును
సవతుపచ్చునె యీనలిసకలుభువన, శృంగీయభుజాశల్కల్లులకు.

137

చ. ఘురు పాకకృష్ణమూర్తి ఘురము ల్లగియక గిరిస్తై గోవింద
ర్ధన మొనరింప నత్యైఱఁగు దా నది చిత్తమె యందుఁ గొన్తుచూ
రనియెడుకృష్ణమూర్తి మరనామగళ్యైఱ దనప్ప గోవింద
ర్ధన మొనరించె దక్కుచభరాధరయుగ్గము నుబ్బ నెత్తుచుక.

139

చ. సరసవయో³ విభాతమున పారిగంధి⁴ భీనాభి రా
మరసకుటీరము న్నేడలు వంజులలోను⁵ తాళిరా. 10
భురతరవదనాయువులు సూక్ష్మతక్షిణులూగమాలికల్
పయనె రాలి లేక లగునైఱఁగి బొల్లు పోలిధంగముల్.

139

గీ. సుప్రతీకోత్తమాంగ మీనుకరిపిలుచు, గాకమున్న రిత్నాకరికాంచికాప్ర
యక్షిఁగనునేనితాంగకృత్తోరుసుకర, కాంచినకపుష్పరస్నా దిగకలుకొనునె.

గీ. కలమగర్భంబు లబుజంఘుల జయింప, నుల్లంబునిచ్చి కడవటఁబొల్లువోయి
రాలిపడికాతికంటకాక్రాంతిపొసె, బరిఁగు నెనినేకవిలు జగప్రకృతులకును.

4క. తామేటి వెన్నుగీచి న, తిమచిప్రపదములు నెరరె దివ్యోనుదిశా
సామజకరోపరికటి, భూమండలి యందుమీఁదఁ బోలునగుకతనక.

142

శ. ప్రమదవచంబులం దొరయఁ బంకజముల్ పసమధ్యసీమఁ జ
క్రములకు నింపుగాఁ దపముఁ గాంచుతటి న్నధుపాలితోడఁ బా

1. స - నోవునే. 2. ట - వహించి, యల్లి 3. వ - చిత్తమున, ట - విభాగమున.

4. ట - లోలేడు. 5. రావలల వెన్నునిటిచి.

- యమి మలినత్వ సుందియుచు హంసకనంగతిచేతఁ బాదసా
మ్యముఁ గని మించె నేరి కమలాత్ములనంగతి తిత్తవోవునే. 143
- గీ. అలరె వారిజనేత్రాపదాంగులీన, ఖాళి యానననసీమ నడరుసవ్య
విద్రుచులతాగ్రకోరకవితితి నాఁగ, నగ్రలాఠౌరసంబు సుమాసపముగ. 144
- క. అనుమాన మేల నిజ మీ, సనఁబోడియె యుక్తబాహునంకన యలనా
వినుకలియుచుగనుకలియును, మనమునఁ¹దలపోయ నైకమశ్యముఁగాంచెన్. 145
- శు. అనుచో నాలలితాంగి నొక్కచెలి డాయన్వచ్చి యోనెచ్చెలీ
వననానంతికకు న్రసాలమునకు నైవవాహికప్రక్రమం
బానరించం జనుదెమ్ము వేగ యన సయ్యో దైవ మీపాటిమే
లును నైరించగఁ బాలవంచు నుది నాలోలశ్యముఁ జెందుచున్. 146
- క. ఆపడఁతి యప్పు డతివిరి, తూపులచే డీలుచుడుట లో²బుట్టునకున్
దీపించుకుంకఁ జని పు, ప్పాపచయాసక్తిపై మనోంబుజ చుడరెన్. 147
- గీ. కైలాసు జతన మీకలునరాచలునరాల్ జీరుకుల్ వారు³రాజీరనయన
పాదాసభాన మీపరుచంపుచుచుంపుఁగనిమలుదాఁబువోఁగంబుకంకి
⁴మేలుప్పురంబుకుమ్మెరమంకగొద మంకటిలుపొదల్ దూఱుచోఁగలునకంటి
చిత్రేశు చూడు మీచిన్నారిపొన్నారి కేకీలాస్యము ల్గీరవాణి [మచు
యచుచుఁకనప్రాణసఖులు నెయ్యింబుమీఱ, నెచ్చరికఁబొనిచ్చులోతిచ్చన
నెచ్చనూర్పుచుఁగలఁగునునిన్నవగుచు, రామవిహారిం దెఱుప్పితారామసీమ.
- శ.మ. అరుణాంఘ్రిద్యులసారసీశ్వశనుధీహర్యత హర్యక్షదో
ర్ధరాధాశ్వతితాభృతామరికనంబాధ్యక్ష బాధ్యక్షమా
హరిణాస్కోహృషీకచోరకనిరాసారిక్ష సారిక్షమా
శరకోటిపరిపాటితాంతరిరంసల్లక్ష సల్లక్షణా. 149
- క. సంసారదూరసరణరి, రంసాధిగన్త్రశంసరాగహరిణనై
తంసికసంసన్నాసన, హంస మహోహంస పరమహంసచంద్రా. 150
- ప్రగీ. ధ్యాసకృప్తేనధీ గంభవిద్యానధీ, దానలక్ష్మీనధీ దాంతహృష్యన్నిధీ
మానభూమానిధీ మంజుభామానిధీ, ననంమోనిధీ సత్త్వనామోనిధీ. 151
- గద్యము. - ఇది శ్రీమద్దత్తాత్రేయ యోగీంద్రచంద్రచరణారవింశవంశనమాసాని
తనరసకవితారసోదాత్త దత్తనామాత్యగోచర్య మల్లినమంత్రిమర్య ప్రణీతం
బైనచంద్రభానుచరిత్రం బనుమహాప్రబంధంబునందుఁ దృతీయాశ్వాసము.

1. చ - ట - వివరించ.

2. రాజీరగంధి.

3. ట - మేలుప్పురంబిరసాలసాలంబు

• పాదరిండ్లు మాఱువో. 4. ట-లోలేదు.

శ్రీకృష్ణ.

చంద్ర భాను చరిత్రము.

చరుగ్ధాశ్వాసము.

- క. శ్రీధర శుభావతార ద, యాధారాధారిద్భిర్యోహర సతమన
శ్రీధన నయబోధన వి, ద్యాధిపలక్ష్మీసహాయ దత్తాత్రేయా. 1
- వ. అవధిరింపు మాసమయంబున. 2
- క. ఈరీతిసంచరించుచు, నారామవిహార కేవలముననుపి యై
యారామ యంతః జెంగట, మారుబిజారింబు లైనమాపులదండక. 3
- చ. చలునలు చల్లుగొజ్జంగులసందులఁ దప్పివత్తెక్కనోఁగులకొ
వలిపిరివచ్చు తేనె లిరునంకల జో రనుచోట దట్టమై
బలితపుఁదాపు లీనువిరిపందిరి క్రిందటఁ గ్రమ్ముతెప్పెరిల్
తొలఁకెడు కప్రపుంజవికెలో పెసియించినఁ దోడినెచ్చలుల్. 4
- క. వినయమున ససునయించుచు, నెనయనఁ జేపట్టికుముదీనకన్యకఁ దో
డ్కిని యేగి కేళికాదన, విరుతవిశేషములు విన్నవించుచు వేడ్కక. 5
- చ. చిలుకలకొల్కి చూచితివె చెంగట క్రొయ్యుదుఁ దేంట్లు చుట్టిరా
నలపువుసేరు గ్రమ్ముజూయంశ్రపుఁగింబములందుఁ జైవయం
బొలయుచు వ్రాలుచు న్నికుచము ద్దిగు నీవనలక్ష్మి గాజుచా
లులియఁ జెచుచ్చు కేలఁజేలువొందఁగ నమ్మనలాడ్డుకడజిక్. 6
- చ. కను అవమాత్రనిష్ఠులవికాసతృణాకృతు లిక్షుపంశముల్
గనుపుల ముఁద్రైముల్ గురియఁగాఁ దృణరాజములై ఫలోన్నతిం
దనరిన పూగము ద్దిమయుదారితకుం దగఁ బెక్కిముఁద్రైము
ల్చినికిసరీతిఁ బొల్చుఁగుహానిపతత్కళికాసహాసముల్. 7
- చ. మరుఁ డనురౌతు రాచిలుకమాపులకు నెవ్వఁ మానునట్లుగా
నురవజిఁ దేటికొంబొగల హోరను కెంజిగురాకు మాపుల
న్నిరుసులదిక్కుఁజూపి నడపించినఁ ద్రొక్కుచు వచ్చి శంకలే
కిరుగదనిల్చె మంజురతపేషలు మీఱ లతాంగి చూచితే. 8

- ఉ. ఊయెఁ నూఁగులేను నదమూనినమాత్ర నవీనరాగల
 స్త్రీయుతమై మునశ్రువులు సీధుకణంబులపేరఁ జల్కుచుం
 బూయక భృంగిగీతఁ ననభాగ్యము మెచ్చుకొనం దొడంగెఁ బ
 ద్దాయతనేత్ర చూచు మిది యర్హులు కాదె యశోకసంజ్ఞకుఁ. 9
- చ. ముదిత యొకర్తు తేంట్లు తను మూఁగిన నెచ్చెలిఁ ¹గాన క్తార్దయై
 కుమరుమెఱుంగునిబ్బరపుగుబ్బలనొత్తినఁ దత్ప్రయంగ్రహఁ
 భ్యుదితరసానుభూతిఁ జెలువొందుచుఁ గ్రోవి తదాప్తిహేతుష
 ట్పురతతి కిచ్చు మెచ్చి నిజబంధురిగంధరిజోవిశేషముల్. 10
- ఉ. నామజయీన యూచిఱుతసంపఁగిసౌతి పరుదయ్యె సంచుఁ నా
 లీమణి యెచ్చరింప నొకలేను ముఖంబుజ మెత్తి చూడఁగా
 నామహిజంబు పూనె నుమనోఽధకరాగనవృద్ధిఁ గాన నె
 చ్చీమహితాళిసంగ్రహణశూన్యుల కిట్టితెఱంగు చోద్యమే. 11
- చ. రమణియొకర్తు నప్పుచు మరందముఁ బుక్కిట నించి బోటిపై
 నుమియఁగ నేగె సమ్మగద యొండొకచెంతకుఁ బోక కేసర
 ద్రుమము మఱుంగుఁజేరె నది తోడన తన్మఖసీధుస్థిమై
 యుమియక మానె నే యభివోపగతస్రనవాసంబులఁ. 12
- చ. పనిత యొకర్తు కేళి పననాటి గతాగతఘ్నయై కరిం
 బుచుపఁగఁ దత్కరిగ్రహపహోష్ట్యలమై ముదితద్విబాపశీ
 ఘననినదంబు మీఱ²సహకారిశిరోమణి వేల్చెఁ గంట నూ
 తనకిసలానలంబున నుదారిమరుచ్చ్యుతనూనలాజముల్. 13
- ఉ. ఏలకితివయుయ్యెలపయిం జెలి³యూఁగ నొకర్తు లీలతో
 నాలతి సేయఁగా విని ప్రియాశము పూపురదాన నించి యు
 స్థిలిత సీధుబాష్ప మయి మెచ్చులఁ దేలఁ దదగ్రసీమ మ
 త్తాళియుఁ బాడెను న్వీను మదాంధులచెయ్యలు హాసయోగ్యముల్. 14
- చ. అనన్యశధీఁతాధికమగ్నాప్తి నుదృఙ్గణు లిద్ద టుల్లన
 ద్రనకళికోపలభికయి రాయుచుఁ బల్కు సమీరణోన్నమ
⁴త్ప్రసవితశాఖకాంచలకరంబున వాద ముడంచె గోఁగు వె
 క్కన మగు టింతునై తుర⁵యగంధనువర్ణనమగ్రతానిధుల్. 15

1. బ - గుఁచకార్తి. 2. చ - ఘనసారి. 3. శ - నూచుచునోర్చు. 4. బ - త్ప్రసవ

చ. చలువలుచల్లునీచల నిజశ్రమ మార్చిన మెచ్చి చూచుతో
య్యలి నలరించె వెండియు శుకాలసనాలఘులాలనోక్తిసం
కలపముతో మనోజ్ఞతలకంబు నృదుచ్చపవీజనంబులన్
లలితమరంద సేచసముల్ ఘనసారిపరాగచర్చున్.

1-6

ఉ. కేకినకొట్టి యొర్తు గిలిగించిన నొక్కవిలోలనేత్ర లీ
¹లాకలకంతకూజితముల న్నగఁ జెంగట నున్నపొన్న లీ
లాకలకంరకూజితముల న్నగుచు న్నుమనోవిజృంభితా
నేకవిలాసము దైలిపె నిట్టివివో పురుషానుభావముల్.

17

ఉ. సారెకుఁ బూల కోర్తు తను సన్నలఁ దిట్ట నొకింత వుచ్చని
ట్టూరుపు ధూపము ల్బృకపికోత్కరినాదము పంబమ్రోతయుం
గా రతిరాజు సేర ననగంధపహారులసిందువారె
ఘాతుచిరాక్షి లోలదళిక్రైకయై సిమూడఁ గంటివే.

18

క. అని పలికి కురులు బిగియిం, బనుపటిచి చెఱంగుఁ జెక్కి పయ్యెద లొడిగా
నొనరిచి యొండొరు మీఱన్, ననజాతులు కుసుమహరణవాంఛాపర లై.

సీ. కొమ్మ యొక్కతె చేరి కొమ్మ వంచినఁ గోసె నలరుఁ గ్రొన్న నలొక్కయలరుఁబోడి
కలికి యొక్కతె తేటి కలికి గొందులు దూఱ నతివ్యర్థగతి నవ్వ నతివ యొర్తు
బాల యొక్కతె పూవుఁ బాళకై గీలించి యాన నొక్కతె దాని నానయిడియె
ముదితయై మొగడలుముదితయొక్కతె రాల్చి జెలువందఁ గాఁ నేతెఁ జెలువయొర్తు
వెలదిగురి వెంకపాద లొక్కవెలదిసూప, రామణీయకనిధి యొక్క్రామపటచె
నిట్లు వనశేఁజి దేలుచు నిందుముఖులు, సరిసవాచావిలాసంబు నెరపువేడ్క.

రగడ. నెలత ² నెమ్మి నెమ్మిఁజూపె నీకు నీకుజాళినీడ
నలయకమ్మ కమ్మదావి నలరు నలరుబంతులాడఁ
గలయ నీడ నీడగాదు కదలి కదలికడకు రమ్మ
వెలది నన్ను నన్నువిరులు వేడి వేడిమాటచిమ్మ
వనిత రాదు రా దువాళి వలదు వల దుపవనసేమ
శనలు గోర గోరి జీర నాన నానవెట్టె లేమ
తమ్మికంటి కంటిఁ బొదలఁ దారుదారుచుండు ముందు
కొమ్మ మావి మావిననలు గోయగోయటంచు నిందు

కొలది గాదు గా దురాశ కొమ్మ కొమ్మనంచుజోక,
 గలకఁదిట్ట దిట్టవైతి కన్నె కన్నెఱుంగలేక
 రమణి ననకు ననకుఁ జేర రాఁగ తాఁగవగుచుఁ జేసి
 నమరుతావి తావిదా గయాళి యాళి గొల్లలాడి
 ముదిత మూలమూలఁ జాల ముడుపు ముడుపునగల పూలఁ
 బదరనేల నే లతాంగి పట్టుపట్టు జేనువాలఁ
 గనిరి లలన లలనవాచ్రుకలిక కలికచ ల్లడంగఁ
 గనలు కలికి కలికితేఱ కావికావికనఁ గడంగఁ
 గొఱలి వీడవీడనేల గుట్టుగుట్టు నలులమొనల
 నెఱయ నింపునింపు నిచట నెఱత నెఱత తఱకుననలు
 అతివ వట్టి వట్టివేరు నాడనాడ వైచె యేల,
 సతులతరమె తరమెఱుంగ సరస సరసముడిగి బాల
 సావి నిక్క నిక్కగాదు చాలుఁ జాలు ¹దఱుగువళులు
 తావివండ దండమాకుఁ దమకతమకమూనువళులు
 క్రోవులేమి లేమిఁజెలులు గుండ గుండరదనయులుకఁ
 ద్రోవగట్టు గట్టుచాయ తోపుతోపుముక్కుచిలుక
 నంగమలయ మలయపవన మానిమానిని వడదేరెఁ
 జెంగునీకు నీకు ముద్దుచిలుకఁ జిలుకఁబిలువునారె
 కింక మాను మానుపంబు గెంట గెంటసంబులేల
 కొంక కేల కేలఁబూని కొంటె కొంటె పూవుఁబూల
 జగడ మొల్లమొల్లకెట్టు చనవు చనవు బలిమితోన
 నగిన మేల మేల యని పెనంగ సంగభవునిమాన.

21

—♦— జలకేళీవర్ణనము. —♦—

- క. అని చెలులు సుమావచయం, బొనరించి మరందకణము లొలికెడులతలో
 యనఁ దనువుల నునుజెనుగులు, చినుకఁగ జలకేళీనక్తచిత్తాంబుజులై. 22
- క. ²నరసీధుమత్తమధుకర, దరశీర్ణనవీననళినదళమిళనకళా
 చిరశీలితశరళికర, భరిశీతలసరసిఁ వఱిసి ప్రమదలు తమలోక. 23
- క. గరుడనిలాహతి సుమరజ, మిరుగడ రా నడుమ భృంగ మెనఁగె న్నరసీం
 దిర దాల్చు కమ్మబంగరు, సరిపెణఁ దగు తేటితాళిచాడ్చున నుదతీ. 24

- చ. చిటునునుజేందొవల్ చికిలిచంగ్రిక పై పజపు, ల్పరాగముల్
పఱచిసపైడివ్రాతవలిపంబులు, పాయని జంటజక్కవల్
కుటుచతలఁడబిల్లులుగఁ, గోమలి యిచ్చటఁ గాననయ్యె నె
1త్తఱు లలరాజ²హంసననితాతతి దూఁగెడదోలలో యనఁ. 25
- క. ³బలిసర్పదావోరేంద్రో, పలఫలకకవాట మనఁగఁ బరఁగె సరసి యూ
ర్పులు గందపట్టియలుగాఁ, జెరుగు సరోజములు బిగువుచీలలు గాఁగఁ. 26
- క. అలిగర్చకుమునముకుళము, పలిజక్కచమేనుసోకి వడఁకుచు నంత
న్యోసితతద్రుతిసలరెఁ, గొలంకుసిరిచంట సకినె కులికె ననంగఁ. 27
- క. సూసయుతనాళమానస, మాసం గ్రేంకార మొక్కహంస మొస ర్చెఁ
మానిను లట రా జుభగ, సేసలకజేఁగింప సఫిరిసేసె ననంగఁ. 28
- చ. అని కొనియాడి కొమ్మలు శయంబులఁ బూని సన్నర్థవాక్యముల్
పనుపడఁ గోక లూడ్చి ⁴కరపావడ లంట బిగించి సొమ్ము లొ
య్యన సడలించి యొండొరులయంసము లూతలు గొంచుఁ జొచ్చి రిం
పున సరసి స్థరుం డొఱులు పుచ్చిన కత్తులఁబోలి బిత్తురుల్. 29
- గీ. చెలువ లప్పుడు నెలకొన్నసిగ్గుచేత, వక్షములఁ జేచిరి కరస్వస్తికముల
నెగసిచనుజక్కవలఁగూడియేగుననుచుఁ, నవరిచనుజక్కవలనంటఁబట్టిరనఁగ.
- ఉ. కొండొకపాచుపుంగొమరుగుబైవ యొస్త్రు కొలంకు డిగ్గుచో
నండకు వచ్చినట్టి చెలియంసము చేతులఁబట్టి వ్రేల లో
నిండినభీతి నాళకళ నేర్పుటకై చురరాచయొజ్జ కో
దండము వైచెనాఁ నఱుటదార్కొనుకైచడి వేసి తూలఁగఁ. 31
- క. చెలువలు సగిసీజుముగ, నిలిచిన లోఁ గన్నుగవలసీకలు దోఁచెం
దెలిచెక్కుజందుకుకై, తలఁకుచు నడుగంటు నచటితమ్ములరీతిఁ. 32
- గీ. చెలులు కొండలు తమమీఁద జలముఁ జల్ల
మగున లొకకొండ అవి కేల మగుడ నాని
రలఘుజఘనాభిఘాతార్తి సరుగుదెంచు
సలిలముల కిచ్చి రథయహస్తంబు లనఁగ. 33
- చ. నెలఁత యొకర్తు నెమ్మెగమునీడ నవాంబుజమంచుఁ గైకొనం
దలఁచి కరంబుసాఁచుటయుఁ దత్కరముం బెఱతమ్మిరీతి నం

1. చ-తరగలు.

2. ట-హంసకవితానము.

3. ఇదియుఁ బైదియుఁ బ-లో లేవు.

4. క-క సెసావడలు.

దలరిన నొందు రెం డగుట యద్భుత మం చొక ప్రోడ నచ్చెలిం
బిలిచి యెఱుంగఁబల్కె నది మేలమునం దనుఁ గేరి నస్వఃగఁ. 84

సీ. కల్లాలమున నన్నుఁ గదిసి యిఁదుటకు నోయుద్వేలకచజాల యోలయోల
నూటిఁగొ మ్మాని నాసాటిప్రేయుటకు నోయుల్లోలకరనాళ యోలయోల
చేపట్టి నావెంటఁ జేరి పట్టుటకు నోయుద్దామకటిసీమ యోలయోల
బగలేకనాతోడఁ దడవుక్రంకుటకు నోయుజ్జ్వంభకుచకుంభ యోలయోల
యోయువిద యిందు రాకున్న నోలయోల
యోచెలియ యూఱకుండిన నోలయోల
యోసకియ యెందుఁబోయిన నోలయోల
యనుచు నుద్దులు గూడి పోరాడి రపుడు. 35

చ. తరఁగల డాయుచున్ మొగడతమ్ములు గోయుచుఁ గేరి త్తిట్టుచుం
గరములు వట్టుచు న్దునిఁగి గ్రక్కునఁ దేలుచుఁ జాల సోలుచున్
దరులకుఁ జేరుచుం దఱుముగంటల దూఱుచు నీట యువ్వచున్
దొరకొని నవ్వుచుం జెలులు తోయవిహారనితాంతతాంత లై. 36

సీ. కరిహస్తసాదృశ్య మిరవుకొల్పుటఁ జేసి తొడ లార్చభానంబుతోఁ జలింపఁ
గదళీచ్ఛదావవ్య మొదవఁ జేయుటఁ జేసి నిలుపున నుదరిము ల్నిక్కుఁ జూప
మోమనర్పణనామ్యనుబరించుటఁ జేసి మెఱుంగుఁ జెక్కులు కెంపుమిసిమిఁ బూన
జలవ¹ సాధర్మ్యంబు నవదరించుటఁ జేసి విష్ణుగొప్పలు సయోగృప్తి నెఱప
హస్తీకుంభోపమానంబు లగుటఁ జేసి
చన్నులు నఖాంకురాంకుశక్షతులఁ దెప్ప
నంబుకేళిక చాలించి యులసగతుల
సరసి వెలువడి తత్తీరధరఁగి నిలిచి. 37.

చ. చలువలుగట్టి తొంటి నుచునాగభము ల్నిలుచక్కిఁ గ్రమ్మఁగా
నలకలు చిక్కు²వుచ్చి తడియాటిచి కొప్పులువెట్టి వువ్వనం
డలు గయిసేసి చాలమ్మగనాభి తనూభతలందుఁ బూసి సా
మ్ములు ధరియించి లత్తుకలు మోపులఁజేర్చి వయస్య లందఱున్. 38

క. ³లీలావన⁴జలవిహరణ, కేళీకృత్యంబు లెట్టకేలకుఁ గలఁకం
జాలించి యుచితరచనలఁ, గూలంబున నున్నయట్టికుముదినితోడన్. 39

1. చ-సౌందర్యంబు. 2. చ-దీప్తి. 3. ట-లో నీపద్యము లేదు. 4. చ-విహరణజల.

—|| కుముదిన్యాదులు మన్మథపూజఁ గావించుట. ||—

- గీ. ఓలతాతన్యో యీవసంతోత్సవమునఁ
గోరి మదనుని బూజించుకువలయాఁ
తనకు వసుకూలుఁడైనట్టి ధవునిఁ గూడి
చెలఁగి మనుఁగాన మనము పూజింత మనుచు. 40
- సీ. వలగొన్న గొజ్జంగియెలదీ వెమగులున కనదు మొగ్గులు¹ పిల్లనములుగాఁగ
గొప్పకప్రవసంతిగుమురుటుప్పరిగెకుఁ దెనులునాకులు కేతనములుగాఁగఁ
బ్రబలినసురపొన్నభసనేశ్వరమునకు సుమపాంసువులు వితానములుగాఁగఁ
బొదలినగురివెందపూఁబొదచచికెకు సమదభృంగములు ధూపములుగాఁగఁ
దనరు విరిదోటనగరిలోఁ దావిమావి, జగహజారంబు నెడ ఘనసారవేది
కర్ణికాసింహవీర్తిపైఁ గలువజేకు, పట్టుజముకాశ మనువందఁ బఱచి యందు.
- గీ. చిగురుపటమునఁ బూఁదేన మొగడకణికఁ
గొలుపుమెఱసిన మరు వ్రాసి శోభుండు
రలివసంతుల వ్రాసి తత్పాంతసీమ
భ్రమరకీరపికాదుల వ్రాసి నిలిపి. 42
- క. బ్రాతృమధురాధర ల, య్యత్యుశరాసుం బ్రసూనహేతిదళితఫా
లాఁకు నుచితోపచారివి, చక్షుణై పూజనల్పి సమధికభక్తి. 43
- ఉ. దండము నీకు సామిరిచితప్రమదేశశరీరి మోడ్పుఁగే
లండజరాజగామిహృదయంగమవిక్రమ సంసంబు దో
ర్దండయశస్సమాశ్రయపితామహవక్త్ర జోహారు నూనఁ
దండవిలాసవీక్షణవిధానధురీణసహస్రలోచనా. 44
- ఉ. సాయుధుఁడై త్రిపుండ్రధరుఁడై నిటలాఁకుఁడు గాడ్పుసోఁకులం
బోయెడు నొండురెండు² పురము లైగనేయు టిదేమివిత యే
యేయెడ నేకపుండ్రమువహించి సమస్తజగత్సృజంపముల్
మాయఁగఁజేయు నీయెదుట మన్మథ మానవతీభయంకరా. 45
- గీ. చెలువమున నీకుఁ దమ్ముఁడై³ చెలఁగువాని, ననఘవిక్రమహరిసూతి యైనవాని
గనుఁగవకుఁజంద్రభానువైతనరువానిఁ, గుముదినీకిభర్తఁగాఁజేయుకుసుమవిశిఖ
- క. అని ప్రార్థించుచుఁ గుముదినీ, గనుఁగొని మదనునికి వినతి గావించుమనఁ
మనమున లజ్జయు నలఁతయుఁ, బెనఁగొన నొకరీతి మ్రొక్కి బిత్తరికలకఁ.

—H• కుముదిసీవిరహవర్ణనము. —H•—

- చ. కలయఁగ మ్రోయుకోయిలల కాకలికాకలనాద మచ్చటఁ-
నిలిచి సహింపలేక బలు నెవ్వగ నుల్లము తల్లడిల్లఁగా
నలసకటాక్షపాతముల నాశిజనంబులవంకఁ జూచుచున్
నిలయుముఁ జేరి యేమియు¹ మనీషకు నింపమిఁ జింతఁ గుందుచున్. 48
- చ. గొడఁగెడుపావురాలరొదఁగూడి స్రుతిధ్వను లిచ్చుకెంపుతా
గొడిగెల వ్రేలుబంగరిపుగూఁడలఁ బల్కెడుచిల్మిచాలుచే
నడరు పసిండియోవరులయంత్రపుబొమ్మలు మీటు కిన్నెరల్
గడుసుతిఁ గూడి గమ్ముచునఁగాఁ దగు సాధముఁ జేరి యచ్చటన్. 49
- చ. చికిలిపసిండిచాయఁని చిత్తరుపన్నియవేల్పురాచతా
సకినెలకోళ్లతోఁ దగుకుఁజాయల గుజ్జరినేతపట్టెతో
రకమగు నిండుచంద్రిక ఖరాళముతో హురుచుంజిపాన్పుతోఁ
జకచకలీను కప్పరపు² జప్పరమంచమున స్వసించుచున్. 50
- సీ. పలుమాలు రాచూలిఁ దబిపోసి బెడివంపునిట్టూర్పుగాడ్పులు నిగుడఁజేయు
నిట్టూర్పుగాడ్పుల నిగుడఁజేసి మెఱుంగుకన్నుల బొమ్మముల్లిచ్చుఁజేయుఁ
గన్నులబొమ్మముల్లిచ్చుఁజేసి యనంతకంఠరాజ్యంబే³ జింతసేయుఁ
గంఠరాజ్యంబే³ జింతసేసి మనోంబుజమునఁ గోర్కలు కొనసాగఁజేయు
సరవిమైఁ గోరుకులు గొనసాగఁజేసి, కలయ విలసంతఁ నంతంతఁ గళవళించు
నిట్లు కుముదిని యానంగహేతిహలహ, లార్చి సైరింపఁగాలేక యాశ్చర్యోన.
- ఉ. ఆయెలమావియోవరుల నాననమాధవికాలతాగృహ
చ్చాయల నాసితాభకృతశయ్యల నాకమనీయదేవతా
నాయకరత్న కేళిసదనంబుల నా³విరిచప్పరింబులం
బాయక యాతనిం గదిసి భాజకేళి ముఖంపఁ గల్గునే. 52
- సీ. పాదాబ్జముల తొట్టుపాటు నేమనవచ్చుఁ జెఱిచె గొబ్బునఁ జింతఁ జేరనీక
నినుపారఁ బాఱుకన్నీటి నేమనవచ్చు నొంచె గన్నార వీక్షించనీక
వడఁకొందు మై పరవశత నేమనవచ్చు గనలించె బలుకులు వినఁగనీక
⁴యుజ్జగింపఁగరాని లజ్జ నేమనవచ్చు నడచె గేలునుగేలు నంటనీక

1. ట - యునునింపులుగావిని. 2. క - మంచముపైమహోన్నతిక. 3. ట - వలి
చప్పరంబుక. 4. ట - బుజ్జగింపఁగరాని.

మనసెఱుంగనిచెలియనేమనఁగవచ్చు, బిలిచెమఱిగొంతతడవందునిలువనీక
యనితలంపఁగఁ జింతాలతాధిహాధ,దర్పకదశాంకురమ్ములు దలముకొనియె.

చ. తనువున నిండి కాలుకొను¹ తాపమునోకు సహింపలేక జే

వన మతిశైశ్యకాంక్ష నీజవాసము ప్పొప్పి కర్ణకూపశీ

లనసరనప్రఫుల్లకమలద్వితయంబున విశ్రమింప వే

గనటకువచ్చెనో యనఁగఁ గన్నులఁ బ్రాణము నిల్పె² లేమట. 54

శా.ఆలజ్ఞావతి³ నంత నొక్కచెలి డాయ న్పచ్చి యాశ్చర్యదో

లాలీలాలనచిత్తయై యకట యేలా వచ్చె నీ⁴నంత యీ

నాళీకాయతనేత్ర కంచు మదిఁ జింతం జెంది తద్దీపదీ

నాలాపంబులచే లతాంతశరబాహాప్రాప్తి నూహించుచు. 55

చ. అలకలు గూడదిద్ది సరు లల్లన చిక్కెడలింది జాలుగా

నొలికెడు బాష్పము ల్లుడిచి యెయ్యనఁ బయ్యెనకొంగఁ జేర్చి సా

మ్ములు సవరించి ఘర్జజలము ల్దొలఁగం దడియెత్తి యెత్తి తో

య్యలి నెవఁజేర్చి చేర్చి కరుణాకులగద్గదనిస్వనంబున. 56

చ. చెలియ యిదేమి నేడు గడుఁజిత్రము నీరు తెఱంగుఁ జూచినం

దలఁపఁగరాని బెట్టిదపుఁదాపము హాపము వింతకోపము

నెలకొనినట్లు తోచె నిది నిక్కము దక్కులు పల్కనేల నీ

కలఁకకు నొందు కారణముఁ గానముగా మదిఁ జింతనేసిన. 57

నీ. దగర తేఱులకప్పుపగఱనీటుఁ గప్పు వలుద పెన్నెఱిగొప్పు వదలెనేల

మెఱిపునక్కులఁ జిక్కునఱపు తెక్కులనిక్కు లలఁతినిద్దపుఁజెక్కు లడలెనేల

చలువోచాయలఁ జేర్పు కలువపూవులనేర్పుఁ దెగడుకమ్మనియూర్పుదెలెనేల

పసిమి తీవలమించు⁵ మిసిమిరేవలమించు నలపుమైఁ గ్రొమ్మించు వాడెనేల

మొగడతమ్ముల జగినేలి పొగడఁజాలి, నిగుడుచన్నులఁ జెమటలు నింజెనేల

తఱుకు బేషిసకవచాయఁ దఱుకుఁజేయ, నేర్పుకన్నులఁ గెంబాయ నిలిచెనేల.

ఉ. గో మగునీమొగంబు గనుఁగొన్నను గ్రొన్ననవింటిదంటచే

బాములు నోమినట్లు గనుపట్టెడు నిట్టియెడ న్నఱుంగు లిం

కేమిటికే మిటారి తలఁ పెల్లను దెల్లమి గాఁగఁ దెల్పవే

యామకరాంకు నైనను జయంతునినైనను దెత్తు నిత్తెఱి. 59

1. చ - తాపము నైఁపఁగ లేకయంత. 2. ట - నొయ్యన. 3. ట - నొక్కనాఁడు.

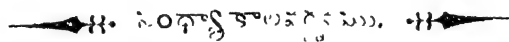
4. చ - ట - చింత. 5. చ - పూవుల. ట - లావుల. 6. క - ట - నుసిమి.

చ. అన మది మట్టు పెట్టికొని యల్లన పయ్యెడఁజేర్చి దీర్ఘలో
చనములఁ జాల ¹బాలుకొని బాతెడు సశ్రులు గోర మీటుచున్
విసతముఖాబ్జయై మిగులప్రేలిన కొ ప్పొక కేలఁ జెక్కి చి
క్కనిసెగఁజల్లు సూగువులు గ్రన్నఁ బదాంగులి సేల వ్రాయుచున్. 60

ఉ. ఏమియొకో యెటుంగఁ జెలి యే ముచు గేలిసంబులోనికై
యానునిసాంపుఁ జూడఁ జనినప్పటినుండేయు డెంక మాకులం
బై మననీని కాఁక కిని సయ్యె సటన్న నొకింత సప్రవచుం
గోనులి యిప్పుగా మనసు కోరికి తెల్లమి యాఁచున్ నెంతయున్. 61

౩చ. అని చెలి వెండియుం బలుకు సంబుజనేత్ర వనంబులోన నీ
కనుఁగొనినట్టి యాకునును కాంఁసమానుఁడు వీరనేనునిం
జెనఁగొని యుండు నెచ్చెలినుమీ యిది యేమి దుఁకంపకృత్యమే
మనమున దీని కేల పలుమాలును గుండెన వేనుగల్గెగన్. 62

చ. వనిత తలంపులోని వలనంతఁ దొఱంగినప్పు యిప్పు డే
జని మనవీరనేనుచెలి జన్మము సంశయము నూనుఁ బేను న
ల్లను సవిశేషకీటిఁ బదింపంగ గాఁచి నన్ని నంక నీ
వనివీరజాలు సందుఁ గొనిలంపన నొఱుఁడ బల్కు నగ్గఁకై. 63

క. పగటిసెగ నెరిలి పంజరం, డిగిలు ప్రసాదంబులు నడి ప్రస్థులు పు
నిగుడ నుల్కించుచును, దిగిదిగయని ¹క్రమ సూఁగునీవియ వోలెన్. 64

చ. ఇనుఁ డపరాద్రియం దొఱగ నేగడిచోడఁ బయిగాజు పచ్చుటలో
²గనుఁగొనుఁ డెంచు నున్నతఁకలంబులు సందులఁ గోవురంబుగా
నునిచిచుట్టి పుంశ్శబ్దముల మోయి పుంశ్శబ్దంబుగ నీనుటన్
నననమశాఖలం దొగినినప్పియమెంపలు నిల్చె సయ్యెఁగన్. 65

మ. దినుట్టి జనకాశ్శబ్దంపహరణోన్మేలింబిం దెచ్చు న
స్తవగేంద్ర ఘోషగాద రేశ్వరుని భావస్థితిబ్రంకంబు నా
తనతాగావరికాలనీరపతి యాంధ్రవ్యంబుచే నుల్లసం
గినుకం బద్యతనన్ ³రాగములమూర్తి- న్నించె సంధ్యాగుచుల్. 66

1. క - బాలుకొనఁజాతెను. 2. 'బ - బాఁడఁ గాఁక నన నున్నటి. 3. 'బ - లో నీరవ్య
మునను మాటుగా "అనిన" యని పాఠము గలదు. 4. చ - క్రమసూలనీవియ. 5. చ - తన
గోనునంచు. 6. చ - 'బ - కొనిలంపన్నియ. 7. 'బ - రాగ మూర్తి.

1. నీ. పరిణతామృతపాతనపరసగంబుల బుట్టెన ప్రవాళపుంజ మునది

విలహంతి జల్లున్ పేగ నల్లుని యినుం బ్రాశ్చింప జనుచన్ ర్వి యనంగ
దొనలచ్చి నిభుండు వేళ్ళు పరింపరా మ్రొంగ బన్నిన కేంపుచప్పుర మునంగ
నలుపుమహాతపాశ్వయము గా మోసపు తరుస సౌదామనీధామ మునది
విష్ణుపదసన్నుండును దమోద్యోపేయు గు
హంసుం డలచాగుడీప్రప్త్య నెనోకోప
మడలెన నంగ్రోభిలో డాన మాడిల పురుగు

దంపతి : 1. గామిశాలిగాఢ కనక సంకర్ష.

67

చ. తమము లినవ్యచాయః బుద్ధిము లై యభివృద్ధియనం

మూ గదియంగచచ్చి యుచితకర్షి : ౨. సజకర్షకాక
పమునకు మూగఁ గురులు పుష్పంబుజమ్మిం బట్టె బే
జముగల మేటిబోటున నెన పులికాపుల కులవం బుట్టె.

68

నీ. నారుకష్టా క్షేపర మూగు మదింకి నలె బవ్యతాచాగ్నిం బలుపుకుకం
దమ్మచెంగిలు బ్రాహ్మణుం డాచార్యుం డ్ద్యుమోలించె మునుచ మాంబుకం
లన గాంతగాళి ముగ్ధుల బ్రుద్ధుల నాకాక కులనా క క్షేమ మానుకరణి
మగినితీరునునానె ముగిలె నులు పుష్పంబుజమ్మిం బట్టె బులికాపుల కులవం
పరసపిశీనీమలంబం బుకాక కులనా క క్షేమ మానుకరణి
లోఁగిళ్ళు కాంతిం బు కులనా క క్షేమ మానుకరణి

నీ. ఘనమంపర లివి గాఢోలు గాఢులను బులకంబుల న్ననుగు బుట్టు
గిహా మాలిగ లివి గాఢోలు గాఢులను బులకంబుల న్ననుగు బుట్టు
గంధేధులు బేల గాఢోలు గాఢులను బులకంబుల న్ననుగు బుట్టు
గిరిశిఖారుము లివి గాఢోలు గాఢులను బులకంబుల న్ననుగు బుట్టు
లనగ హరితనుహంబునుహంబునుహంబు, హరితహంబునుహంబునుహంబు
హరి గాఢోలు గాఢులను బులకంబుల న్ననుగు బుట్టు

చ. ఘనమంపర లివి గాఢోలు గాఢులను బులకంబుల న్ననుగు బుట్టు
లినితర బులకంబుల న్ననుగు బులకంబుల న్ననుగు బుట్టు
లనగ హరితహంబునుహంబునుహంబు, హరితహంబునుహంబునుహంబు
దూరె నల్పశిఖారుములై తిగులై కాచుకుం.

71

1. అ-లో-కే. 2. క-చాగ్నికాంతింబులను బులకంబుల న్ననుగు బుట్టు
3. అ-లి-కే. 4. అ-లి-కే. 5. అ-లి-కే. 6. అ-లి-కే. 7. అ-లి-కే.

- చ. ఇనకర తావత్తయగునిం ద్రదిశాసతికాక దీతి మో
మున నిడునూతనాన్యతనముజ్జ్వల మా పటికంపుగిండి¹లా
గున నెలదోచె దోచె బయిగ్రొందొగ రప్పుడు నెమ్మితో² నిశా
వనిత మటుంగుచట్టిన రువారపుం జంద్రికపానహో యనన్. 72
- మ. పోలుగెంప స్తులం గింపుమై నలుది తోడ్తోఁ బ్రాద్విశాతనివ్వి గ్రో
న్నెలయన్ పాపని దానవంబు మును గన్నీ రు బృహ నూత్తుర
త్తులు మించెం బిదప నివృత్తసలిలంబు బుర్రెనా వెన్నెలల్
నలువొందెం బయి దృష్టెనొ ట్టనంగం జహ్నుం బొప్పె నీలద్యుతిన్. 73
- నీ. విధుడొట లోకైకవేద్యంబు గావింప శ్రీనశ్చచిహ్నంబుం జేర్చెననంగ
సోమాభిధానంబు సున్య క్త మొనరింప నటుతం గప్పుధరించి నటలెననంగ
బద్ధాననుం బొటం బ్రకటంబు గావింపం³ గలహంసం జెంగట నిలిపెననంగ
ద్విజరాజవిఖ్యాతి నిజముగానొనరింప హోమపావకరత్న నూనెననంగ
నబ్బనామంబు సార్థమై యతిశయిల్లు, మత్తమధుపంబుం జెంత ననుర్రెననంగ
సంకసంయుక్తుడై చెలువందె నపుడు, కమల⁴గన్వివిదారి రాకావిహరి. 74
- చ. నెలకొని రాజు తేజములు నించుచురాఁ గుమున⁵ ప్రచారముల్
చళములు విచ్చియుం బొగడదాల్చె దళంబులు వేయి గూర్చియున్
వినిసనమొంద వయ్యె సరవిందగణంబు లినుండు నిల్వమిం
నలంబు బలప్రచారములు ధారిణి నీశ⁶ గుణానురాపముల్. 75
- చ. విరహముపై గరాస్త్రముల వే నిగిడింపఁ గుంగి కందు చ
కైరివిలుకాడు వెక్కినపుంగిన్క దొలంక మృగాంకబింబమున్
విరివిలుదుట్టుగాఁ దివియ వేములు వాలు గగియసీధుశీ
కరములకైవడిం దొడఁగె గాఢానుపారతుమాం వారిముల్. 76
- నీ. కలువకోప్పెరలజక్కవయూర్పుసెగఁ గ్రాంగునులి వెచ్చ⁷ పూఁదే నెజుకమాశి
రతినిండుబాబిల్లి తళుకుబొక్కపములోపల మించుచలిమంచు⁸ నెలువఁబూని
నిరిబొండు పల్లెపూబరంబు నెత్తావి జడియు పువ్వుకిగంధవడి యలంది
"చిలుకునీరుదొలంకఁ దెలివొందు నొచ్చుపల్లెరంబులమోల బంతిసాగి
యంగుఁగొనరిండ్లముంగిల్లవలపుకలన,⁹ నలయుజవరాంప్రక్రల్పిన్ను చెలులఁ
పండు వెన్నెలచిలువాలవాయనంబు, లారగించెఁజకోరరాజాన్వయంబుగ్రూడి

1. చ-ట-బాగున. 2. క-దిశావనిత. 3. చ-నలహంస. 4. చ-గర్వాపహరి.
5. చ ట-ప్రసాదముల్. 6. ట-రజానురాపముల్. 7. చ ట-పూనీట. 8. చ-చలువ
లూని. 9. చ-చిలువనరు. 10. చ-నలరు.

¹ సీ.బలిధామ మొనసిన బట్టి ఒంధింపడే చీకటి దళమేది చెడరెగాక
యవపులు బలిసింపడచడే నీక ప్రకంపనాకులృత్తి గాంచెగాక
రాజు చేరిన గానరము మాస్పదే యంక మవినిశ్చితాకృతి యయ్యెగాక
దుర్గేశుండు డాటిన దురహుదే యుకప్పు మదమేది కదలక యొదిగెగాక
రోదనీపూర్ణవిధుపాగరోచమాన, విమలధారావిశేషమై వెలయు దీని [చ.
మహిమచేదూర వెను శేషమలిసగుణము, లంగ వెన్నెజగమౌనాశ్రమం

—••• వెన్నెలచవము. •••—

వ. వెండియుం బుంధీకీధ వాంఛించునం దంతంపంబుగా నింపఁపండునెన్నెల
² బిరుదకస్తూరితోడ జక్కలను జొక్కపుటరచిరులు సలగొన నునిచి తావి
గట్టిన నిశాకాంతుండు చువంపుల నీరి నగు తెల్లగంపవడి బగలు
గగనమున నిగిడిచి సెగలంబుమీస లాలిక సడలి బిసకునుమరమును
జమరి పుర్రోచసియచుచొరచే చలువనొకొన మై నెల్ల జల్లికొని మొల్లం
బుల నుల్లపిల్లి మజ్జియు దొడ్డి చురగా నశాసముచితముగా శీతల శీతకర
శిలాసంబుగా శాంతి నమిలండును మంతులమాకంధశస్యంధమానేం
దీరులంధధారాసంహారముల దేలి యెలలాడుచు నెల్ల జల్లినిరియు
నొక్కొత్తజంబుల బిల్లిపు లాడుచు, నుత్ఫుల్లముల్లికామతిల్లికావేల్లిత
నల్లకీడుమంగలంగులంగి డొంగిలిన్రుచ్చు లాడుచుం బిసళించి మ
జ్జియు నెలుకం గలయికలకుం బలపని చేలున కీర్తితములు గిలుబంపలంచు
చేలుపున జాలకంక యంగుల వేళించి తలిరుగుమురుల సింహు నికలు
విరియించు నెల్ల సీమలసంధులు దూతి గగనావతరణశ్రవంబు సవన
యించునడుపున జుప్ర శాలావిహారలోక గాలక పోలభంకంబుల నధిపసిం
చి, కనయెడలి యశల జక్కనచేలునలయగన్ను సెగల నొగిలి సెగమాన్పు
తేటంగుల బుంధింపంధివనాపిన్రం కాంతాకుచాంత నిర్వాంతస్వ
గంబులాని, మజ్జియు, సంద్రనీలము, శిమయసౌధచిటంకంబులకు ధవళిపాం
నతర్రజంబై సావీరి తనగుంపులకుం బాపునొంపం కాసారింబులకు
మించగల మంచుపండ్ల, బంగారుంగుళికు రంగవల్లిగై, మజ్జియు గత
కుదొరతేటంగున నమ్ముల నొగిలించుచు, డ్రెక్కినిపోలిక డొంగునచుచు
భోగివడుపున గడివోనచలులలు గాల్చుచు నాదునోనపున జగజాలు

1. ట-లో నీపద్యము లేదు. 2. చ-గుణులు. 3. మ-మలముకొన. 4. చ-
బిల్లిదిప్పాగును. 5. మ-నికెత్తములు నిలుపుండులంచు. 6. చ-సంమాను. 7. చ-కీర్తిని.

శచరించుచు నెఱుకు తెఱంగున నిల్ల నుల్లద్రోయుచు నామనిగోమునఁ
గొమ్ము సలరించుచు మానిని ¹యనువున నుడువులు నాగుచు ²గాకము
లకు నభిసారి కానీకములకు నడలువెంచుచుఁ గరంగనతీరంబులకుఁ గురం
గేక్షణ వారంబులకుఁ గలుచసాంపులు ³నింపుచు, మఱియు నొక్కయెడ
లలితమణిమయసౌధతలంబులఁ బ్రవనశరకేళికై మల్లాడు నిజవల్లభు లల్లన
పోకముడి ⁴కేల నడలించినఁ దెగడుచడి వెగ్గలంబుగ బెగ్గలి డిగ్గనలేచి
నాతాయనాయాతశీతకరకరాంకురంబులఁ దారి గఁబడకునికి మనంబునం
బెనఁగొనిన నాన నానతవననలై కళవులు గనుఁగొను నవోఁగాంగనల
మెఱుంగుకన్నులచాయఁ గుఱంగలించుచు, మఱియు నెల్లడఁబాలవెల్లి
వెల్లివెరిసినచందంబున నందంబు చూపు బతుట చిట్టకంబులకుఁ బట్టువడని
ముగురంబు నందంబులంబుల బయలుపఱుపఁబడినీతరుచ్చాఘాతలంబు
లకుఁ దార్చి పేర్చినతిమిఁ గట్టునాగిట్లనుగలు నులూచకయ్యంబులఁ దేలిం
చిన నెఱువులు జెలువార నొసి. హరిహరకీకంబు లని పాఠవెన్నల లేఱం
బోవునకియల వికాసితనవృద్ధి నవ్విడిచియు నంతకాంతి ప్రకాండంబులదండి
చూపుచు, ముచును ననుభవగు నుగని మనువున ననయము ననునయించి
వెండియు నొండొకతె యందనుండఁ గని చేరి సారెకు దూఱి మగిడి చను
నెడ వెనుకొని ప్రియంబులు నలికి నందంబుల చ్రాలి. బిర్తిల నెగనెత్తి
మొగంబులు మగిడించి చేరి ట్ట నలలింది కరంబులు విదురుచు జగడంత
నగఱుగువల కంకణంబుల సంతంబులైన పీఠంబులు కాంఠిపూరింబులు
నీరికలెప్పుచు ననుంగుఁజెలుల పచనంబులు పని యనన్యంగనాసంగం బా
గోపించి క్రించుచనంబు గల్పించుకొని పొయలుకల కలఁకల నునికి నిజ
ప్రాణనాయకులు మగికి చనిన నిగికిన నెవ్వరఁ బశ్చాత్తాపంబుచుం బొంది
బాగు కన్నీగు నారెకు నీరున బోమీము నారనాఁబులు గోరుల కాంతీతరు
చూపుచు, నొండొరువు లెద్దులుగుడుకొని తులుములు విరియఁ జిలువచె
మటలు దొలఁగ నలయకలు నలంపక నోడల నీడల నిజోరోజకుంభపరిహా
ణంబు దెలుపువిధంబునఁ జెన్నగు వెన్నెలకుప్పులు వోసి యరియుటకుఁ
గఱుచునిడవరి నీమన్య క్షతైశవ లైచకస్పరగంధుల యురకైస్తలంబులఁ బింపిల్లు
గురియు ముద్రియపుఁబేరులఱుతుతో బాహు గల్గియుచుఁ బ్రకాశించి య

1. చ-యెఱువున.

2. -గాకముచు నన్యకారికముచు.

3. చ-నింపును

విశృంభించి.

4. చ-దొడివి.

5. చ-మట్టువడని.

మృతప్రదం డగువిధుండు దయార్తహృదయుండై యభ్యుభయసంబు సత్వీప్ర
ధానంబు గావించె నన మించి రోనసీనలయంబు కరూర్పరళకకల్పితం
బనుశంక నంకురింపజేయుచు విజృంభించె నట్టిసమయంబున. 79

క. కంతునకుఁ దోడు రాకా, కాంతుఁడు కరకాండముల వెగడుపడజేయం
గాంతాలలామ కంఠట, నంతంతరు మేనికాక యగ్గలమై. 80

క. నెచ్చెలి వెచ్చగ నూర్చుచు, విచ్చువిడిచి బెచ్చుపెడిగి వెగపడలుచు నా
పచ్చవిలుకావజ్జెత్రను, గుచ్చంద్రు ననియె నత్యగుంపునగ్గతికి. 81

సీ. రాజమంబు మాతృవాచసంభరితాచారము చేసె నేకగత్పాణిమూర్తి
బహువాహినీభక్త బ్రబలత్త కేతుచయంబు నొయించె నేయసమశయంబు
దుర్గాధిపతిమా? దొరియించె గాఢాచారవిజృంభణంబు నేకుచూయాప్తుఁ
డటెగంధతరులచే గాంతానుగ్రహేణ బూనించె నేనుమనోనిధానుఁ
డట్టిదాక్షిణ్యశాలియు ధైర్యవతుఁడు, డట్టనన్యగ్రుచ్చును డట్టిసురభి
కీర్తనండును నీగీతి గెలిగియ, హననముఁగించె గడగి నేనుఁగంగలదు.

సీ. అంధకప్రియసూతి నై విషవంకంకలితాంకము నహించుఖలుల వివ
యనయమ్మ నెమ్ములనె మాటుకొని నెప్పుడూ పల్కెలుచు నీమేనమాచు
ధరణి నెల్లనక ప్రసూతప్రసూత్యశి హియించి లగుగు నీసహచరుండు
భాసురస్రవరూపాంశుచచ్చదాపకృతచంద్రుఁడు నీసహజమృగ
డకట సుప్తక లిగు కృష్ణాకాశ, కాంతైకగమన భగ్గమానుగుట
భీమవిజయాహిమగుణాభిర్భూయి, నానె నిష్ప్రచక్షుప్తయం బగుట యనుట.

చ కనుగొనిల్లు నంటకము శింకని ప్రోయ్యుగుణంబు గంతకం
కనె యిరుమేన గాఢిచరకాండములుం గలయొట్టిమీటి జో
దున కతనుప్రభావర కెంపున లక్ష్యముగాన భీమపుల్
మనసిజ రోన మాడుకొని మాఁగి నున్న తలించి మ్రొక్కవత్. 84

సీ. బసంగగారబోలు గల్పోవనహంముర్తి పుష్పచాపముపెరి గ్రుకుటిగతిక
దయ సేయగారబోలు లయకాలశి యలిసమశంకనివేర ధూమ రేఖ
సంఘటింపగారబోలు సంకర్తనసుచ్చి టంకారములవేర వలంకృతములు
కరుణింపగారబోలు గలప్పంతంబి హల్లకాన్త్రుసంఘమువేర సంఘవితి

కాకయుండిన వాఁగూరకయ నసింపఁ, నీ వెపుడు లోక మేర్పు వే భావజన్య 85

నీ. కోకన్తనియటంచుఁ గుండింపఁజూచితే తగుణచకోరాక్షి యరయరాదె
యరవింపపద యంచుఁ బొరపొచ్చె మింది తేకువలయామోదగ్గొనఁగరాదె
తిమిరకైశిక యంచుఁ దెగువమైఁ జూచితే కొముదీనరహాస కావరాదె
యహిరోమృత యంచు నలయింపనచ్చితే తారకానఖ దయఁదలఁపరాదె
యహితగుణశాలినియటంచుననకఁకూర్చు, నివహలీలాభిరామమన్నింపరాదె
చాలఁ జెప్పెడిదేమి యీచంద్రచందనఁ, బ్రోవఁగారాదె పార్థమానీవిలాసి.

నీ. జింకపేరిటఁ గండఁజేసె నింతియకాని హరుఘోషిఁ చాల నంటనయ్యె
మించుపేరిటఁ గరఁగించె నింతియకాని బాడబళిఁ క్రిందుపఱుపదయ్యెఁ
గాంతిపేరిట నీటు గప్పె నింతియకాని రాహువంష్టాగ్ని మైఁ గ్రాంకదయ్యె
నుదయరాగము పేరఁ¹ బొడిగెనింతియకాని ప్రాగ్రిననమాత్మఁ బఱుపదయ్యె
నకట నీవోషధీశుండ వగుటఁజేసి, సంతరించివో శిశుస్తంభసంబుఁ
గాకయుండిన నవనిన్నుఁగ్రాంచకు న్నె, వాంఛసంతోషభాగ్య మాపాటి చంద్ర.

²నీ. మొదల మహాబలింబుచుఁ దేజురిల్లుట కుంఁటలొక్కటిని నిందుండనగుట
విషముతోఁ గూడ నావిర్భావమందుట బహుపాదవిస్ఫూర్తిఁ బాఁచుకొనుట
నడలనీక శశంబుఁ గడిమిమైలోఁగొంట యీ బాల్యకౌటిల్య చుందుకొనుట
రాజితవీక్షణశ్రవణాంచితుండవోట తరుణమగద్రాసశిష్యుఁ గొనుట
నీవు పెను బాఁచఁజేడనై నీలిచిత్తరయఁ, స్మరభావంబు నీకనాధారణంబు
భయదవిషధారి తలక్రిందుపఱుపఁజాలఁ, ఉత్తడు నీలీల నీలకంఠావతంస 88

చ. ఎలమి శుకాదికద్విజసమీహితదిశ్యఫలప్రదుంక నై
యలరుచుఁ గాలకంఠనుతి కన్యకడనై సుమనోనురాగి నై
యలఘుమ³రుశ్చమాశ్రయఁడ నై శగుమాధున నీవు నీసున్య
క్కుల నలయింతువే మధుఃకోటుఁ బంచి దయావిహీనతన్. 89

చ. లలులు మధువ్రతంబులు సుమాన్యుఁ డచంగుండు పక్షపాతి మ
క్కలదొర కోకిలంబు బలుకాకుల పెంపుడుగున్న ప్రాప్తన
త్ఫలదశశం బొనర్చుశుకపంక్తి యివన్నియుఁ ద్రోచి పోవఁగాఁ
దలఁచిన నోసదాగతి సదాగతివీచసుమీ లతాంగికిన్ 90

నీ. ప్రత్యగ్రనక్రదంష్ట్ర⁴శిఖాచయ మనుపట్టుకాటుల సారె బట్టిపట్టి
శ్వాసభాస్త్రికమరుద్వలమానవిషము లకకటకుమంటలసారె గాంచికాంచి

యాలోలస్థకావ్యగ్రలాల్కార్యసం బనుసలఁతినీగుససారె నద్దియద్ది
యత్యంతభయదబహ్వోచలం బనునాకుటాతచే సారెకు గాచిరాచి[నతనుఁ
త్రాచువాకొల్లియందుఁగంజంపుఁగొంజ, యోజనిన్నాశుగముఁజేసియొసఁగ
డేయఁగాఁబోలు బసనకాదేని సకల, జీవనం బగునీవింత నేయు పెట్టు 91

చ. అని నుమబాణచైత్రవపనాల్గుల నెచ్చెలి దూఱునంతలోఁ
దనువున హెచ్చినట్టి పరితాపము నైఁపఁగ లేక యప్పు డ
వ్వనరుహపత్రనేత్ర నెఱవా డెఱుక్రాచుదోయి తెప్ప లొ
య్యసఁ గదియించి పంజ్వరభరాలనయై పొరలాడునంతటా. 92

చ. చెలి కలఁకం దలోదరికిఁ జెందినతాపముఁ ¹ బాపునేర్పునం
జలువలు నింపఁగాఁ దలఁచి సారె బలీరితుపారనీరిముల్
తలిరులుఁ గ్రవము ల్గుముదతామరసంబులు నించి యైందవో
పలకృతవేదికాతామున్నె మృగలోచన నుంచి గొట్టునా. 93

క. విలువ యిఁకరాని చలువలు, చెలువకు నొసరించి ² పయినుశీరవ్యజనో
చ్చునజనితమందాని, వలనంబునఁ గొంతకొంత వా డెఱింపణ. 94

క. తనుపొంది యొయ్యనొయ్యన, కనుదమ్ములు విచ్చిచూచి ³ మైడకన్నీ
రనయము తెప్పిఁగ్రుక్కచు, ననియెం జెలితోడ ధైర్య మపలంబముగా.

నీ. చెలియ నేఁబెంచిన యిహునావిమోకకు నేరంతికుఁ బెండ్లి నేయనమ్మ
నుదలి నీసాకిన శుకశాకికల దేవతామంగలముగకు దార్చినమ్మ
మగున నేఁబెంచిన మరుసంపుచుడికట్టు లప్పటప్పటికిఁ బెం వరయనమ్మ
⁴ పడఁచి నేనడచిన బాలనారింబు బుషినివాసముల కన్నింపనమ్మ
యబ్బి నాతోడఁ గెడఁగూడి యాడునట్టి, నెచ్చెలుల నెల్ల నీవు మన్నింపనమ్మ
భావిజని నైన నాతఁడె ధిత్తుమగుట, కింత మరుగు మే నప్పగింతుఁ గాన.

చ. అనుచు నడిం గడంగి కుముదాఘ్నికై యెచు రేగునంతలో
ఘననిభ వేది స్త్రీలుటయు గ్రమ్మిం బువ్వుల గాలె దో నురం
బునఁ పొరఁబాటినట్టి యలపూర్ణశౌంకమయ్యాఖండ్రీ వె
న్నున వెనదున్చి పాటె నన నూశ్నసరోరుహ శ్రనేత్రకు. 97

క. అత్తటి సగ డగ్గతి యొ, చిత్తరె దినబాహుతల బిగియించి కడుట
మోసని మేచెచుటలు నడి, నొత్తుచు నిధునుశివితర్జి నునిచినయంత. 98

చ. కలఁక తలంక నేత్రములకాఁకఁ డెరల్పఁగఁ జేరవచ్చెనో
పలుమలు నేత్రరాజ మనఁ బయ్యెనకొంగు మెలుంగుఁగన్నుల

నిలిపి లతాంగి యేడ్చె మది నెవ్వగతోఁ గుర్రపరంపరా

కలితపవనదీపతరకాకలికాకలనిష్ప్వనంబునన్.

99

క. ఈరీతి నెప్పువమ్మున, గూరిన వగ నేప్పునట్టి కుముదిని నెదనై

జేరిది చెక్కులు డిగుక, న్నీగు కర్ణాజ్జమున దుషిచి నెచ్చెలి వలికన్.

100

చ. పదలుదురన్లు యూత్తకులనర్థన మీలువు దూలి సారెకున్

బవరుదురన్లు లేదలిగుఁబ్రాచువుమేని సలింతురన్లు యి

ట్లవగుదురన్లు మంచుశిశిన్లు దలంకక పంపువెన్నెన్

గదియుదురన్లు యిత్తెఱుగు కన్నెకుఁ జెల్లునటన్లు నెచ్చెలి.

101

మ. మెఱితా నీవికఁ జింతనేసెనవు సున్న్యా వీరి నీనుండు నీ

లలితోద్యానముఁ గాసి నచ్చి నిజలిలాగేహముం జేరె నా

చెలువుం డచ్చట నుండుబోలు నిక నీచేకంకణం బిమ్ము నే

నలకేళీనని కేగి యీక్షణమె నీప్రాచీనుతోఁ దెప్పెనన్.

102

— ❦ — తరళికచంద్రభానుకడకేగుట. — ❦ —

క. అని తెలియఁబలికి యపుడా, పనితకుఁ గ్రన్థుఁడగ శిశిరవస్తువు లెల్లం

బనుపటిచి యాకెనయము, తనచేఁ గొని క్షూణ్ణిబోటి తరళిక యంతన్.

ఉ. చెంతఁదనర్చు కేళిననిఁ జేరి నికుంజము లెల్లఁ గాంచి య

త్యంతసుగంధగుంధురలతాంతనితాంతవిలోలగుచ్ఛకా

శ్రాంతసర్వరందరససంగతభృంగతతారవాహితా

శాంతలతావితానకలికాలయ మొక్కటి డాయచచ్చినన్.

104

క. మును తావీణియమీటుచుఁ, గనుఁగొన్ను తాంగి సూపు కన్నులయెడపటన్

గనుపట్టఁ జంద్రభానుఁడు, మనసిజశరభూచుమానమాననుఁ డగుచున్.

ఉ. నీవచనీధునీకమలిసీమకరిందమిశ్నన్తలిందగ

గ్దాపటుఘంకృతుల్ సయిఁపఁజాలక నీకచాకూదాంతరం

రోపిత మైవడందము మరు ల్లిగిసింపఁగ లేక చిక్కి లీ

లాపరికల్పితంవవశిలాశలశీతలవేదికాస్థలిన్.

106

క. పవళించి చందనాచల, పవమాసకిశోర ¹చలితఫలగళితరసా

సవమత్త²కీరశారీ, రనములు బెట్టుగ హృదంతరం బెరియింపన్.

107

క. తలపోయుఁ దలఁకు నలుకుం, దలపంచుం దన్మృకించుఁ దహతహండు లోఁ

దిలకించుం బులికించుం, బలికించు న్బట్టబయల భామా యనుచున్.

108

—❖— చంద్రభానుని పరితాపము. —❖—

సీ. హృదయవాసిని యైనపదిరాక్షి శేనపుష్ప లభివపపాండిమం బలవరింప
సావ్యంతసంగత యైన కాంతలేజూపులు తనువునఁ జాంచల్య మనుభవఁజు
ఁజిత్తచారిశి యైనమృతకాశినిమోవి కన్నుల నెఱసంజ గడిలుకొలుప
సంకల్పగత యైనపంకజానకౌను తానఁచం బంగకంఠకు నిగుడ్ప
మాననావాసమైనభూ శానిపుత్ర, నిజుఁడు శత్రులకెంతయుఁ బెంపు నెఱవఁ
బలవరించుచు నాచంద్రభానుఁడు, నిజుఁడరిపఁగ లేక కన్నీయఁదలంచి.

చ. చూచుకు చూచుకునం నువు నోరకె వెన్నెల కాలుకొప్పుచుం
జఱచఁగఁజొక్కెఁ డెమ్మెలు చక్కనిదోస లేరమ్ము లేయఁగాఁ
గఱకఁలేయఁగొన్య నిట్టొనఁగె నెట్ల నెట్లయఁజూడ కక్కలా
పొలవ యెఱింగి నెఱుంగు నీవు నీ దేవత కలంకంక. 110

ఉ. కన్నుల దోరిచాయ లలికంబున లేఁజెగి చూపుగుప్పలక
గ్రొన్నెలఁకసాంబు లఱిగి ముడిబొజినపూలు న తెఱం
ఁగిన్ని మెఱుంగుకెంపు లేకఁజల్లన నం ముగ్ధానన్బుగాఁ
నిన్నిచు 111

ఉ. రాణమెఱుంగు వెన్నెలఁ గిచ్చిన ప్రన్నెలఁ కలమే లం
ప్రాసమూ ....
వీణమమ్మ పువ్వెనఁ గమ్మల పువ్వెనఁ దాగితమూ
గాఁగివంతులెఱుంగు బలుకం గిచ్చి నీవు నీ కుంగిల్లునే. 112

చ. పువ్వెనఁ ముగ్ధానన్బులఁ గిచ్చిన ప్రన్నెలఁ కలమే లం
బులు జఱగొంకెంకెంకెలు పువ్వెనఁ గమ్మల పువ్వెనఁ
ములు ముగ్ధానన్బులఁ గిచ్చిన ప్రన్నెలఁ కలమే లం
కులికంక నెట్లయఁ జూచు నీవు నీ దేవత కలంకంక. 113

క. కలువా కనుగొన నీ లనిన, పువ్వెనఁ గమ్మల పువ్వెనఁ
చెలువా పువ్వెనఁ గమ్మల పువ్వెనఁ గమ్మల పువ్వెనఁ
చెలువా పువ్వెనఁ గమ్మల పువ్వెనఁ గమ్మల పువ్వెనఁ. 114

క. తుహినకరివన సీగిత, పువ్వెనఁ గమ్మల పువ్వెనఁ
పువ్వెనఁ గమ్మల పువ్వెనఁ గమ్మల పువ్వెనఁ
పువ్వెనఁ గమ్మల పువ్వెనఁ గమ్మల పువ్వెనఁ కలంకంక. 115

1. అ - రెండు. 2. చ - పువ్వెనఁ గమ్మల పువ్వెనఁ. 3. చ - అ - గిచ్చిన. 4. చ - అ - రెండు. 5. చ - అ - రెండు.

సీ. ఉన్నట్లు యుండి ప్రద్యుమ్ను¹తోఁ గలిపించి విద్యార్థినై యేలవెడలవలసె
వలసెఁబో త్రోవ దుర్వాసుశాసనమున విజయలోలుం డేల విడిచిపోయె
బోయెఁబో నేను నీ²పురిసాచ్చి³ని మొర లీ⁴కముదిని⁵పూపమేలవింటి
వింటిఁబో వనములో వీణవానియంచుచో నేతెంచునాకన్న నేలకంటి
గంటిఁబో యంతలోన నె కన్నువంట
గొనయ మెక్కించి మగు డేలకూతనేసె

నకట శౌరికి సత్యకు నవతరించి

నట్టినాకును పైవమి⁶యెలు దెచ్చె

116

సీ. తరియింతు నెటువలె పరవాది పరవాది నెటవాదితావుల¹ మెటయుగాడు
భరియింతు నెటువలె బరుచంపుచురుచంపుగగుచంపుచిలునింపుశరచయంబు
మలగింతు నెటువలె నెగిరియింటి²ని నెగిరియింటి³నినూతుతలిరుడాలు⁴ నలు
దొలగింతు నెటువలె బలుమారు⁵ బలివీరా⁶ బలుమారుగా⁷ బాలకలికిరో
సారిది సేత్రాబ్జములు విచ్చి చూచునెట్లు
సాంద్రమోహాహంబుతో⁸ పైను నెట్లు
ప్రౌఢశశిమాంత్రికవి⁹స్వధికహసన
భసితసితసాంద్రచంద్రికాపాటచంబు.

117

మ. అనిపల్కె న్నిని యంత నాతరిళికా¹స్తామోచ యున్యంతసం
జనితాశ్చర్యముతో²డ నొక్క సతని స్పృహ³నుండి జంద్రభా
నునిగా నెన్నుచు నాకుమారికుపయి ను⁴ల్ల⁵న్న యూత్తీయన
ఖ్యసురాగం బుచితో⁶పయుక్త మని యత్యా⁷వరముం జెందుచుకొ.

118

సీ. చంద్రభానుడు కాన సహధికు¹లై యంచు నెల్లఁదనంబున వెలయువాని
గృష్టపక్షంబున నెఁగినరాచ²ట సంతకంతు³ గాద్య ముదరువాని
బ్రద్యుమ్నురుచిగాన భరియింకఁగా⁴రాని గాటంపుఁగా⁵కచే గిరిగువాని
నిత్యానిధుధసున్నేహదీపకు⁶ట నునియొనిలఁచు⁷ట చలంకువాని
నరయ సల్యా⁸స్సంభవుఁ డైనకశన
నతనుశరవర్ధితాంగు⁹డ్డై యలరువాని
నాకుమారిపదేయ డాయంగ నరిగి
వినయనినమితచనయై ననబగింధి

119

1. చ-ట - శునఁదనవి. 2. క - పముదినిపూపంబు గుఱుతుమింటి. 3. డ - యడరు.

4. య - నొ²ముగా³న్ది.

—H— తరళిక చంద్రభానుచరిత్రము గంకణము సిద్ధుట. —H—

- గీ. నేనై చిత్తేక్షు గాత్రాభిరూప. కాంతమూరిని నిజకరకంకణంబు
ననిపె దేవరి కిది నీనా స గావు, మనముం డ్రంజల్చెన్నె సయ్యవనిభర్త.
- క. వితతాశ్చర్యతరంగిత, ముగ్ధుల మూలేనచేరి ముఱుమునలయం
బలిమోచంబునం బునెని, స్థితమంబులవాక్యసరిణిచే నిట్లనియెన్. 121
- శృంగారాంకూరలతాలవాలముల గాభాగ్యాపాపాశ్శేషబో
ద్యోగాధిష్ఠకుంజలాకృతిహం హృద్యక్టాంగగంధర్వసం
ధాగాభాంగజరైవనాగుహా లేదా ముగ్ధమోహనాశువుం
ద్రాగృభ్యంబుల కీన్ద్రుంచునద్రుహం భానూకంకణాగ్రమణీ. 122
- క. మఃశిరింధబంధురస్థితి, ముగ్ధులనాధనాననుహిమ మెఱయు నిం
ద్రుమంబుచేన సముగినాన్, ముగ్ధులంబుల కీమవే సమంచితకరుణన్. 123
- క. చెలుని ముతీతేజగు నానంద, వికసింజు కింజు సముచులతశంఘిచా
చుయ ప్రకోష్ణవాసికి, కలుగు నీనానకే చెలియు నంబుగావ్విత్. 124
- చ. అగ శతనాగ్భానుగ మహానృసి తిలకమహామ మహ్య
ద్విగుణితలం మంచుల నుదిత మాభివ్యంగిత లంఘన
ద్రుగృహలంప సింధుమణి గానె న ముగ్ధులయ్యుకే దె
న్నగు నిలకాశ్చర్యం బుచు కింజుల నీనానకంకణాకృత. 125
- చ. ముగ్ధులంబుల చక్రయ్యులంబుల దోయ్యులి నరిక పెన్ను వేరె ముగ
లంబుచేన సముగించుకరంబులం బుల గుఱుపనన్ను నీ
నలయంబులైట్టె గంకణంబు నాధు భాన్ద్రుచుం కాంతయంగముం
చెలియులం జేముముల ముగ్ధులంబుల లింప నొక్కడన్. 126
- మ. చెలిసంతోషముల గంకణనే సముగించు న్నెలంబు సుధల్లుర
లలనాహస్వితశాలి ముగ్ధులంబులం బులం బులం బుల
సింగు లూపునె చంద్రయ్యులం గాజనాక్షిప్త రత్నభా
నిలయం బామలంబుల లెల్లు ముగ్ధులంబుల కల్పింజున్. 127
- గీ. విమలం ప్రేమయన్న ముగ్ధులమీధిని నీరి, శిశిరవల్లచేల గొంత నేదడదేర్చి
తలిను కెంజాయసురటిచేసలనెరించి, యెఱువ్యవినయచుచరళికాయనలినలికె.

1. చ - ట - చిత్తే. 2. చ - బాధాశ్చర్యకృతభావముగా గాభాగ్యాపాపాశ్శేషంబుల
మహా. 3. హృద్యోక్టాంగగంధర్వసంధాగాభాంగజరైవనాగుహా. 4. చ - ల - వైభవం.
5. చ - బాధుచంద్రము. 6. చ - ముగ్ధులంబుల నేనంద ముగ్ధులంబుల.

- క. జననాథచంద్ర యేమని, ఏనిపించెద మున్ను నిన్ను వీణారీతునిం
గనుగొని కుముదినియట వో, యినమొకలుం దాల్చి దూలి సొచ్చినహర్షిణ్.
- సీ. మలయానిలంబు మైబొలసిననీధుజాపన్నగంబుల మది నెన్నునయ్య
కమలకాండములు మ్రొగ్గెల్గున నీమాన నేంచునుండలము సూహించునయ్య
వదరుతుమైకలు మ్రైవ్రాల నీనాసికావికచచంపకము భావించునయ్య
రాయంచపదువు లాఱికివెట్ట నీకుంశలఘనాఘనములఁ దలంచునయ్య
బ్రతుని యూరిక పనిలేనిపనికి గూర్చి, చెలియఁజేరెనని నిన్ను జీరునయ్య
చిత్రఫలికంబున నలదిట్టెదాతు, వ్రాయఁదలపోసి నీహువు వ్రాయునయ్య.
- ఉ. చక్కెరబొమ్మ కొమ్మ యెలజవ్వని యచ్చట నిట్లు గుండ నీ
విక్కడ నుండువయ్య చెలి యిలావుదూలి మనోజుగానిచేఁ
జక్కెగఁదెయ్య యింతపనిసేయుదు రయ్య యి కేమిసేయునో
చుక్కలరాజు వేడితలసూపెను రాగదశయ్య మ్రొక్కెడన్.
- 131
- 1 మ. అని స్కాన్దని చంద్రభానుసనుధాధ్యక్షుండు సంహారవనీ
రనిధిం దేలుచు నొలతాంగి యిపు డే బ్రచ్చన్నవేషంబుతో
నునికిం జేసి యుద్ధచ్చం 2 జగ నది సీపూహించి యేవేళ నీ
కనుకూలం బగు నట్టివేళ ననుడాయ స్వచ్చి పల్కించినన్.
- 132
- క. హరి యుక్తికి బలె నేనుం, దరుణీమళం గొంచు శక్తిగనుచుండెనై మా
పురికేగెన మది నీహం, దరయక పరికించు మట్టిచురకాశంబున్.
- 133
- చ. అని పతి వెండియుం బలుకు సంగన నొ తెఱఁ గానుపూర్వగా
వనితకుఁ దెల్పు మేను దసవాడ సుమీ యనివల్కు గాపయిం
దనదయ యుండునిన్నుచుము పైకికమ్మె యితఁ తరంబు హె
చ్చిసతమి న్నెల్లెనె దరిజేర్చునవృష్ట మటంచుఁ జెప్పుమీ
- 134
- చ. తరళిక నీవు వచ్చి కడుఁ దానుచున్నయిచ్చునొ ప్పకంటి లో
విరహదవానలంబు కడువెల్గలమైవ సహింప కేగిం
బొరయుచునున్నదో సుగడిపొ న్ననియార్థిక జేరికిచ్చినన్
దరుణి జోహారు దేవ యని తన్మముగ్రిక గొంచు గొట్టినన్.
- 135
- శా. అలీలావసవాటికి బాసి తరుణహర్షిణుని పోల్పెంచి యా
నాచీకాక్షిణి లేమి తాఁ జనినచందం బంతయుం దన్నహి

పాలోదంతముఁ బంచనాయకునినోఁపాంక్షిత్వముం డెల్పి కెం

గేల న్రంజిలు ముద్దులుంగరి మొసంగె న్నందహాసంబునన్.

136

చ. ఓనఁగినఁ బొంగి యచ్చెలువ యొయ్యన నేత్రయుగంబుఁ జేర్చి సం

తస్థమునఁ గేలఁదాల్చియుఁ బుచ్చునన్తుక్తసఖినర్త వా

గివిపరసంబు చిప్పిలుచు వీచుఁబిందులు సేయఁ గొంతచిం

తసడలి యున్నయంతటఁ గిలం దగిలెను నృశి ఘోషచృచ్ఛికా.

137

గీ. భార్గవుఁడు గానఁ బదుసంపుఁ బస నల్పి

రాజజృంభణ మాత్మ నోర్వంగలేక

తనవకర్తంబుకొఱకు నభ్యుదయమంగు

చొప్పుతోఁ దూరువున వేగుఁజుక్కతోఁచె.

138

మ. కమలాప్తుం డిట బ్రహ్మయై యభిముం గల్పింపఁగా నిమ్ను హూ

ర్తము బ్రాహ్మంబనఁ బొల్పు నేతననుసంధానంబు నించు న్నితా

ర్థములంచున్ జనకోటికిం దెలుపుచంకంబొప్పు ఘోషించెఁ

త్తునుయారాధనజాతవాఙ్మహినుమించగ దాన్రుచూఁఘముల్.

139

చ. చెలియలి యిల్లు మంకటిలఁ జేసిన దోషము సర్వసూక్ష్మరం

బులు గిలు బాహునైనయఘమున్ బహుచక్రవిమర్శనంబునం

గలిగినదుష్కృతంబుఁ దొలఁగెన్ భృగుపాతమొనరైనో యనఁ

గలువలతోడు న్రాలె దుదిగట్టుచుండె కలావిహీనతన్.

140

క. అర్కుఁ డవరాత్రి కేగుచో నతనికాంత

గొల్లగొని యాతఁ డేతేరఁ గొఱుభేరి

సప్పుగింతుగ నెదురుగా నరిగికాచి

యున్న శిఖయనఁ గ్రాచి జెన్నొండెసంధ్య.

141

¹ ఉ. కాలపయోదమూర్తి పయిఁ గ్రమ్మి మహాబిలనుం కలఁచు త

త్పావకుఁడైన ఋషిచరుబంధుముతంబుగఁ గూల్చి తత్ప్రభు

త్వావస్థుకాంతిలక్ష్మిఁగొని యయ్యురణద్యుతిరత్నరాజముం

జాలసముద్ధరించె హితచక్రముఖాబ్జము లుల్లస్లింగన్.

142

² మ. మునుదా నేగడువేళఁ జీకటులఁ బైముక్కాఁకఁగాఁబంచి వే

చనుదేరం దము ³ గామినింబలె గుహానగ్గయల న్వానిలోఁ

గొని ముంకంగని తచ్చిభాగ్రహణ ముక్కుం హ్మం గావించెనో
యనఁ బైస నిగిడిం గరింబు లగి కూటాఢోగ భాగంబులన్.

143

మ. సరవిం దామర బాసవార్జును భాస్వద్రామపదాప్తి భా
గ్యర మోశ్శర్వము కల్గె గర్క శనుహాగ్రానస్థితు లోవో ముఖ
స్ఫురణబ్బాల్చి సముజ్జ్వలాయుధ్వు సాంపూర్ణ దత్తాప్తదు
స్తరశాపాక్షరపంక్తి నా వెడలె నంతర్గర్భరోలంబముల్.

144

గీ. అట్టియెడఁ గాల్యకృత్యంబు లలనగతులఁ
గడిపి నెవ్వఁ గుముదిసీకాంతయూశ
నెలకొనిన తాన మొరులకుఁ దలయినీక
విభుని వరియింప సమయంబు వెదకుచుండె.

145

మ. అలఘుభానతరంగరంగ విశిశస్యందిత్ర వేందుస్పృహ
చల¹ మట్కంబభుజంగ జంగమగుణంచత్కంచనోద్వీధరో
జ్వలలక్ష్మీ² వశగాంగ గాంగర్పు³ వైశద్యాస్పదాభంగని
ర్లలచిత్తోజ్జ్వలసంగ సంగరజయప్రాప్తిప్రహృష్టాస్త్వనా.

146

క. అత్రిముసేపూర్వపర్వత, మిత్ర జగన్మిత్రబల⁴ సమిత్ర స్థగుహ
చ్ఛాత్రోష్ణవీతిహోత్రధ, విత్ర యస్త్రృణవిత్రి వినయపవిత్రా.

147

⁵మాలిని. ఉరదహరసద్భాభ్యుద్యతోన్నిత్రసద్భా
పనయుగచిదమోఘాపాతిదివ్యాచ్యుతౌఘా
విదితశయనయోగావిష్కృతోద్బోధనాగా
హృదయ⁶ నిటలసీమాహిండితాఘర్షధామా.

148

గద్య. ఇది శ్రీవత్సాత్రేయయోగీంద్రచంద్రచరణారివిరచనందనసమాసాదిత
సరసకవితారసోదాత్తవత్సనామాత్యసోదర్యమల్లనమంత్రివర్యప్రణీతంబైన
చంద్రభానుచరిత్రం బురుసుహాస్రబంధంబునందుఁ జతుర్థాశ్వాసము.

1. చ - మట్కంబు. 2. చ - శుభ. 3. చ - వైషద్యాస్పదా. 4. చ - సమ
ధ్వస్తరచచ్ఛాత్రోష్ణ. 5. ఈశ్వరము ట - లో లేదు. 6. చ - నికటసీమా.

శ్రీకృష్ణ.

చంద్ర భాను చరిత్రము.

పంచమాశ్వాసము.

- క. శ్రీయోగ ¹ శ్రీయోగప, ణాయితరోమాంచభాషణనిరీక్షణ యో
 మ్నాయమయభాషణ కృతా, ధ్యాయస్మృతహాసధేయ దత్తాప్రేయా. 1
- వ. అవధరింపు మాసమయంబున. 2
- నీ. పరవాహినీవిజృంభణము మానుచుమేటి నిర్జిన్రశరసమున్నేష నేది
 చనుదెంచురాజహంసములు నేలెడతేడు కువల సూమోదానుకూలనృత్తి
 కమలాధివాసమై కనుపట్టుగుణశాలి మిత్రనిర్వాప్యజలక్ష్యేవిధాయి
 సత్పరంసరకుండేషంబు గూరుచు పెన్ద యతువిధుప్రసాదైకపాత్ర
 మఖిలభువనంబుపంకంబు లుడచునుకృతి, సకలస్థలైభవంబు లొసంగుదాత
 చంచలారంభములు లేనిచారుమూర్తి, జగతి మించె శరత్కాలచక్రవర్తి. 3
- చ. సరనననాంతరాశవికసద్విషమచ్ఛాభూళికాశరం
 పరలు మరుత్ప్రచారములఁ బైచయి సంబరవీధిఁ బ్రవీ పాం
 డరజలదప్రకాండము లుండగఁ గనుంగొననయ్యెఁ గానిచో
 గరిమ వహించునే యవి జగజ్జనహాసితాభ్రసంజ్ఞకా. 4
- చ. సరిసిజపాంసుసంచలితస్సైకతము ల్విలసిల్లు నేలులఁ
 శరవృత్తుభర్త నీరసుయశాటిఁ దెరిల్పినఁ జంద్రకావయ
 స్తరులమలుంగులం దగునితంబములో యుగఁ బ్రాంతసీమఁ ద
 త్కరనఖరాంకరేఖ లుగఁగాఁ దెరితాఁకుంబువాడ లింపగున్. 5
- మ. అకరు ల్నిప్పులు తావిపుప్పిడి సమున్యధూపచూర్ణంబు కే
 లికరాశీప్రకరంబు ధూమము మరాళిపక్షము ల్తాలనృం
 తకము ల్లాఁ దగు రాజహంసతలచెంతం బద్ధిను ల్బాసుఘా
 పకరండంబులువోలె సామిదళితాబ్జంబులో సరోవీధులన్. 6
- క. శరములు గోవున మీఁద, స్మరువులు నెలకొల్పె ననగ నులిగని హరిదం
 తరములఁ బూచినకనుములు, వరగె న్వలరాజు జల్లిబల్లెము లనగన్. 7

గీ. తపలనిచ్చినకపురంపురకరులపొంగి, నురలుగంబూరములుగాలిశుప్పరంబు
తగ మురగునేపత్తమనీటికగుకలంక, లడచుమానికి నుడుగరలనిపె ననంగ.

చ. అలచునీమాత్రవృష్టిసను మంబుర నెప్పటియట్ల ధాత్రి, పై
గలయంగ బావితేక శశికాంత సభస్థలియంకపేరి యీ
జలపువేలి సూపణివ న్విచ్చగసుచ్చట గాననయ్య నా
చులె శిర్ష్యంబులు సితాంబుజపారవనారవచ్చవిన్. 9

ఉ. బాహుల మీగలిగి ధగఁగిభాగమున న్నెటిఁ జూపుచుండ నై
వాహికలగ్ని యోగ్యశుభవాసరము ల్బినుదంచిన న్నహా
తాపహము లోడ జైర్యచనుధాని చూత్తకుసూరమాళి కు
బాహుమునేయం బూనిక మురంబు పూకంబుజసేనుఁ దోడంగన్. 10

11 గీ. ఆర్థ్యంబు లో రహస్యంబుగాఁగఁ, గొంతనేపు విచారించి కుంజీరమున
దుక్తబాహులపుభునిచ్చి, కళ్లగాన, కంఠునికన్య యునికి భావమునఁ జెలిసి.

చ. తనుకుఁ బురహిసం శకునతామసాసన్నిధి గాలరాక్షసం
యలుఁ గడియంగఁ బెచ్చి విచారాత్మ వికల్పిని, కీరిం
భ్రమముఁ బెచ్చి బాహులరపాలశేఖరగళిపుర పుష్ప
కుముదిని ధృష్ట కేతువునకుం దగ వే నును పొమ్మ గొల్పుచన్. 12

చ. అనపున నట్లకాక యని యమ్మని కుంజీ రాజధానికిం
జని తనగాకాభిమన్యుచంద్రశిఖి భావుల పుష్ప
హుల కెఱఁగిం నాతఁడు సమున్నతఁడై నాచి నీ యగ్రహ
జన మొనరించి తెచ్చి ను నెనఁద్రహినిల్లహవీర నుంచె. 13

గీ. కుశల వాక్కించి యమ్మనికుంజీరమున, కుంజీరముధీశ నీపుర గుమ్మరినీల
తాంకి శిఖిపాలపురం దక్షిణకు, నక్షిర వన్నని సనుగించె నాదరిమున.

2 మే జనచాక్రస్రకి యేమిచెప్పదు భగవంతుఁడగుంభసనా
భిసంజ్యోతిభాయి తాసిముఖన్బహ్మరీతిగా నాకుమా
రునిరేయిఁబావము నును కేళి మును నొప్పు న్నేర్పుఁ గారుణ్యం
ద్రవముం గీర్చిసమం ప్పలంబు చులును గ్రాహిణిరాచాలికిన్. 15

1. పద్య 11-12-13 పద్యములను గులుగా; 2. విచారించి దుక్తబాహులపుత్రి యున్మిఁ
జెలిసి గొల్పుచు; 3. కంఠముగానాధునిం బంపెన సలంకముం దని భీమవృషభిమాధవుం డైఃదుక్త
బాహులంబు అనఁచెనను గలదు. 2. పద్య 11-వ యము తెను. 3. చ-యాదాశ్చివాశాశ్చ
హైయమును.

క. కావున నీవుత్రికి వను, ధాచలయమునందు వాఁడె తగు వరుఁ డిఁక నీ
వేవిధముచు దలఁపక పృ, ధ్వీవల్లభ యతని కిచ్చు వే యేమిటికొం . 16

చ. అనుటయు దుక్ఖబాహుళయధాధిపుఁ డిష్టసుహృజ్జనంబుతోఁ
దనయవివాహకృత్యముచింతింపి నెంతయుఁ బ్రార్థి వారిచే
ననుమతుఁడై ప్రమోదమున నమ్మునినాథునివెంటఁ జేరిగా
జనకు నిజాప్తమంతులికి శోభనశ్రీభువనస్స : చ్చుటఁ .

క.చేదిధరాధస్రండును స, మ్మోమురైట్టింప బంధుముగ్రాట మగదే
 తాదివసుధాధినాపుర, రాజునిమునం బిలువంబి ియగిగేమునకా, 18

గి. శుభమును పొందగలగల వాళ్ళనుగయుతిమును
 ధాతిచీనునుగలము పేర్లును
 ధవళమును నామమును నామమును
 బోరు బుగ్గిలమును గిలుగుగలమును

[illegible]

ఉ. అంతకు పున్న భవన సుధాభవనుఁగి చముఁగ మేలుఁ
యెంతయు వేడ్కతోడ నెదుఁగి రమంబున దోహిత్యి గె
హంతిక క్షేళికానవమునంబున దుగ న్యోగియిగచి వారికిఁ
సంతన మున్ను ను సచారివిధు ల్పరచె చుచుండఁగన్.

ఉ. అవిధ మెల్లఁ ద్రణవలఁ బొసఁగి వచ్చి యెఱుంగఁబొందుఁ దఱ
తాఁసొనితఁడై మిమ్ములఁ బ్రాప్తవలెననుచు నొకటిఁ బోయి
నానవలెను నొకటిఁ బోయి నొకటిఁ బోయి నొకటిఁ బోయి
గోమన మొనఁగి పుష్పశ్రవణం దేహిగఁ ద్రావి యెవఁడు .

గీ. జనపదైశ్చ నియత్యైర్గుణవినితాంత, దుఃస్థుంఽయ్య నభేదౌ నభిమానయన్త్య
వచనములచేతఁగొంతయూహ్యః. మఱది, ప్రాప్త్యబలసంకులాదాపనరచివేడలి.

1. ఏ - బోధనాస్థాయి లేదు.   2. చ - యతిమోహమునకు,   3. నువ్వవుము బ - బో
4. ఏ - ముగించి ప్రశ్నలి.

క. ఆపృథ్వీరమణుండు పు, రోపాంతంబునకు వచ్చి యొకచక్కటి ల
క్షీపద్ధముభిసద్ధము, లోపల నున్నట్టివిజయలోలుని గనియెన్. 24

చ. కనుఁగొని బాష్పపూరకలిక ల్కనుఁదమ్ముల నిండ డాయఁగాఁ
జనుటయు నాతఁడుం గదిసి చాఁగిలి మ్రొక్కిన గ్రుచ్చియెత్తిన
మృనమున హర్షచిత్రములు ¹మల్లకిగొట్టుచునుండ నొక్కచో
ననితరవాస మైనవిమలావనియందు వసిం²చె సత్తతఁ. 25

శా. శైవేయాత్మజఁ డామురారినులు సాశంకంబుగాఁజూచి యో
యీ నిట్టూరుపు లేల పెల్లిడరె మే నేలా కృశంబయ్యెగఁ
గోనల్ కెంజిగిఁబూనె నేమిటికి నాకుం జూడ నీతీగు చిం
త్రై నేడిచ్చటఁ దోచె నీదువిధ మాన్యంతం దెఱింగింపుమా. 26

సీ. అనఁజంద్రభానుఁడిల్లనియెనాఁడుచుయానిముఁబట్టుటకు చునుముచనియని
గవవాసి యెండొరుఁ గానంగలేక పోయిన సంతఁ కంత నే నిచటఁ జేరి
వీణారహస్యంబు వీరనేనునిఁకూడి తుంబురుచే విగితఁటలోన
సభ్యపించుచునుండ నచటికిఁ గుముగిని యేతేరఁ గంటి నాయందుముఁయు
ననువరించెద ననుచునుండఁగఁ నదీయ, జనకుఁ డాచార్యసూతికి సంప్రమింప
వారు నేతెంచి యావనవాటి విడిచి, నేనచటవాసి నచ్చితి నిటనయస్య.

గీ. అనుచు నాద్యంత మేర్పడఁ దన లెఱంగు, యెఱుప నాశ్చర్యవారిధిఁ దప్పఁ జేలి
యామురాంతకసుతునితో నాశ్చర్య, విజయలోలుండు వలుకు సవిస్తరముగ.

మ. అటు లాబ్ధిణము ల్పనం దదనుయోత్రాంభము ల్కాని య
చ్చట నిన్నుం గనలేక భేదనశితస్వాంతంబుతోఁ గుంది యు
ద్భటహర్యక్షమృగాదనంబు లగుకాంతారంబుల నైననం
ఘటనం బొంథులఁగూడి యొయ్యెఁ జనంగఁ గొంతకాలంబునన్. 29

—H— సన్సకాలవర్ణము. —H—

శా. హంసోచ్చాటనమంత్ర మంగభవసాహాయంబు కాదంబినీ
సంసద్వైశననంబు భాస్కరతిరస్కారంబు ఘర్షచ్ఛటా
సంసారాపగమంబు పంకజతమిస్రావేశ విశ్వంభరా
పాంసుధ్వంసన మంబుదాగమము గిష్టంబయ్యె నుగ్ధీఫలిన్. 30

చ. సనుదమయూరి కాగణము శంబరవైరిసినంబు లాడఁగా
సమయపుజక్కులీడు హరిచాపపుగోణముఁదాల్చి మబ్బుజొం
పములను బెట్టిదంపుటురునుల్కొరియించుచు మ్రొలనిల్వఁ బ్రా
థమికపయఃకణార్థననుధాతలవిస్ఫురమాప్తహాపముల్.

31

¹మ. అలజీమూతకిశోరికుండు నవవన్దాశ్రు ల్విగంబొక గ
ర్జిలుదంభంబునఁ బోరువెట్ట గగనశ్రీధాత్రి క్రొమ్మించుచే
తులచే నుగ్గిత నొల్కి తచ్చకలసందోహంబు వన్దోపల
చ్చున ప్రాతెనొ కానిచోఁ గరఁగునే సంతప్తభూసంగతిక.

32

మ. స్తనితంబు ల్విస భీతినభ్రతటిసీచక్రాంగము లైంకికిం
జనుచోఁ ద్రయవాతఃకాతహతపర్వగ్యానశనంధులం
గనుఁగోనైన గివీచుహేమమయపడఁచాఁచులో నాఁగఁ బై
కొనియె స్త్రుత్తుముగాఁగ నెల్లకడలం గ్రొమ్మించు లక్కారునక.

33

చ. తొలుకరి నంబుదాళి శరణోరశి నింపుచు రాజహంసమం
డలములు నాన్తమించిన నెఱికి ధిరంగరాజహంసమం
డలములు క్రొందగింపుముఁ దాఁగఁ ఘనాఁ జరించె నేని నీ
చులకడఁకేగి నీజవిశుద్ధుఁడ జూడక యెట్లవారలుక.

34

చ. హరిహాయుఁ డగ్రవీణఁ జెలువారెడు పచ్చనివిల్లు పాంధభీ
కరముగ నెత్తె తానసమకాండచుహోన్నత జూప ధాత్రిపై
హాహయహాఃఃబూనిన యంగుఁడు పచ్చనివిల్లు పాంధభీ
కరముగ నెత్తె తానసమకాండచుహోన్నత జూప నీనునక.

35

క. ఎచ్చటఁ బొచినఁ దిట్టదై, పచ్చిక కన్నట్ట ధాత్రి బహుళాంబుదని
ర్యచ్చటులజలమయంబున, సచ్చగు శైచాలలేఖ లడరె ననంగక.

36

²చ. సమధికప్రకృతిలల దిశాతత్త్వముఖ సేనకందళం
బుమియుచు నీసింఘపుష్పటురవోద్ధతి మీతి నవాగి చూలికా
దమన మొనర్చుఁగా నపుడు ధాత్రి నహించె గిరంబసూతన
గ్గనుకమనీయసూనకళికానికుంబకకాప్రకాండముల్.

37

చ. విమననివేల్చె సులు ప్రోగఁగఁజ్జిరతి నెఱ్ఱముల్
జడిగొననానుచుం గుతికింబడి తెక్కలువిచ్చి నెఱ్ఱముల్

1. ఇదియుఁ దైమూఁడుపద్యములకు “ట” లో లేదు

2. ట - క్రొందగింపున

3. ట - లో నీపద్యము లేదు.

4. చ - సింఘబాలలు నొక్కటి.

వడకెడు పిల్లలం బొదివి ¹వత్తులుగట్టినయట్టిమేనఁ దు

వృక్షగురుపాఠఁ గోటరపుఁబొంతల డాఁగెఁ బతంగసంఘముల్. 38

38. అనటిలో దిగఁబడి విసికి నెల్వడలేక యెలుఁగైత్తిపొలమన్ల బిలుచువారుఁ
గటియ రేపడిఁబదాగ్రములుజ్జననఁజూఁగఁ బ్రాంతభుజము లూఁతపట్టువారు
నెదురువాసకుఁ దలఁచెత్తక యేగువో ముందఱగానక మ్రొక్కునారు
గొబ్బున జల్లు పైకొన్నఁ జెట్లచుజేరి వంగుల్లు ఘనమైన నుండునారు
నయి ముదురుజంబుగూడఁగ బయి ధరించి
మొక మొకించుక గానరా మునుఁగువెట్టి
కేలనోరచ్చు ²వాడత్రాళ్లుప్రేలుచుండ
పచ్చగతి నగ్గగులు ప్రోవ నడచిరపుడు 39

—|| తిరుచులయ్యాత్రావర్ణనము. ||—

39. వాన్నికదినంబు లిట్లు దున్విత లీల, ధన విజృంభించునేరెఁ గాంక్షప్రతాన
సహితముగ నేను బ్రాప్తచేసములుగడచి, చుంఁడఁబోవంగమాన్యముగ న్యంబుఁ ఁదు.
40. అనశననప్రశమున ³నగు కన్యావంశులఁ గన్ముచ్చునగివిగములవారు
మ్రొక్కుచున్నట్టుకున్న మూఁకలూఁకలగూడ యే యెనిమితులమోపుటంకవారుఁ
త్రాణముల్ పిడికిటఁబట్టుకలుక్కిని నెమలని శిరిమనోదములవారు
పైహికాచూసంబు గలఁచుక చొల్లును నడచినిమింతులఁజనులవారు
నామలూనుటమ్రొక్కువానిమనఁ గలఁగె, నెం మూలవారునుగులనగడియెసర్ప
నడరి పన్నగసాగ్విహారమాట సంగ్రహ, గొలఁచుకొనఁగ న్నెప్పొంగుటచురుగ.
41. ఏను వారలతోఁ గూడ యెలుల దిగున, లకునకి నగి యెలులవారికి
దాసములునల్పియుచిత్రకృష్ణములుగిర్పి, సంతనఁగ ననన్వయభావంతరమున.
42. పైఁ బొల్లుతోలుద్రాఁగ నుండఁగయూరుపుఁ బొగలూభిపంకజమిళిందములు
ఘనతలగ్రానభాగంబున ⁴వాడునుఘటితహస్తం బబగిరముగాఁగ [గాఁగ
మలఁచి తలాడగా నిలిపినపలకేలిసఖరుచు ల్కొలికుండములుగాఁగ
నోరగాఁ గుడిచంక కొఱగునూపుదుచి శ్రీసప్తఘనఁటప్రభగాఁగ
రాత్రిఁ బనలును బారునేత్రద్యయంబు, పాదసంవాహనక్రియాపరవశకమ
లోటతలకుముదాబ్ధి కారిగాఁగ, ⁵నేత్యంబవలించియున్నగోనిందుఁగొలిచి.

1. చ - వత్తులపాత్తులగట్టికేస. 2. అ - లో నపవ్యయ తేపు. 3. చ - వెడవార్లు.
4. అ - లో నిడమెదులు 45 - వ పద్యమువఱకు లేవు. 5. చ - సింహుకొండెములవారు.
6. లోటుతలకుముదాబ్ధివ్యతాగిగాఁగ.

- క. చకచకలు గలుగు నలిమే, చకచక లిరుగడలఁ గలుగు సౌధశిఖావీ
ధికలు గనుఁగొనుచుఁ దత్పుర, నికటోర్విః సచ్చి యుపసనీభాగమునకా.
- సీ. చేమాకుతాళముల్పెలఁగరొండులఁ జేతులుంచయింపఱ వెక్కిరించికొనుచుఁ
బజ్జఘాపమున దీపపుఁగోల రాఁజ హస్తముసాఁచి జేగంట చఱచికొనుచుఁ
దల యోరగిలఁగ్రుంగి తప్పెట గతికి వాయించి గంగెడ్ల నాడించుకొనుచుఁ
దిరువడిసానుల బెసి గంటలుమ్రోయ జోడచప్పురము నాడికొనుచుఁ
ద్రోనఁ గూర్చుండి ¹బొంగలు మ్రోలఁబఱచి
ముదురుతెండల కోరగా మునుఁగుఁజేర్చి
పట్టెదండలు మొఱయించి పాడుకొనుచు
నలరు దాసత్వ వీక్షించి యాత్మణమున.
- 45
- గీ. పంకజేక్షు ముక్కనైరి భక్తసులభు, వేంకటస్వామి వీక్షించువేడ్క హృదయ
పక్షమునఁ దొంగలింప సంభ్రమముమొఱసి, యామహీధరిమెక్కితినట్టివేళ.
- సీ. చేక్కుల మకరికాదిత్రము ల్లఁగంగఁ గలమచూర్చుచు సారె నిలిచినిలిచి
కటులభారమున వెక్కికుప్పేగి యంపంద ²జేతులయంపము లూతపట్టిపట్టి
తరులనీడలు చేరవరిగి సెచ్చలివీచు సురటితెమ్మెరకుఁ జొక్కిచొక్కి
పాదాబ్జములుతోట్రుంపఁగి నాచువులూఁదియెక్కుడు ³మెట్టు తెక్కియెక్కి
నలుదగుబ్బుల జెనుటలు నడియఁబయట
లుబ్బునొత్తొచు నెన్నని గూర్చియు న్ని
యలఁతఁ దూలుచు వ్రాలుచు నలఁగూహ్న
జలధిఁ జేలుచు నోలుచు జలజముగూలు.
- 47
- ఉ. మందలుగూడి యెక్కి రతిమంజులపంజ రకుంజనంపరి
బృందమరందబిందులహరీబహురీతిసగీతినందదిం
దిందిరవందితుందిలనుతిప్రతికూజదళింపకందరా
మందనగజ్జగీసుసంఘుచుధ్వనిసూము శేషశైలముకా.
- 48
- క. తళతళన వెలుఁగు నిందూ, పరిఘాకవనీపత్యైబలబరచులుహరీ
సలయర్పరీసలయదరీ, నిలయసగోపపదామఃపద్యతేఱు లచటకా
- 49
- గీ. శబరకాంతాకుచాగ్రసంపక్షగి, కాంకనంబలు జనుల గడ్డొచ్చుచు నచట
ధాతుకృత్యంబులొట చిత్తంబె వాని, కతనుభావాన్వితశక్యత్రస్తృత్తి.
- 50

సీ. నాళిక కాసార కేళిక లిత సార నాళిక నత్తిర నాళికేర
 మాళీన మకరంక్షధూళీన తమిళింస కేళీన వానంస శాలికుండ
 మేలాల తాలోల వోలాల సమ రాళ బాలాల ఘుముదాల వాలసాల
 మాలాపయుగ నంగ ఘేలాపరవ శాంగలీలాపరవిహంగ జాలరంగ
 మమరవరతనుకరతను నమితనుమిత, మునితకలరవకులరవముఖరశిఖర
 తిలకనురుచిరతరుచరగళితలలిత, మధురమధురసపాళి యాకుధరమాళి. 51

చ. ఉరుతరకందరానిపతితోత్పతదంబుర్పురీలనంబులం
 బరఁగు నుదగ్రఘోషమయి పాపవినాశన మానగంబు సాం
 పరయఁగఁగోరి యేపతితులైన జడాకృతు లేగుడెంచిన్
 సరసత నూర్ధ్వలోకము లొసంగుదు నేనని తెల్పుకైజ్జి 52

సీ. కమలాకరతఁ దాను యనుచు నింతియ కాని క్రుంకువారికి సిరు ల్లూర్పఁగల వె
 కువలయోద్ధతిఁ దాను కొఱుచు నింతియ కాని చేరువారికి ధరఁ జేర్పఁగల వె
 యుత్కళికలఁ దాను యొప్పు నింతియ కాని కనువారికి మునంబు లునుపఁగల వె
 యమృతసంగతిఁ దానుయలరునింతియ కాని తలఁచువారికి ముక్తిఁ దార్పఁగల వె
 యితరతీర్థంబు లెందైన నీసరంబు
 పగిది సని విశ్వభూజను యోగడ నన్న
 గమునఁ ¹జెన్నొందు స్వామిపుష్కరిణియచటఁ
 దానమొసరించి యుచితకృత్యములఁ దీర్చి. 53

క. ²వారాహమూర్తికి నమ, స్కరింబొసరించి సంతసంబునఁ దత్కై
 సారంబు వెడలి మురహరు, నారాధింపంగఁ దలఁచి యటఁ జన నెదుటన్.

సీ. ప్రాకారఖచితహీరప్రభాచయదేవతాధునీముద్రాసత్కారకంబు
 గోపురేంద్రోపలాంకురవిభాజాలయమునారాధాంగదహస్కరంబు
 కేతుగోమేధికద్యోతసరస్వతిప్రదీప్తిశైవలద్రభ్రతలము
 శిఖరాబ్జరాగరోచిఃప్రతాపహిరణ్యవాహోత్ఫుల్గిన్వీలవారిదంబు
 భక్తలోకైకభరిణంబు పరమహాని, కలుషసంతాపహరిణంబు ఘటితసుజన
 నిచయసంస్మృతితరణంబు స్థిరశర, ణంబు వేంకటపతిశరణంబు దసరె, 55

గీ. అట్టిమురవైరినగరికి నరుగుడెంచి, వితతభక్తిఁ బ్రదక్షిణవిధు లొనర్చి
 యావరణదేవతల నెల్ల ననుసరించి, గర్భగృహమునకేగి యుత్కంఠమెరియ.

సీ. ఇలఁజూపువలచేయి వెలిదమ్మి కనుదోయి జేలఁగువానిఁబయోధిమెలఁగువాని
దట్టఁజేర్చిన వంకి గట్టుమీఁదటెంకిఁ దనరువానిఁ బురారి నెసరువాని
నెడమ పెందొడఁగేలు నెడఁజేరిచినయాలు నెసఁగువానిశుభంబులొసఁగువాని
నిండుబంగరువట్టు కొండవంచిన మెట్టు వెలయువాని శుకాశ్శ నొలయువాని
చికిలిజగిచుట్టుకట్టి జేజేలుబట్టి, నెఱపువాని నురారుఁ బఱపువాని [గి.
వేంకటస్వామిఁగనుఁగొనివిషయవిసమి, తాంగవైభరిమెఱయసాష్టాంగమెఱఁ

శా. కాల న్మతైగజాలు వేడిచలువల్ గ్రమ్మించుకన్డాలు కెం
గేలం బట్టించుట్టువాలు నెఱచక్కిం గల్గిప్రాయాలు నే
వేళక భక్తులఁబ్రోచుమేలు తెలిదీవిం బొల్పు పెన్నోలు ని
ర్దేలం బాయనివేల్పుచాలు గలసామిన్ వెన్నునిం గొల్చెదన్. 58

శా. ఆర్తత్రాణవరాయణాయ భువనైకాధారభూతాయ సం
వర్తాంభోనిధిమగ్నభూభరణకృపావ్రాహ్మణాయ దో
ర్వార్తాభీతమహీసుతాయ శిశుతావ్యాపారిసశ్వశృణా
వర్తక్రూరనిశాచరాయ నివిషడ్వంద్యాయ తుభ్యం నమః. 59

చ. అని కొనియూడి తన్నవయుగాబ్జచవిత్రిత్యర్థవారి లోఁ
గొని గతక్లమండనయి కోవెలఁబొన్కి ¹బిల్వపాండవా
దిన్నిలత్థివఁగ్గుల త్రిత్రిచరకోదిత్యర్థి భక్తి మ
జ్జామొనరించి యగ్ననిధి నల్పి ప్రచుంబున నీగి చెంగటన్. 60

సీ. రేరిక్కరాతాల నూరిననీ చేబులై నూఱ నీరికలైనచోటఁ
గ్రేళ్లుబ్బి సెలలు దాఁకిసన్నునెత్తాల నలరుకానలఁదారు తలిరుఁగట్టి
తన ²బాబానేతఱక్కసోకులసారె దలఁకునీరంబుల నొలుకు తెలిసి
రంబుతోఁ దనరనొరలుకన్నెక్రన్నన తేనెసోసల నన్నలైన నేలఁ
దొలఁకుకొలఁకుల కొలఁకులఁదలుకుగులుకు, నున్నతి న్నెలఁదరలకనూలుకొనిన
³కిన్నెరకలకలంబుల కేకికరుతు, లూనుచుండెడు తుంబురుకోనడాసి. 61

లయగ్రాహి.

రేవగలు గీవిగల తీవఁబదీవిలయ క్షనైఱది పోవుటిరు లేవలనఁబ్రోవం

⁴గేవలముగీవిఁగను కావియెలమావితలి రోపరుల సావిదగు లేవరులలోనం

1. చ - ట - భీల్లపాండవాది. 2. చ - బాబాచాలు. 3. చ - ట - కిన్నెరకలకలములకేకి
కురిక, కోకిరతులూను తుంబురు రోపలోన. 4. చ - ట - గేవలముగీవిగను.

దావలముగావదరుపూవిలుతుమాపుల విరావముల¹ తాపులగుక్రోవులకుఁగ్రేవం
దావిశొవబావిచలిరేవులనమీపమధుపావళివళావళుల చే వెలయుచ్రోవ².

క. ²కంజరజఃపింజరతరు, కుంజరటదలిస్వనానుకూలనిగుంజ

స్థంజరపుంజరంజత, మంజలసింజారపంబు మల్లడిగొనఁగ³. 63

శా. రావే యోవనమాలికా పొదలు చేరింబోకువే మల్లికా

యేవే బంతులు పద్దినీ యిచటలేదే తేనె వాసంతికా

తీవల్లుఱకు చంద్రికా యఱవిరులై నిందిరా యంచువ

న్యావీధి నీహరించు తోయ్యలుల వాక్యంబు ల్విసవచ్చిన⁴. 64

శా. ఆనాదంబు హృదంబుజాతమున కాహ్లాదంబుఁగల్పింప నే

నానాసూననికుంజపుంజములలోనం దూటి యచ్చటన

మ్మానామందమరంసబిందురతిలీలాఢోల బాలాళినీ

గానాధీననవీనసూనలలికాగారాంతరాళంబున⁵. 65

శా. కర్ణాంతాయతనేత్రకోణరుచు లగ్రత్తో³ఱిరా³ణింప సౌ

వర్ణాంభోజముఁ గేలఁ ద్రిప్పుదు నటన్వహో³జయై బాలికా

తూర్ణాందోళితఢోలికాంతరమునం దూఁగాడు చొక్కింత సౌ

ఖ్యాగ్లోరాశిఁ జెలంగఁ గంటి సని యత్యానందముం జెందుచు⁴. 66

క. ఏలాయతఢోలాయత, లీలాయతసంబుకడ నళిభ్రమకరశో

భాలాలనఖేలాలన, బాలాలనమాన నృప్తీపథమున నిలుస⁵. 67

క. వనితాజనతావినుతా, ననతామరసంబు మలఁచి నను నాచెలి భా

వినితాంతావనితాంతా, వనతాంతాపాంగశోణవైఖిఁగి గనుచు⁶. 68

నీ. పలుచనిచెమటగుబ్బాసంటిమూఁపున⁴ దొలఁకుపయ్యెడఁజక్కద్రోచిచ్రోచి

పిఱుఁదునూయెలలూఁచు తెఱవలకై మోముమలఁచినిల్వమటంచుఁబలికిపలికి

చేరు లంటఁగఁ బట్టిచికిలిపట్టెలు మ్రోయనుర్వరిమునివ్రేళ్ల నూఁదియూఁది

కొమ నిక్కఁగ నొండుకరమున వేనలిసవరించుచును దిగజాటిజాటి [లు

తత్తఱంబునఁబదములుతఁబడఁగఁ, బిఱుఁదువ్రేఁగునఁజిటుదొడలైభుకదిశ

చెనరిచూచుచునూపులుచెదరిగి, యలరుటామావిపాదదండకరిగినిలిచి.

చ. అలరుల తేనె⁵గ్రోలి తమి నాడెడుతేటుల తక్కుసోకుచే

నలఁతిగఁ బాయ్యలైన తలిరాకులసందలఁ జిత్తజల్లుగాఁ

1. చ - తాపులను.

2. కంజరజఃపింజరతరి.

3. చ - రాజింప.

4. బ - దొలఁకు

పయ్యెడ.

5. య - గ్రోలఁచి.

బొలయంగ నాపయిం జగురుబోడి కటాక్షచయంబు నించె బూ

విలు గొని పంచసాయకుండు వెంటనె క్రొవ్విరితూపులేయంగఁ. 70

క. మటువెట్టి చూచు నేగ్ర, మ్మటజూచినడాంగు జెంత¹మగువలఁ గని నా
తెటఁ గడుగు మగుడఁ గనున, త్తటి నాకలకంతి మన్తవశాకృతి యై. 71

ఉ.² ఆయలివేణికి లెటిఁగి యంతట నెచ్చెలి చేరి యక్కటా

యోయెలనాఁగ యింతతడ వొంటిమెయిం దరుణు ల్వసంబులో

నూయెలూఁగు వేడుకల నుందురటే మనవారలెల్ల న

ల్లాయెడ నున్నవారు పదచూ యని పల్కఁగ నాక్షణంబునఁ 72

గీ. సామిసంవప్లుశశియెన్నసైంహికేయు, సగ్రమునఁబూనితనరుమహాబ్రహ్మసంఁగఁ
గ్రాంతదంతనితాంతోగ్రకరముతోడఁ, గరిముఖీకరముగ³ నొక్కగంధకరటి.

* నీ. కటనిస్పృతమదాపగావీచికణముకరణి జైస్రభృంగగణము లడర

గాధపూత్కారవేగవిశ్లేకుంధముక్తానీతి హస్తశీకరము లొలుక

సౌరధునీమధ్యసంభిన్నయమునాసుకారియై రవయుక్తకరము చిసర

సకలజంతుక్షోభసంధాయీహూనుకేతుస్ఫుర్తితో నెత్తుతోక యుచుర

నోరమై శైలముల జెక్కులొరసి కొనుచు

జీఁజిచి సారె నలుగుచు వేగ నరిగి

తరువు లగలించి యెత్తుచు దరివొడుచుచు

గ్రూరగతిఁ దదవ్యుత్తోణి జేరుటయును. 74

* త్వనాఘనఘనైర్ధత్యవిస్ఫుర్తికి హంసకప్రచయ మందంద తూల

నామహోదారసారంగంబురసళికి గర్జికాబాంబు కంపమొందఁ

దద్దుప్టుకుంభినీధవమాళిద్దుర్బదోగ్రతకు రత్నాకరరశన దలక

నామస్తమాతంగభీమవృత్తికి సగ్రహారనాయకమణు లవిసి చెదరఁ

గొను లసియాడ జఘనము ల్దలఁ బొద

స్తమ్ములు దొట్టునడఁ గచభరము లులియ

నూరుపులు సందడింపంగ సుత్పలాక్షు

¹ లెడ నెడన పాటి పటవ సయ్యిందుముఖయు. 75

1. చ - ట - మగువలలిచి. 2. చ - ఆయెలనాఁగ. 3. ట - వచ్చెగంధకరటి.

4. ట - లో నీవప్యము లేదు. 5. చ వేగక్షరత్కుంభి. 6. చ - గవదరములును.

7. చ - ఎడ నెడఁబజవనరి.

చ. ననుగని మున్ను కొంత వమినాటంగఁ జూచుటఁజేసి లాఁతివారఁ

డనక మృణాలనాళమృదుహస్తము లెంతయుఁ జూచి కౌఁగిట

న్నినిచి యొకింతయుం దెలుపనేరినితృప్తపాటుతోడఁ గో

వనమదహస్తి హస్తి యని పల్కెఁ దలంకుదొలంకుపల్కులన్ .

76

ఉ. ఆపువ్రుఁబోడి యొగతి భయంబునఁ గౌఁగిటఁజొచ్చి పల్కు నే

నేవరిపాటియైనవగ నెంచక కేవలతృష్ణయానుమో

దోపచయంబుఁ గంటి మఱి యున్నదె ధాత్రి హఠాదవాస్తయో

మావరిరంభసంభ్రమజసౌఖ్యముకంటె బ్రమోద మేనికిన్ .

77

క. అడ లెడలఁబలికి యప్పుడు, జడిచుకు మని సారె నెన్నఁజఱచియెలమి న

ప్పడఁతుక నెత్తికొని రయం, బడరంగ నేనొక్కచుకు నరుగుచు నెదుటన్ .

ఉ. వామనతీర్థతీర సునివారణవారణవారిణక్షణే

చ్ఛామహితప్రచార మురుసారససారిససారసంభ్రమో

ద్దామతరంగవారము నదానవదానసదానవర్ణిత

శ్యామలమూర్త్యుదారము శుభావసభాననభాననారమున్ .

79

క. కని యుత్కలితోజ్జ్వలమై, మనరససంభరితమై ప్రకంసనయుతమై

వనితామణిచిత్తముగతిఁ, దనరెడు నానరసిఁడఱిసి శత్రీరమున్ .

80

సీ. పయినాడు తుమ్మెదపదువు క్రొంఱొగలతోఁ బాటలకునుమనోహములు వెలుంగ

నానందనిభృతకీరాదిచిత్రములతోఁ బాయనిచిగురాకుపటము లెనఁగ

వ్రాలెడుగెలబోడకీలుదామరలతో స్థూలరంభాతరుస్థూణ లలర

సకృదాగతార్కభాస్వ్యశృంఖలలతో నలతెలిదీచయుఁద్రెల్విలుదనర

నరుణకాంతాగ్నిపతితసితాభ్రధూపముల¹ పలచునొచ్చి² దివరింటలునఁదార్చి

కురులెనయదువ్విచెమటార్చిసరులుదీర్చి, బుజ్జగించిముదంబునఁబోదలునపుడు.

ఉ.¹ ఆగజరాజ మనన్యవిపినాంతనశావశచిత్తమై నిజే

చ్ఛాగతి నేగఁ దత్సఖులు చంద్రమున న్వేదకంగ నచ్చి త

ద్యాగమునంగుఁ గన్గొని ముసంబునఁ దోడ్కొనిపోచ నావనా

భోగమునందు నిల్వ కెడఁబొక్కుచు నంగజాబారిఁ జిక్కుచున్ .

82

సీ. తలిరుటాకులమీఁద నొలుకు తే నెలఁజూచి పల్లవాధరి లేతపలుకుఁదలఁచి

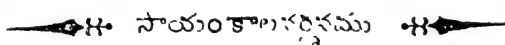
మెట్టుతమ్ములమీఁద మొంగు తేటులఁజూచి సరసిజవనన ముంగురులుదలఁచి

యందుదీవియమీన నలరుక్రొవ్వోజూచి నతలతామధ్యమనాభిఁ దలచి
పువ్వుగుట్టలమీఁక బొలుముపుప్పోజూచి గుచ్చవయ్యోజపైకొంగుదలచి
తగులు నెగులును దిగులునునోటంబు, నలకునులకునుదలఁకును నానరంబు
మనమునజనింపఁ దవ్వనీమధ్యనీచు, సంగనామణి వెదకి కాసంగతక. 83

ఉ. వేగిరిపాటుతో నవును వెప్పొడి యొయ్యన శేషభూమిభృ
ద్భాగము డిగ్గి యాకులత దాక్కొనుచిత్తముతోడఁ గుందునన్
దోగఁగూడి యధ్వగులు దోడ్కొనివచ్చిననప్పుడేను ని
న్నీగుడిలోనఁ గాంచిరి జెలి యని యంతయుఁ జెప్పి వెండియున్ 84

సీ. గాజుకు ప్పొరచంటి గచ్చిగుప్పలుగోర సంటిన ప్రీతిఁగా యనుచుఁగొంకి
దిరిసెనపూచంటి తిన్నెన్నె కేలనలమిన వాడుఁగా యనుచుఁ గొంకి
కంచక్కెరచంటి కచ్చునివాతెఱ నానినఁగరఁగుఁగా యనుచుఁ గొంకి
చికిలియన్దమునంటి చిన్ని నెమ్మోముగ్గు లడఁగినఁ గందుఁగాయనుచుఁ గొంకి
తఘకు నెలకూన లునుచక తిన్నెఱఁ, గొంగిలింపక కెంపులు గలుగ నిడక
నలరుమాపులు గ్రొక్క కంచంకనును, నూర కేమోసపోయితి నోవయస్య.

క. అని యావ్యంతంబేపుఁ, నసప్రత్యాంతంబుఁ దెలుపఁ నమ్ముఁడుఁ దానున్
జననాధిపతీ యెరుఁదొరు, ననునయమునఁ గలఁకఁదేలునంతటి లోనన్.

సాయంకాలార్ధము

మ. కలయ న్నిడలు తూర్పునాఁగె నశిను ల్కంఠాతములవ్వోసెఁ గొం
దలనుండన్, కనజక్కవ ల్గిరగీకాంశస్త్రేణి చల్లారె మి .
న్నులనేగెం బులుఁగు ల్బుకోరికల అంతు ల్లాంత దీపించె ను
త్పలము ల్విచ్చె నినుండు పశ్చిమకుభృద్భాగంబున న్నిల్వంగన్. 87

క. జలగాళి య నెడుబోయి, తలవొర చరిమాద్రిపేరి తడికమలుపునన్
నిలిచి కిరణంపుటారి గో, లలఁ దిగిచేఁ బతంగమండలం బవ్వేళన్. 88

సీ. తొలుదొల్లపనసచ్చె నలముకోలాహలం బామీఁదఁదోచెవాద్యములరవళి
తరువాని నెఱఁజూచి దంఢీంకారంబు నంతటఁ దురికించె నశ్వహేమ
పిచ్చుటఁ దలనుయ్యెఁ బుగుకందుకధ్వను లా నెఱ్ఱఁ దనరెఁ దొయ్యలులపాట
పెద్ద మ్రోసెను వారిభరుసూపురుతు ల్పాఁనెగడె వయస్యానులాప
మప్పు డాయూదవాన్వము లారవంబు, సారెనాలించి లగ్నమాసన్న మైన
ధరణినాథుండుతనయనిందిరుమ్రొక్క, ననిచెనోయనిభానింపనాక్షణమున.

—|| కుముదిని లక్ష్మీనుందిరమునకు వచ్చుట. ||—

భ. ధరణితలేంద్రనందనవిధంబు గనుంగొనఁగోరి మున్ను కి
 స్నరవరుఁ డిచ్చినట్టిభువనస్తుత మైసయదృశ్యవిద్య న
 య్యిరువురు గుప్తమూర్తు లయి యిందుసహోచరిమందిరంబునం
 దరలక యుండి రట్టియొడఁ దన్వీయుఁ జేరఁగవచ్చి యచ్చటఁ. 90

గీ. జనులఁ గంచుకినిచయంబు జడియ వేత్ర
 ధరలతాంగులు కొందఁ తెచ్చరికఁ బెలుప
 బాల లిరువంకఁ గరములఁ బంజు లూనఁ
 బాలతంకలుమ్రోలరాఁగ గోపురము సొచ్చి. 91

ప. జలివిలికమ్మఁ దేనియలు చిల్కఁగఁ బల్కెడువంచవన్నెరా
 చిలుకలసంజరాలగమిచే నలరారెడు రంగమండపం
 బలనత నెక్కి కూర్చిసఖు లందఱు పెంటనెరఁగ గరంబునఁ
 నిలుడని యక్షగించి తరుణీమణి గర్భగృహంబులోనికిఁ. 92

గీ. సారెనియమరహస్యపూజాచ్చలమున, నొంటినేతెంచివిజన్మయమిడిఁదెలిసి
 రత్నమయ మగుతద్గృహారంముఁజేర్చి, నలినగేహకు సాష్టాంగ సతియొసర్చి.
 త. ఈనలినగేహతనయుఁడు, కా నను నలవంతఁ గుండఁగాఁ జేసె గద
 యేసీనతి కిందులకై, ప్రాణము లర్పింతు ననుచు బద్ధోద్యమయ్యె. 94

గీ. భవదాత్యజశీలముఖవివర్ణితం బని తలఁపక కిష్కిరోష్ణుముగాఁగఁ
 ద్వత్తహాభవవృష్కమలీమన మనియెంచుక లేలాముకురమ్ముగాఁగ
 భవదవత్సరసృష్టివిదారితం బని కనక కెంగలిపంకజముగాఁగఁ
 ద్వత్కమారాశుగధార్తాకులం బని తెలియక పెంచినలీపగాఁగ
 పవధరింపఁగదమ్మలోకైజనని, కనుగవయుగంఠలమనానసముఁదనువు
 పార్థివావయవములపాల్పడకయుండఁ, బ్రీతి ననువులు నీకు నప్పింతుఁగాన. 96

త. అని యరిగాఁగఁ బయ్యెద నతానన యై నిజకంఠసీమఁ జే
 ర్చినఁ గరుణార్ద్రత యయి చెందొవరాసయిదోడు చెల్లఁబో
 నను నపక్షిఁబాల్పడ నొనర్చఁగఁ జూచితి పంచు గేలు కే
 లునఁ గదియంగఁ బట్టి మదిలోని తలం కెడలంగ నిట్లునఁ. 96

1. చ బాలకిముడిగి జతగాని పంజులూని. ట - పాలకిడిగిజతగానిపంజులూని.

2. క - పార్థివావయవదయములుపడకయుండ.

- శా.నాళీకాంబకు సారె దూఱుకొనుచు న్నామ్రొల కేతెంచి ¹నీ
 వీలా గేల వహింప నేటి కకటా యేజెల్ల నీసామాసం
 బేలా పూనెద నమ్మ లాతి²వలె నీయిష్టంబుఁ జేకూర్చెదం
 బాలుంజాలుఁ గలంక మాను మని యాశాచక్రమీక్షించినన్. 97
- క. గ్రమ్మన నగ్రధరిల్రిని, దమ్మునితోఁ గూడినచ్చు తననాయకునిన్
 సమ్మోదజలధిఁదేలుచు, ³సమ్ముద్రియ చూచి యనన తానన యెనన్. 98
- ఉ. కోమలి నీదు నెన్నునము కోర్కి ఘటిల్లెఁ గడమ్మ భూవర
 గ్రామణి నీమనోంబుజము కాంక్షిత మబ్బెఁ గడయ్య యంచు ౪
 క్షీమృగ నేత్ర యొండొరులచిత్తము రంజిలఁబల్కి భక్తి
 తామహనీయదృష్టి నలసాశ్యకిపుత్రుని జూచి నెన్నితోన్. 99
- క. ఓవిజయలోల యిప్పుడ, తానకమృదరూబ్ధవాంఛితము సేకుఱుఁ జం
 తావిలత వలవదని పూ, రావ్విస్థితి నుండె సంఘజాలయ యంతన్. 100
- చ. చతురతరాంతరంగుఁ డయి సాత్యకిసూనుఁడు చల్కు నన్న గూ
 యతివయు నీవుఁ గిన్నరవరాత్మచునోజ్జరధంబుచేత ను
 ధృతగతి నేగి పేరవని రుద్రగృహంబున నుండు మేఁ దద
 ర్పితనవకామనూపకళ పెంపున బిశ్మరి నై శుభోన్నతిన్. 101
- ఉ. పాలకి నెక్కి యేగెద నృపాలనిశాంతముఁ జేరఁ బోవుచోఁ
 జాల నదృశ్యవిద్య మెయి బాజెదఁ గ్రమ్మతి మిమ్ముఁ జేరెనన్
 శ్రీలలనాప్రసాదమునఁ జింతిలుకార్యము సంఘటించె నిం
 కేల విలంబ మంచు నలయిగ్గిర వీడ్కొని సంభ్రమంబునన్. 102
- క. కాంతాకారముఁ గైకొని, యంతర్లీహంబు వెనలి యల్లనఁచెలునల్
 ప్రాంతమునఁ గొల్వఁ బాలకి, యంతయు ముదమొప్పు నెక్కి యేగెడువేళన్.

—|| విజయలోలుఁడు పద్మినితోఁ భాషించుట. ||—

- ఉ. అంత సవంతిదేశపతి యాననువిందునిపుట్రి ప్తగిన్
 కాంత తదంబుజాసనకుఁ గాదిలి నెచ్చెలి గానఁ జెంగటన్
 సంతసమొప్ప నేగుచుఁ బ్రసంగవశంబునఁ బ్కొరించి యే
 కాంతమున న్నృపాలసుత యంచు నె ¹సాత్యకిపట్టి కిట్లనున్. 104

1. చ - ట - నీలాగార్తవహింప నేటికకటా యేగల్ల. 2. చ - వలె. 3. చ - సమ్ముది
 తము. 4. ఋగులకువడి. 5. చ - సాత్యకిసూను కిట్లనున్.

¹చ. చెలియ నృధావిచారమునఁ జెత్తుము నొంపఁగనేల యిట్లు లా
విలగతి నున్కి మేలె శుభవేళ మదిం గలవంత యేరికిఁ

²దెలియకయుండు టాపుదె సతీమణికి న్నటియెవ్వరేని యం
గలకల నవ్వకుందురట కామిని నీచరితంబుఁ గాంచినన్.

105

చ. సరసిజపత్రనేత్ర వెడచందము మానుము నీదుకోరికల్
తరళిక తెల్పు వింటి నిది ధర్మమే కూగిమి తల్లిదండ్రులే
వరున కొసంగిన ³స్సతలు వాడె విభుం డని ⁴భక్తియుక్తులై
పరిణయ మాటగాక తమభావమునం గలవాఁడు గల్గునే.

106

ఉ. ఇన్నియుఁ బల్క నేల వినవే నిను నొక్కతె దూఱనేటికిఁ
మున్ను మదీయచిత్త మొకమోహసరూపవిలాసభన్యమై
గన్నువిరాళిఁ జిక్కి రతికాంతుని బారికి నగ్గమయ్యె నో
కిన్నరకంఠి నీకు నెఱిగించెద నలైఱఁ గలకించుమీ.

107

నీ. ఒక్కనాఁ డే వార్నికోత్సవంబునఁబొల్పు హరిఁగొల్చుటకు శేషగిరికి నేగి
యచటివినోదంబు లరయుచు నెచ్చెలుల్ గొలువఁగాఁ దుంబురుకోనఁ జేరి
⁵యొరపైన యాచెంత గురివెందపాదరిండ్ల లీల దోలాకేళిఁ దేలుచుండి
గ్రక్కున పత్తఱి గమ్మవిల్తునిగల్వఁ జాలిన యొక్కరాచూలిఁ గాంచి
పరమసమ్మాదముచు జేంది మరిలియేగు
వేళ మదహస్తిఁ గనుఁగొని వెఱచి యేతని
నలమిఁగొని యుండఁగా బోటు ⁶లంతవచ్చి
పిలుచుటయుఁ బాసి వచ్చితి నలరుఁబోడి.

108

గీ. నాటనుండియు సతని గానంగలేక
చింతఁ గుండెద నన మహీకాంతసుతుఁడు
బావురే యగు నిదియ యా ⁷పద్మనయన
యచుఁ గృతనిశ్చయుం డయి యబల కనియె.

109

క. ఆకాంతుఁ డిపుడు వచ్చినఁ, గైకొందు వె యనినఁ దరుణి కనుఁగవనశ్రుల్
వాక్యకీర్ణముగా గద్గది, కాకులనిష్ఠనముతోడ సలసాలనయై.

110

ఉ. అక్కట చాలు నన్ను నిక నాఱిసివెట్టకు నన్ను యాతనిం
జిక్కని కౌఁగిట బిగియఁజేర్పఁ బురాకృతపుణ్యవాసనం

1. బ - లో నీపద్యము లేదు. 2. చ - దిలపక. 3. చ - ట - సతులు. 4. చ - ట - భక్తియుక్తిమై. 5. చ - ట - గుబురైన. 6. చ - ట - లరయవచ్చి. 7. చ - పద్మగంధి.

- దక్క మ తేల కల్లు ననిన నివని డాయంగఁ బిల్చి మక్కునన్
గ్రక్కున భీరువేషముఁ దెరిల్చి నిజాకృతి¹ బూని యల్లనన్. 111
- గీ. పల్లకీగాలిచెఱఁగు లోపలకుఁ దిగిచి, నెలఁత నీకనుఁగొన్నట్టి నృపనుతుండు
నేనను మ్మని గుఱుతు లెన్నేని నొడివి, తన తెఱంగుఁ గుముదినివిధమ్ముఁ దెలిపి.
క. ఆవనితయు నచ్చటకుం, దావచ్చినవిధము దెల్పినఁ బ్రమోదమునన్
భూన్లభుఁ డిఁక మనముం, బోవలయు నటంచుఁ బల్కఁ బొదలినలజ్జన్.
- ¹ఉ. లేనగ వొప్పుఁ జేయునదిలేక నతాననయైన నామహీ
జానియు నోలతాంగి మొగసాలను వెల్పికి నీవునిల్చి మే
లోనికి నేగి యెట్లయిన లోఁగక వెల్పిడివత్తు నంచు డెం
దానఁ దొలంకు సంతసమునం జెలరేఁగుచుఁ బోయి యచ్చటన్. 114
- ²చ. మగఁటిమిమీఱ సాత్యకికుమారుఁ డన్యశ్యత్తఁ బూని పాలకిం
డిగి మొగసాలవెల్పికి నడిం బ్రయఁ దోడ్పొని స్తంధాతటిన్
నగతనయాధినాథభవనంబునకుం జని కాంచె నందుము
న్నగ రథమెక్కి తన్వరతనూమఁడిఁ దెచ్చిన యన్న నయ్యెన్. 115
- మ. తరుఁబ ల్వెల్పిడి యిట్లు పోవుటయు సంతాపంబున నీచుభూ
వరపుత్రుం డరయించి కానక కృభాన్యగ్రాస్థుడై యుండఁ ద
త్పరణిం గర్హినియాత్మణంబ దమఘోషతోఽభిభృత్పుత్రుఁడన్
మరలెఁ బుత్రునితోడ సైన్యములతో మాహిష్కతిం జేరఁగన్. 116
- ఉ. అప్పుడు కిన్నరార్చితశతాంగలలామమునం గుతూహలం
బొప్పుఁగ నెక్కి యయ్యునతియ్యగ్ముతో యదువంశనల్లభుల్
చప్పుడునేయ కేగి రతిసాంద్రవసీచయంబు లేర్లు బల్
తిప్పులు పక్కణంబు లవలీలల దాఁటి మనోరయంబునన్. 117
- క. అత్తఱి వారల మనములఁ, దత్తఱిము శమించురీతిఁ దమ మడఁగె మదిం
గ్రొత్తగ ననురాగము చిగు, రొత్తుగతిఁ బురోసురాగ ముజ్జ్వల మయ్యెన్.
- చ. సకలజగన్నివాసుఁ డగుశౌరికుమారునిపెండ్లి యంచుఁ బ
క్షికులరవంబు చే నెఱుంగఁజేసి కరస్ఫురణ⁴ ధరేశవం
క్తికి నరుణాంకురాక్షితతతిం నగ నీదొలుగట్టుటొజ్జ గై
రికమయపాత్ర మెత్తె నన టిక్కలగొంగ తనర్చె దూర్పునన్. 119

1. చ - దల్చియల్లనన్. ట - బూనియిల్లనన్. 2. చ - ట - లో నీపద్యము లేదు.

3. చ - లో నీపద్యమును దీనితిరునాతి పద్యమును లేవు. 4. చ - డిగిరనర్చె.

గీ. అట్టియెడఁ గాల్యకృత్యంబు లర్హగతిన్, నర్హి యాయదువీరనందను లమరిత
రథరయంబున సలసినరాజముఖుల, నూటించుచు నేగుచో నొక్కచోట.

1. మును గురంగములఁ గోసినరిచ్చచక్రాలఁ బేరిన పచ్చికస్తూరివలపుఁ
బులితోళ్లపై నారఁబోసిన రక్తార్ధకరిశోముక్తాళిఁ గదురుకంపు
వరుసతో ముంగిళ్ల గుఱుజిడ్డువెన్నలు గరఁగింపఁబొడమెడుకమ్మదావి
కఱినన్న నెఱిజల్లికప్పుపందిళ్లపై నెండెడు నిప్పుపూనిండుగబ్బు
2. సమదశబరప్రణీతసంకుచుదసార, చిక్కణంబై యమరు నొక్కపక్కణంబుఁ
జేరి తదధీశుఁ డొసఁగు సత్తారములకు, నలరి తగుమందిరంబున సధివసించి.

—H— ద్వారవతికిఁ జంద్రభానుఁడు శబరుని బంపుట. —H—

ఉ. మంతపమాడి యాదనకుమారకు లచ్చట నుండువాని న
శ్రాంతగతిప్రసిద్ధు నొక³ శాబరునిం బిలిపించి యాత్మవృ
త్తాంతము తేటతెల్లముగ సంతయు వ్రాసిన విన్నవత్తముల్
సంతసమొప్పు జేతికి నొసంగి హరిం గనఁబొమ్ము నావుడన్. 122

4. నీ హృదయప్రమోదవారిధిబుద్బుదంబుల గతి మేనఘర్జాంబు⁵ కళిక లొల్క
నతితీవ్రగతి కేస యని పెక్క మెత్తుతెఱంగున దట్టిచెఱంగు నిగుడ
దృఢతరస్వీతకు ధాత్రియొసంగుకావునా నడుగునఁ బొంసువు లతిశయిల్లఁ
దనుఁగూడవచ్చు గంధవహంబు బంధించి గెలుతునస్థతి ముష్టికేలు దనరఁ
బార్షవముల సారెనల్లాడు పంచకట్టు, కోకకొంగులు వేగానుకూలఘటిత
విపుల⁶ పక్షదవ్యయస్ఫూర్తివెలయుచుండ, రయసముద్ధతిమీఱిద్వారవతిఁజేరి.

మ. నడువీధి నివ్వడిగాలఁ దానరుగుచుండ నివ్వస్థయంబంది య
య్యెడఁ జారు ల్లని యాడనాడఁ గుమ్మరై యేనార్త యేవార్త యం
చమగం బల్లులు మేలునుద్ది యని⁷ యత్యంతంబుగాఁ బల్కుచున్
వడిఁ బద్మాక్షుహజారముం గదియ నానందంబుతోఁ బోవుచున్. 124

నీ. కూచినేయింపఁగాఁజూచె నందమొ యేల చైద్యుఁ డెఱుంగఁడే శార్ఙ్గతిక
వెలిగుడారంబుల నిలిపెనందమొ యేల బాణుఁ డెఱుంగఁడే బంధురగద
దాడివెట్టుటకునై తలఁచె నందమొ యేల నరకుఁ డెఱుంగఁడే నందకంబు
గడిదుర్గములమీఁద విడిసె నందమొ యేల సాఖ్యుఁ డెఱుంగఁడే చక్రధార

1. ట - ఈపద్యము లేదు. 2. చ - నమరశబరీప్రణీత. 3. చ - శైబరునిం. 4. ఇది మొదలుగ మూఁడుపద్యములకు ట లో 'మూఁడునుంజని' యనుపదనము గలదు. 5. చ - కళిక లమరు. 6. చ - పక్షదవ్యయంబున. 7. చ - సున్యస్తంబుగా.

యిం దొకటియైనఁ గానరాదేమొ కాని
పూనుకొని మేలుదెల్పెడు వీనితేజఁగు
లనుచుఁ దనుఁజూచి ముదిమంఁత్ర లాడుకొనఁగఁ
దనరుకయ్యంతరంబుల దాఁటి యేగి.

125

—॥ కృష్ణుడు చంద్రభానున కెదురుచనుట. ॥—

డి. కమలదళాయతాక్షునముఖంబునకుం జని మ్రోల నిర్మల
త్రము లిడఁ దత్కృమారలిఖితస్వశుభోత్తరవాచికంబులం
బ్రమదముగాంచి వానికి సపారధసంబు లొసంగి యారము
రనుణుడు పుత్రదర్శనమిత్వం నప్పడ తేజి నెక్కినఁ.

126

నీ. విడిగాలు శౌరిస్త్రాక్షి వెన్న నేతెంచె నగతులఁ జేఁబూని చారుచంద్రుఁ
డందంబుగాఁగ నైదాటుగుట్టములతోఁ గదలె వేగమున సంకర్షణుండు
వడిఁ దెన్ను తెచ్చుని యడిదమ్ముఁ గైకొని పరువున నరిగె జాంబవతిపట్టి
ఁడివాగె హరిమ్రోలఁ బట్టి కీరపతాణి నెక్కి ముంగల నేగఁ జక్కనయ్య
వెలుపటిహజారుమున నుండి వెలిసె వెలిసె, చేత బెత్తంబుఁ గైకొని సేసె నెల్ల
వెడలు సునిచెప్పి పంపుచు వెన్న నెదుట, హరిగెనీల నడచె ¹గదానుజుండు.

మ. హరి యిట్లేగినమాట వింట తఱి వాత్సావాసము ల్వలన్విడం
ద్యౌసామ్రాణుల సాదు లడ్డముగఁ గ్రోవం బట్టి రా నెక్కి యొం
డొరుల స్థితి హుళహుటిం గదలి రత్నుత్కంఠ నల్లండు సో
దరులుం బుత్రులు చేరి సుచ్యుతిని గోత్రపాంసువుల్లమ్మగఁ.

128

నీ. ఎదురైనవారు నేత్రోస హరియేగె నని సారె కడుగుచు నరుగువారు
గ్రస్తునవీధులఁగన్గొనికొలుపు మ్రొక్కులు మ్రొక్కి వెనువెంట² వెలలువారుఁ
దమవారిఁ బొడఁగన్న దట్టికైదువులు గైకొని తెచ్చునుచుఁ గూడఁ ³జనెనువారు
రాశేగెనేమొ రాగా నీవు రమ్మని యొండొరుఁ బిలుచుచు నులుకువారుఁ
ద్రాళ్లువెనక దంటులఁ చలుమువారు, సిడెము లెత్తక రథముల నడపువారుఁ
బల్లణింపక హయములఁబఱపువారు, నైనబలములు తోఁకచాలగుచుఁ గదలి.
క. చనఁ జన సటఁ దోడ్తో వెను, కొని "కోట్లం గొండలగుచుఁ గూడుచునడచె" ⁴
వనమాలివెంట వాద్య, ధ్వనిఁ గులశైలములు వడిక ధర యూటాడఁ.

1. చ - బలానుజుండు. 2. ల - లో నీవద్యమును దీని క్రిందివద్యమును శేవు.

3. చ - కూడువారు. 4. చ - సునుకువారు. 5. చ - కోట్లు కొండలగుచు.

శా. శ్రీకాంతుం డిటు లేగుడెంచె నని సంప్రీతికి హితు లైల్ప ను
ల్లోక్కానందముతోడ నావిజయలోలుం గూడి సత్యానుతుం
డాకంజాక్షు నెదుర్కొన ¹ న్వేడలి డాయన్వచ్చెన్ దో శాబరా
నీకంబు ల్నులువంకలన్ బలసి యున్నిద్రస్థితిం గొల్వంగన్. 131

ఉ. వచ్చి వినీతితో దనుజునైరికిఁ బాఁగిలి మ్రొక్కి-నీరికిం
బచ్చనివింటివానికి సమస్కరణం బొనరించి భక్తితో
నచ్చట నున్న పెద్దలపదాంబురుహంబుల వ్రాల నందఱున్
గ్రుచ్చియుఁ గాఁగిలించికొని కూరిమి దీనన చిచ్చి ర యెవ్వడన్. 132

మ. సతరత్నానిధిశౌరి పక్కణముచెంత నేలమున్ డించి యు
న్నతదివ్యాంబరమండపాంతరమున స్పద్యాంధనశ్రేణితో
నతులస్ఫూర్తి వసింపఁ దత్సకలస్పృతాంతంబు చారు బ్రయో
ద్ధతులై తెల్పిన రుక్మబాహు డనునిందానీతిఁడై చెచ్చెరన్. 133

క. ప్రియబాంధవవర్గముతోఁ, బయనం బై నచ్చి దనుజభంజను బలదే
వయుతుం బొడంగని మ్రొక్కుచు, నయమంజులభణితి నాజనార్జనుతోడన్.

ఉ. ఏమఖలంబునుం దెలిసి యిచ్చటికిం జనుడెంచినారి మిం
కేమియు నానతీవలవ దిప్పుడు మామన వాలకించి దే
వా మముఁబ్రోవు పుత్రులవివాహ మొనర్పఁగ నేగుడెమ్ము గా
రామడర న్నదీయనగరంబున కేమిట లాఁతివారమే. 135

క. అని ² నయము నెనరు దొరలం, దనకును విన్నప మొనర్చు ధరణీశుల మ
న్ననఁజూచియపుడుసాత్యకి, ³ గనుఁగొనియీతండునట్లకాఁడెఱుపుటయన్.

గీ. సకలసేనలు గొలువ నాశాన్తపాణి, రాజసంబునఁ గుండినరాజధాని
డాయవచ్చినమునుమున్నపోయిగ్గ, బాహుఁడుబిడారములునులుపాలమర్చి.

⁴ సీ. అవరంజివాక్తిల్ల ననఁటులో యిడుపుల నెనఁగుపచ్చలడాలొ యెఱుంగరాదు
బంగారుటిండ్ల దీపంబులో గోడల వెలుగుకెంపులడాలొ తెలియరాదు
జాళువాలోవలజల్లులో కొణిగెల సలరువజ్రపుడాలొ యరయరాదు
వసిడియోవరుల ధూపంబులో సోరణగండ్లనీలపుడాలొ కానరాదు
మేలిమిహజారముల వన్నెమేలుకట్టా, చిత్రమణి కాంతులో విభజింపరాదు
అనఁగఁ జనునొక్కనగరున ⁵ సపుడులీల, ననజనాభాని విడియించె మనుజభర్త.

1. చ-దలఁచి. 2. ట-లో నీపద్యమునకుమాటుగ "అనిన" అను వచనము గలదు. 3. చ-ప్రియము. 4. చ-గనుఁగొనసాతండునట్లకానిప్పునియెన్. 5. ట-లో లేదు. 6. చ-సధిశ్రులీల.

- .చ కళగలజీవరత్నములు గండపుమ్రాకులు పంచవన్నెచి
 ల్కలు పయిగోవకస్తూరి కళాచి పునుంగు జవాది చాచువ
 ట్టెలు పలువన్నెకోకలు పటీరము నిండ మెఱుంగుజాళువా
 పుకలు సందియున్న యలుపా పొలుపారెగ నాదరించుచున్. 139
- ¹క. వనమాలి యాశ్రపులు వెను, కొనిరా మోదమునఁ గొలుపుకూటంబునకుం
 జని కూరుచుండి వారల, కనియె న్నందస్థితంబు లంకూరింపన్. 140
- క. వైవాహికలగ్న మొకటి, గూవేళం గలుగునేమొ యిప్పుడ తెలియం
 గానలయు ముహూర్తజ్ఞుల, రావింపుఁ డటన్న వారు రప్పించుటయున్. 141
- క. బ్రాహ్మణులు కొందఱు ఆపుడా, జిహ్వాగవర్ధంకుని గదిసిరి “యోవైతాం
 బ్రహ్మణ” యనుమంత్రమున న, ఆహూతనుం బ్రాశ్నతములు శిరముననిడుచున్.
- క. వారిలకున్ భక్తి నను, స్కారం గొనరించి గరుడగమనుఁడు మీరీ
 చేరువ లగ్నమొకటి వి, చారెంపుఁ డటన్న వారు సంతసమెనఁగన్. 143
- క. విని కొంఠతడవు తమనె, న్నకముల నూహించి నేడు మా పొకలగ్నం
 బనువైనది గల నది యో, వన జీక్షణ దంపతులకు వాంఛిత మొనఁగున్.
- క. అని తనకుఁ దెలుప విప్రులఁ, బనిచిన ననువిందయ్యకౌహలులు హరిచే
 ననుసంతులై వేగమె తను, తనయలఁ దోడ్కొనుచుఁ జనిరి తత్సమయమునన్.

—|| వైవాహికయత్నము. ||—

- సీ. ఈశాపునీలాంగోడలన్పుగినాభికోదారచర్చ సహోక్తిఁ దెలుపఁ
 గలువడాల్లలకెంపునుళిగల మార్యరిక్కెత్తుంబులు విశేషోక్తిఁ దెలుపఁ
 వరుస నూత్రపురాలివలలెత్తుసాధవిధుల కేతుపటము లత్యక్తిఁ దెలుపఁ
 బుష్పరాగపుహర్ష్యములమీఁదికలశంపుటుదిరిచాయలు స్వభావోక్తిఁ దెలుపఁ
 నధిక్యతులు దుక్కుబాహుని యుజ్జరాజ, ధానిఁ గైసేసి రప్పు డెంతయుఁ దదీయ
 లక్ష్మీమేనఁ జతుర్వధాలంకృతులను, దానుహరిఁగాంచువేడుకఁ బూనెననఁగ.
- ఉ. కంసవిరోధి యానతిని గర్గమునిప్రముఖు “లృదేవల
 గ్నం సుదినం తదేవ” యనఁగా శుభకాంచనపీఠినుంచి యు
 త్తంసముఖాచ్చభూషణకరకల మెల్లి వృహంగకాహళి
 సంసదుదారనాదము లెసంగ నతు ల్కవిగూడి పాడఁగన్. 147

మ. వలయవ్రాతము పైకిఁద్రోచి పదము లావృటంబుగా ¹నూడి లే
జలుగుం బయ్యెదకొంగుఁ జెక్కి యలఁతం జేమార్పుచు న్నయ్యు
చెళుకుంగొను గురు ల్బలింపఁగ నరుల్పింపిల్లుగూయం దమిం
దలయంటం జెలి యొర్తు వేష్కినఱగంటం జొక్కురాచూలికిన్. 148

చ. కెలన నొకర్తు బంగువు గిన్నియఁ జందన, మూని నిల్వఁగాఁ
గలయఁగఁ బెన్నెలు ల్బలిమి గందము పైజలికించి గోరుము
క్కుల దిగదువ్వి చేఁ బిడిచి కోమలియొర్తు కరాంబుజద్వయూ
లలితనువర్ణకంకణకలధ్వని వీనులవిందు సేయఁగన్. 149

మ. తళుకున్బయ్యెద జాఱఁ జన్నుగవచెంత న్నించుడాలీను కు
చ్చు, కొంగు ల్గుదియించి తంబుగలఁ జేచేగొంద ఱందీ నొడిల్
కలయ నేవధువ్రాన నూర్పు లడరంగా వేష్కితో నొక్కనె
చ్చలి కంసాంతకసూతికిన్ జలకమార్చెన్ ²గాంగశోయంబులన్. 150

క. కడకొంగు ముడిచి తలవా, నడ యొకచెలి చుట్టె నొక్కసనిత తనువునం
నడియొ ప్పై జలువదుప్పటి, పడఁతియొకతె యొనఁగె నాన్మచాలాగ్గఱకిన్.

ఉ. ఒక్కలతాంగి కైయొనఁగె నొక్కనధూటి కిరీటిపచ్చటా
ముక్కలివేటవెల్లె నొకముద్దియ కుంచీయవైచి వెండ్రికల్
చిక్కెడలిం చె నొక్కకలశీకుచ తొయ్యలియొర్తు జాళువా
చక్కని బెజ్జపుణ్బరణినందు, ధూసముగొల్పె మెల్పునన్. 151

సీ. కుటుచకచంబులు గూడఁగూడఁగదువ్వొయొటపుగా సిగ్గవైచి నొక్కనధూటి
పలుచెఱంగులకదంబపుఁబూవుతుత్తులు చుట్టె జట్టుగ నొక్కనూనగంధి
జీవరత్నంబులు చెక్కినసం పంగ ³మొగ్గతాయెతు బొక్కముదిరచేర్చె
బన్నీటఁ బదనైనవెగోవకస్థారితిలక మొయ్యిన నొక్కతెఱన దీర్చె
నెలఁది యొక్కతె కుంకుమకలప మలఁదె
నరుణి యొక్కతె గొజ్జంగిసురటి వినతె
మగువ యొక్కతె జలుగుధూప్రంబుఁ జలితె
నువిద యొక్కతె నుచుసోగయొంటు లిడిగెను. 152

క. చెలియొకతెపచ్చపట్టల్, బలసిన బిదుపొలిసె రిగెననిపైతానీ
చలువయటచట్టఁబొడిఁగెన్, సలలితగతి నొకతె కడకశలుముడివై చన్. 153

1. క - మెట్టుచున్. 2. చ - గంధతోయంబు. 3. చ - తాయని మొక తెలింతగనమార్పు.

గీ. రిమణి యొక్కతే వీతాంబరపుగుళియ

బెట్టె దంతంబునబ్బి చేబెట్టె నొక్క

చెలి నెఱుల్ చక్కగాఁ ద్రోచె లలన యొగ్గు

కేల నవరంజగొలుసులు గీలుకొలిపి.

155

క. నీలంపుమేను సూత్రపు, కాలకనుంగులయు బువ్వరాగపుఁదేనుల్

గ్రోలెడి హొక్కపుఁదుమ్మెద, తాలియ నొకలేను పేరెన న్నెలకొలిపెన్ 156

గీ. కట్టికమ్మగేఱుణ బుముఖా యనంగ

నొకతె గొబ్బునఁ ద్రవంజ యొసంగ లేది

నిలుచుటయుఁ బైటచెఱుగుట జిలుగుచంద్ర

కావివచ్చడ మతనికిఁ గట్టె నొకతె.

157

క. క్షేతినాఁగుని ముంగల నొక, యలిచయుఁ నా మంచినీలుపుటద్దము నిలిపెన్

లశకూన యొకతె యొసఁగి, పోనును కుఁ గన్పరంపుబాగా నొసంగెన్.

గీ. ఈవిధమున నుచితశృంగారములు దాల్చి

యలరుసుతుని బిలుపు మచును పుడు

దానవారి వేళ్ల నొకతె నందఁ

చెలులు చంద్రమునునఁ బొలుచు బొలు.

159

చ. కులుకుమెఱుంగు క్రొంగిలికుచ్చు దంతపుఁ గావ లొక్కతో

య్యలితోడిగింప మెట్టి మహిమంపకనానము మించ నొక్క

దలి కయినంపిఁబూని ననిన బుముఖంబొసరించ నిడుచు

క్కలదొరలీలఁ బెండ్లిచవికం గదియం నని కూరుచుండించ .

160

క. ఆరాజవ్యకుమారుని, ¹కారానభీలోలకలకణంకురిగిరుచి

దైవ్రాజ్యరాజితంబుగ, నీరాజు మెట్టి నసిశసేగజనమునల్

161

ఉ. లోలవిలోచన త్విజ మలోబుని చట్టలు నోలఁగ నశం

జాలు నలంకరించి చట్టాంద్రశుభోన్నతి నంత నచ్చటన్

బాలికలం దదీయపరపాలు రలంకృతీయఁ బంచినఁ

నీలకచామలు ల్కమనినీనలి గొంకలుచేరి రింపుగన్.

162

సీ. చెలువ మున్నేచిన యలులసంపెగ లనె నానుదగతి నోర్తునూనె యంబు

గలికి యొక్కతె నురుకైపు జల్లికూకటిగింజ లిడుగలి నటకలికియె

గనవబంగరుశలాకను జాజువట్టించు పగిది నొక్కతె మేనఁ బనుపుఁబూసెఁ
నలదీవెఁ బాఁడున నిలిపి నీరాన్నులాగున నొక్కలేను మజ్జన మొనర్చె

1 నలమిఁ గుముదిని నూర్చు నొసి జలుఁగుఁ

జంద్రికలఁ జేర్చుగలిగోర్తు చలువ లోనఁగఁ

గలికిపురి నెమ్మిడునోగ గలుఁగునిపును

చెలువున నొకర్తుపెన్నెలు ల్పిక్కువుచ్చె.

163

క. తెలిగను నెలపులుఁగుంబిలు, కలుపొనలఁ మేతఁ మరపఁగా నడుచుం గ్రొ
న్నల మొలకనిలి పెనో యనఁ, దిలకము కపురమున నొకతె దీర్చెం జెలికిఁ.

క. లీలావతి యొకతె శ్రుతి, శ్రీలు సుముఖవిధుని కెత్తఁ జేసొనునుము

త్యాలారతులో యనఁగా, బాలికకు మోటుంగుఁగన్మృపంజలు చేర్చె. 165

క. మెలపున నిశ్శాస్త్రమను, త్కల మధరాస్మృతముఁ జేదెకొనుటకు జాభా
గొలునులఁదీర్చిన పటికపుఁ, గలశంబున నొకఁటి నాసికామ. యిడియె.

గీ. మెఱుఁగుఁగిఁగె తఱుకనఁచుంచు కంఠ

గాంచలంబున నుంకి శైలాన్రమునకు

జాటు నాసారములు వోనిపరులు నెచె

నువిదయఱుశఁ గుచంబు నొరయ నోర్తు.

167

క. చెలిమో మనుకలుచలచెలి, యుకావళిపేరి రజని చలమొనఁ గరిం
బులు సాచెనో యనఁగాఁ, గలికి యొకతె యునిచె బాసికపుఁబూదంఱల్.

గీ. ముదితయొక్క తెవిధునుణిముకుర మెదుట, నిలుపవచ్చటఁదొయ్యలిసీడయడరి
విమలదృష్టయోనిధి వెడలునట్టి, లచ్చిహంపంబు నచటఁ దలంపఁజేసె.

క. ఈరీతిని ననువిందుకు, మారికఁ గ్రనేయఁబనిచి మాహ్లాకవా

శ్రేరితుడై నైవర్భను, హీరమఱుఁడు వచ్చి లగ్నమెఱిఁగించుటయు. 170

ఉ. అంజరాజవాహననుగాన్రఁచి పాండురనర్జభస్రవే

దండము నెక్కి కల్పకలతాంతసరగ్రధితాతపశ్రముల్

నింకిన తారకేందుతతినింగి ఘటించ మృదంగ భేరికా

చండధణంధణధ్వని దిశాకుహరంబుల నాస్రమింపఁగ.

171

సీ. గంధలైలాపూర్ణకరదీపకోటితో నరనాథమకుటరత్నములు వెలుఁగ

హైమరిథోత్కర్ణ యంత్రపుత్రికలతో వైమానికాంగనావళి నటంపఁ

- బ్రహ్మతోరణరణవృత్తులతో బుణ్యసాధ్యగానములు సెలంగ
నందివైతాళికప్రాతనన్నులతో యతికృతాశీర్వాదరుతు తెలగ్గు
ననఘ శుభవస్తుపూరితకనకపాత్ర, పాలికలతో సువాసిను ల్లోల నడువ
నుద్ధవాక్రూరబలముఖ్యయుక్తుడగుచు, యదుకులాధీశ్వరుడు వెంటనరుగుదేర.
క. అలఘుతరశ్రీః గడిసిన, నెలమి నెచుక్కొని విదర్భనృపుఁ డతని పదం
బులు గడిగి భర్తమయని, గ్లావీతిక నునిచి యొసఁగె మధుపర్కంబుఁ. 173
- చ. గవిసెనఁ బూనినట్టితెకాంతునిక్లాగ్గుకనల్లియో యనం
బవిరిమునుంగు నెట్టి నలుపజ్జఁ జెఱంగులు కూడఁబట్టుచుం
గువలయలోచన బ్ధవికకుం గొనితెచ్చిరి వెంట నైదునల్
ధనశముఁ బాడ భోజనమధానురాజతనూజ సత్తటిఁ. 174
- గీ. కుముదినీచంద్రభానుమధ్యమున సపుడు, తళుకు వెన్నెలపగిది బాంధవచకోర
కోటియుప్పొంగ శ్యామానిగుంభనమున, దీపితంబైన వెలిప్పు తెఱయెనంగ.
ఉ. సంవిదపారగౌరవవిచక్షణు లైనధరానులేంద్రులే
వంవిధభద్రవేళ శుభవస్తుల బేర్కొనుచు “వ్యధూవరా
భ్యాంవరదాభవం” తనుచు హర్షమునం బులకాంకురావళీ
సంవృతగాత్రుఁ డైనవృషచంద్రున కెంతయు నెచ్చరించుడుఁ. 176
- శా. శ్రీరామారమణాశ్శజన్మసకు లక్ష్మీనందనాకారరే
ఖారమౌజ్జ్వలహాపథేయునకుఁ దత్కన్యాశిరోరత్నముఁ
ధారాపూర్వముగా నొసంగె నలనైవచ్చుండు కంసారి కం
భోరాశీంద్రుఁడు లచ్చినిచ్చుపగిదిం బూర్ణానుమోదంబునఁ. 177
- శా. నారీరత్నము చారుహస్తకమలాంతఃకర్ణికా కేసరా
‘కారంబు ల్లువజీరకంబు లిడియంగాఁబట్టి మంజీరముల్
గేరక గ్రక్కున నిక్కి భర్తతలపైఁ గేల్పించి నిల్పెఁ “ఘనం
తేరాజావరుణోఘ్రన” మ్మనుచు ధాత్రీనిష్ఠు య్బుగఁగఁ. 178
- క. గాంగేయగాత్రిగళమున, మంగళసూత్రంబుఁగట్టె మాధవనుతుఁ డా
నంగాధిరాజ్యమున కెనఁ, గంగట్టిన తోరణంబు క్రమము డలిర్పఁ. 179
- మ. చరణంబు ల్లిరసత్తమిల్లంగ నుదంచన్నధ్యనీవీపరి
స్ఫురణ న్నాభి యొకింతదోపఁ గుచము ల్పొంగార దోస్తలభ
ర్తరుచు ల్లించులమించ నించెఁదలఁబ్రా ల్లాజాన్య తత్తస్సనో
హారతాదర్శన సముదైన పతిపై యత్నానపేక్షంబుగఁ. 180

శా. ప్రఖ్యాతాగను¹ మంత్రరాజములు పైపై గుంభినీదేవతా
ముఖ్యు ల్విష్ణు వరుండు తన్మధురదాంభోజాతసంస్పర్శభూ
సాఖ్యశ్రీ నడిపించె సప్తపదము ల్సారంగ శా బేదణ
‘స్సఖ్యం సాప్తపదీన’ మన్నులుకు డెందాన నివ్వచారించుచున్. 181

ఉ. రాజతనూజయుక్త యయి రంజలి వేలిమి వేడివేల్పులో
లాజలు వేల్చె భోజసుత లాలితసాంధ్యగభస్తి దారకా
రాజఘటింప బాలదినరాజసమేతవిభాతలక్ష్మికిం
దాజతయై స్రుఘ్లముఖతామరసస్ఫురణంబు మించగన్. 182

సీ. దివ్యసేవ్యాకుంధతీనసింహాదివంశకులు దీనన లిచ్చి రతులగణితః
బ్రాధితసాంగవేదాభిషేతినుగోత్తము లభిష్టముగాంచి రమితగరిమ
యదువిదర్భావ్వవాయవిధేయబంధువర్యులు వీళ్లుచదివించి రుచితవృత్తి
మహితోత్సవాయాతబహుదేశరాజచంద్రులు విందుబుభుజించి రలఘులీలఁ
బ్రబలగాయకనర్తకపారకాన్య, నేకినిద్యాధురీణ లీహితముఁ బడసి
రుర్వి లక్ష్మీశ్వరుఁడు సేయునుత్సవంబు, సకలభువనాద్భుతోన్మేషశాలి గాడె.

క. ఈమాడ్కిన యనువింద, రెక్కమండలనాధునింట సాత్యకితనయ
గ్రామణిపాణిగ్రహణ ము, హామహితోత్సవము సాంగమై విలసిల్లెన్. 184

ఉ. ఆతటి రుక్మబాహునిభుఁ డాత్మనుతాకరపీడనోత్సనా
యూతనమస్తదేశవసుధాధిపచంద్రుల నంచె సత్రియా
జాతవినూతనప్రమదసాంద్రులఁ జేసి యనూనదాపవి
ద్యోతితపంచశాఖ విజయోత్సవతేజితపంచశాఖయై. 185

సీ. మణిరాజధరచంశ్యమండనంబునకుసీమణులుయోగ్యములంచుఁ బ్రబుతీసేయఁ
గరివరావనవివక్షణసత్కురేంద్రున కర్హంబు లీకరు లనిగణింపఁ
హరిమహోదయనూతనాసమహానికి నీహారు లుచితంబులం చభినుతింప
నగణితకాంతాప్రియకుమారమదనున కనుపాపలీకాంత లని తలంప
ససదృశామూల్యరత్నగంధాంధవహ్ని
మల్లనామ్రాణి కాశ్వరంభానిభాభి
రామరామాతతుల నిచ్చె మామ యహిమ
భానుమభానునకుఁ జంద్రభానునకును. 186

- గీ. మఱియు బహువిధరత్నసంపద లొసంగి
యపుడు నిజకన్యఁ బ్రియునింటి కనుపడలచి
రాజమణి బుజ్జవమునఁ జేరంగఁబిలిచి
యాదరోదారమృదులవాక్యములఁ బలికె. 187
- క. శ్రీభర్త మామ యలస, త్యాభినుతసమాఖ్యయత్తయఁట తప్నేవా
నైభవ మెప్పుడుఁ గలదఁట, నీభాగ్యం బేమసెప్ప నీరజనయనా. 188
- ఉ. చిన్నటనాఁట నీకరకుశేతయముంగని పెద్దల్లె లో
కోన్నతదిన్యజాతిమహిమోజ్జ్వలయా నని పల్కుపల్కు నేఁ
డెన్నికకెక్కె సర్వభవనేశ్వరుడైన యుపేంద్రు¹ కోడలై
కన్నియ పాఠిజాతకలికావహనార్హత నీవు గాంచుటక. 189
- గీ. ఇనవిముఖస్థు త్తి కలనైన నెనయకన్తు, యెందుదోపాభిముఖ్యంబుఁ జెందకన్తు
కన్నవారికి నతిచిత్రగరిమగలుగఁ, గుముదిని హితాళులకు విందుఁగూర్చవన్తు.
- క. అని పలికి నృపతి కన్నియ, ననుపమతరవైభవమున ననుపఁ బ్రియనుహృ
ద్విసృతహృదయారవిందుం, డనువిందుఁడు నట్లయనిచె నాత్మజనంతక. 191
- మ. ప్రమదాయుక్తకుమారరత్నములతోఁ బ్రత్యగ్రగంధేభవా
హమహాస్యందనవస్తుసంపదాతో నానందసందీప్తబం
ధుమహీభృన్నివహంబుతోఁ గతిపయాదూరప్రయాణంబులం
గమలానాధుఁడు వచ్చె ద్వారనతికిం గొతూహలాస్వీతుఁడై. 192
- క. ఆవేశఁ జంద్రభానుని, దేవేరిం జూచువేడ్క దీపింపఁ బురీ
కేవలమధ్యలు మణిసం, భావితసౌధంబు లెక్కి సలికిరి తమలోక. 193
- చ. పాలతుకఁ జూడరమ్మ గడివోననిచక్కఁదనంబుతెన్ను చెం
గలువలకోరికాని కయికానిక ముద్దులగుమ్మ నిండుచు
క్కలదొరనిగ్గుతోఁ గరువుగట్టినపుత్తడిబొమ్మ వాసనల్
గలవిరికొమ్మ యిట్టినవలా నవలా యొక బాలపోలునే. 194
- చ. తలవలచుట్టువచ్చుఁ గనుఁదమ్ములు తమ్ములు గండుమీలకుం
దళతళవొల్చు నంగములతావులు తావులుకమ్మపూలకుం
గళతులకించు పెండుఱుముకప్పలు కప్పలుమబ్బురేలకుక
మెలతుకగుబ్బచన్నుఁగవమించులు మించులు బొమ్మరాలకుక. 195

చ. కలువల నేలవే వెడఁదకన్నులు చన్నులు పైఁడికుండలం
 గలువఁగఁజాలవే చికిలికెంజిగి క్రొంజిగురాకురేకుఁ లేఁ
 దళుకులఁ దోలవే మృదుపదములు ¹దమ్ములునించుచొక్కపుఁ
 వలపులఁబోలవే వదనహాసన లీసునయప్రచారకుఁ. 196

సీ. కోకముల్ శశిమ్రోలఁ గూడ లేవనుటెట్లు శశిమ్రోలనిదెకూడఁజక్రయుగము
 చీఁకటు ల్రవిదీప్తి జేరలే వనుటెట్లు రవిదీప్తినిదె చేరఁ బ్రబలతమము
 అళులు సంపెఁగలచెంతలఁ జేర వనుటెట్లు సంపెంగ నిదెచేరే వట్టదములు
 కమలము ల్కరికేలఁ గడునొప్పు వనుటెట్లు కరికేల నిదె యొప్పెఱసిజములు
 నాననము చన్నగవము నీమంతమణియుఁ
 నుఱుము నాసయుఁ గనుదోయి తోడలు చరణ
 పల్లవంబులు ననుపేరఁ బరిఘవల్లెఁ
 జూడరే యింతు లిదియెంత చోద్య మరయ. 197

చ. అని పొగడ న్యదుప్రవరుఁ డాత్మకుమారుల నానవాజ్ఞలో
 చనల గృహప వేశశుభసంపదఁ బెంపువహింపఁజేయ వా
 రును గురుదేవతాభజనరూపమహాచరణం బొనర్చి త
 ధ్ధనతరభ ద్రసూక్తుఁ నుఖస్థితఁ గైకొని రంత నొక్కడఁ. 198

సీ. ²వరుల నెంతయుఁ బెన్తువలఁ దేల్పుప్రతిమలకురువిదూరజరుచుల్ తెరలుగాఁగఁ
 జెలువలమ్రోల దేశినటించు పతిచుల ³కరుణాశ్లేషదీప్తిగిహర్షిగాఁగ
 రమణులతో వసంతములాడుప్రతిమల కలఘువజ్రమరీచి కొలనుగాఁగఁ
 గాంతులనవ్యసంగతికుల్కు ప్రతిమల కింద్రనీలచ్ఛాయ లిరులుగాఁగ
 నధిపుల వరించుప్రతిమల కమితహాగిత
 మణిగభస్తులు దూర్వాంకమాల్యములుగ
 నొనరు కేళీగృహంబున నున్నయయ్య
 దూద్యహకుమారకుని యుల్ల ముల్లసిల్లి. 199

క. కడుఁ బ్రార్థింపఁగఁ దగుజను, లడుగడుగున కెత్తులిడఁగ నలఁతిదివియఁగా
 వెడవిల్తుతేరు నడచిన, వడువున సతివచ్చెఁ గనకవసనానృత యై. 200

చ. వనితలచాఁటునఁ శుభనివాసముసొచ్చి మఱుంగుచేరిని
 ల్చి నయది గావునం దరలలేమి యధీశునిమ్రోల సిగునం

1. క - దేహమునిండుకాంతిలో. 2. క - వరుల చెప్పులక శబ్దబలము. 3. క-కరుణాశ్లేష
 రంభోశికళలుగాఁగ.

జనకుఁడటంచు నానయిడఁజాలమిఁ గన్యక కన్నుసన్నలం
బెనఁగఁగఁ గౌర్యకౌరవముపేరున నేగిరి బోటులయ్యెడన్.

201

సీ. రాజమండలజయప్రాధిఁ బెంపొందు నీవదనాబ్జ మున్న⁹ బొడలఁదగఁదె
యతనుకళానూఢి నడరుసీకనుదోయి నవదర్శనశ్రీ లొనర్పఁదగఁదె
సరససారసరాగసంపత్తి నలరు నీనునుమోవి మినుకుల నునుపఁదగఁదె
పటుగిరీశఖ్యాతిఁ బరఁగునీకుచయుగ్మ మపగతాంబరవృత్తి నమరఁదగఁదె
మృదులతాలక్ష్మి నెనఁగునీ¹ మేనదీయ
వాంఛితఫలార్పణంబున నటలఁదగఁదె
యనుచు నతిమంజులోక్తుల ననునయించి
నమధికోత్కలికాంచితస్వాంతఁ డగుచు.

202

చ. అన్ గుణరాగసంఘటన మాఱడిచెందకయుండ శోభనాం
కనసుకరప్రవాళరుచిఁ గాసిలకుండ గ్రహించి యొయ్యనొ
య్యనఁగలభాషిణిం దిగిచి యంకముసేర్చి ప్రవీణు డాతఁడిం
పున నడిలించెఁ గంచుకము బోరునమించె నలంక్రియారుచుల్.

203

శా. భావోజ్జ్వలభణము ప్రసాదయపరీపాకంబు నవ్యధ్వని
శ్రీనిస్సూ ర్తియు మించె నాతిదృఢసంశ్లేషైకబంధాప్తితో
నానైదర్శి ప్రసన్నవృత్తి మృదుశయ్యం గూర్చి సాహిత్యమ
ర్థావిర్భావధురీణు డై యలరె సత్యానందనుం డెంతయున్.

204

సీ. రత్నహర్ష్యముల జంత్రపుబొమ్మనుఁగుచెయ్యులొసర్పఁగాఁ బుట్టునొక్కకినుక
నవనచంబులఁ దీవలిపురుకేల్పఁచి శుక్కోక్తిఁ బిల్వఁగఁ బుట్టు నొక్కకినుక
కేళీగిరుల సభ్రపాళీతటిద్రేఖ లొఱపుచూపఁగఁ బుట్టు నొక్కకినుక
దీర్ఘకాంతములఁ బడ్గినులు తుమ్మెదచూపు లొనరింపఁగాఁ బుట్టు నొక్కకినుక
తక్కఁ దక్కినకినుకలఁ జిక్కువడని
మమతలఁదలంపు లీడేర్చుకుముదినీవి
శాలలోచనఁ దాఁగూడి చంద్రభానుఁ
డనుపమానందసామ్రాజ్య మనుభవించె.

205

శా. ఈమాడ్కిం గుముదిన్యరాళగమనాహేలామహోల్లాసియై
భామానందనుఁ డొక్కనాఁడు హరియుం బ్రద్యమ్ముఁడు నైచ్చ వీ

ణామానిం బచరించి తుంబురునివల్నం గన్నగాంధర్విని

ద్యామాహాత్మ్యముఁ జూపి శౌరినుతుండై తాల్చెం గృతార్థత్వమున్. 206

మ. వితతధ్యానమదా లసాతనయనిర్విప్రాయవిప్రాయన

క్షతశంకాకరభక్తశోభనవిరాజన్తాయజన్తా యతి

ద్యుతికామప్రతిసంఘసంఘటితయోగోపాయ గోపాయనో

ద్యుతమూర్తాస్తదఖండభాగ్యనముదాయచ్చాయ యచ్చాయదా. 207

క. విశ్వసుతశశ్వదణిమా, దైవశ్వర్యవిశేషధుర్య యఘపాదపసా

రశ్వధికవర్య సాక్షా, ద్విశ్వంభరతాకృతార్యవిస్మయచర్యా. 208

భజంగప్రయాతము. భవాద్యాభిగద్యాత్మపద్యానపద్యా

నవాధ్యాత్మవిద్యానిషద్యాప్తవేద్యా

యవిద్యా ర్తివైద్యాయవిద్యాయహృద్యా

భవోద్యాననద్యాభవద్యాంబుపద్యా.

గద్యము. ఇది శ్రీమద్దత్తాత్రేయయోగీంద్రచంద్రచరణారవిందపందరసమాసా
దిత సరసకవితారసోదాత్త దత్తనార్యసోదర్య మల్లనమంత్రివర్యప్రణీతం యై
చంద్రభానుచరిత్రం బనుమహాప్రబంధంబునందు సర్వంబునుం బంచమా
శ్వాసము.

